

Onsdagen den 20 april

Kl. 09.00–18.53

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott

*Fråga om hänvisning
av motion till utskott*

Motion

med anledning av prop. 2015/16:121 Övergångsstyre och utjämning vid
ändrad kommun- och landstingsindelning

2015/16:3354 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD)

föredrogs.

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Andreas Norlén med flera ledamöter (M, C, L, KD) har väckt en följd-
motion med anledning av proposition 121 *Övergångsstyre och utjämning
vid ändrad kommun- och landstingsindelning*. Motionen bordlades vid
gårdagens sammanträde.

I motionen föreslås att riksdagen ska ställa sig bakom och tillkännage
för regeringen det som anförs i motionen om att införa motsvarande regler
angående befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i lands-
tingsindelningen som gäller vid ändringar i kommunindelningen.

Talmannen har gjort bedömningen att följdmotionen inte kan anses
ligga inom ramen för ärendet i den mening som avses i 9 kap. 12 § riks-
dagsordningen. Talmannen föreslår därför att kammaren ska lägga mo-
tionen till handlingarna utan hänvisning till utskott. Som skäl för sin be-
dömning anför talmannen följande.

Till att börja med kan det konstateras att propositionen innebär att ett
stort antal lagbestämmelser ändras och omplaceras av rent lagtekniska
skäl. Dessa lagändringar kan inte anses utgöra förslag i den meningen att
de omfattar en följdmotionsrätt.

Som framgår bland annat av förarbetena till den senaste översynen av
riksdagsordningen omfattar följdmotionsrätten endast de förslag som re-
geringen lägger fram i propositionen, däremot inte de redovisningar som i
övrigt kan finnas.

Det är enligt praxis tillåtet att motionera om alternativ till framlagda
förslag. Om ett motionsförslag utgör ett alternativ får bedömas mot bak-
grund av motiven till regeringens förslag. Om regeringen redovisar att man
inte avser att lägga fram ett visst förslag som aviserats tidigare får man
enligt praxis väcka en följdmotion med en avvikande bedömning i form av
ett tillkännagivande.

Regeringens förslag i propositionen innebär att indelningsdelegerade ska utses när nya landsting bildas. Syftet med förslaget är att undvika att vid varje större indelningsförändring behöva införa en särskild lagstiftning, vilket skulle riskera att leda till förseningar. Förslaget tar endast sikte på själva genomförandet av ett beslut om ändrad indelning.

Däremot berör propositionen inte förutsättningarna för ett beslut om en indelningsförändring. Yrkandet i följdmotionen gäller alltså en annan fråga än regeringens förslag, och motionen kan inte anses utgöra ett alternativ till detta.

På s. 17 i propositionen nämner regeringen upplysningsvis att det finns vissa skillnader mellan bestämmelser om ändringar i kommun- respektive landstingsindelningen, bland annat att särskild hänsyn ska tas till befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar av kommunindelningen. Detta uttalande kan dock inte i sig föranleda en följdmotionsrätt eftersom regeringen inte redovisar något ställningstagande i frågan. Frågan har för övrigt inte heller berörts i det delbetänkande som ligger till grund för propositionen.

Med hänsyn till det anförda gör talmannen bedömningen att följdmotionen ligger utanför ramen för propositionen. Talmannen anser därför att hinder föreligger enligt 11 kap. 7 § riksdagsordningen för att ställa proposition på att hänvisa motionen till utskott.

Anf. 2 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Regeringen har till riksdagen lämnat proposition 2015/16:121 *Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning*. Den innehåller olika förslag för att reglera processen vid sammanslagningar av landsting och syftar således till att möjliggöra införande av storregioner i enlighet med det uppdrag som den statliga utredning som kallas Indelningskommittén har fått. Förslagen innebär ett antal ändringar i och tillägg till den så kallade indelningslagen, lagen om Sveriges indelning i kommuner och landsting.

I indelningslagen finns en bestämmelse som säger att vid ändringar i kommunindelningen ska särskild hänsyn tas till befolkningens önskemål och synpunkter. När det finns skäl till det ska en särskild undersökning göras om befolkningens inställning. Undersökningen kan göras genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande.

Någon motsvarande reglering finns inte vid ändringar i landstingsindelningen. Om landsting slås ihop till storregioner kan dock människors vardag påverkas väl så mycket som vid förändringar i kommunindelningen – landstingen ansvarar som bekant för viktiga funktioner som sjukvård och kollektivtrafik.

Till detta kommer att en ombildning av dagens landsting till sex storregioner, i enlighet med det förslag som Indelningskommittén arbetar med, skulle innebära en mycket stor samhällsförändring – den största förändringen av Sveriges regionala indelning sedan 1600-talet och därmed också en stor förändring av hur vårt land styrs.

Det finns mot bakgrund av detta all anledning att ge medborgarna chans att yttra sig i någon form även när det gäller landstingssammanslagningar och inte enbart vid kommunsammanslagningar. Det är svårt att se något logiskt skäl till att medborgarperspektivet skulle vara mindre viktigt när man slår ihop landsting än när man slår ihop kommuner.

Det är viktigt att politiska beslut som påverkar människors vardag och är av stor principiell betydelse förankras på ett sådant sätt att medborgarna ges inflytande och känner delaktighet.

På vissa håll i Sverige, till exempel i Halland, finns redan starka åsikter om de tilltänkta storregionerna. Det är en god illustration av varför det är viktigt att befolkningens önskemål och synpunkter förs in i processen på ett organiserat sätt och att det finns lagstöd för detta.

Alliansen har lämnat in en följdmotion till regeringens proposition och föreslår att man i indelningslagen ska införa motsvarande regler angående befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen som gäller vid ändringar i kommunindelningen.

Talmannen anser, som vi har hört, att följdmotionen inte är ”inom ramen för ärendet” enligt riksdagsordningen. Han vill därför, med stöd av riksdagsordningen, inte ställa proposition på att hänvisa motionen till utskott för behandling.

Jag kommer nu att framföra ett antal argument mot talmannens ståndpunkt. Det finns fem knäckfrågor.

Den första knäckfrågan är: Vad handlar propositionen om – hur kan och bör propositionens ämne beskrivas?

Ett av de centrala förslagen i propositionen är att man ska införa ett nytt institut, indelningsdelegerade, som ska utöva beslutanderätt i landstingsfullmäktiges ställe vid ändringar i landstingsindelningen. Propositionens förslag – ärendets ram – rör därmed, enligt min uppfattning, den demokratiska processen i samband med indelningsändringar. Även följdmotionen rör, som jag nyss beskrev, den demokratiska processen i samband med indelningsändringar.

Den andra knäckfrågan är: Hur kan och bör propositionens syfte definieras?

Enligt riksdagspraxis får man väcka följdmotioner som innehåller kompletterande och ytterligare åtgärd i propositionens syfte.

På s. 19 i propositionen motiverar regeringen sin proposition ”med hänsyn till Indelningskommitténs uppdrag”. Det övergripande syftet med propositionen får därmed anses vara att Indelningskommitténs uppdrag – en reformering av landstingsindelningen – ska kunna fullföljas och att kommitténs förslag ska kunna genomföras. Propositionens övergripande syfte är därmed att hela processen med en stor regionreform ska kunna genomföras. Både propositionen och Alliansens följdmotion handlar om regleringen av denna process.

Talmannen har mot detta anfört att syftet med propositionen enbart handlar om att ”undvika att vid varje större indelningsförändring behöva införa en särskild lagstiftning”. Det här finns också i propositionen. Detta framstår dock som ett orimligt snävt definierat syfte om man beaktar den hänvisning till Indelningskommitténs uppdrag som jag nyss läste upp.

Den tredje knäckfrågan är: Ger förslag i en proposition till redaktionella ändringar av en viss paragraf rätt att följdmotionera om ändringar i sak av paragrafen?

Följdmotionen handlar i praktiken om att förändra två paragrafer i indelningslagen. Om man utgår från den föreslagna paragrafnumreringen i propositionen blir det 2 kap. 1 § och 2 kap. 7 §. Propositionen innehåller förslag till ändring av just 2 kap. 1 §. Visserligen innebär regeringens förslag endast redaktionella ändringar, men det bör ändå anses ligga inom ärendets ram att föreslå andra ändringar än de regeringen föreslår.

Den fjärde knäckfrågan är: Ger förslag i en proposition om införande av en ny paragraf som i väsentliga delar saknar motsvarighet i nu gällande rätt rätt att följdmotionera om att paragrafen ska få en något annan utformning än den som regeringen har föreslagit?

Vad gäller den andra av de två bestämmelser som följdmotionen tar sikte på, 2 kap. 7 §, innebär regeringens förslag i praktiken införandet av en helt ny paragraf – även om paragrafnumret finns också i nu gällande lag. Den version av 2 kap. 7 § som regeringen föreslår saknar till sitt innehåll motsvarighet i nu gällande lag.

Om regeringen föreslår en ny paragraf som till sitt innehåll i väsentliga delar saknar motsvarighet i nu gällande rätt bör det ligga inom ärendets ram att följdmotionera om att paragrafen ska få en något annan utformning än den som regeringen har föreslagit – i det här fallet, om man ska vara konkret, i form av att en hänvisning införs.

Den femte knäckfrågan är: Om regeringen beskriver gällande ordning i en proposition men inte föreslår någon ändring av denna ordning får det uppfattas som ett ställningstagande från regeringen för att gällande ordning ska bestå. Innebär detta ställningstagande rätt att följdmotionera om att ändra gällande ordning?

Regeringen redovisar på s. 17 i propositionen att det föreligger skillnader mellan bestämmelserna om ändringar i kommun- respektive landstingsindelningen. Bland annat anförs: ”Bland annat ska vid ändringar i kommunindelningen särskild hänsyn tas till befolkningens önskemål och synpunkter. När det finns skäl till det ska en särskild undersökning göras om befolkningens inställning. – – – Någon motsvarande reglering finns inte vid ändringar i landstingsindelningen.” Därefter återkommer regeringen inte med förslag till ändring i detta avseende, vilket får uppfattas som ett ställningstagande från regeringens sida för att rådande ordning ska bestå. Följdmotionen handlar, som bekant, om att ändra den ordningen. Om regeringen i en proposition tar ställning för att en viss reglering inte ska ändras bör det enligt min uppfattning vara möjligt att genom följdmotion anföra en annan mening i frågan.

Min uppfattning är att de fem punkter och de argument som jag nu har redovisat ger starkt stöd för att följdmotionen ska hanteras som vilken annan motion som helst. Jag ber också kammaren notera att kammaren inte behöver dela min uppfattning om var och en av de fem punkterna. Det räcker att kammaren delar min uppfattning om en enda av punkterna för att kammaren ska ha tillräckliga skäl att göra en annan bedömning än talmannen. Var och en av punkterna utgör ett tillräckligt skäl för att följdmotionen ska få behandlas vidare av riksdagen.

Låt mig också framhålla att det är mycket ovanligt att talmannen på det här sättet försöker stoppa en motion från fortsatt behandling. Det är därför viktigt att kammaren får möjlighet att ta ställning till var gränserna går för rätten att följdmotionera. Det vi debatterar nu är inte om motionen är bra eller dålig utan om den alls ska behandlas av riksdagen. Även den som inte

håller med om förslaget i motionen kan därför ha anledning att tycka att det finns tillräckliga skäl för att motionen ska behandlas som alla andra motioner i riksdagen. Nästa gång kan det vara en motion man faktiskt instämmer i som ifrågasätts.

Mot bakgrund av det jag just sagt yrkar jag på att den aktuella följdmotionen ska hänvisas till utskott för beredning.

(Applåder)

Anf. 3 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Andreas Norlén med flera har i en följdmotion med anledning av regeringens proposition om övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning föreslagit att samma bestämmelser som finns för hörande av folkopinionen vid ändrad kommunindelning ska införas i den föreslagna lagstiftningen. Detta kan i sak vara en sympatisk tanke, men den föreslagna lagstiftningen handlar inte om detta utan om hur en process ska ske när en ny indelning är beslutad. Det handlar bland annat om hur beslutsrätt kan överföras till ett indirekt valt organ, de så kallade indelningsdelegerade, under en övergångstid, och om hur vissa ekonomiska åtaganden ska regleras.

Enligt den bedömning som gjorts av kammarkansliet ryms inte de av Andreas Norlén med flera föreslagna förändringarna i följdmotionsrätten av dessa skäl. Det är således en juridisk och inte en politisk bedömning.

Vi vill från socialdemokratisk sida markera vårt stöd för talmannens och kammarkansliets bedömning och väljer därför att inte heller nu pröva de föreslagna tilläggen i sak.

Jag yrkar alltså bifall till talmannens förslag.

Anf. 4 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Den här frågan är både väldigt enkel och samtidigt egentligen väldigt komplex. Den är komplex, för den här typen av bedömningar måste någonstans innefatta ett visst mått av tolkning och godtycke. Det finns inga exakta gränser för när ett ärende ska anses ligga inom ramen för ett förslag eller inte. Men den är också ganska enkel om man utgår från ett principiellt perspektiv.

Från Sverigedemokraternas sida förstår vi varför den nuvarande riksdagsordningen ser ut som den gör och varför talmannen har givits möjligheten att stoppa förslag som ligger helt utanför ärendets ram. Samtidigt är det ingen lättvindig sak att hindra folkvalda från att framlägga förslag i ett parlament. Vi menar att den möjlighet som talmannen har bör användas med ytterligt stor restriktivitet. Vi vill inte på något sätt bidra till att praxis förskjuts i en mer restriktiv riktning i det här fallet utan menar att talmannens möjlighet att hindra ledamöter från att framställa förslag endast ska användas när det handlar om helt solklara fall.

Vår bedömning är att det föreliggande ärendet inte är ett helt solklart fall. Man har från Moderaternas sida anfört ett antal tänkvärda argument som vi anser behöver belysas och diskuteras närmare innan en praxisförändring i mer restriktiv riktning sker. I det här fallet skulle det innebära att frågan behandlas av konstitutionsutskottet, som är det mest lämpade utskottet att hantera de här frågorna, och att vi också får en debatt i kammaren, vilket vi tycker skulle vara önskvärt.

Prot. 2015/16:95

20 april

*Fråga om hänvisning
av motion till utskott*

Prot. 2015/16:95
20 april

*Fråga om hänvisning
av motion till utskott*

Mot bakgrund av detta yrkar jag på att motionen ska hänvisas till utskott.

Överläggningen var härmed avslutad.

Under överläggningen hade yrkats *dels* att kammaren skulle begära proposition på hänvisning till utskott av den föreliggande motionen, *dels* avslag på detta yrkande.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Jan Häggström anmälts som ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Jan Häggström

§ 3 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i försvarsutskottet skulle utökas från 26 till 27.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 4 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i försvarsutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i försvarsutskottet
Peter Helander (C)

§ 5 Minskning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i trafikutskottet skulle minskas från 29 till 28.

Kammaren medgav denna minskning.

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Prot. 2015/16:95

20 april

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:530

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:530 Vattenfalls styrning

av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 april 2016 i ett gemensamt svar med interpellation 554 om Vattenfalls ekonomiska status.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 19 april 2016

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM72 Förordning om CE-märkta gödselprodukter *KOM(2016)*

157 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Miljö- och jordbruksutskottet betänkanden

2015/16:MJU16 Djurskydd

2015/16:MJU14 Vattenvård

2015/16:MJU15 Livsmedelspolitik

§ 9 Mineralpolitik

Mineralpolitik

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU14

Mineralpolitik

föredrogs.

Anf. 5 ULF BERG (M):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 1, som är en alliansreservation, och till den moderata reservation 4. I övrigt står vi bakom betänkandet.

Innan vi går under jord i mineralpolitiken vill jag fundera lite över hur det ser ut internationellt. Det är Moderaternas uppfattning att gruvverksamhet är otroligt viktig och att den inte bara handlar om just de kvadratmeter som berörs. Vill vi ha bättre välfärd i hela världen behöver vi metaller.

I morse gick jag runt Riddarfjärden, som brukligt är. Det räcker med att titta sig omkring där. Där finns järnväg, tåg, broar och brunnslock. Ja, det finns hur mycket som helst som vi behöver metaller till. Då måste vi lyfta blicken och inse att vi som gruvland inte bara kan ordna jobb utan också vara med, få exportintäkter och bidra till den ökade välfärden. Detta måste vara utgångspunkten när vi diskuterar mineralpolitik. Många gånger kommer vår diskussion att handla om några få kvadratmeter.

När man ser på detta nationellt kan man börja med att se på vad den nuvarande regeringen sa när den trädde till. Då hade man kommit överens med Miljöpartiet. Man sa: Miljökraven vid prospektering och provborrning ska skärpas. Turistnäringens och andra lokala näringars intressen ska beaktas. En analys av framkomliga vägar ska göras inom Regeringskansliet.

Här pekar man på att det kan vara väldigt lokala delar som avgör om jag får starta en gruva eller inte. Man har sett bilder på en del. För att få tillstånd har man flyttat en torrfura till ett område i närheten för att kompensera. Ja, det är väldigt käckt och gulligt, kan jag tycka. Vi måste lyfta blicken och se att den här frågan är betydligt större än så.

För övrigt: Om ni tror att det finns få torrfuror och vindfällan kan ni få följa med ut i skogen någon gång, så ska jag visa att det finns gott om det.

Det är viktigt att vi lägger den här frågan på rätt nivå. Då blir man lite orolig över regeringens syn på frågan.

Det är naturligtvis otroligt jobbskapande. Vi kan bege oss till Kiruna. Vi ser där att det i dag är en otroligt välmående kommun, som till och med, tydligen, är bidragsgivare i skatteutjämningsystemet. När S vill slå mot de moderatledda Stockholmskommunerna åker Kiruna med av bara farten, för att det är höga löner och att det är välbeställt.

Det är klart att det är gruvan som har bidragit, och all kringverksamhet. Vi som har några år på nacken kommer ihåg uppvaktningar från just Kiruna. Det var eländes elände, och man behövde bidrag och hjälp. I dag är det, som jag uppfattar det, en stolt kommun som klarar sig själv, mycket tack vare att vi har en gruvdrift.

Vi kan bege oss lite söderut, till Pajala. Vi vet alla hur det gick där. Låt oss då påminnas om att det fanns partier som tyckte att vi minsann skulle höja gruvskatten ordentligt här, för nu tjänade man pengar. Ja, jag ska vara ödmjuk och säga att vi har gjort samma sak med kärnkraften och effektskatten bara för att det är tillfälligt goda tider. I dag ser det helt annorlunda ut även i den frågan.

Jag tycker att det är viktigt att gruvnäringen får långsiktiga spelregler och att man inte, bara för att den gör någon vinst några år, tycker att man ska se till att skatta den ordentligt, för det kommer att slå tillbaka mot vår möjlighet att vara en stor gruvnation. Har vi nu fått mineraler och liknande ska vi naturligtvis ta vara på det.

När det gäller Bjuv funderar ministern över varför företaget ska flytta. Låt oss se till att föra en politik på grusidan så att vi slipper onödiga nedläggningar och, allra helst, så att vi kan få fler gruvor att öppna igen.

Vi kan se hur svårt det är. Dannemora var igång och fick lägga ned när järnmalmspriserna sjönk. Jag kommer från ett län, Dalarna, där man har diskuterat flera gruvprojekt i Ludvika och Grängesberg. Jag är i dag otroligt pessimistisk till att de verkligen kommer i drift igen, vilket hade varit otroligt värdefullt för sysselsättningen i Bergslagen. Men låt oss hoppas att jag har fel och att de miljarder som behövs för att investera i gruvnäringen verkligen kommer till gruvnäringen. Då påminner jag än en gång om att jag tror att det är väldigt viktigt att det i mineralpolitiken är långsiktiga spelregler och att det blir betydligt enklare att få sina tillstånd.

I dag tar det ungefär sju till åtta år att få tillstånd att starta en gruva. Jag kanske inte tänker åka till Mexiko och ta det som ett exempel, men det tar två år, enligt gruvindustrin. Då menar man på att det också är rättssäkert. Men vi kan säga så här: Låt oss försöka halvera det till tre fyra år, säg fyra år. Då är det en väsentlig skillnad. Och jag är ganska säker på att vi kan göra det mycket rättssäkert.

Om man ser på metallpriser ser man att det är ganska långa vågrörelser. Då måste vi se till helheten. Det är bara att konstatera att det behövs väldigt stora resurser för att utveckla gruvnäringen. Åter kan vi besöka Dalarna och Garpenberg, där Boliden har en gruva där man alldeles nyligen har investerat mångmiljardbelopp. Det är tack vare att det är ett företag som har de resurserna. Då förstår vi alla vilket otroligt problem det är att starta för nya, för det behövs otroligt stora pengar.

Herr talman! Det här är ett motionsbetänkande. Men jag hoppas att vi tillsammans kan försöka se till att vi underlättar för gruvnäringen, så att man kan få en kortare handläggningstid för att få sina tillstånd. Jag hoppas också att vi tar höjd när vi diskuterar de här frågorna och inser att det är väldigt viktigt att vi kan vara det kanske största gruvlandet i EU och också vara med och bidra till att det blir en ökad välfärd runt om i världen samtidigt som vi får exportintäkter, som i sin tur ofta skapar sysselsättning där det inte är så stora tätorter.

Jag ska avslutningsvis, herr talman, säga några ord om våra reservationer. Vår alliansreservation pekar på den gamla uppgörelse som alliansregeringen hade om en strategi. Vi tycker från Alliansens sida att det är oerhört viktigt att vi fortsätter att utveckla den och ser till att vi har långsiktiga och bra spelregler som gör att det här kan bli en bra näring. Jag säger inte att vi ska ta bort miljöprövning och sådant, men jag tycker samtidigt att det måste vara på vettiga nivåer. Det är sådant som jag tycker är viktigt att klargöra i en strategi.

När det gäller den moderata reservationen pekar vi bland annat på de problem som finns för markägare i samband med konkurs. Även bergmästaren har haft funderingar på hur man ska tolka det. Från moderat sida tycker vi att det måste klargöras hur man ligger till i samband med konkurser. Tyvärr har vi väl inte sett den sista konkursen i gruvnäringen, i och med att det krävs stora muskler för att starta. Och vi vet hur världsmarknadspriser på metaller kan skifta.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Warborn (M).

Anf. 6 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande 14 om mineralpolitik. Sverigedemokraterna har i betänkandet två reservationer som vi självfallet står bakom, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 5.

Herr talman! Den svenska gruvnäringen har anor åtminstone tillbaka till 1200-talet i Sverige, och järnprodukter är en av Sveriges första exportframgångar. Än i dag är järnet en mycket betydelsefull exportråvara, och Sverige är EU:s i särklass största järnmalmproducent. Även när det gäller flera andra metaller tillhör vi Europas främsta. Av detta följer att gruvnäringen är en mycket viktig arbetsgivare i många regioner och att ett antal kommuner till och med är uppbyggda kring den industrin.

Gruvnäringen har under många år svarat för ett ansenligt tillskott till statskassan och bidragit med en betydande export till gagn för den svenska ekonomin. Under senare tid, under senare år, har lönsamheten sviktat något då världsmarknadspriserna har fallit, inte minst kopplat till att Kinas efterfrågan har gått ned. Men nu kan man eventuellt skönja en viss ljusning, och Sverigedemokraterna hoppas givetvis att den trenden håller i sig.

Jag tror i alla fall att vi kan vara tämligen säkra på att efterfrågan på mineraler kommer att bestå och att industrin kommer att vara viktig för Sverige i överskådlig framtid, men detta förutsätter givetvis att politiken hänger med i den globala utvecklingen.

Från Sverigedemokraternas sida vill vi arbeta för såväl gruvnäringens som stålindustrins förutsättningar. Kan stålindustrin växa, och förädlingsvärdet av svensk malm således öka, är det givetvis bra för svensk ekonomi och svenska jobb. Detta kräver dock en god försörjning av energi till rimliga priser. Gällande detta håller regeringen nu tyvärr på att rasera förutsättningarna i en rasande takt genom en verklighetsfrämmande och ideologiskt driven energipolitik.

Sittande regering är kanske inte ensam skyldig, även om jag menar att man har accelererat färden mot väggen. Den tidigare alliansregeringen har faktiskt ett enormt ansvar för dagens krissituation, eftersom man pumpat in miljarder och åter miljarder i subventioner i så kallade förnybara elproduktionsanläggningar som marknaden inte har efterfrågat och där energin inte kan planeras utifrån efterfrågan.

Jag tycker att det är väldigt trist att det ska behöva gå så här långt innan politiken på allvar reagerar. Konsekvenser som är relativt enkla att förutspå har man valt att blunda för, och inom bara några år riskerar Sverige att stå utan väsentliga andelar av den för svensk industris vidkommande så nödvändiga baskraften.

Herr talman! Gruvnäringen är som sagt viktig för svensk ekonomi, och det är önskvärt att näringen kan växa. Vi tycker dock att det är viktigt att den som nyttjar våra naturtillgångar också gör rätt för sig när det gäller till exempel att återställa mark och natur när driften är färdig.

Vi anser inte att det är skattebetalarna som ska behöva stå för den efterbehandling som kan behövas i områden som har förorenats eller på något annat sätt vanställts av gruvindustrin. Enligt vår uppfattning behövs det en lagändring som på ett bättre sätt än i dag säkerställer att verksamhetsutövarna kan finansiera återställningen av gruvområden.

En variant som vi förordar är att bearbetningskoncessionen villkoras med att koncessionsinnehavaren löpande avsätter medel som ska kunna täcka de sanerings- och återställningskostnader som bedöms återstå när verksamheten är avslutad. Detta är vad Sverigedemokraternas reservation 2 handlar om.

Herr talman! I Sverigedemokraternas reservation 5 föreslår vi en reformering av mineralersättningen, alltså den avgift som gruvbolagen får betala för att utvinna mineraler i Sverige. Denna avgift är endast blygsamma 2 promille av värdet på mineralerna, vilket innebär att vi i vissa fall nästan ger bort våra tillgångar till utländska bolag som verkar i Sverige men som skattar sina vinster i något annat land.

Sveriges uttag av ersättningar för mineralutvinning tillhör de lägsta i världen. Enligt en kartläggning från Världsbanken – även om det ska sägas att den har några år på nacken – är Sverige till och med allra billigast och med högst avkastning till utländska ägare i jämförelse med länder som Australien, Chile, Kina, Sydafrika och Kanada.

Som jag redan har sagt kan eventuella konsekvenser av gruvdriften komma att hamna på svenska skattebetalare, och med anledning av detta föreslår Sverigedemokraterna att mineralersättningen höjs från nuvarande 2 promille till totalt 5 procent.

Jag tycker ändå inte att detta ska ses som ett rent skatteuttag på gruvnäringen, utan statens nettointäkter av reformen anser vi på olika sätt ska återföras för att utveckla inte minst de platser i Sverige där gruvnäringen finns. Detta kan i sin tur återkopplas till Sverigedemokraternas ambitioner inom regional tillväxtpolitik, vilket vi ska debattera senare i dag här i kammaren.

Herr talman! Sverigedemokraterna har ett stort antal förslag som skulle gynna gruvnäringen i Sverige men som inte ryms i detta betänkande. Jag har tidigare anfört och talat om energipolitiken som en viktig komponent för den tunga svenska industrin, men utöver det menar vi också att utbildningspolitiken är central. Sverigedemokraterna pekar där på vikten av att fler ska stimuleras att välja tekniska och naturvetenskapliga ämnen. Jag vet också att inom vissa grenar av gruvindustrin är det ett underskott när det gäller möjligheten att få tag på utbildad personal.

Infrastrukturpolitiken är ett annat sådant område som är centralt för såväl gruvnäringen som den regionala utvecklingen.

Vi lägger också fram förslag kring att stärka resurserna till geovetenskaplig forskning och ökade ambitioner för prospektering. Vi tror nämligen att gruvnäringen kommer att vara fortsatt viktig för Sverige för en lång tid framåt.

Anf. 7 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Varje gång jag läser att Sverige är EU:s största gruvnation kan jag inte låta bli att bli lite stolt. Vi står ju för 90 procent av EU:s totala järnmalmsproduktion. Det tycker jag är ganska häftigt. Vi har även stor produktion när det gäller till exempel koppar, zink och silver.

Efterfrågan på metaller och mineraler får också allt större betydelse globalt. Många människor världen över reser sig ur fattigdom och har råd att köpa produkter som vi har tagit för givna ganska länge. Fler hem byggs, allt fler har råd med en mobiltelefon och infrastrukturen byggs ut.

I Bergslagen och i de stora gruvlänen Västerbotten och Norrbotten jobbar tusentals människor med att utvinna järnmalm och mineraler som sedan används för att konstruera saker som är väldigt viktiga i vår vardag: broar, elbilar, järnvägsräls, vindkraftverk och byggnader.

Förutom att vi förser omvärlden med allt det här bidrar gruv- och mineralindustrin även till att skapa många arbetstillfällen på landsbygden, ofta i områden där det inte alltid finns så stor tillgång till jobb.

Herr talman! Det finns även en annan aspekt som är värd att lyftas fram. Då vi lever i en allt oroligare värld är det väldigt bra att Sverige och EU har en egen tillgång till malm och mineraler och inte är alltför beroende av andra länder. En egen och ökad självförsörjningsgrad är viktig inte bara för att bibehålla vår levnadsstandard utan också för en konkurrenskraftig basindustri.

Men det finns också många utmaningar med gruvindustrin. Gruvbrytning påverkar miljön, landskapsbilden förändras och människor blir oroliga över vad som händer med deras mark eller renbetesområde. Det har jag också väldigt stor förståelse för.

Därför är jag väldigt glad över att Sverige har en av världens tuffaste miljölagstiftningar. Dessutom har det inte för så länge sedan gjorts förändringar i minerallagen som gör att markägare och andra berörda, till exempel samebyar, kan komma in tidigare i processen och redan i prospekteringskedet göra sin röst hörd.

Herr talman! För inte så länge sedan lade regeringen fram en nyindustrialiseringsstrategi. Det var något som många såg fram emot, inte minst med tanke på hur tuff den globala konkurrensen är för många av våra industriföretag, som faktiskt många gånger har tvingats flytta verksamheten utomlands eller till och med fått lägga ned. Jag hoppas verkligen att det inte bara stannar vid fluffiga förslag från regeringens sida utan att det snart mynnar ut i en konkret handlingsplan.

Herr talman! Det finns dock några saker som jag tycker att regeringen borde ha i åtanke när det gäller just nyindustrialiseringssatsningen i Sverige. Det ena är infrastrukturen. Eftersom vi är ett exportberoende land och även ett land som är väldigt stort också till ytan behöver vi goda transportmöjligheter för gods, inte minst för gruv- och stålbranschen. Ofta tycker jag att man gör prioriteringar efter persontrafikens behov, och min känsla är att godset många gånger kommer i andra hand. Investeringar för godsets räkning måste göras från norr till söder, och behoven är minst sagt stora.

Därför tycker jag att det är oroande att snabbtågssatsningen mellan Stockholm, Göteborg och Malmö prognostiseras att bli allt dyrare med en nota som verkar hamna på hundratals miljarder. Vi har en begränsad penningpåse för infrastruktur, och om den ska komma hela landet till del kan man verkligen fundera om snabbjärnväg ska få äta upp så stora delar av kakan på bekostnad av resten av Sverige och industrin.

Herr talman! Ett annat problem, som också min kollega Ulf Berg från Moderaterna nämnde, är tillståndprocesserna för gruvbrytning, som är alldeles för långa i Sverige i dag. De är inte heller förutsägbara. Även om bolagen gör sitt yttersta för att få till en fullödigg ansökan kan miljökriterierna ändras under processens gång. Det gör att kraven blir oförutsägbara, och processen stannar upp. Naturligtvis kostar det här också en hel del pengar och tid.

Därför behöver det tas fram en kravspecifikation som gör att man kan få en förutsägbar, rättssäker och effektiv process – utan att för den skull göra avkall på miljön. Det här är verkligen avgörande för företagens investeringsvilja och också avgörande för nyindustrialiseringens genomförande.

Tillståndprocessens syfte måste vara att ge tillstånd – inte att vara en bevarandeprocess, eller hur? Den svenska gruv- och mineralnäringen räds inte höga miljökrav, men de måste veta vad som krävs.

Herr talman! En tredje sak som jag skulle vilja betona och som är avgörande för nyindustrialiseringen och gruv- och stålbranschen i Sverige är forskning och innovationer. I dag finns till exempel ett stort överskott av stål på marknaden. En av orsakerna är att Kina subventionerar stål som framställs i landet. Det har i sin tur dumpat priserna på världsmarknaden. För att svensk gruv- och stålnäring ska kunna stå sig i konkurrensen med andra länder måste vi konkurrera med smarta och mer miljövänliga uppfinningar, då vi sällan kan konkurrera med lägsta pris.

Ett aktuellt exempel på en klok, miljövänlig och begynnande innovation är samarbetsprojektet Stål utan kol, som ni kanske har hört talas om. LKAB, SSAB och Vattenfall arbetar där för att ta fram en process där järn kan tillverkas med hjälp av vätgas i stället för med hjälp av den smutsiga kolen. Men för att det ska kunna bli verklighet behöver samhället hjälpa till med till exempel testbäddar eftersom verksamheten är så pass dyr som den är. En annan viktig aspekt i sammanhanget är att dagens utbildningar behöver bli mer attraktiva och anpassade efter digitaliseringens krav. Men även vidareutbildning under hela yrkeslivet är centralt.

Slutligen skulle jag vilja tala lite grann om gruversättning eller gruvskatt, som det kallas av vissa. En del säger: Utländska företag kommer hit, roffar åt sig vinsterna och drar iväg utomlands. Sanningen är att av de 13 metallgruvor som finns är 11 helt svenskägda. Två är utlandsägda av företag som dessutom har dotterbolag i Sverige. I Sverige kräver vi nämligen att dotterbolagen ska finnas på plats. När gruvverksamheten i Sverige går bra får staten in många miljarder via utdelning, skatter och avgifter.

Dessutom betalar de som jobbar i gruvorna kommunalskatt, som i sin tur bidrar till utveckling av kommunerna och även ger upphov till jobb för underentreprenörer. Det är också viktigt, som jag nämnde tidigare, att tänka på att gruvorna ger jättemånga jobb i områden som ofta har problem med arbetstillfällen.

Vi ska komma ihåg att gruvverksamhet kräver mycket kapital. Om vi skulle vi införa en gruvskatt, som jag vet att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslog före valet, skulle det påverka investeringarna och även antalet arbetstillfällen i vårt land, särskilt nu när det är lågkonjunktur i världen när det gäller metaller och mineraler. Det skulle vara negativt för jobben.

Visst kan jag hålla med om att ersättningen till framför allt markägare är låg. Men Vänsterpartiet aviserar skatter på 10 procent och Miljöpartiet på 5 procent, och jag vet egentligen inte var ni har fått de siffrorna ifrån. Varför inte 8 eller 11 procent? Det är rätt stor skillnad mellan dagens 2 promille och 10 procent.

I ärlighetens namn tror jag inte att ni förstår konsekvenserna fullt ut när det gäller arbetsmarknaden. Det finns visserligen flera länder som har en högre mineralersättning än Sverige. Men att göra jämförelser rakt av är

som att jämföra äpplen och päron. I Sverige har vi valt linjen med höga miljökrav och krav på fonderade medel för återställning. Det kostar, och det är bra. I andra länder har man i princip obefintlig miljölagstiftning, vilket lägger ansvaret på staten. Det kräver högre skatt på företagen.

Slutligen vill jag bara säga att i mina ögon borde lönsamma företag och skarp miljölagstiftning vara bättre än skitig miljö och låga krav.

(Applåder)

Anf. 8 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Vi behandlar nu näringsutskottets betänkande 14 *Mineralpolitik*.

Jag måste börja med att säga någonting till Ulf och Helena. Om det hade varit sju åtta års handläggningstid på gruvan i Pajala skulle den inte ha kommit igång. Då hade konjunkturen svängt. Där tog det bara tre fyra år. Så kan det också gå.

Sverige har haft gruvdrift i mer än 1 000 år, givetvis med skilda och annorlunda volymer och konsekvenser än i dag. Precis som Helena sa står Sverige för 90 procent av EU:s järnmalmsproduktion, 30 procent av blyproduktionen, 25 procent av zinkproduktionen, 20 procent av silverproduktionen och 10 procent av kopparsproduktionen. Det är inte illa. Att EU sedan skiter fullständigt i att de konkurrentländer som de också köper mineraler av har betydligt skitigare verksamhet är störande i sammanhanget.

Sverige är den största leverantören av till exempel järnmalm. Det väcker frågan: Skulle det inte vara på sin plats att EU finansierar lite av infrastrukturen så att vi kan leverera tryggt till dem även när tiderna är lite sämre? Den här typen av verksamhet är ju inget man stoppar varje gång det sker en liten konjunktursvängning. Sverige har sedan vi blev medlemmar i unionen hela tiden varit nettobetalare till EU. Då skulle det väl vara på sin plats att vi även som råvaruleverantör till européerna skulle få lite tillbaka på vår inbetalda insats? Nåväl, det är en annan fråga. Men jag kan inte låta bli att lyfta tankarna i alla fall.

Northlands konkurs, som några nämnde här, i min hemkommun var den största i Sverige genom tiderna. Det var ett dagbrott – en järnmalmsgruva som startades när priserna var höga. Men i och med många omständigheter i olyckliga kombinationer gick den i konkurs. Ni kan själva tänka er konsekvenserna av denna konkurs i en kommun med lite drygt 6 000 innevånare där drygt 500 var berörda av konkursen. 8 ½ procent av befolkningen blir utan jobb. Motsvarande siffra i Stockholm skulle vara att 75 000 personer förlorade jobben samtidigt. Jag undrar hur långa köerna av protesterande politiker skulle vara vid ett sådant scenario. Nåväl, och som tur är, är det inte Stockholm som har drabbats.

Jag ger ändå inte upp hoppet för gruvan i Tapuli. Den finns där, och alla berörda har betalat priset, om det så är miljömässigt eller känslomässigt. Men debatten om gruvan har tagits och är överspelad. Det är fakta. Om gruvan blir ett saneringsobjekt och ett fiasko skulle det verkligen lyfta frågan om man över huvud taget ska bevilja tillstånd till nya gruvor om man inte tar till vara en färdig gruva, som redan finns där.

Jag tror att om vi bara gemensamt skulle jobba med en strategi som syftar till att arbeta med gruvdrift i ett långsiktigare perspektiv kan vi lyckas även med den här satsningen. Men transportfrågan är avgörande i ett fyndighetsbälte som sträcker sig i öst–västlig riktning, som just i detta

område. Järnväg, som nu saknas, skulle ändra situationen helt. Tänk er situationen när Malmbanan byggdes med spade och hacka och där skottkärror var den tidens dumprar!

Vi skulle gemensamt kunna se på områden där gruvverksamhet lämpar sig, givetvis med infrastruktur som ett måste, där fyndigheterna avlöser varandra och där de skulle kunna räcka 100 år eller mer fram i tiden. Där skulle man kunna koppla ihop flera fyndigheter med infrastruktur och långsiktighet i brytningstakten. Det låter sig göras, bara man inte låter girigheten ta över när priserna är höga och världen köper allt som man kan få loss.

Detta ska göras i samsyn med lokalsamhällen och andra näringar, och man ska verka för en allsidig utveckling av gruvsamhällena så att de attraherar både kvinnor och män. Det skulle Vänsterpartiet kalla för mineralstrategi.

Herr talman! Givetvis ska all gruvdrift ske med höga miljö- och klimatkrav och så att hållbarhet nås på lång sikt. Infrastrukturen kommer alltid att vara avgörande för branschen, och det betyder att transporterna ska ske på järnväg och båt.

Gruvbrytning har alltid funnits, och kommer alltid att finnas, i mindre städer och orter och ute i landsbygd och glesbygd. Den är en bärare av samhället där den är i drift. Det är rena fakta; sedan kan man tycka vad man vill om gruvor och mineraler. Gruvorna i Sverige tar i anspråk ca 20 000 hektar, det vill säga 0,5 promille av landytan. Golfbanorna, i sin tur, tar 28 000 hektar i anspråk av landytan. Jag lägger inga värderingar i dessa jämförelser, men jag reagerar i alla fall lite grann.

Ofta kommer konflikter med andra näringar och lokalsamhällen upp även i den här näringsgrenen, men det är väl inget ovanligt. Var finns näringsgrenar eller verksamheter som tar mark eller yta i anspråk där inte konflikter uppstår? Kraftledning, vindkraft, solceller, skogsbruk, gruvor – listan kan göras hur lång som helst när det gäller detta. Det finns alltid någon som har invändningar.

Jag förstår fullt ut, precis som Helena Lindahl sa, hur det är när man kommer och inskränker på andras näringsområden. Men som jag sa tidigare tror jag att dessa konflikter går att lösa om vi bara respekterar varandra och söker lösningar som är långsiktiga.

Herr talman! Därmed är det inte sagt att vår generation ska bryta upp allt mineral som finns i landet och att alla tillståndsansökningar ska beviljas. Nej, vi borde nog sätta gränser även här när det gäller hur mycket fossila grundämnen vi ska tillåta grävs upp per år, så att även denna bransch tänker längre än vår egen generation.

Ofta är fyndigheterna bättre säkrade där under backen än vad avkastningen skulle vara på en skatteparadisö, i alla fall med våra kommande generationer i åtanke.

Att det sedan finns områden där andra värden väger tyngre och där undersökningstillstånd inte ska beviljas lyfter Vänsterpartiet fram i motion 377. I samma motion lyfter vi fram att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över regelverket rörande gruvnäringen, inklusive frågan om nivån på mineralersättningen, i syfte att skapa en långsiktig och hållbar näring som främjar landsbygdsutvecklingen och där en reformerad mineralersättning bättre ska kunna komma berörda bygder till del.

Herr talman! Vänsterpartiet har fem reservationer i betänkandet, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 6 under beslutspunkt 3 och till reservation 10 under beslutspunkt 6.

Sedan måste jag nämna att Vänsterpartiet inte tycker att man ska bevilja brytning av uran och fossila ämnen. Jag vet att några delar den uppfattningen.

(Applåder)

Anf. 9 MARIA WEIMER (L):

Herr talman! Gruvnäringen är en av vårt lands viktigaste basnäringar. Gruvnäringen genererar viktiga råvaror, skatteintäkter och arbetstillfällen. Tack vare ny teknik har dagens moderna gruvbrytning mycket mindre påverkan på miljön än vad äldre brytning hade. Det är positivt när gamla gruvor åter öppnas för att utvinna fyndigheter tack vare den moderna tekniken eller när befintliga gruvor utökar sin utvinning på ett mer hållbart sätt än tidigare.

I vissa fall ger gruvnäringen tyvärr också upphov till konflikter och misstro mellan olika grupper och intressen. Tillväxt och jobb ställs ibland mot miljö och exempelvis rennärning, eller som vi nyss hörde mot golfspe-larna. Men det är centralt att vi kan hantera och ta hänsyn till de olika intressen som finns i dessa områden och hitta en balanserad mineralpolitik.

Den svenska minerallagen är trots allt bland de allra hårdaste i världen. Sedan den 1 augusti 2014 har minerallagen skärpts ytterligare, så att den enskildes ställning vid prospektering har förbättrats. Det har införts hårdare krav på vad en arbetsplan ska innehålla och processen kring den.

Alliansregeringen tog fram en mineralstrategi som lägger en god grund för hur Sverige ska kunna ta till vara de möjligheter som ges för jobb och tillväxt samtidigt som vi försvarar vår ställning som EU:s ledande gruvnation.

Gruvnäringen står ofta för omfattande ingrepp i naturen och påverkar miljön. Det är därför angeläget att ansvariga myndigheter lägger större vikt vid att kontrollera de potentiella mineralföretagens ekonomiska styrka för att bland annat säkerställa företagets möjlighet att ta det fulla ansvaret för den miljöpåverkan som kommer att ske.

Herr talman! Samerna är ett urfolk och en erkänd svensk minoritet. Vi har därför ett särskilt ansvar, såväl historiskt som utifrån de internationella konventioner som vi har skrivit under, att värna den samiska kulturen och samernas rätt att utöva renskötsel. Men ibland händer det att den samiska kulturen känner sig hotad av de exploateringsintressen som finns.

Alliansregeringen genomförde viktiga lagändringar för att stärka de samiska intressenas roll i processen kring mineralutvinning. Vi måste ha stor respekt för de olika intressen som finns i samband med gruvdrift och mineralutvinning. Mycket tid och kraft måste därför läggas just på olika samrådsformer. Förtroende måste byggas, och det görs bland annat genom en god kommunikation mellan aktörer, det vill säga företag, markägare, kommuner och andra berörda.

Alliansregeringen tog ett ambitiöst samlat strategiskt grepp om den svenska gruv- och mineralnäringen i syfte att just ta till vara de möjligheter som ges för att Sverige ska fortsätta vara den ledande gruvnationen i EU.

Strategiska områden för en långsiktig och hållbar mineralanvändning identifierades då, ett betydande antal konkreta åtgärder presenterades och

medel avsattes för att finansiera de olika insatserna. Strategin är en viktig vägledning för en fortsatt aktiv och konkurrenskraftig gruvnäring i Sverige som bedrivs i samklang med både miljö och omgivande näringar.

Dessvärre upplever vi inte att den nuvarande regeringen har samma intresse för gruv- och mineralnäringsfrågorna som den förra regeringen. Visserligen pågår ett arbete med att genomföra återstående åtgärder inom ramen för mineralstrategin, men engagemanget i genomförandet lämnar en hel del i övrigt att önska. Det finns, enligt vår uppfattning, dessutom anledning att befara att de hittillsvarande erfarenheterna inte tas till vara på ett effektivt sätt.

I likhet med vad som sägs i motionen 1189 anser vi att fler steg måste tas för att Sverige ska kunna fullfölja mineralstrategin. Riksdagen bör därför genom ett tillkännagivande till regeringen påpeka vikten av att arbeta vidare med den nationella mineralstrategin. Därmed yrkar jag bifall till reservation 1 med anledning av den nyss nämnda motionen i de aktuella delarna.

Anf. 10 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Det är inte alla dagar man är glad för att man kommer från en liten bruksort. Men som född värmlänning från Degerfors känner jag ett starkt arv, så att säga, kring detta med stål och järn och denna industri som faktiskt har funnits i Sverige i över tusen år. När det gäller innovationskraften i Sverige kan man lugnt säga att detta har haft betydelse för teknikutveckling, för själva industrin i sig och för att bygga upp hela det svenska industrisamhället. Och i dag är Sverige en av EU:s ledande malm- och metallproducenter.

Det som också är intressant när det gäller mineralbranschen och gruvorna är att varje medborgares egendom enligt grundlagen är tryggad utom när det krävs att man tillgodoser angelägna allmänna intressen. Att just mineral kan tas till vara och brytas och att trygg försörjning skapas inom detta område har ansetts vara av just ett sådant allmänt intresse.

Herr talman! Därför vill jag fokusera lite grann på just förutsättningarna för detta, både när det gäller dem som vill bryta malm och ta fram mineraler för olika användningsområden och när det gäller markägarna.

Mineralersättningen från koncessionshavaren till markägarna syftar till att uppnå en bättre balans mellan just exploatörerna och markägarna. Ersättningen ska motsvara 2 promille av värdet av det mineral som omfattas av koncessionen och som har brutits under året. Av ersättningen ska tre fjärdedelar tillfalla fastighetsägaren inom koncessionsområdet och en fjärdedel tillfalla staten. Bestämmelserna om mineralersättningen gäller alla koncessioner som har beviljats sedan 2005 och där gruvdrift pågår.

Av den ansvariga myndighetens, SGU:s, årsredovisning för 2015 framgår det att för brytningsåret var reglerna om mineralersättning till staten och markägarna tillämpliga på sammanlagt 16 bearbetningskoncessioner. Totalt uppgick den ersättning som är beslutad till 7,4 miljoner kronor med fördelningen ca 1,8 miljoner kronor till staten och 5,5 miljoner kronor till markägarna.

I en motion som jag skrev i höstas konstaterar jag att prospekteringen och gruvbrytningen i många länder regleras inte bara genom lagstiftning utan även genom skatter och avgifter och royalties, eller just mineralersättningar till staten. Det finns alltså flera olika system för detta. I vissa

fall förpliktas prospektören att använda en viss summa för undersökningsverksamhet inom en bestämd tid.

I Sverige tas mineralersättningen ut för den mineral som bryts. Jag anser att Sverige i förhållande till andra länder har en låg mineralersättning, som inte heller omfattar eventuella kostnader för sanering efteråt. Jag menar att det är ganska enkelt för företag att verka i ett område under en viss tid, för att sedan lämna det i ett skick som gör att få andra verksamheter kan gå in direkt utan erforderliga åtgärder på marken. Därför har jag också motionerat om att det ska finnas en översyn av mineralersättningen så att även kostnader för framtida saneringsåtgärder räknas in.

Förra året sa man från regeringens sida att man skulle se över just mineralavgiften och medverka till att nya modeller skapas för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar när det gäller att finansiera de investeringar som krävs för att just en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling ska kunna ske. Då är det ju så passligt, herr talman, att vi i posthögen den här veckan kan hitta skrivelsen från regeringen om Riksrevisionens rapport om ekonomiska risker för staten i fråga om gruvavfall.

Man kan konstatera att regeringen raskt, innan den här debatten och dagens beslut i kammaren, har gett Naturvårdsverket och SGU i uppdrag – det var den 14 april – att tillsammans ta fram en långsiktig strategi för hantering av utvinningsavfall och göra en bedömning av åtgärder för efterbehandling med beaktande av alternativ användning av utvinningsavfall. Man kan också konstatera att regeringen redan en vecka före det, den 7 april, gav Naturvårdsverket ett uppdrag att analysera och förtydliga sin vägledning avseende under vilka förutsättningar utvinningsavfall som uppvisar farliga egenskaper bör klassificeras som farligt avfall, och konsekvenserna av detta. I detta ligger också det här med kostnader och hanteringen av utvinningsavfallet, och därmed saneringen.

Jag tycker naturligtvis att det är väldigt bra att man så passligt har lyckats ta ett beslut och ge ansvariga myndigheter uppdrag så här en knapp vecka innan beslut ska fattas. Det är klart att det ibland är svårt att debattera saker som redan är på gång, men det jag ändå vill framföra i sammanhanget är att vi inte ännu har sett något resultat av hur översynen av själva mineralavgiften kommer att bli. Hur kommer den att förändras? Att man tar tag i frågan och jobbar med den uppskattar jag, men just att fortsätta följa frågan tror jag är viktigt för oss allihop. Vi vill ju alla verka för ett så miljömässigt hanterbart samhälle som möjligt, även när det gäller mineral- och gruvdriften.

(Applåder)

Anf. 11 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! I dag behandlar vi motionsbetänkandet på mineralområdet. Nästan precis ett år efter att jag höll mitt jungfruanförande i kammaren är det dags att än en gång debattera mineralpolitik. Intresset för området är om möjligt ännu större nu än då.

Jag vill redan inledningsvis yrka avslag på motioner och reservationer och tillstyrka förslaget i betänkandet såsom det föreligger. Jag vill dock understryka att det i flera av de motioner som i dag är föremål för debatt finns lovvärda initiativ. Det finns en vilja att ta gemensamt ansvar och ta

till vara avkastningen på fyndigheterna bättre, liksom en ambition att Sverige ska vara en föregångare i omställningen till ett mer hållbart samhälle. I flera fall rör dock motioner sådant som redan är sjösatt eller där utfästelser redan gjorts med sikte på just det motionärerna föreslår.

Sverige är en stark och stolt industrination. Gruvnäringen är viktig för Sverige. Den som har tänkt i termer av att den svenska industrin skulle vara basically gone får ta sig en ny funderare – efterfrågan på svenska produkter och tjänster är fortsatt stor, och i detta nu nyindustrialiserar vi Sverige. Likväl finns det utmaningar, dels i termer av priset på svenskt stål på en global och hårt konkurrensutsatt marknad, dels i termer av krav på en hållbar industriproduktion.

En industrination som Sverige måste bevisa att vi förmår hålla flera värden på kartan samtidigt – en fortsatt hög produktion men självklart på ansvarsfulla och hållbara villkor. Redan nu vill jag därför poängtera att målet med den svenska miljöbalken är att främja en hållbar utveckling och tillförsäkra nu levande samt kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Försiktighetsprincipen ska gälla, och skärpta och utökade krav på miljökonsekvensbeskrivningar har införts.

Herr talman! Jag vill ge en kort påminnelse om vad vi faktiskt debatterar. Det är ganska fantastiska siffror. Sverige står ensamt för 90 procent av EU:s järnmalmsproduktion, 30 procent av blymalmsproduktionen, 25 procent av zinkproduktionen, 20 procent av silverproduktionen och 10 procent av kopparproduktionen. Det är inga små värden vi debatterar här i dag; det handlar om stora resurser och möjligheter – och väldigt många arbetstillfällen.

Vi ser dock en kraftig nedgång i termer av nyansökningar och undersökningstillstånd. De nya tillstånden är liksom tidigare år koncentrerade till de tre malmregionerna i landet – malmfälten i Norrbotten, Skelleftefältet och guldlinjen i Västerbotten och Bergslagen. En blomstrande industri som utvecklas med sjysta villkor är självklart beroende av långsiktiga spelregler. Därför vill jag helt kort beröra den överenskommelse som slöts mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna på mineralpolitikens område. Den lyder som följer:

”Sverige ska vara en föregångare för en hållbar utveckling inom gruvindustrin, som är viktig för Sverige. Vi vill skapa nya modeller för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling. Miljökraven vid prospektering och provborrning ska skärpas. Turistnäringens och andra lokala näringars intresse ska beaktas. En analys av framkomliga vägar ska göras inom Regeringskansliet. Sverige ska inte öppna upp för utvinning av uran, olja eller gas.”

Det är sex meningar med mycket innehåll och höga ambitioner – som sig bör.

Herr talman! Sverige är EU:s ledande gruvnation. För att så ska förbli fallet krävs gynnsamma förutsättningar så att gruv- och mineralnäringarna kan växa på ett hållbart sätt och öka sin delaktighet på den internationella arenan. Självklart ska Sverige vara ett föregångsland för en hållbar utveckling inom gruvindustrin. Som ett led i den hållbara utvecklingen av gruv- och mineralindustrin fortsätter givetvis arbetet med genomförandet av den tidigare beslutade mineralstrategin.

Av budgetpropositionen 2016 framgår dessutom att regeringen har för avsikt att skapa nya modeller för att utveckla en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling där gruvnäringen tar sitt finansiella ansvar. Därtill aviserar regeringen att miljökraven ska ses över och vid behov skärpas. Näringsdepartementet ser dessutom för närvarande över processen från prospektering till gruvdrift, just med fokus på hållbarhet och utveckling av branschen i fråga.

I sammanhanget känns det också viktigt att nämna Riksrevisionens skrivelse om gruvavfall och regeringens svar på samma skrivelse. I sitt svar konstaterar regeringen att somligt arbete i rekommenderad riktning redan är föreslaget men att det också kommer att bli aktuellt med uppdrag till Naturvårdsverket kring farligt avfall och konsekvenserna av detta. I fråga om behovet av tydligare vägledning för ansökan om tillstånd för gruvverksamhet, för att därigenom kunna minska handläggningstiderna, är det på sin plats att påminna om att det för närvarande pågår ett arbete med att uppdatera den vägledning som finns och som bland annat har tagits fram för att göra tillståndsförfarandet mer effektivt.

Vidare utvärderar Tillväxtanalys för närvarande de satsningar som har gjorts för att korta ledtiderna i samband med miljöstillstandsprocesser. I sammanhanget är det snudd på omöjligt att inte beröra avgifts- och ersättningsområdet. I den här kammaren har det många gånger debatterats i vilken omfattning avgift och ersättning för bruten råvara ska erläggas. Det svar näringsutskottet lämnade i behandlingen av detta ärende är ypperligt och lyder som följer:

”Riksdagen har vid flera tillfällen under de senaste åren behandlat motioner om mineralersättningens storlek och fördelning och om de andra avgifter som innehavare av prospekteringstillstånd eller bearbetningskoncessioner är skyldiga att erlägga enligt minerallagen. När liknande motionsförslag nu på nytt ligger på riksdagens bord konstaterar utskottet att regeringen har aviserat en översyn av det man betecknar mineralavgiften. Även om begreppet mineralavgift kan uppfattas som något svårtolkat har utskottet erfarit att denna översyn kommer att ha ett brett anslag och omfatta såväl mineralersättningen, de avgifter som regleras i 14 kap. minerallagen och andra avgifter som belastar gruvnäringen. Utskottet ser ingen anledning att i detta läge föregripa denna översyn genom ett uttalande till stöd för någon av de nu aktuella motionerna.”

Herr talman! I år, liksom många föregående riksdagsår, har det motionerats om förbud mot utvinning av uran. Det är ett område där många synpunkter trängs. Men det är nästan 40 år sedan uranutvinning förekom i Sverige, och det kommunala vetot får anses starkt. Därtill säger överenskommelsen mellan regeringspartierna att Sverige inte ska öppna upp för utvinning av uran, olja eller gas. Som socialdemokrat känner jag mig både stolt och trygg i den överenskommelsen, som för övrigt är långt mer långtgående än den som föregående regeringspartier lyckades åstadkomma.

Ett annat område som kan väcka känslor och reaktioner är utvinning av gas och olja. Men inget har förändrats sedan förra riksdagsårets motionsbehandling. Därför passar det väl att hänvisa till det som då sas: ”Gasutvinning förekommer i dagsläget endast i mycket begränsad omfattning i Sverige. De svenska miljöbestämmelser som reglerar utvinning av gas, olja eller andra kolväten kan betraktas som strikta. Förutsättningarna för

utvinning av gas eller olja ur skiffer i Sverige är, enligt SGU:s bedömningar, dessutom begränsade som en följd av Sveriges geologiska förhållanden. Tillgången till gas som kan utvinnas genom s.k. hydraulisk spräckning är både för liten och lokaliserad till områden där denna utvinningsmetod är olämplig att använda. Till detta ska även fogas att regeringspartierna i en gemensam överenskommelse har uttalat att Sverige inte ska öppna för utvinning av olja eller gas. Sammantaget anser utskottet att det anförda kan fungera som en grund för riksdagen att avslå de motioner i vilka det efterfrågas ett förbud mot gas- och oljeutvinning ur skiffer i Sverige, ett mer allmänt förbud eller en kommunal vetorätt mot utvinning av fossil energi.”

Herr talman! Regeringen visar på ett stort mått av ansvarstagande och omsorg om en fortsatt tillväxt i gruvnäringen. Givetvis ska tillväxten ske med effektiv och varsam hand. Ett av ledorden för framtiden bör vara ansvarstagande om såväl mineralresurser som omgivande samhälle och natur och miljö. Omställning av olika slag sker på flera håll i landet, och dessa processer måste alltid präglas av ansvarstagande. Ett gott exempel på ansvarstagande är LKAB:s agerande i Malmfälten.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag avslag på samtliga motioner och reservationer och bifall till förslaget till beslut i dess helhet.

Till sist vill jag understryka och verkligen trycka på den stolthet över Sverige som jag känner och på det sätt som vi gemensamt värnar om varandra, men också om hållbara förutsättningar för tillväxt och utveckling. Ett Sverige som håller ihop är målet, så också på mineralpolitikens område.

(Applåder)

Anf. 12 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Hanna Westéren och Socialdemokraterna om de tror att återstarten av gruvan i Pajala underlättas av att de umgås med tankar på att införa en tioprocentig gruvskatt, som Vänstern funderar över. Det skulle, om vi tittar på år 2013 då man tog upp värden för 600 miljoner, vara en ökad kostnad på 60 miljoner för Pajala. Läger vi sedan också till den berömda kilometerskatten, som de rödgröna funderar över, skulle det i exemplet Pajala bli ca 32 miljoner.

Om man lägger på en kostnad på 100 miljoner på en gruva måste jag ställa frågan om man verkligen tror att den över huvud taget kommer att återöppnas. Det hoppas vi från moderat sida att den ska göra när järnmalmpriserna går i rätt riktning, i alla fall som gruvproducent.

Jag skulle vilja ställa frågan: Underlättar det för företagande att för en enda ort öka kostnaderna med 100 miljoner?

Anf. 13 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Inledningsvis kan jag säga att jag lyssnade tidigare till Ulf Berg och det som han sa kring gruvindustrin och mineralnäringen. Mycket är vi överens om, och det är något som jag bär med mig i det fortsatta arbetet. Du pratade om gemensamma lösningar, och det tycker jag låter intressant.

När det gäller specifikt mineralavgifter har jag inte för avsikt att föregå den utredning som nu görs. Men principiellt kan jag säga: Nej, jag tror inte heller att just den avgiftsnivå som Ulf Berg diskuterar skulle underlätta för näringen i fråga.

Anf. 14 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Låt oss då hoppas att det blir lite verklighet av det som Socialdemokraterna säger nu, att man tar klart avstånd från den kraftiga skattehöjningen, samt att det, som statsministern har sagt, vid ett byte av basnäring till skogsindustrin ska ske en reell utveckling och att det ska komma till nya jobb. Då vill vi också se lite verkstad och inte bara prat.

Därför känns det åtminstone bra att vi i den här kammaren kanske kan slippa se gruvskatten. Låt oss då se till att vi också slipper kilometerskatten, för den är en rak vänster mot landsbygden som vi inte vill se.

Anf. 15 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga, som en kommentar till det som Ulf Berg tog upp kring konkurrenskraft och långsiktiga villkor, att det är just de långsiktiga villkoren för gruvindustrin som också jag efterlyser och vill främja. Men för att det inte ska råda något tvivel vill jag verkligen understryka att vi nu har en regering som har EU:s lägsta arbetslöshet som mål år 2020. Vi har en regering som satsar på både digitalisering och ny-industrialisering. Och självklart har våra svenska naturtillgångar en otroligt viktig plats i det framtida svenska tillväxt- och konkurrenskraftsunder som jag ser framför mig. Givetvis ska detta ske på ansvarsfulla villkor.

(Applåder)

Anf. 16 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Hanna Westéren vad det är som hindrar regeringen från att göra en utredning som förbjuder uranbrytning i Sverige. Man lutar sig tillbaka och är nöjd med det kommunala vetot. Jag håller med om att det kommunala vetot är bra och har funkat. Men vad är det som gör att regeringen är så försiktig och inte törs utreda ett förbud mot uranbrytning och brytning av fossila ämnen över huvud taget?

Anf. 17 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Även under förra riksdagsåret diskuterades den här frågan. Jag vill inte vara alltför repetitiv, men svaren är ungefär desamma som förra året. Dels anser vi i utskottsmajoriteten att det finns ett starkt kommunalt veto, dels har vi nu för första gången en regering som verkligen har en överenskommelse som håller måttet och som säger tydligt nej till utvinning av uran. Det anser vi är till fyllest.

Anf. 18 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Tack, Hanna, för svaret! Men regeringen lämnar lite grann öppet för en kommun som får en annan majoritet att handla på ett annat sätt.

Jag kan också blanda in lite energifrågor och kärnkraftsfrågor. Tycker du att marknaden ska sköta sådant? Om vi är överens om att vi inte ska ha

uranbrytning, ska politiken då inte peka med hela handen? Eller ska man öppna för marknadskrafter?

Prot. 2015/16:95
20 april

Mineralpolitik

Anf. 19 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Då vill jag bara understryka att vi nu har en politiskt ansvarstagande regering. Vi har två partier i regeringen, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, som är politiskt överens om att – och jag vill citera igen – ”Sverige ska vara en föregångare för hållbar utveckling inom gruvindustrin, som är viktig för Sverige. Vi vill skapa nya modeller för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling. Miljökraven vid prospektering och provborrning ska skärpas. Turistnäringens och andra lokala näringars intressen ska beaktas. En analys av framkomliga vägar ska göras inom Regeringskansliet. Sverige ska inte öppna upp för utvinning av uran, olja eller gas.”

För mig är det oerhört tydligt, och det är första gången vi har den tydligheten från en regering.

Anf. 20 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 7, för det glömde jag i mitt anförande.

Jag kommer att gå in på liknande frågor som Birger Lahti, för jag tycker inte att svaret var till fyllest.

I till exempel Skaraborg och Jämtland finns en del fyndigheter av uran. Det gör att många invånare i dessa bygder är oroad. Det förstår jag, för vad händer om något företag vill prospektera eller till och med bryta uran? Det skulle definitivt påverka jakt, fiske och turism – för att inte tala om värdet på marken som riskerar att falla. Det skulle lägga en våt filt över bygden.

Kom inte och säg att så inte är fallet, för dessa människor har ofta uttryckt sin oro över detta.

Jag köper inte Socialdemokraternas förklaring att man i regeringen har kommit överens om att inte tillåta uranbrytning. Bara för ett år sedan, Hanna Westerén, ville Socialdemokraterna och Miljöpartiet förbjuda uranbrytning. Vid så många tillfällen i kammaren talade ni hett om att det måste genomföras. Men nu väljer ni att rösta nej till Centerpartiets och Vänsterpartiets motioner om att utreda ett förbud.

Dessutom tycker ni inte heller att kommunerna ska få vetorätt när det gäller prospektering av uran i alunskiffer, det vill säga där uran är särskilt förekommande.

Hur kan denna svängning komma sig?

Anf. 21 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Helena Lindahl började en fråga med ”vad händer”. Låt mig vända på det. Vad händer under åtta år av borgerlig regering? Om denna fråga är så het och viktig för Centerpartiet, varför kom ni inte längre?

Nu har en regering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet utverkat en överenskommelse där vi inte öppnar upp för utvinning av olja, uran eller gas. Jag tycker att vi har kommit långt.

Anf. 22 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Det där är en klassiker. När man inte kan svara på frågan vänder man på debatten och kastar den i famnen på motståndaren: Vad gjorde ni?

Skillnaden är att Centerpartiet inte hade majoritet i regeringen under de där åtta åren. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har majoritet i regeringen; det är ni som är regeringen.

Ni klagade enormt mycket på att ni inte fick igenom ett förbud mot uranbrytning. Nu har ni chansen, men i stället säger ni att er interna överenskommelse på något slags kafferep skulle stå över svensk lagstiftning.

Kom igen! Det där kan inte ens Socialdemokraterna tro på själva. Jag vill ha en bättre förklaring, Hanna Westerén.

Anf. 23 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Det är härligt med känslor i kammaren.

Det där med ”kafferep” är så idiotiskt. Jag vet inte hur jag ska replikera på den typen av påhopp i en politisk debatt. Självklart handlar det inte om ett kafferep. Det handlar om en överenskommelse mellan de två partier som har förmånen att leda landet.

Det har inte skett någon förskjutning, utan det är just så som jag tidigare nämnde. Det finns en överenskommelse mellan partierna i regeringen om att inte öppna upp för utvinning av olja, uran eller gas. Det är ingen förskjutning utan ett stort steg i rätt riktning, och jag vidhåller att det är helt till fyllest. Det visar tydligt på Sveriges höga ambitioner på gruv- och mineralpolitikens område.

Anf. 24 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Mycket har redan sagts. Vårt samhälle är beroende av metaller för att fungera, och de finns snart sagt överallt, i byggnader, telefoner, datorer och transportsystem. Vi vet dock att metaller är ändliga resurser, och en del är det mer ont om än andra – i varje fall i former som man kan komma åt att använda. Vi vet också att gruvdrift ger miljöproblem, gör intrång i människors och djurs livsmiljöer och kommer i konflikt med olika andra näringar och intressen som rennäring, turistnäring och liknande.

Det finns därför flera goda anledningar att hushålla klokt med våra metaller och mineraler liksom med alla andra naturresurser. Det är ohållbart att utgå från att nybrytningen av metaller ständigt ska öka. Dessutom är det onödigt. Det finns stora vinster i att styra om samhället så att vi utnyttjar de metaller som redan är i omlopp på ett bättre sätt och minskar behovet av metaller och av att bryta nytt.

Vi måste tänka långsiktigt och väga olika behov mot varandra – ibland rent av behov mot begär. Rent dricksvatten är och kommer alltid att vara livsnödvändigt för människor och djur. Ständigt nya elektronikprylar är det inte. Detta skulle inte behöva sägas egentligen, men det är ett nödvändigt grundperspektiv att ha med sig som förtjänar att upprepas. Det går inte

att kompromissa med naturen. Skydd av till exempel dricksvattentäkter måste gå före gruvdrift och annan miljöfarlig verksamhet som riskerar att skada dem.

Vi som har fått förtroendet att fatta beslut som kommer att påverka kommande generationer, djur och natur har ett stort ansvar att bevara och skydda ovärderliga natur- och kulturmiljöer – på riktigt och inte bara på papperet.

Därför är domen i Högsta förvaltningsdomstolen angående Norra Kärr viktig. Den har de facto gett Bergsstaten nya förhållningsregler om att i sin prövning av koncession framöver ta hänsyn till ett mycket större område än själva gruvhålet. Det stärker Natura 2000-skyddet.

Gruvverksamhet påverkar som sagt miljön. Det gäller inte bara gruvhålet, utan det handlar om gruvdammar och all möjlig påverkan vida omkring.

Det är viktigt att lagstiftningen hänger ihop. Det måste finnas en röd, eller kanske grön, tråd i den.

Vi måste tänka långsiktigt. Vad gäller jobb finns det en enorm potential i att återvinna metaller ytterligare. Man fastnar lätt i att jobb i mineralnäringen bara finns i nybrytningen. Visst finns det jobb där, men det kan rent av finnas ännu fler jobb i återvinning, både i smart design, i den praktiska återvinningen och i urban mining, det vill säga att ta upp metaller som finns i våra städer.

Det finns en hel del forskning gjord på detta, vilket jag talade om förra året. Vi har till exempel en enorm gruva i våra byrååldor. Enligt en något daterad uppskattning har vi svenskar ca 25 miljoner gamla mobiltelefoner hemma. De har förmodligen blivit fler sedan jag fick denna siffra. Genom att återvinna dessa telefoner skulle vi kunna få tillgång till en massa sällsynta metaller och minska behovet av att plocka upp nytt. Det ger jobb och är smart ekonomisk hushållning. Det är så bra det kan bli.

Utvinning av nya metaller slukar dessutom stora mängder energi och släpper ut stora mängder växthusgaser. Det sprider miljögifter och föroreningar som sagt vatten.

Vi kan spara stora resurser genom att återvinna material i stället för att rent reflexmässigt tänka att vi ska bryta nytt.

Det finns alltså både ekonomiska och icke ekonomiska vinster, för allt är ju inte ekonomi. Hälsa och välbefinnande är också viktigt. Det finns saker man inte kan tänka bort, även om det inte är så lätt att sätta prislappar på dem.

Även om vi tänker i jobb och tänker i ekonomiska termer och tänker långsiktigt: Bryter man mineral ur en gruva kan man hålla på några decennier – det varierar lite. Men per definition tar fyndigheterna slut någon gång. Då kan det hända att andra jobb inte kan utföras längre. Turistnäringen kan ha tagit skada – det har den ju gjort just där gruvan är. I Jokkmokk är rennäringen och turismen de riktigt stora jobbskapande näringarna. Det måste man också tänka på: samhällsekonomin och möjligheten att försörja sig på sikt, de enskilda invånarnas och företagens försörjning i framtiden, inte bara de stora gruvbolagen och deras förtjänst på kort sikt.

Det var lite allmänt om mineralpolitiken. Hanna Westerén gick igenom bra saker som vi har i vår regeringsöverenskommelse om hållbar gruvnäring. Där ingår de saker som jag nyss tog upp. Regeringen arbetar med att

uppfylla den regeringsöverenskommelsen, och det har getts uppdrag utifrån Riksrevisionens välbehövliga granskning av kostnaderna för gruvavfall, hur förorenarna som orsakar det ska bidra till att betala, helt enkelt stå för sina kostnader. Det har getts flera uppdrag till våra myndigheter utifrån denna granskning.

Mer kommer också att göras framöver till exempel vad gäller minera-
lersättning, gruvskatt eller vad man vill kalla det. Hur ska branschen kunna bidra till sina kostnader och bidra till samhället på ett rimligare sätt? I flera motioner föreslår man högre mineralavgifter, gruvskatter eller vad man kallar det. Det kommer regeringen nu att se över.

Hanna Westerén var också inne på det mycket viktiga att regeringen inte öppnar upp för utvinning av uran, olja eller gas. Det är naturligtvis en seger att vi har en regering som faktiskt vill detta. Det tycker jag är mycket glädjande. Man skulle kunna säga att det är på tiden.

(Applåder)

Anf. 25 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Miljöpartiet pratar om återvinning. Där är vi helt överens.

Jag begärde replik därför att jag vill ställa en fråga. Vi kan ta brunkol – det är ett bra exempel. Ibland kan det vara statliga bolag som har sådan verksamhet. Hur ser Miljöpartiet på det? Skulle ett statligt bolag få avveckla verksamheten och sälja till en annan som kan fortsätta utveckla brunkolsbrytning? Hur ser Miljöpartiet på den frågan?

Anf. 26 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiets politik är och har varit att kol ska stanna i marken. Vi har inte råd att släppa ut kol.

Sedan vet Ulf Berg likaväl som jag att det inte är helt lätt att agera utifrån den situation som nu råder, med en usel affär – det är väl Vattenfall som avses, som köpte på sig allt detta i tidigare skeden.

Exakt hur vi bäst kan göra för att få kolet att vara kvar i marken kan jag inte redogöra för. Det arbetar man med nu. Vattenfall har kommit in med en begäran om att få sälja, och nu får regeringen se över det budet.

Kolet ska vara kvar i marken – det är det vi jobbar efter, nu och alltid, så länge vi kan.

Anf. 27 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Då ska jag bara ställa en kontrollfråga: Då kan det alltså inte bli fråga om att Vattenfall får göra en affär med en part som eventuellt tänker fortsätta brytning av brunkol – Miljöpartiet sitter inte kvar i regeringen och genomför ett sådant beslut?

Anf. 28 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det är inte det vi diskuterar här i dag. Låt nu regeringen titta på den frågan, så får vi se vad vi har att ta ställning till, helt enkelt. Det är inte den frågan det handlar om nu, utan vi diskuterar ett motionsbetänkande. Jag tänker inte stå här och säga om Miljöpartiet ska vara med i någon regering eller inte.

Anf. 29 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Det går inte att kompromissa med naturen, sa Annika Lillemets i sitt anförande. Det kan jag delvis hålla med om. I ert valmanifest var ni också mycket tydliga med att ni ville stoppa uranbrytning, på samma sätt som ni här i kammaren tidigare har krävt ett förbud i lagstiftningen mot uranbrytning. Men nu säger ni till och med nej till en utredning om ett förbud. Hur kan det komma sig?

Anf. 30 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det är att slå in en öppen dörr. Regeringen har sagt att vi inte öppnar för uranbrytning. Det gäller fortfarande, och det är en stor seger. Där har vi helt enkelt kommit långt. Om det blir ett förbud eller inte får vi se. Mandatperioden är inte slut.

Anf. 31 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tycker ändå, Annika Lillemets, att det är lite märkligt. Jag har stått här i kammaren många gånger och argumenterat just med Miljöpartiet i den här frågan. Då har ni varit tydliga med att det inte finns något annat än ett förbud, att det måste komma till för att vi ska vara säkra i Sverige att det verkligen inte blir någon uranbrytning. Därför är det mycket konstigt för mig att ni nu säger: Nej, vi har kommit överens i regeringen. Det är ju ingen lag. Det är inget lagstadgat som ni har kommit överens om över huvud taget, utan ni har bara diskuterat ihop er.

Att hänvisa till en intern överenskommelse är en ganska mager lösning, Annika Lillemets, i jämförelse med svensk lagstiftning. Är det så att ni har blivit överkörda av Socialdemokraterna i den här frågan, eller är det så att ni helt har bytt fot i frågan?

Anf. 32 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Nej, vi är inte överkörda. Nej, vi har inte bytt fot. Vi har kommit överens med Socialdemokraterna om att inte öppna för uranbrytning i Sverige. Det är en seger för alla oss som vill slippa uranbrytning, naturligtvis också för er – för alla som vill slippa det. Vi har kommit långt!

Anf. 33 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Tack, ledamöterna, för spännande inlägg som har handlat om allt från den moderatmiljard som Alliansen beslutade skulle gå till de rikaste M-styrda kommunerna till att det inte finns något engagemang i frågorna från regeringen, som vi får höra! Jag måste säga: Det tog faktiskt sju år för Alliansen att få fram en mineralstrategi. När det gäller en fortsättning på den tog det cirka ett år att få fram en ny industrialiseringsstrategi och exportstrategi så att vi kan använda mineralerna och få ut dem i världen.

Men det har varit spännande att lyssna.

Herr talman! Gruv- och mineralnäringen är, precis som Hanna Westerén sa i sitt anförande, mycket viktig för Sverige, viktig för landsbygden och för många orter och län, viktig för sysselsättningen och viktig för Sveriges export, och den har varit och är viktig för utvecklingen av Sverige som industrination.

Sveriges geologiska undersökning, SGU, har av riksdag och regering fått övergripande mål, till exempel i mineralstrategin och mål om att konkurrenskraften ska öka för att Sverige ska behålla och förstärka sin position som EU:s ledande gruvland. Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, där ekologiska, sociala och kulturella dimensioner beaktas, så att natur och kulturmiljöer bevaras och utvecklas. Jag är glad över att det finns en stor enighet om detta i Sveriges riksdag.

Extra glad blir man över hur svensk gruv- och stålning hela tiden tar steg mot hållbar utvinning och produktion. SSAB, LKAB och Vattenfall berättade den 4 april att de nu inleder ett arbete för att utveckla en stålproduktion som inte släpper ut koldioxid utan vatten. Det, mina vänner, skulle bli ett stort steg mot ett fossilfritt Sverige.

Herr talman! När man väljer att engagera sig politiskt är det alltid vissa frågor som känns extra viktiga. För mig har en av de frågorna handlat om uranbrytning.

I mitt hemlän, i Jämtlands län, har jag och mitt parti Socialdemokraterna tänt vårdkasar runt Storsjön och demonstrerat mot uranbrytningsshotet. Många öppna möten har hållits, sidor på sociala medier är aktiva och det finns ett stort engagemang i hela Jämtland.

Vi har en av de viktigaste vattentäkterna för fyra kommuner i Storsjön: Berg, Åre, där jag bor, Krokom och Östersund. Kommunerna gick till och med tillsammans och gjorde en film för att visa vad uranbrytning skulle medföra för konsekvenser för Oviksbygden och Storsjön. Det finns alltså en stor majoritet mot uranbrytning i Jämtlands län, och de berörda kommunerna har alla politiska fullmäktigebeslut om att inte tillåta uranbrytning. Region Jämtland Härjedalen har också fattat ett likalydande beslut.

Herr talman! Vi har i dag en motion från en moderat riksdagsledamot från Västerbotten. Han vill gärna öppna upp för uranbrytning. Han säger att det skulle vara positivt för både nationella och internationella företag i Sverige.

Den moderate före detta statsministern Fredrik Reinfeldt var också i Västerbotten och öppnade upp för uranbrytning i Sverige. Det här skapar och skapade naturligtvis en väldig oro i mitt hemlän och även förhoppningar hos de företag som ville exploatera uranet. Det har också bidragit till att den utveckling som kunde ha skett både inom de gröna näringarna och besöksnäringen i området har uteblivit. Det har varit och är en dålig miljöpolitik, näringspolitik och landsbygds politik att inte tydligt säga nej.

Det här är och har varit en otroligt viktig fråga för oss, oavsett om vi befunnit oss i opposition eller regeringsställning. I dag är jag väldigt glad över att vi har en regering som direkt gjorde en överenskommelse om att inte öppna upp för utvinning av uran. Man sa: "Sverige ska vara en föregångare för en hållbar utveckling inom gruvindustrin, som är viktig för Sverige. Vi vill skapa nya modeller för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling. Miljökraven vid prospektering och provborrning ska skärpas. Turistnäringens och andra lokala näringars intressen ska beaktas. En analys av framkomliga vägar ska göras inom Regeringskansliet. Sverige ska inte öppna upp för utvinning av uran, olja eller gas."

Herr talman! Det är viktigt att Sverige vill utveckla gruv- och mineralnäringsen på ett långsiktigt hållbart sätt. Det är så vi förstärker vår position som EU:s ledande gruvland. Samtidigt känns det tryggt, bra och säkert att vi nu har en regering som så tydligt säger nej till utvinning av uran.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 34 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Det är lite fascinerande att en moderat motion från Västerbotten kan stoppa utvecklingen i Åre.

Då måste jag få ställa några frågor. Hur bedömer Socialdemokraterna kilometerskattens införande för Norrland när en motion från Västerbotten stoppar utvecklingen? Hur otroligt allvarligt är det för tillväxt och näringsverksamhet att man torgför att man ska dra in 4 miljarder i kilometerskatt? Eller överdrev ledamoten något i sitt inlägg?

Anf. 35 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Nej, socialdemokraten överdrev inte, utan hon pratade om Oviksbygden. Det var det jag pratade om. Vi kan se, eftersom det är där uranfyndigheterna finns, att det här har stoppat upp utvecklingen.

Jag tycker absolut inte att man överdriver när man har en statsminister som tydligt säger att det går att öppna upp för uran. Det är väl självklart att det skapar förhoppningar hos företag som vill exploatera. Det är inte att överdriva, Ulf Berg, inte ett dugg.

Kilometerskatten som du kallar det och vägs slitageavgiften som jag skulle vilja säga har vi inte fått besked om än. Däremot kan jag säga att för gruvnäringens skull är Norrbottenabanan och andra investeringar norr om Dalälven otroligt viktiga. Var står Moderaterna i en sådan fråga?

Anf. 36 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Nu var det nära att vi fick ett löfte om att kilometerskatten inte skulle bli verklighet. Vi har ju nyss fått ett besked om att gruvskatten nog inte var en bra idé. Men det kommer ju en replik till här, och då kanske det beskedet kan komma.

Jag tror inte att en moderat motion om uranbrytning stoppar utvecklingen, utan jag är ganska säker på att boende även i Jämtland har den kreativa förmågan att se till att utveckla sin bygd.

Nu är det väl ändå så att dagens statsminister – jag förmodar att du menade förra statsministern i ditt inlägg – är för kärnkraft. Då betyder det i så fall att man tycker att det är någon annan som ska bryta. Det är väl så med olja, gas och mycket annat. Även om vi är politiskt överens om att morgondagen inte ska innebära användning av fossil gas, olja och liknande finns det behov i dag. Då är det lite intressant att man är kategoriskt emot – ingen får göra något på min bakgård – men om andra gör det går det alldeles utmärkt. Det är faktiskt vad regeringens politik innebär, och det kan jag tycka är synnerligen underligt.

Som sagt, om nu en moderat motion om uranbrytning ställer till så mycket elände är min tro att kilometerskatten är bedrägligt skadlig för Norrland när man står inför beslut om att investera i gruvor eller i annan

verksamhet om man vet att det kommer att kosta miljarder för företag och industri.

Anf. 37 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Jag märkte att du inte svarade på frågan om Norrbotten-banan och Moderaternas åsikt om att bygga ut infrastrukturen norr om Dalälven, Ulf Berg. Men det kanske vi får reda på vid ett annat replikskifte en annan dag.

Du sa att vi utreder vägslitageavgiften. Det är ingen hemlighet. Men den utredningen har inte kommit än, och jag sa varken bu eller bä om den, för jag vill se den när den är klar.

I övrigt har du helt rätt. Det var Fredrik Reinfeldt, din partikamrat och statsminister för Alliansen, som öppnade upp för uranbrytning i Sverige. Det är klart att det spelar roll när även andra moderater fortsätter med detta och lämnar in motioner i frågan och att man känner en oro kanske just för Moderaterna och deras åsikt om att öppna upp för uranbrytning i Sverige. Det skapar en oro.

Anf. 38 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Jag kan i allt väsentligt hålla med min jämtländska kollega Anna-Caren Säterberg när det gäller vad hon har sagt här om problemet med den situation vi i Jämtland befinner oss i. Däremot drar vi olika slutsatser om hur vi ska lösa frågan.

Jag är, tror jag, den enda riksdagsledamot som både är född och uppvuxen och bor i Storsjöbygden, och det är Storsjöbygden vi pratar om nu. Vi märker hur det är negativt för framför allt de södra delarna av Storsjöbygden att ha det latenta hotet om en uranbrytning liggande som en våt filt över bygderna. Det innebär att såväl hushåll som företag drar sig för att investera på grund av en osäkerhet. Det innebär också i sin förlängning att dessa bygder har en sämre utveckling än vad som skulle vara fallet om spelreglerna när det gäller just uranbrytning var mer långsiktiga.

Jag noterar att den här regeringen har tagit ställning i frågan. Jag tycker inte att det är tillräckligt. Vi har haft uranbrytning och prospektering i landet under årtionden. Uranbrytningen upphörde i och för sig tack vare ett starkt centerengagemang lokalt i Västergötland på 70-talet. Men just den här osäkerheten och bristen på långsiktiga spelregler är inte bra.

Om långsiktiga spelregler ska kunna skapas när det gäller risken för uranbrytning är det lagstiftning som gäller. Det är därför vi i Centerpartiet har sagt att vi vill försäkra oss om att borrhuggarna ska sluta rullas ut på den bördiga marken i Storsjöbygden. Vi vill försäkra oss om att uranbrytning via alunskiffer inte ska komma till stånd. Det är därför vi har väckt vår motion, och det är därför Helena Lindahl har yrkat bifall till den och reserverat sig i näringsutskottet.

Jag vill med det här yrka bifall till Centerns reservation nr 7.

Anf. 39 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Tack för ditt klagomål, Per Åsling! Det var bra.

Jag vill fråga en sak. Du vill, precis som jag, få en försäkran om att uranbrytningen inte hänger över er som en osäkerhet, ur många aspekter.

Uran används till kärnkraft. Tycker du att det är lika viktigt som vi att vi får ett tillkännagivande om att kärnkraften i Sverige inte ska byggas ut. Det är ju till kärnkraften uranet används. Ska politiken peka med hela handen? Tycker du liksom jag att vi ska vara säkra på att kärnkraft är en icke-fråga i landet?

Anf. 40 PER ÅSLING (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Birger Lahti!

Jag ler. Jag tillhör ju, sedan årtionden, kämparna mot kärnkraften. Jag har varit med i Barsebäcksmarscher och liknande och sprang på 80-talet omkring med krav på folkomröstning när det gällde energipolitiken.

Avgörandet från 2009 2010 när det gäller energipolitiken innebär ett första steg för avveckling av de reaktorer som är i drift nu, genom att dels lyfta fram förnybart, dels lägga kostnaderna på kärnkraftsindustrin.

I Centerpartiets långsiktiga energimål är det 100 procent förnybart som gäller. Det målet lade vi fast senast på vår stämma i Falun i september.

Anf. 41 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Det låter bra, Per. Jag litar på ditt engagemang och det du brinner för. Men det ditt parti de facto ansluter sig till är en uppgörelse där ni öppnar för att marknaden kan bygga kärnkraft på befintliga platser. Ni pekar inte med hela handen och säger: Nej, vi vill inte ha kärnkraft. Ni öppnar för att marknaden får göra det om den ser att kärnkraften är billigare.

Ni sätter inte ett stopp när ni hela tiden hänvisar till uppgörelsen från 2009. Den har ni satt som krav för att göra en energiuppgörelse i Energi-kommissionen. Då hänger det också där en filt över utvecklingen. Någon kommer att bryta uran någonstans i världen, och någon kommer kanske att bygga ut kärnkraften i Sverige med den politik som du står bakom, Per.

Anf. 42 PER ÅSLING (C) replik:

Herr talman! Du gör en fantastiskt märklig analys i ditt inlägg, käre Birger. Ingenstans i världen byggs det eller planeras för kärnkraft utan offentliga subventioner. Vem tror att kärnkraften ska byggas ut på marknads-mässiga grunder? Jag tror inte att vare sig du eller jag tror det, kära kollega.

Den energipolitik vi har nu är tydlig. Den är väldigt tydlig med att fokus ska vara på förnybart och på miljöriktig och klimatsmart energiförsörjning. Det är glädjande att omställningen går snabbt. Det är också glädjande att debatten här i kammaren har svängt på det sätt den har gjort genom åren.

Samma inriktning ser vi i vår omvärld. Fokus är på förnybar energi, för att man på så sätt ska klara klimatutmaningarna. Men för vår del är det också ett sätt att se till att hela landet får bättre möjligheter att växa och utvecklas. Det är klart att den gröna atomen, cellulosan, kommer att vara basen för mycket av den framtida energiförsörjningen, inte minst när det gäller nästa generation diesel och bensin i våra fordon.

Det beslut som fattades här i riksdagen 2009 har bidragit markant till att vi går mot förnybart och ifrån kärnkraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 19.)

§ 10 Regional tillväxtpolitik

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU17

Regional tillväxtpolitik
föredrogs.

Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 3 från Alliansen, och jag står självklart bakom övriga moderata motioner.

Sverige är ett fantastiskt land. Vår landsbygd är ett komplement till det urbana samhället och vice versa. Utan varandra skulle båda stå sig slätt. Hur många är det inte från storstaden som beger sig ut till stugor, fritidshus, båtar och husbilar? Det handlar om rekreation genom besöksnäring såsom aktiviteter, restauranger och kaféer, och det handlar om friluftsliv. Det handlar om kombinationen av att bo och verka i en växande stad och att åka ut och fylla på sinnena, eller att bo på landsbygden eller på orter utanför storstäderna och bege sig in till stadsmiljöer för att uppleva de kulturella delarna såsom museer, stadsvandringar och andra sevärdheter.

Allt detta och mer därtill skapar möjligheter för individer och familjer. Det skapar arbetstillfällen och företag som livnär sig på besöksnäringen. Här finns en växande potential för vårt vackra land, inom såväl den egna som utifrån kommande turismen.

I norr har vi Ishotellet som lockar turister och rymdforskning som bygger för besöksnäring. Vi har förmånen att bo i ett land där man kan utforska vad som händer med material med hjälp av ljus, på MAX IV-laboratoriet, och med neutroner, på ESS i Lund. Här finns stora möjligheter för näringsliv och forskning att kroka arm.

Gruvan i Kiruna lockar besökare och ger jobb och arbetstillfällen i norr, vilket vi har hört i gruvnäringens debatt. Det gäller även i Dalarna där man har Garpenberg.

Häromveckan hade jag förmånen att besöka Åre och Anna-Caren, som sitter här i kammaren. Åre är en liten ort som i dag är välkänd, men så har det inte alltid varit. Kabinbanans tillkomst har skapat möjligheter för besöksnäringen under vintersäsongen. Och små företagare har fått nya möjligheter genom skidproduktion, chokladfabrik och mycket annat. Nu står Jämtland inför två VM. Vad kan man härnäst? Allt är möjligt.

Jag tror på möjligheter, men inser också att det ligger hårt jobb bakom och att det är kärvt att få verksamheter att gå runt. I det sammanhanget blir entreprenörer och förmågan att se möjligheter oerhört viktiga. Det borde Sverige ta till vara.

Lokaliseringen av myndigheter runt om i landet är en fråga om såväl ekonomi som tillgänglighet, arbete och attraktionskraft. Så är det till exempel i Sundsvall där CSN finns. Därför är det bra att det nu är ett enigt utskott som påpekar för regeringen att myndighetslokalisering ska vara en skarp del av den regionala tillväxtpolitiken.

Herr talman! Trots alla möjligheter det ger att se landet i sin helhet finns det en mental uppdelning mellan land och stad. Den barriären i tanken måste bort. Landsbygdens malm, skog och jordbruk har tjänat och tjänar Sverige väl. Med näringslivet som motor driver det runt service, skola,

vård och omsorg och lokala delar. Vårt lilla, exportberoende land är beroende av att det lokalt i samhällen finns små företag blandat med större företag för att trygga jobb och företagande långsiktigt, med den regionala motorn och nationen som drivkraft.

Det är positivt att se nya verksamheter ta plats på svensk mark. Flera stora internationella företag har etablerat sig i norra Sverige, inte minst Facebook som etablerat sig utanför Luleå. Det är ett bra ställe att vara på när nedkylningssystem för många servrar behövs.

En ny spännande bransch växer fram. Därför är det viktigt att Sverige kan vara ett land med konkurrensfördelar för nyetablering och fortsatt tillväxt. Kylan är gratis, och det behövs trygg elförsörjning med konkurrenskraftiga priser. El är därmed en mycket viktig råvara. Det gör att regeringens politik oroar. Att stänga ned kärnkraftverk i förtid skapar problem, inte bara för industrin som riskerar produktionsstopp med stora kostnader som följd – och då talar vi om stora kostnader per minut.

Det spelar också roll för avveckling som inte är gratis. Det finns beräkningar på att det handlar om uppåt 21 000 arbetstillfällen. Ett seminarium om detta kommer att hållas i riksdagen. Detta är allvarliga signaler.

Starka signaler har också kommit från ett annat håll i en annan fråga, och dem står företaget Spotify för. Spotify försöker rekrytera och verka mitt i storstaden, men man stoppas i sin tillväxt och utveckling, vilket man inte har råd med.

Näringslivet över landet är motorn i stort och smått där varje kugghjul hakar i varandra. På så vis får vi människor och de arbeten som behövs för lokal service, skolor, äldreomsorg och allt annat – som jag tidigare har tagit upp – där man lever och verkar.

Vi tar vår utgångspunkt i de gröna näringarna som tillväxtmotor och ett fortsatt konstruktivt arbete inom landsbygdsprogrammet som underlättar för människor att bo och verka utanför statsmiljöerna. Själv är jag uppväxt på en liten bruksort i västra Skåne, Bjuv. Det är en plats som sedan 75 år tillbaka är starkt förknippat med ett livsmedelsföretag som heter Findus.

Det här är inte enbart ett livsmedelsföretag, utan det är så mycket mer kring ett hållbarhetstänk med avfall som blir biogas, och högkvalitativa skördar genom långvarig forskning och expertis leder till de bästa ärtorna. Findus har barnmatsnivå enligt EU-direktiv på sina odlingar. Marken i Skåne har gynnats av att man har odlat ärtor i växelbruk med en växtföljd som ger bättre avkastning, minskar sjukdomar och förbättrar jordens markstruktur, vilket är bra för både ekonomi och miljö.

Varje år har 17 miljoner kilo ärtor exporterats till Italien. Mat för äldre och sjuka har tillverkats med speciell kunskap för att människor ska kunna ha det bra.

Jag vill inte tro att denna enorma bank av kunskap nu ska slås sönder, och därför vill jag understryka vikten av att Sverige ska kunna ha konkurrensförutsättningar för att möta en marknad som blir alltmer global. Då behövs det inte högre skatter på företagande, inte skatt på transporter – kilometerskatt – och inte högre trösklar och fler regelverk för företagen.

Det är dags att ta fram ett recept som gör att företag kan vara och vill verka i Sverige, för det är ute i landet lokalt som framgångarna blir regionala, nationella, europeiska och globala. Men då går det inte att tro att man kan beskatta företag och införa pålagor här när de inte finns där.

Sverige har alla förutsättningar för tillväxt med de gröna näringarna kopplade till livsmedelsindustrins växtkraft, inte minst i Skåne. Den bördiga åkermarken ger en naturlig tillgång till högkvalitativa råvaror.

Andra värden är vår mat och våra livsmedel där det finns en marknad som bygger på spårbarhet med hög kvalitet. Frågan bör ställas om varför det inte finns tro på svenskt riskkapital för en långsiktighet i Sverige.

Med livsmedel som förädlats genom forskning har man kunnat ge nya infallsvinklar och spännande verksamheter.

Frågan bör också ställas när det gäller offentlig upphandling. 1 000 miljarder årligen är en stor potential när företag ska leverera råvaror och förädlade produkter till skolor, äldreomsorg och sjukvård. Nu hotas även detta i och med regeringens nya pålagor i den nya lagstiftning som ska komma.

Herr talman! Attraktionskraften i Sverige är turism, mat och alla delar som bidrar till en levande och vital landsbygd, men bredbandsutbyggnad och infrastruktur är viktiga delar för att upprätthålla servicenivån. Det måste vara möjligt att driva företag och verksamheter i vårt land.

De svenska företagen – små, medelstora och stora företag – samt industriföretagens globala konkurrenskraft är nödvändiga för ett fortsatt framgångsrikt och välmående Sverige. Men grunden för global framgång är i allra högsta grad regional, ja, till och med lokal.

Därför, kära regeringsföreträdare, vad åsyftar ni att göra?
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M) och Helena Lindahl (C).

Anf. 44 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Nu debatterar vi näringsutskottets betänkande 17 om regional tillväxtpolitik. Sverigedemokraterna har i detta betänkande två reservationer som partiet självfallet står bakom, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 2.

I detta betänkande föreslår ett enhälligt utskott ett tillkännagivande om att regeringen ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter från större städer till landsbygden. Detta är en bra princip, och det kommer nog många tillfällen att återkomma till frågan.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill se ett sammanhållet Sverige där man inte glömmer bort landsbygd och glesbygd till förmån för storstaden, där det är möjligt att bo kvar i sina förfäders hembygder så att den ofrivilliga urbaniseringen minimeras.

Att den ekonomiska utvecklingen går starkast i tätbefolkade områden är ett faktum, men man ska också ha med sig att någon landsbygd, att någon bruksort måste förse staden med mat, andra råvaror och produkter.

Vi i Sverigedemokraterna tycker att Sveriges bygder är utmärkt lämpade för denna uppgift. Därför vänder åtminstone jag mig mot resonemang om att till exempel Norrland skulle vara tärande på grund av att vissa regioner erhåller vissa bidrag, vilket man ibland hör.

Snarast levererar många bygder utanför storstaden stora värden vid brukande av naturresurser, men intäkterna av dessa hamnar i huvudsak antingen hos storbolag eller hos staten.

Det kan med andra ord finnas såväl moraliska som rationella skäl till att kompensera resurssvaga regioner, eller att under vissa förutsättningar kanske till och med se till att mer av värdet stannar kvar.

Herr talman! I dag finns det bygdemedel som ekonomiskt ersätter de bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Ersättningen regleras i lag och innebär att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift.

Dessa medel ska i första hand ersätta de kostnader som uppstått för att förebygga eller minska skada eller ersättning för skada från vattenverksamheten. Återstående medel ska sedan fördelas av länsstyrelsen och kan användas till både lån och bidrag för att främja det lokala näringslivet eller service i bygden.

Motsvarande bygdemedel för vindkraft finns inte reglerat i lag, men finns i dag på frivillig basis runt om i landet som en ersättning till de intressenter som är berörda av vindkraftsetableringar utan att vara markägare.

Denna avsaknad av ett tydligt regelverk har utmynnat i en mängd olika lokala varianter av bygdepeng vid vindkraftsetableringar, där även ersättningsnivåerna kan skilja sig uppemot en faktor tio.

För att skapa en starkare rättvisa mellan olika bygder vid en vindkraftsetablering vill vi att bygdemedel för vindkraften hanteras på samma sätt som för vattenkraften och framgent regleras i lag.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till reservation 2.

Herr talman! Sverigedemokraternas andra reservation i detta betänkande handlar om transportbidraget. Detta bidrag har till syfte att stärka möjligheterna att bedriva näringsverksamhet i norra Sverige och minska de komparativa nackdelar som man har genom att man geografiskt ligger långt från marknaderna.

Dock har transportbidraget under vissa år haft ett större anslag i statens budget än vad som har behövts för att bevilja de ansökningar som har kommit in. Som en följd av detta har riksdagens majoritet under de senaste två åren i enlighet med regeringens förslag förordat att anslaget ska minskas.

Det finns dock enligt Tillväxtverkets handläggare olika delförklaringar till att allt färre söker detta bidrag. Det uppges bero på till exempel att företag flyttar eller lägger ned sin verksamhet, vilket naturligtvis är djupt beklagligt.

Men det finns också företag som inte är medvetna om att de kan ansöka om stödet. Att företag inom stödområdet flyttar söderut inom Sverige menar vi är en tydlig indikator på att transportbidraget inte fullt ut fyller sitt syfte och att ersättningsnivåerna kanske rentav är för låga.

Vi förespråkar därför att regeringen ska se över transportbidragets ersättningsnivåer och samtidigt ge Tillväxtverket i uppdrag att marknadsföra möjligheterna att få bidraget för näringslivet inom det berörda stödområdet.

Herr talman! Detta var alltså en redogörelse av Sverigedemokraternas två reservationer, men jag skulle vilja ta tillfället i akt att ta upp ett annat brännhett ämne som kan komma att bli avgörande för den fortsatta utvecklingen av många regioner utanför våra storstäder, och det gäller infrastrukturpolitiken kopplad till den så kallade Sverigeförhandlingen. Just nu projekterar man höghastighetsjärnväg mellan våra tre största städer.

Personligen var jag motståndare till detta projekt sedan 2010 när det i en SOU påstods kosta ungefär 125 miljarder att verkställa projektet. Jag

var motståndare helt enkelt därför att jag – efter att ha läst mig in på frågan – inte trodde på kostnadskalkylen. Därtill hade jag svårt att se den stora samhällsnyttan.

Nu har arbetet gått vidare, och mycket riktigt har prislappen skjutit i höjden. De senaste prisuppgifterna rör sig mellan 190 och 320 miljarder kronor. Detta är dock prisuppgifter för en ofullständig byggnation. Många tiotals miljarder lär tillkomma för nya stationer, nya banor som ansluter till höghastighetsbanorna samt de svårprojekterade och dyra infarterna till städerna, som alltså inte ens är medräknade.

Dessa astronomiska kostnader är svåra att greppa, men sätter man dem i relation till dagens nivå på infrastrukturinvesteringarna blir projektet tämligen absurt, menar jag. Just nu investerar vi ca 20 miljarder per år i järnväg och väg. Kostnaderna för höghastighetsjärnvägen kan alltså komma att motsvara det vi investerar under uppemot 20 år med dagens investeringstakt.

Som var och en rimligen förstår skulle höghastighetsjärnvägar alltså för överskådlig framtid bli ett svart hål i budgeten, en gökunge som för lång tid skulle äta upp utrymmet för välbehövliga investeringar runt om i Sverige och egentligen fullständigt dränera landsbygden. Just av detta skäl anser jag det viktigt att ta upp den här frågan när vi debatterar regional utveckling.

Herr talman! Drömmen om en höghastighetsjärnväg genom Sverige, med tåg som rusar fram i över 300 kilometer i timmen, har varit ett tvivelaktigt projekt redan från början, menar jag. Projektet har drivits med optimistiska kalkyler om nytta och fram till nu med extrema glädjekalkyler vad gäller kostnad. Även miljöargument har framförts som pådrivare för det här projektet, men jag anser att de är så bristfälliga att de knappt är värda att bemöta.

På de platser i världen där man gjort den här typen av investeringar i höghastighetståg och höghastighetsjärnväg finns det vanligtvis ett befolkningsunderlag motsvarande hela Sverige vid varje stopp. Sverige är däremot ett stort och glesbefolkat land med högst begränsat kundunderlag.

Vidare riskerar biljettpriserna att bli så höga att användningen kommer att begränsas till en tämligen snäv köpstark kundkrets eller – om man vänder på det – kräva höga subventioner. En beräkning från Konjunkturinstitutet gör gällande att varje biljett kommer att behöva subventioneras med 700–800 kronor.

Det råder inga tvivel om att Sverige är i behov av kraftiga investeringar i infrastrukturen. Uteblivna investeringar och eftersatt underhåll har i Sverige byggt upp en infrastrukturskuld på ca 150 miljarder, om man ska tro vissa externa bedömare. Blickarna bör dock riktas mot andra investeringar än hipa fantasiprojekt, inte minst mot utbyggnad av regionaltåg för arbetspendling, där samhällsvinsten är hög och ger medborgarna stor nytta.

Man får dock inte glömma att svensk infrastruktur är mer än bara tåg. Den överväldigande delen av trafiken är vägtrafik, som också är överlägsen vad gäller flexibilitet och nya tekniska lösningar. Miljövänliga och självkörande elbilar står för dörren, vilket i en snar framtid kommer att innebära en revolution gällande vår syn på transporter. Men då får man inte låsa fast framtida generationer i gammal teknik.

Vi i Sverigedemokraterna har som parti satt ned foten i frågan om Sverigeförhandlingen och projektet med höghastighetståg. Vi menar att projektet snarast bör skrotas. Nu är frågan hur länge det ska dröja innan ni andra partier kommer till samma egentligen givna slutsats. Jag har faktiskt svårt att se vad ni väntar på.

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag drog över på tiden.

(TALMANNEN: Jag ville just påtala att den använda tiden översteg den anmälda tiden med mer än 70 procent.)

Anf. 45 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Det var mycket om infrastruktur, och vi har ett utskott som engagerar sig mycket i den frågan.

Jag tryckte på knappen för replik när Josef Fransson tog upp frågan om att motverka den ofrivilliga urbaniseringen. I min värld finns det, precis som jag beskrev det, två delar av Sverige: staden med förorter och landsbygden. Båda delarna är viktiga och är till hjälp för oss på olika sätt i ett modernt samhälle.

Min fråga är kort och gott: Tror Josef Fransson och Sverigedemokraterna på att det finns en potential för utvecklingskraft på landsbygden? Det lät ungefär som att man tänker sig någonting som har stagnerat och dött bort. Så ser inte jag på frågan. Jag ser det som en stor utvecklingspotential.

Anf. 46 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är självklart att det finns en potential för att fler ska kunna leva och bo på landsbygden. Det är helt uppenbart för mig, framför allt då jag tidigare har jobbat med jordbruksfrågor. Det är en sektor där det förs en helt huvudlös politik i Sverige. Vi får för oss att vi behöver ha dieselskatter som är flera gånger högre än i länder som våra bönder ska konkurrera med. Om till exempel Danmark har en skattesats som ligger långt under den svenska är det klart att danska bönder därigenom har konkurrensfördelar. Detta gör att svenska bönder slås ut och i förlängningen inte kommer att kunna verka i Sverige. Då fortsätter det som jag menar är en ofrivillig urbanisering för att människor inte längre kan bo i sina hembygder.

Det kan vara ett exempel. Man kanske kan dra fram något mer. Jag vet inte om det var svar på Ann-Charlotte Hammar Johnssons fråga.

Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Ja, ju mer skatter och pålagor man lägger på företagen, desto svårare har de självklart att konkurrera.

Inom offentlig upphandling sysslar man också med mat, och därigenom finns det möjlighet att leverera till kommunerna. Den sittande regeringen är dock nu på väg att lägga fram förslag som kommer att förhindra lantbruket att göra mer av detta. Om vi ska importera mer blir det också mindre åkermark som används.

För mig är det väldigt viktigt att det svenska jordbruket och den svenska landsbygden kan vara med och bidra till även det europeiska och det globala på olika sätt. Det innebär att man också ska kunna exportera från landet. Jag skulle gärna vilja att Josef Fransson berättade om sin syn

på Sveriges möjligheter som det lilla exportberoende landet och på möjligheterna på landsbygden och i staden.

Anf. 48 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag är inte helt säker på att jag förstod frågan. Jag fick inte hela frågeställningen, känner jag. Men det är klart att det vore jättebra om svensk livsmedelsproduktion kunde bli lönsammare och vi kunde konkurrera ännu bättre på en internationell marknad och exportera livsmedelsprodukter. Det är vi helt överens om.

Jag vet inte riktigt vad jag ska svara i övrigt. Vi har en rad förslag, bland annat om sänkt dieselskatt. Vi är ensamma i riksdagen om att verkligen vilja göra den skillnaden. Vi sänker dieselskatten för det svenska jordbruket, inte allmänt. Det handlar om 2,50 per liter – någonstans i de faggorna. Jag minns inte den senaste siffran.

Det här är saker som verkligen skulle göra skillnad för svenskt jordbruk. Jag menar att Sverigedemokraterna är det ledande partiet för lönsamhet i det svenska jordbruket. Jag och Sverigedemokraterna har ingenting att skämmas för på det här området.

Anf. 49 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 3 och 8 i betänkandet.

I dag debatterar vi den så viktiga regionala tillväxtpolitiken, som är ett viktigt instrument för oss som vill att människor ska kunna leva och förverkliga sina drömmar oavsett var i landet de bor. Grunden till en positiv utveckling i hela landet är goda villkor för de små och medelstora företag som skapar jobb.

Den regionala tillväxtpolitiken är inte en fråga som bara ska diskuteras i dag med anledning av näringsutskottets betänkande. Regionala tillväxtfrågor måste ligga för ögonen när riksdagen och regeringen behandlar frågor som infrastruktur, kommunikationer, jobb, utbildning och näringspolitiken i stort.

En välfungerande infrastruktur och fler bostäder behövs på såväl mindre som större orter, i städer och byar. Utan möjlighet till arbetspendling och godstransporter stannar jobbmotorn i Sverige. Oavsett var man bor ska man ha likvärdiga möjligheter att bosätta sig, arbeta och driva företag. Likvärdiga möjligheter innebär en bra skola och tillgång till mobiltelefoni, bredband, drivmedel, livsmedel, offentlig service, kommunikationer, kultur och natur.

Likvärdiga möjligheter i hela landet innebär inte per automatik likformighet. Samma utmaning kan lösas på olika sätt i olika delar av landet. En närodlad politik, där beslut fattas så nära människor som möjligt, möjliggör en sådan utveckling.

Jag skulle vilja ta ett litet exempel på regional tillväxt. Vi i Dalabanken var för ett par veckor sedan på rundresa i Dalarna tillsammans med talmannen. Det var ett välkommet evenemang. Vi besökte Vansbro. Det är en liten ort som kanske är känd för Björn Skifs, Gunde Svan och Vansbro-simningen. Den har också mycket mer, måste jag påpeka.

Där finns ett företag som heter Lyko. Det är en ung man som startade det företaget. För mindre än tio år sedan började de packa kartonger bakom hans fars herrfrisörssalong. I dag siktar de på att omsätta 1 miljard i denna

lilla ort. Han anställer hundratals ungdomar, och han vill fortsätta att expandera.

Han har också börjat med att bygga butiker. Det är i grunden ett e-handelsföretag. Han vill expandera i både Sverige, Norden och Europa. Han stötte på hinder. Han vill bygga ut fabriken där han paketerar varor, men han har svårt att få banker och riskkapital att ställa upp. Han har svårt att få tag på arbetskraft, och infrastrukturen och kommunikationer skulle behöva bli bättre.

Det vore otroligt olyckligt om vi bedriver en tillväxtpolitik i detta land som tvingar expanderande företag att flytta från små orter till större orter för att de inte har de rätta förutsättningarna. Detta är ett exempel.

Herr talman! Det är med tillfredsställelse jag ser att det i näringsutskottets betänkande finns så många yrkanden där man vill att alla delar av Sverige ska ges möjlighet att utvecklas och bidra till landets tillväxt. Det är förstås särskilt glädjande att se att det är ett enhälligt utskott som föreslår ett tillkännagivande till regeringen där utskottet anser att regeringen ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter från större städer till landsbygden.

Centerpartiet har ett särskilt yttrande under rubriken *Vissa övergripande frågor om regional tillväxt*. Vi står förstas bakom förslaget i betänkandet och den politik som vi presenterar i vår partimotion. Vi kan se att det finns en samsyn i utskottets betänkande. Men vi kommer förstas att följa upp våra förslag i ett senare skede. Som det står i betänkandet innehåller den parlamentariska landsbygdskommitténs delbetänkande mycket positiva signaler. Jag hoppas att det ska fortsätta så.

Vi har en alliansreservation nr 1 som handlar om kommersiell och offentlig service på landsbygden. Vi vill att människor ska kunna bo och verka på landsbygden. Då måste det finnas tillgång till en fungerande service på rimliga avstånd när det gäller både kommersiell och offentlig service. Det finns ett antal bra lösningar runt omkring i landet som vi skulle kunna använda. Man bygger upp lösningar kring etablerade samlingspunkter, till exempel den lokala lanthandlaren.

Förslaget, som de rödgröna avstyrker, är att vi vill att regeringen ska se över regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet. Det borde vi kunna enas om i stället för att invänta en utredning. Vi vet alla att det borde göras.

Det finns också en reservation som handlar om återföring av medel från vatten- och vindkraft. Likaväl som vi tycker att människor ska få behålla frukterna av sitt eget arbete tycker vi det är rimligt att regioner som bidrar med värdefull produktion får behålla delar av detta värde. Det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat, göra produktiva investeringar och upplåta mark åt viktig infrastruktur och produktion.

Därför vill vi i Centerpartiet att intäkterna från fastighetsskatten på industrifastigheter och elproducerande fastigheter ska regionaliseras. I ett första steg är det rimligt att fastighetsskatten på elproducerande fastigheter regionaliseras för att återbörda en del av värdet från den klimatsmarta energiproduktionen till de berörda regionerna.

När det gäller bygdemedel är vi fortfarande starkt kritiska till Vattenverksamhetsutredningens förslag om att upphäva bestämmelser om bygdeavgift. Den årliga inbetalningen uppgår totalt någonstans mellan 110 och 130 miljoner kronor, och för vissa små kommuner är det stora belopp. Det kommer en proposition i september i år om vattenverksamheten, tror jag. Då får vi återkomma i frågan.

Herr talman! Det finns också en reservation från Centerpartiet och Vänsterpartiet om lokalt ledd utveckling och Leadermetoden. Vi delar den uppfattning som förs fram i motionen om att Leadermetoden bör användas för landsbygdsutveckling i hela landet. Metoden har fungerat bra på svensk landsbygd. Det är ett lokalt beslutsfattande och projektmedel för lokal utveckling utifrån lokala förutsättningar. Det är mycket lokalt, som ni hör.

Näringslivet, den ideella sektorn och det offentliga är engagerade i sin egen utveckling, vilket jag tycker är jättebra. I den nya programperioden har Jordbruksverket av någon oklar anledning beslutat att välja bort fem av 53 områden i Sverige som nu inte kan driva lokalt ledd utveckling. Detta gör att vi inte får en sammanhållen landsbygdspolitik i hela Sverige, vilket är mycket olyckligt.

Slutligen vill jag kommentera Centerpartiets särskilda yttrande under rubriken *Humankapital och jämställdhet*. Vi har ställt oss bakom utskottets ställningstagande. Men jag vill uppmärksamma er på att 36 miljoner kronor försvinner från Svenska Riksförbundet Nationellt Resurscentrum för kvinnor, det som vi brukar kalla Winnet. I stället går pengarna till Tillväxtverket för att integrera jämställdhet i den ordinarie verksamheten.

I drygt 15 års tid har organisationen Winnet arbetat med att bland annat öka kvinnors deltagande inom företagande och med ökad jämställdhet på arbetsmarknaden. Detta är också något som genomförts i gränsöverskridande samarbeten för att modellen ska spridas vidare till andra länder.

Vidare har verksamheten ett underifrånperspektiv, och arbetet sker huvudsakligen via de regionala centrum som i dag finns över hela landet. För att arbetet ska kunna bedrivas mer kraftfullt och långsiktigt har sittande regeringar under de 15 år som föreningen varit aktiv stöttat med årliga resurstillskott. Uppdraget har fortsatt med driftsbidrag ända fram till den 31 oktober 2015. Därefter har Winnets nationella ledning fått jobba hårt för att få information från Näringsdepartementet om orsaken till att verksamhetsbidraget upphävs, och man har inte fått något svar.

Nu får man i stället starta en helt ny organisation som utgår från länsstyrelserna och regionerna. Det görs i stället för att nyttja den ideella organisationen Winnet som funnits i 15 år och är representerad över hela landet med sina 8 000 medlemmar. Det är alltså resultatet av jämställdhetsarbetet och arbetet med kvinnors företagande från den feministiska regeringen.

I detta anförande instämde Helena Lindahl (C).

Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Området regional tillväxtpolitik, eller snarare landsbygdspolitik, som vi borde kalla det, är det som vi nu debatterar. Det är framför allt ett område där det rör på sig väldigt mycket.

Jag menar att det framför allt beror på att den parlamentariska landsbygdskommittén tillsattes förra året efter ett initiativ från Vänsterpartiet. Den lämnade nu den 31 mars i år sitt delbetänkande och ska sedan lämna sitt slutbetänkande i januari 2017.

Jag har själv förmånen att sitta i Landsbygdskommittén för Vänsterpartiets räkning. Jag måste säga att Landsbygdskommitténs delbetänkande var en framgång för landsbygden.

Kommittén lämnade fyra förslag. Det första förslaget är att regeringen måste jobba tydligare med styrningen av sina myndigheter och hur de ska jobba för att utveckla landsbygden.

Det andra förslaget gäller att utbildning är viktig för kompetensförsörjningen på landsbygden. Regionala högskolor och universitet har särskild betydelse för detta. Vi behöver skapa mer flexibla utbildningslösningar, och det uppdraget behöver tydliggöras för de myndigheter som sysslar med utbildning.

Det tredje förslaget är att Sverige ska ha ett nytt bredbandsmål om 100 procent bredband till Sveriges befolkning senast 2025. I dag har vi ett bredbandsmål som är 90 procent till 2020. Det betyder att vi inte har någon plan för hur 10 procent av Sveriges befolkning ska få bredband eller snabbuppkoppling. Hur ska vi kunna skapa ett Sverige som håller ihop om inte hela landet har samma mål?

Det fjärde förslaget är att de statliga myndigheterna borde utlokaliseras så att staten har en god närvaro i hela landet. Det är främst den frågan jag tänkte uppehålla mig kring i dag. Utskottet har ett enigt tillkännagivande om att fler statliga myndigheter borde utlokaliseras.

Arbetet med att förändra Sveriges myndighetsstruktur tog fart när Vänsterpartiet började budgetförhandla med regeringen. Då fick vi igenom kravet att när regeringen bildar nya myndigheter ska de alltid lokaliseras utanför Stockholms län.

Vi har också fått igenom att den statliga myndigheten Statskontoret skulle göra en rapport om hur statens organisering har förändrats över tid. Det var en rapport som kom för bara två veckor sedan.

Vidare såg vi till att Landsbygdskommitténs uppgift blev att kolla betydelsen av statliga jobb på landsbygden.

I förra höstens budget fick vi igenom att Statens servicecenter, en myndighet som lyder under staten, ska utreda vilka myndighetsfunktioner som kan utlokaliseras. Det är en rapport som kommer att presenteras nästa år.

Regeringen har efter det, på ett förtjänstfullt sätt, i en debattartikel på DN Debatt av såväl statsministern som civilministern presenterat att man vill förändra den regionala balansen. Civilminister Shekarabi var ute i månadsskiftet efter att Landsbygdskommitténs delbetänkande och Statskontorets rapport presenterats och lovade ett förslag senare i år.

I dag debatterar både näringsutskottet och lite senare i kväll finansutskottet två eniga tillkännagivanden utifrån borgerliga motioner om att statliga myndigheter ska utlokaliseras från Stockholm antingen till landsbygden eller till förorten. Jag skulle kalla det för att slå in öppna dörrar – eller snarare vidöppna dörrar.

Inte desto mindre är detta bra. En enig landsbygdskommitté innebär att alla partier tycker samma sak. Men det är trots allt bara en utredning. Nu finns en enig riksdag som kommer att säga att det är dags att utlokalisera statliga myndigheter. Jag hoppas att det även gäller när skarpa förslag finns

på bordet. Då kommer det att finnas generaldirektörer runt om i vårt land som kommer att göra mycket motstånd.

Det är solklart att utlokaliseringen behövs. 60 procent av alla statliga myndigheters huvudkontor ligger i Stockholm. Två av tre statliga jobb finns i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Uppsala eller Östergötlands län. De övriga 16 länen får dela på den sista tredjedelen. Detta gör att vi har fått en urban stat. Det är en stat som helt enkelt har dålig koll på hur det är att leva, bo och driva företag på landsbygden i Sverige. Så kan vi inte ha det. En decentraliserad statsförvaltning med kunskap om regionala och lokala förhållanden är faktiskt grunden för ett Sverige som håller ihop.

Regeringen behöver dock agera omgående i frågan. Man behöver säkerställa att statliga jobb som i dag finns på landsbygden får vara kvar. Därför var det bra att man stoppade flytten av 500 jobb inom Skatteverkets nio olika kontor på landsbygden. Nu behöver regeringen också omlokalisera såväl hela myndigheter som vissa funktioner från Stockholm till landsbygden. I detta arbete kan Danmark tjäna som förebild. Där har regeringen nyligen beslutat att flytta ut 3 900 statliga jobb från Köpenhamnsregionen till 40 orter runt om i hela Danmark.

Herr talman! Leadermetoden, senare kallad lokalt ledd utveckling, har varit en framgångssaga på svensk landsbygd sedan den infördes 1996. Metoden har inneburit ett lokalt beslutsfattande om projektmedel för lokal utveckling utifrån lokala förutsättningar.

Arbetet har genomförts enligt den så kallade Leadermetoden, som innebär ett trepartnerskap mellan det lokala näringslivet, den ideella sektorn och de offentliga aktörerna, främst kommunerna. Den ekonomiska finansieringen har följt EU:s programperioder med sjuåriga budgetar. Därför var det aktuellt att starta om Leaderområdena 2015. Men Jordbruksverket, den statliga myndigheten, beslöt att utesluta fem områden av 53 med motiveringen att de inte ansågs ha tillräckligt bra strategier för att bli prioriterade inom den budgetram som Jordbruksverket hade.

Att på detta sätt välja bort fem områden som omfattar 437 000 landsbygdsinvånare i 31 kommuner från åtta län från norr till söder från att få bilda Leaderområden är mycket illa. Dessa fem är alla områden som har funnits tidigare där lokal kompetens och erfarenhet har byggts upp under lång tid. Att inte inkludera dessa leder till en mindre sammanhållen landsbygdspolitik då alla områden inte får samma förutsättningar. Det är inget annat än högst olyckligt när vi säger att vi vill ha ett Sverige som håller ihop.

Regeringen borde därför se till att Leadermetoden används för landsbygdsutveckling i hela landet. Varför inte starta om med en särskild experimentell insats i bara dessa områden där riktigt nya metoder prövas?

I går lämnades en JO-anmälan in från kommunerna Umeå, Bjurholm, Nordmaling, Vindeln, Robertsfors och Vännäs om att Jordbruksverket faktiskt har gjort fel. Anmälan lämnades till Justitieombudsmannen just utifrån att 31 kommuner i landet har uteslutits. Företrädarna påpekar att kommunerna noggrant har analyserat läget och ber JO att särskilt beakta 20 punkter där det bland annat ifrågasätts hur det är regionalpolitiskt riktigt att Skåne får lika mycket medel som de fyra nordliga länen tillsammans. Man skriver att om inte hela Sverige ska omfattas bör det inte vara regering eller riksdag som ska besluta om vilka områden som ska exkluderas. Jag tycker att man har en god poäng.

Egentligen borde det inte råda någon politisk åsiktsskillnad om detta. Jag är därför glad över att Centerpartiet har valt att stödja Vänsterpartiets motion. Om vi ska ha en regional tillväxtpolitik som fungerar kan vi inte välja bort vissa områden, utan hela Sverige måste hålla ihop.

Vänsterpartiet har i dag också en reservation om landsbygdssäkring. Det är en metod som används framgångsrikt i Storbritannien och på Irland, där man landsbygdssäkrar alla politiska beslut. Det innebär att alla beslut analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för landsbygden. Jag hoppas att den parlamentariska landsbygdskommittén kan djupdyka i denna fråga och komma med eniga förslag och att vi i näringsutskottet kan förkovra oss vid en kommande studieresa till Storbritannien i höst så att vi även i Sverige kan landsbygdssäkra alla politiska beslut.

Vänsterpartiet har också en motivreservation om att bygdemedel från vindkraften borde återföras till landsbygden. Det är en fråga som jag hoppas att regeringen återkommer till i samband med en proposition i höst.

Vänsterpartiet har i detta betänkande tre reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 8 om Leadermetoden i hela landet.

Anf. 51 MARIA WEIMER (L):

Herr talman! Globaliseringen leder till förändringar som får olika genomslag i olika delar av Sverige. Samhällen förändras, och urbaniseringen bygger i grunden på människors fria val. Det är något som jag och Liberalerna försvarar.

Samtidigt finns utmaningar i skillnaderna mellan städer med en stark växande privat tjänstesektor och områden med stor sårbarhet och lokala utmaningar i form av ett fåtal industriella arbetsgivare. I kommuner där varsel och avfolkning är vardag blir konsekvensen en åldrande befolkning och ett minskat skatteunderlag.

Utgångspunkten för mig som liberal är värnandet om människors makt över sin egen situation och möjlighet att skapa sin egen framtid. En liberal landsbygdspolitik strävar därför efter att skapa förutsättningar för dem som vill bo och arbeta på landsbygden eller i en mindre tätort.

Jag är själv uppvuxen i metropolen Sveg. Vi kallar orten för metropolen eftersom den har en flygplats, en gymnasieskola och en stor vårdcentral, men den ligger mitt i den vackra glesbygden. Det finns färre än en person per kvadratkilometer i Härjedalen.

Näringslivsutveckling, arbetskraftsförsörjning, utbildning och tillgång till offentlig och kommersiell service är därför väsentliga inslag i en modern, regional tillväxtpolitik och en förutsättning för att livet utanför tätorterna ska fungera och för en levande landsbygd.

För att människor ska vilja bo och företag ska vilja verka i hela Sverige, i orter som Bjuv eller Sveg, är det viktigt att det finns tillgång till en fungerande och grundläggande service på rimligt avstånd. Det gäller naturligtvis myndigheter såväl som kommunal service och näringslivet. Upprätthållande av en grundläggande servicenivå över hela landet är även viktigt för att människor ska känna sig trygga. Det krävs också för att hela Sverige ska kunna bidra på ett positivt sätt i flyktingmottagandet.

Samhällets olika funktioner behöver finnas tillgängliga såväl i landsbygds- och glesbygdskommuner som i storstadskommuner. I glesbygder har framför allt servicelösningar som bygger på lokala förutsättningar och

samverkan med företagare och civilsamhälle möjlighet att bli långsiktiga och bärkraftiga. I vissa glesbygder är dock förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång på kommersiell service.

Vi vill därför i likhet med vad som anförs i motion 2454 förbättra tillgången på lokal service. Vidare anser vi i linje med vad som föreslås i motionerna 1190, 1934 och 3147 att regeringen ska se över regelverken och öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentlighet och näringsliv.

Vi yrkar bifall till reservation 1 under punkt 3.

Anf. 52 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 från Alliansen och reservation 9 från Kristdemokraterna.

Regional tillväxt har vi debatterat många gånger i den här kammaren. Ordet tillväxt skapar olika tankar och funderingar hos oss.

Vissa personer anför numera att vi inte ens ska använda det ordet eftersom vi alla ska leva i den cirkulära ekonomin. Det är något som jag gärna ansluter mig till i den meningen att vi ska ta till vara jordens resurser på bästa möjliga sätt.

Men vi måste också konstatera att det är viktigt att det finns möjligheter för orter, företag och olika typer av verksamheter att expandera och finnas på de bästa möjliga ställena för just deras sätt att arbeta eller för att hitta personalresurser eller ekonomiska resurser. Då behöver vi faktiskt prata om den regionala tillväxten i Sverige.

Vi har hört från flera tidigare talare här hur olika det kan se ut runt om i Sverige, inte minst med tillgången till bredband och andra kommunikationer. Infrastrukturen är ju viktig för oss allihop.

Vi hade en debatt här tidigare om mineralpolitiken. Vi kan konstatera att den politiken och den industrin har varit vägledande för många av de större och mindre orter i Sverige som har haft gruv- och mineralfyndigheter och jobbat med att få fram järn- och stålverk. Tyvärr är det i dag just de orterna, de små orter som brukar kallas bruksorter, som lider mest av bristen på tillväxt.

Häromveckan hörde vi det välkända svenska företaget Spotify tala om bristen på bostäder. Det är många företag som har talat om detta redan tidigare. Det är inget nytt för oss; vi vet allihop att det är brist på bostäder i Sverige i dag. Men när Spotify, ett framgångsrikt företag som är ungt och nytt och fräscht, säger det blir uppmärksamheten plötsligt otroligt mycket större. När ett byggföretag, ett stålföretag eller någon annan mer etablerad verksamhet sagt något liknande har det inte uppmärksamhets över huvud taget. Men vi får tacka Spotify för att man uppmärksammar detta och ställer lite krav på oss politiker, får vi väl säga, att göra vad vi kan för att få fram fler bostäder.

Det var ju inte så många år sedan som man på just de här mindre orterna rev hyreshus. Man såg helt enkelt ingen möjlighet till hyresintäkter, inte minst i de kommunala bostadsbolagen.

Häromveckan såg jag ett intressant inslag på tv om Älmhult. Älmhult kan väl inte räknas som en av de större orterna i Sverige, men där finns ett oerhört stort och framgångsrikt svenskt företag genom en ovanligt stor entreprenör: Ingvar Kamprad.

I inslaget kunde man visa på hur skolorna hade byggts ut med hjälp av anställda på Ikea, inte minst alla de internationellt anställda som fanns och finns där, och hur nöjd man var. I flera intervjuer som presenterades i tv-programmet konstaterade de att det var en liten ort som de hade flyttat till från olika länder men att det fanns fantastisk service, en fantastisk gemenskap och en särskild anda i bygden som de uppskattade mycket – och det var inte så långt till Malmö, Köpenhamn och kontinenten.

Jag tror att vi kanske inte kan se fram emot så många fler Ikea eller större företag av den digniteten i Sverige. Men vi kan alla medverka till att de företag som ändå finns i bygderna kan växa och utvecklas. Där behöver vi helt enkelt se till att det finns service av både offentlig och kommersiell karaktär.

I Älmhult är det inte så konstigt att även den lokala servicen fungerar med tanke på att det finns så många både nationellt och internationellt anställda. Men vad händer på de små orterna, till exempel i min valkrets Dalsland? Hur tillgodoser man servicen för de människor som bor där så att de inte behöver åka tio mil för att tanka bilen eller göra ett enkelt ärende i en affär?

Här vi den stora utmaningen, och sedan jag kom in i riksdagen för fem år sedan har jag känt att vi lite grann står och stampar på samma fläck. Vi har inte någon av oss riktigt kunnat komma fram till hur vi ska lösa problematiken med de små orterna.

Vi har inte löst det. Men nu ser jag faktiskt en ljusning på den här fronten. Jag tror att vi genom det stora antalet nya svenskar som har kommit till vårt land säkert kan få fart på tillväxten även ute i bygderna.

Det är därför av stor vikt att de projektmedel som utdelas av staten, regioner, landsting, EU-fonderna och så vidare samordnas så att det blir så bra som möjligt.

Det är just det som Kristdemokraternas reservation går ut på. Ska vi kunna få växande verksamheter måste man kunna söka medel till små företag likaväl som till enskilda skolor eller någonting annat. Men då måste det finnas en samordning så att de här projektmedlen inte motverkar varandra, vilket det finns ganska många exempel på.

Länsstyrelsen är också en bov i det här dramat, vågar jag påstå.

Vi behöver en god regional omstrukturering i det här landet. Utredningen om hur de nya regionerna ska se ut har väckt mycket känslor, men jag tror att vi måste komma fram till att vi behöver ha större och mer ändamålsenliga regioner. Jag har tidigare stått i den här talarstolen och sagt att jag tror på sex stycken regioner i Sverige, där vi har inte minst vården i fokus med universitetssjukhusen som knutpunkter för regionerna.

Jag vill passa på innan jag slutar, herr talman, att säga några ord om vikten av att vi också fortsättningsvis tar de regionala flygplatsernas parti – oavsett parti, skulle jag säga – eftersom vi behöver ha en regional infrastruktur som står emot EU:s olika idéer om hur vi i Sverige ska organisera oss på det här området.

Vi behöver se till att det finns möjlighet att ta sig till och från de små orterna likaväl som de stora, och då är den nationella infrastrukturen otroligt viktig.

Vi ska ha också tåg som fungerar. Oavsett om det är snabbtåg eller regionaltåg som går något långsammare måste vi se till att de finns för

besökare så att vi utvecklar den viktiga besöksnäringen men framför allt för de människor som har valt att bo och leva på orter utanför storstäderna.

Anf. 53 MATTIAS JONSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar nu betänkandet *Regional tillväxtpolitik*. Det finns några reservationer, men på det hela taget är vi ganska överens om många delar av betänkandet.

När det gäller många av reservationerna är ett arbete på gång. Inte minst Landsbygdskommittén, som många nämnt, arbetar för fullt.

Riksdagens mål för den regionala tillväxten är utvecklingskraft i alla delar av landet med stark lokal och regional konkurrenskraft. Regional hänsyn ska tas inom andra politikområden. Det som är viktigt är infrastruktur, kommunikationer, jobbpolitik, utbildningspolitik och det vi arbetar med i näringsutskottet: näringspolitik.

I juni 2015 tillsatte regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska lämna förslag om inriktning på utformningen av en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. Redan den 31 mars 2016 – för några veckor sedan – överlämnade den eniga parlamentariska landsbygdskommittén sitt delbetänkande, *På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygdernas utveckling, möjligheter och utmaningar*.

I betänkandet har kommittén kartlagt och analyserat hur Sveriges landsbygd har utvecklats under de senaste 40 åren och vilka effekter och vilken betydelse den förda politiken har haft på landsbygdens utveckling oavsett vem som har styrt landet. Kommittén beskriver också utvecklingen av områden, boenden, samhällsplanering, infrastruktur, kommersiell och offentlig service, kompetensförsörjning, näringsliv och företagande.

Några av kommitténs slutsatser är viktiga. För det första anser kommittén att Sverige behöver en mer sammanhållen och aktiv politik för landsbygdens utveckling.

För det andra menar kommittén att hushåll och företagande i Sverige måste kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Där slår man också fast att regeringen så snart som möjligt bör ta fram förslag till en ny målformulering på området så att hela befolkningen ska ha tillgång till infrastruktur med hög överföringskapacitet senast år 2525.

För det tredje behöver det enligt kommitténs mening skapas förutsättningar för att det ska finnas en kompetensförsörjning i hela landet.

För det fjärde anser kommittén att regeringen så snart som möjligt bör ta initiativ till det som vi har diskuterat mycket här i dag, nämligen omlokalisering av statliga myndigheter och arbetstillfällen så att de kan bidra till utveckling och att hela landet kan få tillväxt.

Herr talman! Det är glädjande att ett enigt utskott, i likhet med Landsbygdskommittén, föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör lokalisering och organisering av statliga myndigheter. Utskottet anser att regeringen ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter till landsbygden. Regeringen bör i lämpliga sammanhang också återrapportera till riksdagen vilka åtgärder man vidtagit och hur de principer som riksdagen fastställt har tillämpats.

Herr talman! Politiken måste vara ett effektivt verktyg för en rättvis, inkluderande och hållbar utveckling i Sveriges alla regioner, såväl i gles- och landsbygder som i storstäder. På så vis kan politiken möta vår tids

stora samhällsutmaningar, som är kopplade till demografi, globalisering, klimat och energi.

Sverige står samtidigt inför stora utmaningar. Vi ska dock komma ihåg att utsikterna för svensk ekonomi är goda. Tillväxten är i dag hög. Arbetslösheten faller, och det stora budgetunderskottet efter den förra regeringen har faktiskt minskat kraftigt.

I den vårbudget som regeringen presenterade i förra veckan prioriteras det gemensamma samhällsbygget framför stora skattesänkningar och nedskärningar, samtidigt som vi tar hand om de omedelbara utmaningar som Sverige står inför. Redan nu investerar vi 60 miljarder kronor i vårt gemensamma samhällsbygge, och i höst lägger vi fram förslag om att stärka välfärden med 10 miljarder kronor årligen till kommuner och landsting. Det är faktiskt det största enskilda, permanenta tillskottet sedan det allmänna statsbidraget infördes. Detta är viktigt att nämna, för alla delar av vårt land ska leva och utvecklas, och menar vi allvar med den regionala tillväxtpolitiken måste skattesänkarpolitiken stoppas och investeringar göras av allas vårt Sverige.

Steg för steg stärks vårt gemensamma samhällsbygge. Fler kommer i arbete. Skolorna börjar anställa. Sverige leder i dag klimatomställningen. Välfärden stärks. Det är en politik som tar ansvar för hela Sverige och faktiskt visar resultat.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 54 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi har inte hand om infrastrukturfrågor i vårt utskott, men vi har hand om regional utvecklingspolitik och tillväxtpolitik. Sverigeförhandlingen, som nu diskuteras och projekteras, är, menar jag, otroligt viktig när det gäller just den regionala utvecklingen i resterande Sverige.

Upp till 320 miljarder för ett ofullständigt projekt – det är vad man räknar med att detta ska kosta. Då har man inte med den viktiga sträckan Järna–Stockholm. Den flaskhalsen är kvar. Man har inte löst sträckan Lund–Malmö. Man har inte löst infarten i Göteborg. Sedan vill man gräva ned stationerna i Linköping och Jönköping. Det behövs anslutande banor. Här har vi nog ett paket där kostnaden går på ytterligare 100 miljarder, skulle jag vilja hävda, mellan tummen och pekfingret. Då är vi uppe i över 400 miljarder.

I stället skulle vi kunna satsa på utbyggd regional trafik på vissa ställen där samhällsnyttan är stor. Vi kan trimma sträckan Stockholm–Göteborg på befintlig stambana, enligt vissa bedömare från dagens tre timmar till ungefär två och en halv timme, till en kostnad av ungefär 15 miljarder kronor.

Det finns mängder av viktiga och nödvändiga infrastrukturprojekt, och så lägger man fram sådana här sciencefictionprojekt som kommer att äta upp infrastrukturbudgeten för motsvarande 20 år framöver, om vi utgår från den investeringstakt som jag beskrev i mitt anförande.

Hur ser Socialdemokraterna på den här frågan i dag? Är det inte dags att dra i nödbromsen?

Anf. 55 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Josef Fransson! Ska vi dra i nödbromsen, som Josef Fransson uttryckte det? Det pågår ju förhandlingar, och jag vill inte föregripa vad de kommer att landa i. Helt klart är att behoven är oerhört stora när det gäller investeringar i infrastrukturen i många delar av vårt land. Det är klart att man hade önskat att det fanns mer resurser än de som i dag finns för att investera i infrastrukturen så att Sverige är konkurrenskraftigt och så att vi har bra kommunikationer till våra hamnar och företag som får ut sina varor och produkter på världsmarknaden mot bakgrund av den exportstrategi som beslutades här i kammaren för några veckor sedan.

Det finns också ett område som i delar är tillväxthämmande, nämligen att vi har brist på bostäder i landet. Detta är en fråga som är kopplad till infrastrukturen och som är oerhört viktig att satsa på så att de företag som etablerar sig kan anställa och dra kompetens till det område där de har sitt företag. Då måste man ha någonstans att bo.

Både investeringar i bostäder och investeringar i infrastruktur är prioriterade av regeringen. Det görs satsningar för fler bostäder i dag, och Sverigeförhandlingen pågår. Exakt vilka prioriteringar detta kommer att utmynna i ska jag inte föregripa i den här kammaren just nu.

Anf. 56 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! I min värld borde den här debatten redan vara färdig. De uppgifter som har kommit fram när det gäller det här projektet borde ge ett ganska entydigt resultat: Det här är inget bra projekt. Det är inget vettigt projekt. Det är kanske den största enskilda investeringen i svensk historia och kanske den största värdeöverföringen från landsbygd till stad någonsin.

Jag kan verkligen inte se hur detta kan vara ett rationellt sätt att utveckla Sverige. Det är väldigt få som får nytta av detta, och nyttan är enligt mitt sätt att se det högst begränsad.

Vi talar om bostäder här, men det är ju inte så att man arbetspendlar långa sträckor till Stockholm bara för att bostäderna är så billiga i Göteborg eller i Jönköping. Vill vi ha arbetspendling och utveckla bostadsmarknaden måste vi satsa på de regionala stråken, så att folk kan bo några mil från sin arbetsplats och pendla på ett smidigt sätt. Det är så, menar jag, man utvecklar infrastrukturen på bästa sätt.

Sedan får man inte låsa fast sig i den här tekniken. Det är astronomiska summor vi pratar om för någonting som vi ska få 20 år fram i tiden. Samtidigt går utvecklingen jättesnabbt framåt med elektrifierade vägar, elbilar och självkörande bilar som kan plocka upp en utanför huset och köra en på ett väldigt miljövänligt sätt direkt till arbetet. Man behöver inte ta sig till en tågstation först eller någon form av transfer. Det här kommer, som jag sa i mitt anförande, att revolutionera hela vår syn på transportsätt.

Nej, det här är ett bakvänt tankesätt. Det borde aldrig ha satts igång i ett glesbefolkat land som Sverige. Jag tycker att det är dags att sätta ned foten, för det här kostar minst 1 miljon om dagen så länge man håller på och projekterar. Jag tycker att det är ett extremt slöseri med skattemedel att hålla på och projektera det här.

Anf. 57 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Det är precis som Josef Fransson inledde med att säga i replikskiftet, att det här är en fråga som kanske i huvudsak diskuteras i ett annat utskott. Men det här är näringsutskottet. Och när det gäller näringslivet och möjligheterna för jobbskapande och att få ut varor, produkter och tjänster på världsmarknaden är man självklart beroende av fungerande transporter, fungerande infrastruktur och regioner där man kan arbetspendla. Man kan kanske öka arbetsmarknadsregionerna med de satsningar som är på gång och göra saker, inte minst kopplat till Sverigeförhandlingen.

Vad det kommer att utmynna i återstår att se. Jag är tacksam för den tydlighet som Sverigedemokraterna uppvisar.

Anf. 58 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Finanspolitik bygger på att elda på när det går dåligt för att upprätthålla och utveckla ett land som är på väg nedåt. I högkonjunktur brukar man försöka hålla igen för att skaffa sig en krockkudde för sämre tider.

Just nu är det högkonjunktur. Samtidigt eldar regeringen på. 450 jobb är på väg bort från Findus, med sysselsättningseffekter i stora delar av Skåne och upp till Halland. Det handlar om 500 kontrakterade lantbrukare – det är ett lågt värde. Det är regionala och lokala leverantörer och underleverantörer. Forskning är på väg bort.

Samtidigt har vi landsting och kommuner som gör inköp för 1 000 miljarder. De skulle kunna vara en del av det lantbruk vi har och av landsbygden och sälja sina råvaror till kommuner och landsting. Man försvårar för dessa företag att delta i de upphandlingarna.

På energiområdet är det kärnkraftsavveckling i förtid med uppåt 21 000 jobb i fara och tekniktapp. Spotify har svårt att rekrytera och hitta bostäder. Det är en tjänstesektor som vi behöver och som vi behöver se växa, där människor kan få sitt första jobb. Det handlar om instegsjobb och om att starta företag för att andra ska kunna gå till sina arbeten i en modern välfärd med vardagspussel, inte minst för kvinnor.

Det handlar om alla dessa frågor kring saker och ting som man kan se bakom nästa husknut.

Med detta sagt och med tanke på svårigheterna och det som håller på att hända i Sverige vill jag fråga Mattias Jonsson: Vad är planen framåt?

Anf. 59 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Jag måste börja med att säga att jag är oerhört glad och stolt över att vi har en socialdemokratiskt ledd regering ihop med Miljöpartiet i den här tiden. Du nämner själv det bedrövliga beslut som är taget vad gäller kopplingen till Findus.

Vi har en regering som nu har gjort satsningar på a-kassan. Vi gör satsningar på den svenska modellen. Jag lyssnar på debatten. Jag hade önskat att de olika politiska partierna, oavsett var de har sitt ursprung, kunde stå upp för de anställda och för ett företagande kopplat till livsmedelsindustrin på ett bättre sätt än att föra en debatt med pajkastning. Det är ett lågvattenmärke.

Sedan gäller det planen framåt. Ja, vi gör investeringar i den svenska modellen. Jag nämnde det i mitt anförande. Vi stärker historiskt, med 10 miljarder, den svenska modellen i samhället.

Jag kan bara notera att Ann-Charlotte Hammar står för den politik där ni har annonserat att ni sänker skatten, eller rättare sagt: Ni sänker a-kassan och för de sjuka med 29 miljarder. Där ligger de stora sänkningarna. Ni går tillbaka till den gamla förda politiken, som inte gynnar Sverige och som inte utvecklar Sverige. Vi gör satsningar på Sverige. Det är svaret på vad vi satsar på framåt.

Anf. 60 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Ja, man kan vända och vrida på en fråga och få det till vad man vill. Det finns ingen som inte är orolig och bekymrad över vad som händer. Det som bekymrar mig, Mattias Jonsson, är faktiskt de höga skatterna som sätts på företagande och allt regelkrångel och att man försätter ett lantbruk i detta på det här sättet. Jag vill att det här ska tas till vara. Det är det jag står här och säger.

Jag frågar: Vad är planen för att ta till vara arbetstillfällena, möjligheter i Skåne och forskning så att vi inte står utan detta i framtiden? Man gör mat till äldreomsorg, till skolor och till människor som mår dåligt och har svårt att äta.

Jag är bekymrad. Jag är jätteorolig. Det är därför jag lyfter frågan. Det handlar inte om någonting annat än att det finns en enighet om att lösa detta på lokalplanet. Men jag måste ställa frågan till regeringen: Hur kan svaren vara högre skatt och mer regelkrångel och problem för företag framåt? Det är det jag vill att du svarar på, Mattias Jonsson. De ska inte ha sänkta skatter. De ska alltså ha högre skatter. Hjälper det befolkningen i Sverige och företagandet?

Anf. 61 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att vi måste våga lyfta blicken. Man har nu vidtagit åtgärder. Det är bland annat sänkningar av arbetsgivaravgiften för unga. Man kan efter det konstatera att det har kostat över 100 miljarder ackumulerat under er tid, och det har ökat ungdomsarbetslösheten. Det är den ena skattesänkningen efter den andra som inte har bitit när det gäller att få ned arbetslösheten. Då måste man våga ompröva politiken och göra satsningar som biter.

För några veckor sedan pratade jag med några näringslivsföreträdare som uttryckte det så här: Nu står stjärntecknen rätt för att tillväxten ska vara optimal, för att vi ska kunna anställa och leva bra i Sverige och utvecklas.

Vi har 100 000 lediga jobb i dag i landet. Det har ökat. Arbetslösheten går ned. Tillväxten ökar. Statens finanser ser bättre ut än på väldigt länge. Då måste vi också våga satsa på den svenska modellen, på välfärden, samtidigt som vi möter företagets behov med det vi kallar för 2016 – yrkesutbildningens år. Det handlar om att möta det behov som företagen har och om att komplettera med utbildning så att man kan bli anställbar och komma ut på arbetsmarknaden.

Det som ni skar ned på lägger vi resurser på och satsar på i dag. Det är utveckling för Sverige kopplat till en ny exportstrategi, nyindustrialisering

och Landsbygdskommittén, som ligger på rulle. Och vi har Energikommisionen för att få hållbara energislag och hållbar prisutveckling för företagarna i landet.

Det är framtidens politik.
(Applåder)

Prot. 2015/16:95
20 april

Regional tillväxtpolitik

Anf. 62 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag har två frågor som jag vill ställa till Mattias Jonsson och som jag tror att många runt om i landet också vill få lite klarhet i.

Den första handlar om lokalt ledd utveckling och Leaderområden, som jag har berört i anförandet. Jag undrar lite grann hur Mattias Jonsson och Socialdemokraterna ser på att fem områden i Sverige – 31 kommuner, 437 000 invånare och åtta län – har valts bort och står utanför detta utvecklingsprogram och om Mattias Jonsson har en synpunkt på att Jordbruksverket har JO-anmälts, som vi hörde Håkan Svenneling prata om i sitt anförande. Tycker Socialdemokraterna att beslutet gör att Sverige har en sammanhållen landsbygds politik, och är det en bra regional tillväxtpolitik att göra på detta sätt?

Min andra fråga handlar om den väl fungerande ideella verksamhet som Winnet har bedrivit och som man har jobbat med i 15 års tid för att öka kvinnors deltagande i företagande och för att öka jämställdheten. I stället ska man nu bygga upp en ny organisation som utgår från länsstyrelsen och regionerna. Tycker Mattias Jonsson att det är ett bra beslut?

Anf. 63 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Peter, för frågorna! Jag tyckte att det fanns mycket i ditt anförande tidigare som var tilltalande. Det var ett till stora delar bra anförande.

Vad gäller lokalt ledd utveckling står vi för och har vi debatterat just att vi tror att medel verkar bättre om man lokalt får möjlighet att se till att de får bäst effekt. Det handlar om att man kan fatta beslut lokalt så att det inte är, om man får uttrycka det så, i Stockholm alla beslut fattas. Det är ute i landet som man fattar de besluten.

Den här anmälan ska jag inte gå in på i den här debatten, för jag kan den alldeles för dåligt.

På frågan om vi är nöjda med landsbygds politiken svarar jag att hade vi varit helt nöjda så hade vi inte startat Landsbygdskommittén. Vi kan konstatera, vilket jag också sa i mitt anförande, att egentligen oavsett vilken regeringsfärg vi har haft de senaste 40 åren hade man behövt prioritera annorlunda. När vi blickar i backspegeln kan vi ju se hur landsbygdsutvecklingen har varit, vilka beslut som har tagits och vilka effekter det har fått.

Nu har vi ändå ett delbetänkande där vi är eniga. Vi har en sammansatt kommitté som fortsätter att spetsa till ytterligare förslag där vi förhoppningsvis kan få breda överenskommelser som läggs fram i den här kamraren så att vi kan få en bättre landsbygds politik.

Winnet har bedrivit verksamhet i ca 15 år, och det var den tidigare socialdemokratiska regeringen som sjösatte det. Jag tror att det var Ulrica Messing som drev den frågan i regeringen på den tiden. Det är inte så att vi drar in några pengar, utan de 36 miljoner som ligger och har legat till

Winnet går i dag via Tillväxtverket. Pengarna är alltså inte borta, utan de verkar i regionerna i dag.

Anf. 64 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Det är i alla fall inget klart besked om man tycker att det är bra att de här fem områdena undantas. Eftersom majoriteten i utskottet inte ställer upp bakom den reservation vi har förmodar jag att man inte fullt ut delar synen på att det är olyckligt att dessa fem områden försvinner.

När det gäller Winnet håller jag med om att det inte handlar om pengarna. Men man slår sönder en väl fungerande verksamhet och ska i stället styra upp den via regioner och länsstyrelser.

Winnet är ju en ideell verksamhet som har fungerat jättebra och arbetat lokalt. Därför tycker jag att det är olyckligt att regeringen har lagt en budget där man slår sönder verksamheten, även om man inte tar bort pengarna.

Anf. 65 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Även lokalt ledd utveckling är en fråga för Landsbygdskommittén. Jag vill betona att frågan om hur vi lokalt ska jobba med den typen av frågor finns där och förs där.

Tillbaka till Winnet och att det har fungerat väldigt bra: Ja, det har det gjort i många delar. Men det har också funnits rapporter med en viss kritik, ska vi vara ärliga och säga, av Winnets verksamhet.

Sverige har världens första feministiska regering, och det är oerhört viktigt. Vi har en satsning på jämställdhetsarbetet och kvinnors företagande, och vi styr nu om pengarna till regionerna. Det finns alla möjligheter för Winnet att finnas med i det arbetet, fast pengarna styrs på ett annat sätt.

Det har varit programperioder på tre år, och detta löpte nu ut. Nu är det helt enkelt en annan typ av styrning av medlen, men jämställdhet och kvinnors företagande är prioriterat för regeringen och S och MP här i riksdagen.

Anf. 66 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Den regionala tillväxten är nödvändig för att ge människor möjlighet att bo och verka över hela landet. När jag tittar på statistik över befolkningens rörelse från stad till land ser jag att det inte är så dramatiskt som jag trodde. När vi pratar om detta är det som om alla från landet flyttar in till staden, men så är det faktiskt inte. Det finns många som flyttar ut på landsbygden också.

I tidningen Land den 19 augusti 2015 läste jag om ledamoten Anna-Caren Säterbergs Åre. De ökade sitt invånarantal med 135 personer. Detta sker även på många andra orter.

I en intervju med Lina Bjerke, som är doktor i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Jönköping, lyfter hon fram ett antal viktiga parametrar för att öka inflyttningen till landsbygdskommunerna. Vi behöver bra skolor och bra barnomsorg, och här satsar faktiskt regeringen på fler vuxna i skolan, vilket ger bättre och tryggare skolor och fler arbetstillfällen. Vi satsar också mer pengar ute i kommunerna. Mycket tillfaller de små kommunerna på landsbygden.

En bra och välutbyggd infrastruktur som ger möjlighet dels till pendling till närliggande större orter, dels ett väl utbyggt bredband som ger

snabb och tillförlitlig uppkoppling kan öka möjligheterna dels för företag att etablera sig, dels för enskilda att arbeta och studera på distans.

De små landsbygdskommunerna kan ofta också bjuda på lägre bostadspriser, lägre stressnivå och bra möjlighet till rekreation. Viktigt är även ett gott företagsklimat som möjliggör nyetablering och utveckling av redan etablerade företag. Många av dem som driver företag är enskilda företagare som nu kommer att få möjlighet att anställa en person med sänkt arbetsgivaravgift under ett år.

Det är därför extra roligt att läsa om rapporteringen kring småföretag. För andra året i rad ökar svenska småföretag sin lönsamhet i hela landet, enligt färskta siffror från LRF Konsult. Almis nya mikrolån som är riktat till företag i uppstart och mikroföretag med upp till tio anställda kan ges med särskilt förmånliga villkor, till exempel en viss tids amorteringsfrihet och begränsade säkerheter för låntagarna. Detta kommer att göra det möjligt för många nya grupper att starta och växa.

Herr talman! Regeringen har som målsättning att hela Sverige ska ha förutsättningar till utveckling och att ge verktyg som underlättar för dem som önskar leva på landsbygden.

Den 25 juni 2015 tillsatte regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska lämna förslag till inriktning och utformning av en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sverige och dess landsbygd.

I slutet av mars lämnades ett delbetänkande. Landsbygdskommittén identifierade flera faktorer som gör att de anser att det finns goda förutsättningar för hållbar utveckling och tillväxt i Sveriges landsbygder.

Många av dessa faktorer sammanfaller med dem som Lina Bjerke tar upp. Landsbygderna är till exempel rika på naturresurser och råvaror, och kommittén menar att flera av landsbygdens näringar kommer att spela en avgörande roll för samhällets omställning till en biobaserad och klimatanpassad ekonomi.

Vidare har Sveriges landsbygder särskilda tillgångar i form av natur- och kulturlandskap. Kommittén framhåller också att det på många håll i Sverige finns världsunika platser och upplevelser, vilket gör att det finns goda möjligheter för utveckling och tillväxt inom besöksnäringen.

Slutligen betonar kommittén även att de kvinnor och män som har valt att bosätta sig, leva och driva verksamhet i Sveriges landsbygder är en viktig faktor som talar för en positiv utveckling. Kommittén framhåller att det finns många exempel på landsbygder som är fulla av engagerade, kreativa och aktiva människor och företag.

Landsbygdsprogrammet, som är en del av EU:s strategi för att nå målen i den gemensamma landsbygdspolitiken och som finansieras ungefär till hälften av Sverige och till hälften av EU, kommer under perioden 2014–2020 att göra en satsning med stöd till kommersiell service och lokal serviceutveckling inom ramen för programmet med 750 miljoner kronor. Detta kommer utan tvekan att ge möjlighet för fler små kommuner att öka servicen till sina invånare.

Att åka runt i landet och träffa olika personer och få ta del av deras berättelser är en av de saker som ger innehåll till mitt värv. För ett par veckor sedan hade jag privilegiet att åka norrut till Östersund, Sundsvall och Hudiksvall och besöka olika verksamheter. Jag var på Birka folkhögskola, som ligger i Krokoms kommun. Folkhögskolor har en stor betydelse

för många ute i landet och ligger ofta lite i utkanten. Jag har både läst och arbetat som lärare på folkhögskola och vet att den atmosfären och den pedagogiken ger många en ny chans i livet.

På Birka finns många olika kurser, bland annat allmän linje för dem som inte har full gymnasiekompetens, musikinje och en lite kortare kurs för nyanlända. Jag var i Ås, där vårt enda mathantverkscentrum Eldrimner ligger. Det ger landets småskaliga producenter av mat som mejeri, charkuteri, bröd, glass och mycket annat möjlighet till förstklassig utbildning. Det leder till att fler får kunskap om att starta till exempel gårdsmejerier och butiker med produkter tillverkade på gården. Med andra ord: Här växer mervärdet på gårdens produktion och en möjlighet för oss att få tillgång till ett genuint mathantverk.

I Östersund träffade jag även en kvinna som hade flyttat med sin familj från Stockholm för att leva ett mindre stressigt liv med möjlighet att ta en tur upp på fjället när de känner för det för att andas ren luft och njuta av naturen. För henne blev det möjligt eftersom det finns en statlig myndighet i Östersund där hennes utbildning och erfarenhet efterfrågades.

För att en bygd ska leva och utvecklas måste alla typer av arbete finnas. Då är statliga myndigheter och högskolor ett nav med goda utvecklingsmöjligheter, innovation och forskning.

Herr talman! Hela landet ska ha möjlighet att växa och utvecklas. Besöksnäringen är en näring som växer i hela Sverige. Vi har unika städer och en landsbygd som bjuder in med många olika vyer från norr till söder. Vi har Ishotellet, Kungsleden och mellanstora pittoreska städer med lång och spännande historia. Vi har hela vår fantastiska kust med en på flera ställen underbar skärgård. I södra Sverige har vi ett odlingslandskap med åkerbruk och fruktodlingar. Det är viktigt att se både stad och land och värdera deras olika möjligheter till utveckling.

Jag yrkar i detta fall bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 67 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig vid mathantverk, Elisabet Knutsson. Jag kommer då tillbaka till den fråga som nu berör oss mycket hemma i Skåne med tanke på Findus och dess situation. Företaget har bedrivit forskning under lång tid och har i dag en odling som innebär att man kommer under nivåerna för barnmat i EU-direktiven. Man kan alltså få skördar som man inte riktigt kan få på samma sätt om man odlar ekologiskt. Man har en tillsats som växten använder, och när den är klar är tillsatsen borta. Det gör att produktionen blir stor och att man i stort sett får full täckning på det man gör.

När det gäller de värden som forskningen innebär och hela det kvalitativa arbetet är jag intresserad av att höra hur Elisabet Knutsson ser på detta. Det handlar om att vårda dessa värden. I dag importerar vi en stor del ekologiska grödor. Jag har inget emot ekologiska grödor. Men samtidigt finns här långt framskriden forskning som visar på goda resultat både när det handlar om att förse människor med livsmedel och när det handlar om att odla. Jag tycker att det vore förfärligt om detta försvann, och jag skulle därför vilja veta hur Elisabet Knutsson ser på det.

Jag vill också koppla på frågan om Kemikalieinspektionen, som den moderata kommittén har en motion om i näringsutskottet. Vi vill att myndigheten ska verka för att jobba sida vid sida med företag så att vi får en utveckling och inte bara en avveckling och ett stopp och belägg. Man borde i stället se kemikalier som en del av någonting positivt, och man borde kunna ersätta andra och ge hjälp och stöd på vägen. Jag skulle vilja veta vad Elisabet Knutsson har att säga om det.

Anf. 68 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Det finns ingen som kan beklaga nedläggningen i Bjuv mer än alla vi som sitter här. Det finns nog ingen här som tycker att detta är bra. Det är inte så många månader sedan Bucht var nere och invigde denna fantastiska anläggning.

Hur ska vi som stat kunna gå in och stoppa en sådan nedläggning? I många fall säger företagen: Vi flyttar därför att arbetskraften är bättre på ett annat ställe. Vi flyttar därför att ekonomin är bättre på ett annat ställe. Men det är inte riktigt fallet här.

Som jag har uppfattat det finns en samling kring frågan att vi absolut vill ha Findus kvar. Jag vet att såväl statsministern som landsbygdsministern och näringsministern har varit nere i Bjuv och samtalat med Findus i frågan. Det är fantastiskt att få ha en spetskompetens på forskning inom livsmedel i vårt land. Jag tänker att vi måste kunna göra saker när vi väl har samlat ihop oss efter det som har hänt i Bjuv.

Anf. 69 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Tack för det, Elisabet Knutsson! Självklart är det ingen som tycker att detta är bra; tvärtom tycker vi alla att det är en dålig och tråkig utveckling vi ser framför oss.

Det finns en samling kommunalt bland politiker och en samling totalt i samhället. Det finns också ett samlat brev till regeringen från Familjen Helsingborg, det vill säga de omgivande kommunerna, över partigränserna. Den stora frågan är att man finns med på vägen som en del av detta för att hitta lösningar som man behöver ta till vara för att komma vidare i det här.

Jag betvivlar inte att det inte finns någon som tycker att det här är ett bra förslag. Jag vill bara höra hur man ser på utvecklingen. Det var också därför jag ställde frågorna om skatter och pålagor framöver. Man kan se på företagen hur viktigt det är att vi har ett land som kan vara med och konkurrera med andra länder och finnas med på en marknad för att skapa utveckling och tillväxt här hemma i Sverige.

Anf. 70 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Ann-Charlotte Hammar Johnson! Vi vill alla att vi ska kunna sälja mycket, odla mycket, få bra mat och så vidare. Jag tänker att det är precis det vi ska göra. Vi ska odla fantastisk mat och lägga oss i premiumklass. Vi ska se till att de som arbetar hos oss i våra odlingar och i vår drift ska kunna få en bra lön, ett bra boende och en bra utbildning. Till detta ska vi lägga en god forskning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 11 Lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU18
Lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning (prop. 2015/16:123)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 19.)

*Riksrevisionens
rapport om läns-
styrelsernas kris-
beredskapsarbete*

§ 12 Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete

Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU13
Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete (skr. 2015/16:88)
föredrogs.

Anf. 71 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Riksrevisionen har kommit med en rapport som uppenbarar allvarliga brister när det gäller främst länsstyrelsernas krisberedskap. Det handlar om en kritik som rör brist på samverkan, för lite övningar och en alltför dålig kontinuitet.

Riksrevisionen har tittat på de anslag som ska driva krisberedskapen på länsstyrelserna och som MSB ger till dem. Det är nu så illa att projektanslagen är större än förvaltningsanslagen. Detta gör det svårt för länsstyrelserna att planera sin verksamhet.

I betänkandet behandlas också försvarets stöd till det civila samhället. Den minnesgode kan erinra sig att 2004, i samband med det då fattade inriktningsbeslutet, bestämdes att Försvarsmaktens stöd till det civila samhället inte längre skulle vara dimensionerande.

Herr talman! Detta fick, bedömer jag, närmast ödesdigra konsekvenser, bland annat för vårt helikoptervapen. När helikoptrarna inte längre behövde fungera dag efter dag för att de skulle undsätta patienter i skärgården eller släcka skogsbränder slutade nämligen våra militära helikoptrar i stort att fungera.

Under denna period inträffade också ett stort antal allvarliga olyckor, och inte mindre än 14 personer fick sätta livet till mellan åren 2000 och 2007. Samtidigt med detta drabbades helikoptervapnet av stora förseningar när det gällde leverans av bland annat en ny sjöoperativ helikopter.

Man kan nog säga att helikoptervapnet någonstans för tio år sedan hade något av en näradödenupplevelse i den svenska försvarsmakten. När stödet till det civila samhället avvecklades förlorade vi viktiga kompetenser. Men inte nog med det, det ledde också till en extrem suboptimering av statens resurser. När Försvarsmakten inte längre levererade regelbundet stöd med sina helikoptrar till polisen och till sjöräddningen satte olika myndigheter igång att för egen del anskaffa helikoptrar. Sjöfartsverket köpte in helikoptrar för 800 miljoner kronor, och nu har polisen förnyat sin helikopterflotta för närmare en halv miljard.

När jag efter Västmanlandsbranden besökte helikopterflottiljen i Kal-lax fick jag veta att flygförarna där varje sommar vet om att de måste åka ut och släcka skogsbränder på olika håll i landet. Men eftersom de inte får dimensionera verksamheten för stöd till det civila samhället får de inte ens göra en semesterplanering som tar höjd för detta. Så kan vi naturligtvis inte ha det, herr talman.

För lite drygt två år sedan fastslog dåvarande Försvarsberedningen i total politisk enighet att vi behöver se över de villkor och regler som gäller för Försvarsmaktens stöd till det civila samhället. Nu är Alliansen beredd att fullfölja detta genom att ge regeringen till känna att det behövs en över-syn av den så kallade stödförordningen. Men dessvärre, och något oför-klarligt, har vi inte lyckats samla en majoritet av utskottet bakom detta förslag.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 72 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisbered-skapsarbete är en välkommen rapport. Det är en rapport som beskriver vad vi känt på oss, och som vi nu får fakta för, nämligen att krisberedskapen till stora delar fungerar bra men att den kan bli bättre. Rapporten tar upp både vad som kan bli mer effektivt och vilka brister man har kunnat se i samband med granskningen.

Vi har en historia sedan tidigare med ett starkt totalförsvaret. Det är ett totalförsvaret som innefattar det mesta, från krigsplaceringar för stora delar av befolkningen till stora beredskapslager. Det är en historia som till stora delar i dag är omodern, men som till vissa delar skulle behöva återuppstå. Det gäller för oss alla att inte vara rädda utan att vara förberedda om na-turkatastrofer, andra olyckor eller kriser skulle drabba oss. Att en kris ska komma vet vi. Kriser uppstår och drabbar oss med jämna mellanrum. Frå-gan är bara vad som händer nästa gång. Är det en kraftig storm eller kanske en kraftig spridning av multiresistenta bakterier?

Senast i går kväll talades det på nyheterna i tv om multiresistenta bak-terier som varje år orsakar så många som 60 000 barns död i Indien. Vi lever i en global värld. Hot och kriser är i dag inte bara lokala, utan världens kriser blir också våra. Vad som blir nästa kris vet vi inte. Det är det som är problemet.

Både stora bränder, som branden i Västmanland, och det försämrade säkerhetsläget i vår del av världen är utmaningar för vår krisberedskap. Det vi klart vet är att krisberedskapen behöver förstärkas.

Det är en viktig signal att Riksrevisionen pekar på att länsstyrelsernas arbete med krisberedskap behöver förbättras. De har haft en stor frihet att lägga upp arbetet, men de har inte levt upp till det tillräckligt och inte levt upp till det som lagar och förordningar föreskriver.

Det som har varit försvårande är att MSB, som till stor del fördelar medlen, har fördelat medlen i projektform i stället för som fasta bidrag. Här har man fått svårt att både rekrytera och behålla rätt kompetens hos sin personal.

Man behöver vidare förbättra sin tillsyn och sitt stöd till kommunernas arbete med krisberedskapen. Det är nog så viktigt eftersom det är just kommunerna som har ansvar för en stor del av arbetet vid en kris.

Herr talman! Vid en kris ska man inte vara rädd; man ska vara förberedd. Och man behöver ta kritiken på allvar. Det har övats för lite.

Vi är inne i ett skede där samhällets krisberedskap ska förstärkas, vilket påpekats i Försvarsberedningen. Regeringen behöver, precis som påpekas i rapporten, tydligt visa var ambitionsnivån ska ligga. Politiken har också här en viktig uppgift. Från politiskt håll har vi inte varit tillräckligt tydliga med på vilken nivå krisberedskapen i vårt land ska vara.

Vi har inte heller satt ned foten när det gäller vilka krav vi ska ställa på den enskilde. Vad förväntar vi oss av enskilda medborgare? Vet medborgarna om vad som förväntas av dem? Och vilket eget ansvar har vi faktiskt som enskilda medborgare?

Vid en kris, eller om vi skulle hamna i en krigssituation, måste den absolut största delen av befolkningen faktiskt ta en stor del av ansvaret själv. Samhällets resurser kommer troligen till största del att gå åt för att hjälpa dem som inte kan hjälpa sig själva.

I motionen från allianspartierna lyfter vi fram den stora utmaningen om ansvaret för samhällets krisberedskap och vilka som faktiskt har det. Det är inte bara resurserna som är avgörande, utan det är hur man på bästa sätt samordnar och använder resurserna.

Samverkan mellan den civila och den militära sidan behöver förbättras. Vid en krissituation är det helt nödvändigt. Det var något som vi också såg vid utvärderingen av Salabranden. Man behöver bättre öva och planera hur samverkan ska se ut för att minimera oklarheter i samband med en kris. MSB har här haft en nyckelroll, och det finns en hel del att förbättra.

Det finns inte heller några genvägar för att nå målen. Det är bara genom att först kritiskt granska och sedan förbättra som vi kan gå framåt.

Herr talman! Enligt vår motion anser vi att det är viktigt att arbeta utifrån en ökad målstyrning. Det går inte alltid att beskriva hur något ska göras. Det är bättre att vara tydlig med vad som ska uppnås.

MSB bör få uppdraget att se över sina riktlinjer när det gäller vad de kräver av länsstyrelserna i syfte att skapa en tydligare målstyrning. Målen bör vara generella och möjliga att bryta ned på lokal nivå hos de olika länsstyrelserna. Länsstyrelsernas funktion är så viktig att vi anser att personal på de olika länsstyrelserna behöver krigsplaceras.

För att öka stabiliteten och kompetensen är det också rimligt att de resurser som de olika länsstyrelserna får för olika uppdrag från MSB inte blir projekt pengar utan sträcker sig över en längre tid och ger bättre möjlighet för planering.

Med en förstärkning och en förbättring av länsstyrelsernas krisberedskapsarbete finns det gott hopp om man ska nå målet att inte vara rädd utan förberedd.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till allianspartiernas reservation 1.

Anf. 73 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2.

Riksrevisionen anser att länsstyrelsernas krisberedskapsarbete behöver förbättras i många avseenden för att de ska leva upp till statens mål och

krav. Man får leta ganska länge, tycker jag, för att hitta krav och mål som är lätt uttydbara.

Styrningen från regeringen ger länsstyrelserna en mycket stor frihet att tolka och bestämma vad som krävs för att lösa uppgifterna.

Vi ser ju i Riksrevisionens rapport att man gör väldigt olika. Risk- och sårbarhetsanalyser, som är en grund och en förutsättning för att komma igång med ett bra arbete, är inte samordnade. Man gör olika, och sedan är man förvånad över att det inte fungerar. Vi behöver göra en samlad bild i Sverige. Det är klart att analyserna skiljer sig åt lite grann, till exempel om man har ett kärnkraftverk i länet eller inte, men grunderna måste vara ett samlat sätt att hantera risk- och sårbarhetsanalyser. Sedan behöver det ju övas på detta – man behöver öva och öva, och rätta till.

När jag tittar på detta ser jag något grundläggande som går att hitta överallt i det civila livet eller på andra ställen, nämligen att man glömmer bort det viktiga att gå igenom innebörden. Man delar ut en uppgift, och länsstyrelsen svarar ja. Uppgiften tolkas, som jag nyss sa. Riksrevisionen säger så också. Sedan går länsstyrelsen dit och har uppfattningen att ”det är så här vi ska lösa detta”. Innan man kommer dithän måste man dock klara ut att mottagaren av en uppgift, i det här fallet länsstyrelserna och även MSB, har tolkat uppgiftens innebörd på rätt sätt. Det steget fattas, enligt min uppfattning. Där kan man bli betydligt tydligare.

Riksrevisionen säger också att det saknas en koppling mellan identifierade hot, risker och sårbarheter och de åtgärder länsstyrelsen behöver vidta. När man läser länsstyrelsernas redovisningar ser man enligt min och Sverigedemokraternas uppfattning att de har tolkat innebörden olika.

Vad har då MSB för roll? Vi kan inte glömma MSB även om vi nu tittar på länsstyrelserna. Ja, som nyss sas av en talare är det väsentligen utvecklingsprojekt som pengarna används till. Man kan söka bidrag från MSB i det här stycket, men man tolkar i allt väsentligt själv vad man ska göra för pengarna. Projektbidragen är som redan sagts, herr talman, sedan flera år tillbaka en större finansieringskälla än förvaltningsanslagen när det gäller de direkta kostnaderna för länsstyrelsernas krisberedskapsarbete.

Nu har MSB sedan något år tillbaka gjort vissa förändringar och skrivit nya villkor för detta. Är det då så att Riksrevisionen tycker att det verkar bra? Nej, man bedömer att problemen kvarstår. Det är ju jätteallvarligt. Riksrevisionen bedömer alltså att problemen kommer att kvarstå. Enligt Riksrevisionen kommer utvecklingsarbetet att fortsätta prioriteras. Man prioriterar det, snarare än att lösa ålagda uppgifter – som man tolkar olika.

Vi tror, herr talman, att det vid kris och krig – och även i fredstid kan det hända saker – är av avgörande betydelse att snabbt kunna sätta in resurser. Då krävs det en tydlig organisation och tydliga ansvarsförhållanden. Det saknas i dag. MSB:s roll är ju att samverka. Länsstyrelserna skriver att de ska få kommuner att samverka, men var är ordet ”samordning”? Det finns här och var. Det måste finnas en myndighet som *samordnar* verksamheten.

Att samverka är att prata med varandra och sedan gå åt var sitt håll. Man har samverkat, men man tänker inte följa vad den eller den säger, herr talman. Samordning gör man med befäl. Samverkar gör man genom att prata mycket med varandra. Sedan fattas beslut, och då gäller det att följa de besluten. Det är skillnaden på samordning och samverkan. Båda sakerna behövs, men någon myndighet måste samordna. Därför tycker vi

från Sverigedemokraternas sida att vi ska ha en civilförsvarsmyndighet med uppgift att samordna. Det skulle vara möjligt att diskutera om det inte går att använda MSB, det vill säga förtydliga myndighetens roll och ge den en samordnarroll. Det är möjligt. Det skulle kunna diskuteras.

Vi skulle nog också kunna hitta samverkanspunkter i eller dela Alliansens uppfattningar, men det kräver på något sätt att vi blir inbjudna till en dialog där man ställer frågorna: Hur tycker ni? Kan vi göra så här? Det kan man ju tänka på. Vi har ingenting emot om det är bra idéer, men vi vill gärna vara med i resonemanget med er. Nu är vi med mycket mer i resonemanget med Socialdemokraterna.

Vi tycker också, herr talman, att man när det gäller länsstyrelsernas arbete borde se över att tillsätta officerare i det här stycket. Inom ramen för totalförsvaret bör man se över detta. Vi ligger lite lågt nu, eftersom vi väntar – enligt försvarsministern ska det komma ett förslag om detta i juni, herr talman. Vi fick den uppfattningen. Förhoppningsvis innehåller det allt det som vår utmärkta försvarsminister säger. Den debatten kommer att bli intressant, och framför allt blir det intressant att se om det finns en handlingsplan i det här som är värd namnet. Jag tror det. Jag tror att det kommer att bli bra. Det är i alla fall den grundinställning vi har.

Vi går över till ett totalförsvaret, och vi kommer att gå över till plikt. Vi kommer att gå över till någon form av civilplikt, och vi kommer då också att kunna krigsplacera i befattningar inom kommun och landsting. Vi kommer att kunna krigsplacera även på länsstyrelser. Då finns det en roll för officerare – det kan vara en tjänst som är fast, och det kan också vara föreningar av tjänst, som man hade tidigare. Då har vi en naturlig koppling och förståelse för Försvarsmaktens behov i större omfattning än om vi inte har det. Det var bedömningen man gjorde då, och jag tror att den var rätt.

När det gäller ekonomi landar det så småningom i ett krav. MSB och länsstyrelserna måste ju ha resurser även i form av pengar för att lösa sina uppgifter – som de tolkar själva. Men får vi ordning på innebörder och gemensamma tolkningar sätter vi upp mål, och sedan tilldelar vi resurser. Som det har varit nu blir det en påse pengar, och då får man anpassa målen efter resurserna. Då blir det en omöjlig situation att sedan ställa krav på att det och det ska fullföljas.

Målen ska alltså följas av resurser. Det är en stor förändring jag hoppas att vi kan läsa i den kommande budgeten i höst. Vi ser fram emot redovisningen från försvarsministern i juni.

Anf. 74 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Det var ju en intressant upplysning vi fick, nämligen att Sverigedemokraterna nu resonerar med Socialdemokraterna. Det skulle vara väldigt spännande att höra om det bara gäller krisberedskapen eller om det också omfattar andra delar av politikområde 6.

Herr talman! Roger Richtoff har ett förflutet som yrkesofficer i vad man skulle kunna kalla det gamla försvaret – det som fanns medan det kalla kriget fortfarande pågick. Jag tror att Roger Richtoff är väl införstådd med de fördelar Försvarsmaktens stöd till det civila samhället hade, inte bara när det gällde att upprätthålla militär kompetens inom olika discipliner utan också hur kostnadsrationellt det var för staten att det förekom samarbeten mellan militära och civila myndigheter. Jag tror också att Roger Richtoff inser att den militär-civila samverkan och det stödet verkade

folkförankrande. Försvarsmakten uppskattades för sina insatser på den civila planhalvan.

Nu hörde Roger Richtoff mig berätta att man på grund av förbudet att dimensionera Försvarsmaktens verksamhet mot stöd till det civila samhället inte ens kan semesterplanera på helikopterflottiljen därför att det vore att dimensionera efter det civila samhället – och detta oaktat att man vet att man varje sommar måste åka ut med militära helikoptrar och bidra bland annat till skogsbrandssläckningen. Tycker Roger Richtoff att detta är en rimlig ordning? Om han tycker det, varför har då Sverigedemokraterna ändrat uppfattning sedan Försvarsberedningen för snart två år sedan?

Anf. 75 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Nej, det är inte rimligt. Det är inte alls rimligt, och det är inte heller rimligt att du har lett nedmonteringen av det svenska försvaret, Allan Widman. Du har alltså inte förmått göra någonting för att höja det svenska försvaret under de åtta år ni satt i regeringsställning. I åtta år satt ni, och nu har ni mage att tala med mig om detaljer i detta.

Inte nog med att ni har raserat det svenska försvaret och civilförsvaret; ni har inte gjort något åt detta, även om det började tidigare.

Efter allt ni har raserat – till och med systemen har ni kraschat – försöker ni ge sken av att ni nu är försvarsvänner och har ändrat uppfattning. Ni har anslutit er till Sverigedemokraternas linje sedan länge. Nu vill ni plötsligt ha ett starkt svenskt försvar.

Vad gäller att vi samarbetar med S är det så att vi pratar vi med dem. Varför gör vi det? Jo, därför att vi pratar med dem om idéer de har som vi tycker är bra idéer. Prova någon gång att prata med varandra! Bjud in och fråga: Hur tycker ni? Hur tycker du?

Det är inte så att vi har ett djupare samarbete med Socialdemokraterna i de här frågorna. Men när vi nu har samma uppfattning och vi har en försvarsminister som är värd namnet är vi positivt inställda, och jag tycker att vi får ett väldigt positivt bemötande där i försvarsfrågor.

Anf. 76 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Nu vidgade Roger Richtoff debatten något till att gälla hela vårt försvar i olika dimensioner under lång tid och dess utveckling.

Jag vill erinra Roger Richtoff om att civilförsvarsplikten försvann 2004 under en annan regering än alliansregeringen. Under de år som Alliansen däremot regerade, 2006–2014, lades inte ett enda förband eller en enda flygflottilj ned i det här landet. Och jag tror att det var viktigt i det läge vi nu befinner oss i att man inte slog sönder den infrastruktur för militärt resursskapande som finns.

Jag berättade också tidigare, herr talman, om den näradödenupplevelse som vårt helikoptervapen hade för ungefär tio år sedan med stora olyckor, stora förseningar och ett i princip helt upphört stöd till det civila samhället. I det läget gick alliansregeringen in och handlade upp helikopter 16 Black Hawk från USA i Foreign Military Sales. Från det att beslut fattades till dess att dessa helikoptrar flög för svensk räkning i Afghanistan tog det inte mer än 24 månader. Det var ett väsentligt lyft av vår förmåga på den punkten.

Prot. 2015/16:95
20 april

*Riksrevisionens
rapport om läns-
styrelsernas kris-
beredskapsarbete*

Nu ska jag inte stå här och bortförklara de svagheter som fanns i Alliansens försvars- och säkerhetspolitik, för de fanns förvisso också. Och en och annan försökte göra sin röst hörd för en annan ordning men med mindre framgång.

Min fråga till Roger Richtoff är om han inser att vi behöver ett stöd till det civila samhället från Försvarsmaktens sida. Varför är i så fall Roger Richtoff inte beredd att verka för detta när han nu har möjligheten här i riksdagens försvarsutskott?

Anf. 77 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Det är bara att läsa det vi skriver. Vi har motionerat om det här länge. Vi ger såklart ett jättestarkt stöd för att militären inom ramen för totalförsvaret ska stödja det civila och omvänt. Utan ett starkt civilförsvaret kommer ju inte heller Försvarsmakten att överleva.

Vi har ingen annan uppfattning om detta. Vi arbetar väldigt hårt för att få detta till stånd och satsar rejält med pengar för att nå dithän, så jag undrar om du inte går lite fel i tanken att vi inte skulle stödja civilförsvarets samverkan mellan militären och det civila. Det är vi verkligen för.

Anf. 78 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Vi behandlar nu en rapport från Riksrevisionen om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete. Krisberedskap definieras som förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer.

Det här är ett oerhört viktigt område för det nationella arbetet. Det är grundläggande frågor om hur vi samarbetar och jobbar brett och på djupet på flera nivåer och i olika organisationer runt om i landet.

Förmågan att förebygga och möta kriser prövas i skarpt läge. Det är genom samverkan mellan lokala, regionala och centrala aktörer som vi verkligen får ett kvitto och ett bevis på var vi står och också om vi lyckas. Detta är ett komplext arbete, och länsstyrelsen har många aktörer att jobba tillsammans med och många analyser som måste göras löpande.

I en kris ska länsstyrelserna stödja alla samverkande myndigheter och organisationer, även samhällsviktiga företag, och samordna insatserna. Om beredskapen höjs eller krig bryter ut ska länsstyrelserna leda och samordna all civil verksamhet i länet och samordna arbetet med den militära verksamheten. Det kan också handla om att ta över det kommunala ansvaret i händelse av stora kriser.

Sverige står inför stora utmaningar på krisberedskapsområdet. Det handlar inte bara om klimatrelaterade händelser som översvämningar, bränder, stormar och skred, utan det handlar också om att kunna hantera stora migrationsströmmar, terrorism och de hot som finns inom hybridkrigföringen, propaganda och cyberattacker. Det handlar om att kunna följa och analysera olika händelser och skeenden löpande runt om i landet. Det innebär att också ha en daglig beredskap. När samarbetet utvecklas med kommunerna och övriga aktörer ger det bättre förutsättningar att hantera kriser.

Den analys som nu har gjorts visar på väldigt stora utvecklingsområden, områden som vi behöver ta tag i för att säkerställa att det fungerar i det dagliga. Krisförmågan måste vara god, och vi måste åtgärda bristerna. Det finns en stor förbättringspotential och ett behov av att tydliggöra vilka resurser som långsiktigt ska ligga till grund för det dagliga arbetet. Vi har hört om projektmedel som är större nu som finns att söka för att få den dagliga verksamheten finansierad i stället för via förvaltningsanslag. Vi har också tidigare hört om statliga projektmedel som har blivit oanvända. Man har inte sökt de pengar som fanns tillgängliga, vilket i sin tur reducerar mängden förberedande krisberedskapsarbeten.

Det främsta medlet för att öka förmågan är övning, utbildning och utvecklad samverkan. Här finns det mycket att göra för att leva upp till de målsättningar som vi har beslutat om här i riksdagen. Det finns också ett stort utrymme för frihet att själva tolka och bestämma hur man ska lösa uppgifterna ute i landets länsstyrelser. Det kan, enligt Riksrevisionen, innebära utmaningar och risker. Det är svårt att bedöma om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete fungerar som det är tänkt och om det är balans mellan uppgifter och resurser.

Jag har varit inne på det tidigare, men jag vill än en gång betona att det är viktigt att vi följer upp så att det blir långsiktiga och förutsägbara planeringsförutsättningar på den ekonomiska sidan, för det ökar förmågan att rekrytera kompetent arbetskraft till de olika befattningarna men också att dimensionera verksamheterna i varje länsstyrelse.

Riksrevisionen bedömer att problem kan kvarstå även efter det att MSB inför 2015 beslutade om nya villkor för utvecklingsprojekten. Det är också viktigt att vi fortsätter att följa hur det blir i praktiken.

Det finns flera exempel på att den faktiska användningen av risk- och sårbarhetsanalyser är begränsad, att analyserna präglas av bredd snarare än djup och att det saknas koppling mellan identifierade hot, risker, sårbarheter och de åtgärder som länsstyrelserna planerar att vidta. Man har heller inte enhetliga risk- och sårbarhetsanalyser runt om i landet, vilket gör det svårt att veta hur den samlade bilden ser ut i nationen som helhet och också att kunna vidta rätt åtgärder i tid och ge planeringsförutsättningar.

Nästan alla länsstyrelser bedömer att de har genomfört uppföljning, men kvaliteten på uppföljningen varierar och har i vissa fall varit bristfällig.

Samverkan mellan länsstyrelserna och kommunerna är ett oerhört viktigt fält som måste fungera i det dagliga. Det behövs ett stöd till kommunernas arbete men också uppföljning av kommunernas arbete.

Denna samverkan är en av nycklarna till att Sverige ska kunna ha en så god krisberedskap som möjligt. Vi måste också involvera kommunerna så mycket som möjligt i de stora planerna för krisberedskapsarbetet.

Endast hälften av länsstyrelserna säger att de har utfört utbildningar och övningar i omfattning som de bedömer att uppdraget kräver. Det operativa ansvaret behöver övas i större utsträckning. Här finns en allvarlig aspekt som Riksrevisionen noterar när man bedömer att övningsverksamheten är otillräcklig.

I ett läge när kriser kommer och går och trycket ökar på den offentliga förvaltningen kan vi konstatera att stora samverkansövningar har ställts in under de senaste halvåret med hänvisning till pågående arbete. Det kan i sig utgöra en stor risk i vårt nationella risk- och sårbarhetsarbete.

Vi saknar i vissa fall möjlighet att hantera flera kriser samtidigt. Vi behöver bygga en robusthet och ha ett brett tänk som täcker upp för hur vi ska hantera olika scenarier.

Att det civila försvaret har varit nedprioriterat under flera år är ett faktum. Men nu står vi inför en ny totalförvarsplanering, och då är det vår uppgift och vårt ansvar att säkerställa att det kommer att finnas resurser som både hanterar den civila krisberedskapen och kommer att ge rätt förutsättningar för en att få en så bra totalförvarsplanering som möjligt i hela landet.

Vi kommer att återkomma till många diskussioner om ambitioner, tydligare kravställningar, avgränsningar och målsättningar.

Vårt samlade engagemang och det samlade ledarskapet för dessa frågor kommer att vara vägledande för vad som kommer att ske i praktiken.

Herr talman! Än en gång: Vi står inför stora dagsaktuella utmaningar, men regeringen konstaterar att det finns ett begränsat utrymme för utvecklingsarbete de närmaste åren.

Vi anser att frågan om länsstyrelsernas krisberedskap bör ingå i Försvarsberedningens nästa uppdrag. Det behöver involveras för att få mer helhet och tydlighet.

När det ställs högre krav på krisberedskapen måste samhället bli bättre på att samordna de resurser som finns tillgängliga, såväl civila som militära. De civil-militära relationerna i Sverige behöver utvecklas så att resursanvändandet blir så optimalt som möjligt.

Hur den civil-militära samverkan fungerar i praktiken visar sig i skarpt läge. Vi måste jobba för att undvika skarpa lägen. Vi måste öva, förebygga och tänka strategiskt och långsiktigt – också för att klara de dagsaktuella stora och små hoten.

Det är angeläget att uppdatera kunskapen om varandras resurser. Uppgifter, uppdrag och funktioner mellan olika staber behöver synkroniseras. En integrerad planering behöver genomföras för att säkerställa att försvarets resurser snabbt kan sättas in vid en civil kris.

Herr talman! Jag ställer mig bakom Alliansens reservation nr 3.

Anf. 79 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete. Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3, som Kristdemokraterna står bakom.

Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskap är en viktig och värdefull granskning. Den rör en del av vår krisberedskap som är viktig på flera sätt och gäller såväl förberedande arbete och samordning som ledning och uppföljning. Vid den stora skogsbranden i Västmanland 2014 uppenbarades brister på alla dessa punkter. Bristerna måste åtgärdas för att Sverige ska kunna stå bättre rustat för framtida kriser.

Ett fotbollslag eller en blåsorkester som inte övar regelbundet blir inte bra. På samma sätt, och mycket viktigare för att klara kriser som exempelvis bränder, måste vi öva mer på krisberedskap.

Rapporten visar att detta ofta sätts på undantag. Därför har vi en reservation om att MSB ska få i uppdrag att se över de riktlinjer som finns för länsstyrelsernas krisberedskap vad gäller krav på övningsverksamhet och beredskap i syfte att skapa en tydligare målstyrning.

En annan viktig del som lyfts fram är betydelsen av finansiering och möjligheten att skapa ett långsiktigt hållbart krisarbete. I dag sker en stor del av finansieringen genom medel som ges på projektbasis. Det försvårar självklart en långsiktig personalförsörjning och möjlighet att utveckla arbetet över längre tid.

Regeringen påpekar att man tänker ändra på det. Men enligt Riksrevisionen gjordes det 2007 en överföring på 14,7 miljoner från krisberedskapsanslaget till länsstyrelsernas förvaltningsanslag. Denna överföring fick inte avsedd effekt utan användes i stället till annan verksamhet. Alliansen menar därför att man måste säkerställa att de ökade anslagen till länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet.

Låt mig också nämna något om civil-militär samverkan. I takt med att det ställs högre krav på krisberedskap måste samhället bli bättre på att samordna de resurser som står till buds, såväl civila som militära. De civil-militära relationerna i Sverige har länge präglats av en beröringsångest som begränsar resursanvändandet på ett negativt sätt. Det är nu dags att ta steg för att komma bort från de historiskt bundna och i dag inte alls lika relevanta begränsningarna.

Den civil-militära samverkan har inte alltid fungerat när den sätts på prov. Ett exempel är just branden i Västmanland, som jag förut nämnde.

Det finns även andra exempel. Sjöfartsverket hade kunnat överta Helikopter 10 Super Puma för en symbolisk summa. Men trots att man visste att det var en utredning på gång som föreslog en bättre samordning skyndade man åstad och köpet helikoptrar för 800 miljoner, och långt mycket mer kommer det att kosta i service.

Sjöfartsverket sa att det skulle bli billigare, men det visade sig bli precis tvärtom. Kostnaderna har rusat iväg med det nya helikoptersystemet, och man närmar sig 100 miljoner kronor mer om året jämfört med för några år sedan.

Det finns också skäl att ifrågasätta om Sjöfartsverket använder sina helikoptrar på ett effektivt sätt. På till exempel Umeåbasen hade man under 2014 bara 16 larm då man lyfte från basen. Det hann gå ett halvår mellan varje skarpt läge.

Detta är ett exempel på att det krävs en bättre samordning, vilket är just vad vi föreslår i vår reservation.

Anf. 80 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Först en kort kommentar om det påstådda samarbetet mellan Sverigedemokraterna och regeringen: Något sådant samarbete existerar inte. Regeringens försvarspolitiska inriktning bygger på den fempartiuppgörelse som beslutades av denna kammare i fjol våras.

Herr talman! Ett viktigt inslag i denna uppgörelse och detta inriktningsbeslut är återtagandet av en totalförsvarsplanering, alltså en sammanhållen planering för det civila och det militära försvaret.

Även om det vi diskuterar i kammaren i dag specifikt gäller Riksrevisionens granskning av länsstyrelsernas krisberedskap kan det vara värt att ta med sig att det civila försvaret i hög grad bygger och bygger vidare på krisberedskapens strukturer. Krisberedskap och civilt försvar är två tätt sammankopplade begrepp.

Länsstyrelserna är geografiskt områdesansvariga och fungerar som en länk mellan den lokala och den nationella nivån. De är dessutom högsta civila totalförsvarsmyndigheter. Länsstyrelserna är kort sagt centrala aktörer på krisberedskapsområdet.

Riksrevisionens skrivelse berör flera olika områden. Det handlar bland annat om övningsverksamhet, finansiering samt tillämpning av risk- och sårbarhetsanalyser. På flera av de områden som Riksrevisionen har undersökt har regeringen genomfört förändringar som syftar till att förbättra förutsättningarna för krisberedskapsarbetet och som delvis svarar mot Riksrevisionens rekommendationer.

När det gäller projektmedel från det så kallade 2:4-anslaget, som finansierar särskilda satsningar för att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt, har regeringen vidtagit åtgärder för att ge mer långsiktighet i arbetet och genom delfinansiering stimulera länsstyrelsernas egna satsningar på krisberedskap och civilförsvar.

Krisberedskapsområdet är inte unikt i att i hög grad vara beroende av tillfälliga medel, något som Riksrevisionen skriver mycket om, utan nära hälften av länsstyrelsernas förvaltningskostnader finansieras i dag på ett sådant sätt. Men denna utveckling är inte hållbar. Den är inte till gagn för verksamheterna. Regeringens mening är också att fortsätta arbetet med att renodla länsstyrelsernas finansiering.

Ett annat område som Riksrevisionen uppmärksammar är tillämpningen av risk- och sårbarhetsanalyser, RSA. Meningen med RSA:erna är förstås inte att de ska produceras för producerandets skull och att de ska bli hyllvärmare, utan meningen är att de ska fungera som underlag vid till exempel prioritering av övningsverksamhet och bidra till de nationella riskbilderna.

Regeringen har därför ändrat kraven på länsstyrelsernas redovisningar från varje år till vartannat år, vilket har varit ett önskemål från många länsstyrelser, och har förtydligat att det ska handla om sammanfattande redovisningar.

Ytterligare värt att nämna – som tidigare talare har varit inne på – är Västmanlandsbranden och den rapport som MSB har lämnat, där vissa slutsatser sammanfaller med Riksrevisionens iakttagelser, till exempel hur krisberedskapen fungerar på ett övergripande plan, liksom behovet av att vidareutveckla övningsverksamheten. Vissa av MSB:s förslag skulle, om de blir verklighet, ha bäring på länsstyrelsernas verksamhet.

I det här sammanhanget kan det vara värt att nämna det pågående arbetet med att ta fram en gemensam lägesbild för det vidare arbetet med en totalförsvarsplanering där länsstyrelserna har en viktig roll.

Sammantaget, herr talman, kan man konstatera att det pågår en hel del aktivitet inom krisberedskapsområdet i Sverige i dag. Regeringen har sedan den tillträdde vidtagit ett flertal åtgärder, samtidigt som vi genom nya utredningar och Riksrevisionens granskning har bibringats ny och viktig kunskap. Samtidigt som vi höjer ambitionerna genom arbetet med en sammanhållen totalförsvarsplanering är det viktigt att vi vårdar och utvecklar de förmågor som redan finns inom krisberedskapssystemet. Alla ingående delar måste fungera för att helheten ska bli bra.

Anf. 81 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Kalle Olsson säger i talarstolen att det inte har förts några samtal med några partier utanför den så kallade försvarsgruppen och att det inte heller förs några resonemang. Eftersom detta är en ganska viktig fråga, mot bakgrund av att regeringen kallar sig en samarbetsregering, vill jag fråga: De uppgifter som Roger Richtoff har framfört i ett tidigare replikskifte, är de inkorrekta?

Så till den andra frågan. I Försvarsberedningen – där Kalle Olsson dessvärre inte fick representera Socialdemokraterna, utan det var andra representanter för det partiet – tog vi som en viktig fråga fram Försvarsmaktens stöd till det civila samhället. Det är kostnadsrationellt och folkförankrande, och det höjer kompetensen inom Försvarsmakten. Vi var alla överens om att vi behöver ha en översyn av stödförordningen, det legala instrument som reglerar Försvarsmaktens bistånd till det civila samhället.

Nu vill jag fråga Kalle Olsson: Varför har Socialdemokraterna ändrat uppfattning i denna fråga som är synnerligen viktig, inte minst för samhällets krisberedskap?

Anf. 82 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Allan Widman, för frågan! Jag tror att jag var ganska tydlig i mitt anförande: Inga sådana samarbeten existerar. Om andra partier uppskattar vår försvarsminister och om han går hem i breda lager är det väl positivt. Men några samarbeten existerar inte.

Så till den andra frågan. Jag skulle lite grann vilja påminna oss om varifrån vi kommer. Vi kommer från en situation där civilt försvar och totalförsvarsplanering har legat nere under lång tid. Vi har nu påbörjat det arbetet.

Försvarsmakten och MSB sitter just nu som bäst och jobbar tillsammans för att ta fram en gemensam lägesbild. Det är bra. Det är ett steg i rätt riktning. Det är ett sätt att få de här två sidorna att komma samman och presentera en helhetssyn som kommer i sommar.

Jag tycker inte att vi ska springa före den analysen utan börja i den änden, låta det arbetet landa och sedan gå vidare.

Anf. 83 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Nu vill regeringen utmärka sig för sina initiativ när det gäller totalförsvarsplaneringen. Det är min bild, herr talman, att redan med den föregående regeringen startade arbetet med att se över både det civila och det militära försvaret och samordningen dem emellan.

Det är väl alldeles uppenbart att det inte råder någon större brådska från regeringens sida när man tittar på de ambitioner som finns när det gäller totalförsvaret. Vi var, herr talman, på besök hos MSB för några veckor sedan och fick då reda på att nästa totalförsvärsövning – den första som vi har haft sedan 90-talet – är planerad att ske 2024. Det är åtta år från nu. Jag tror, herr talman, att ambitionerna måste vara lite större från regeringens sida.

Avslutningsvis: Jag tror inte att Roger Richtoff menade att det förekom något regelrätt samarbete, utan han sa att man resonerar och att man samtalat med majoriteten i utskottet. Det kunde vara intressant om Kalle Olsson kunde ta oss ur eventuella villfarelser om detta i sin avslutande replik.

Anf. 84 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr talman! Precis som jag hejar och försöker vara trevlig med Allan Widman liksom övriga ledamöter i försvarsutskottet gör jag ingen skillnad på partibeteckning i de delarna. Men där går också gränsen – punkt.

Den tidigare regeringen sa Allan Widman såg över civil- och totalförsvärsplaneringen. Just det: Ni såg över den. Men det hände inte så värst mycket mer.

Vi kan återigen, herr talman, påminna oss om att det inte är så många år sedan som vi hörde borgerliga politiker på ett ganska flagrant sätt vifta bort den alltmer oroande omvärldsutvecklingen i Sverige. Nu har vi en regering som inte bara ser över utan faktiskt tar initiativ, lägger ut beslut och pekar till myndigheterna: Nu är det dags att börja jobba. Det är en tydlig ny inriktning, skulle jag säga.

Allan Widman säger att vi inte har någon brådska. Jag talade med tjänstemän som jobbar med civilt försvar nu, och de tyckte att det var lite stressigt. De har mycket jobb att göra på ganska kort tid när det gäller att ta fram gemensamma lägesbilder. Vi har bråttom med detta. Vi vill få detta på plats. Vi vill sätta igång arbetet och se resultat.
(Applåder)

Anf. 85 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera Allan Widmans diskussioner och påståenden om arbetsmiljön i försvarsutskottet. För oss sverigedemokrater är det viktigast att vi har en sammanhängande egen försvarspolitik, vilket vi har. Sedan händer det från tid till annan att vi röstar för både rödgröna och blå motioner när vi tycker att de är bra. Men det händer aldrig att de andra blocken röstar för våra motioner. Vi är öppna för förhandlingar för att diskutera olika motioner och förslag inför framtiden, för att få fram att bra politik. Vi är öppna, men ni är slutna.

Försvarsmakten får inte dimensioneras för att stödja det civila samhället. Det får vissa följder. Exempelvis har våra Herculesplan inga vattenskorpor för att släcka skogsbränder. Det är synd att de inte har det, men Försvarsmakten har ingen användning av skogsbrandsläckningsförmåga.

Det förslag vi funderar på är att man ska ha ett särskilt anslag inom utgiftsområdet som är till för civila ändamål så att man kan köpa vattenskorpor till Hercules och annat som är bra för samhället om det finns.

Vi funderar på vår kammare och ni på er kammare. Vi kan fundera tillsammans och förhandla om förslagen, men då får ni vara öppna för det. Vi är öppna för det.

Jag kommer nu till mitt egentliga anförande.
Jag yrkar bifall till reservation 2.

Riksrevisionen har iakttagit och kritiserat att länsstyrelserna satsar ojämna resurser på sin förmåga till krisberedskap. Det kan ha flera orsaker. Krisberedskap och civilt försvar är snarlika verksamhetsområden. När det civila försvaret mer eller mindre avvecklades blev det mindre anslag totalt för dessa snarlika verksamheter. Eftersom verksamheter brukar kräva en kritisk massa, ett visst omfång, för att bli effektiva har också krisberedskapen vid länsstyrelserna blivit lidande. Det är lätt att förstå men måste åtgärdas.

Riksrevisionen har blottlagt ett problem, nämligen att krisberedskapsarbetet ofta vilar på projektanslag i stället för på förvaltningsanslag. Det gör krisberedskapsarbetet mindre kontinuerligt. Krisberedskapsarbete behöver vara kontinuerligt för att ge oss den trygghet som det är tänkt.

Därför föreslår vi att regeringen ser över anslagsstrukturen för att skapa mer jämna villkor för länsstyrelsernas krisberedskapsarbete. Vi föreslår även att den övergripande bilden av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor ska bli tydligare och mer användbar för analys. Det är vad vi kan göra omedelbart.

Det är positivt att vi i försvarsbeslutet förra året beslöt att återta det civila försvaret. Det civila försvaret är den verksamhet som gör det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. När vi har återtagit det civila försvaret har vi tillsammans med det militära försvaret åter ett totalförsvar. När funktioner upprättas nationellt, regionalt och lokalt för det civila försvaret kommer också krisberedskapsfunktionerna indirekt att gynnas.

För att detta ska bli verklighet krävs naturligtvis att det finansieras. Det civila försvaret torde kosta mellan 3 och 6 miljarder kronor per år i statens budget. Det är partiernas ansvar att anslå dessa medel. Det får inte bli som i det militära försvaret: en upprustning utan väsentligt höjda anslag.

Såväl det militära som det civila försvaret bör inriktas och planeras så att man undviker kraftiga svängningar i totalförmåga samt kraftiga girar i inriktning. Det har tyvärr inte varit fallet i Sverige de senaste decennierna. En tidigare hög förmåga har avvecklats nästan helt, och nu har vi beslutat om att försöka hastigt återta försvarsförmåga. Inriktningen har girat fram och åter. Från invasionsförsvar till insatsförsvar och nu tillbaka till invasionsförsvar.

Vi borde göra som polackerna och införa en säkerhetspolitisk integrator i grundlagen. Genom att i lag reglera en miniminivå för det militära respektive civila försvaret genom parametern kostnad i relation till bnp skulle svängningarna minska betydligt över tid. Mitt förslag är minst 2 procent för det militära försvaret och minst 0,3 procent för det civila försvaret.

Vad gäller planering för krisberedskap och civilt försvar hade Sverige ett mycket starkt och genomtänkt system tillika infrastruktur. Jag fick nyligen höra att vid en rökdykarträning i ett berg i Västra Götaland, fann rökdykarna en dörr inne i berget och innanför dörren en bortglömd fabrik för granattillverkning. Mycket är bortglömt, men en del kunskap finns kvar som vi kan tillägna oss genom att titta på det gamla systemet för civilt försvar.

Viktigt är att bygga ett system där ledarskapet är tydligt. I det militära försvaret har vi befälhavare som kan hantera snabba lägen och ta beslut efter hand. Samma måste gälla i det civila försvaret. Civila befälhavare måste ha beslutsrätt och tränas i denna beslutsmiljö.

Det finns en tam diskussion som säger att om vi samverkar kommer ledarskapet att lösa sig av sig självt myndigheterna emellan. Så är det inte, och det visade om inte annat den stora branden i Västmanland 2014.

Som en stomme i vårt återtagande av ett civilt försvar bör vi upprätta en civilförsvarsmyndighet. Vårt samhälle utsätts med jämna mellanrum för kriser som epidemier, terrorism, naturolyckor och störningar i teknisk infrastruktur. Därtill kan kriser uppstå som är helt nya för oss.

För att inte stå helt handfallna är övningar viktiga. Krisberedskap såväl som civilt försvar måste övas. Inte minst gäller det små kommuner. I små kommuner blir avdelningen för beredskap liten och allt därigenom känsligare. Den lägsta beredskapsnivån är individen. Många kommuner har redan börjat uppmärksamma invånarna om att alla bör vara beredda att klara sig på egen hand i 72 timmar innan det civila försvaret hunnit mobilisera. Vi är tidigt ute med detta eftersom det civila försvaret ännu inte är klart.

Jag brukar få frågan om jag själv klarar 72 timmar, och jag har en svag punkt eftersom jag saknar en transistorradio för batteridrift. Det är min läxa i sammanhanget.

Låt oss tillsammans ta tag i dessa viktiga trygghetsfrågor.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).

Anf. 86 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag är inte helt säker på att pendeln har svängt fram och tillbaka under de senaste decennierna när det gäller vårt lands försvarsutgifter och vilka ambitioner vi har haft med vårt försvar. I realiteten har det varit en enda lång nedåtgående rörelse från början av 70-talet ekonomiskt sett då vi låg på 3 ½ procent av bnp till det som den nya regeringen kommer att uppnå inom ett år, nämligen att Sverige trillar under 1 procent av bnp i försvarsanslag.

Jag bedömer nog att Mikael Janssons värdering är korrekt. På sikt måste Sveriges försvarsanslag uppgå till minst 2 procent av bnp. Däremot, herr talman, tror inte vi liberaler att detta är någonting som behöver befästas vare sig i vanlig lag eller i grundlag, utan det måste vara upp till politikerna och deras förmåga till ansvarstagande att se till att man har en sådan kontinuerlig ekonomi i försvaret.

Mikael Jansson satt i den försvarsberedning som i total enighet beslöt att föreslå en översyn av den så kallade stödförordningen. Han talar sig nu också här i talarstolen varm för idéer som handlar om att förse Hercules med vattentunnor för skogsbrandssläckning.

Mot den bakgrunden, herr talman, blir det lätt obegripligt varför Sverigedemokraterna inte stöder yrkandet om den rättsliga regleringen som är själva verktyget för att kunna göra de här sakerna när det uppenbarligen helt sammanfaller med Sverigedemokraternas egen politik.

Jag lyssnade noga till vad Mikael Jansson sa beträffande dialogen med Socialdemokraterna i utskottet. Är det rätt uppfattat att Mikael Jansson dementerar de uppgifter som Roger Richtoff för en stund sedan gav här i kammaren?

Anf. 87 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Miljön i försvarsutskottet är bra. Alla pratar med alla. Men att prata och att förhandla är två olika saker. Vi är öppna för att förhandla med alla partier om de har tagit fram bra förslag. Men de andra partierna är inte öppna för det. Det finns alltså ingen förhandling. Men vi pratar alla mycket med varandra.

Vad gäller olika förslag är vi inne på samma linje, nämligen att man på något vis ska öppna för att delar av Försvarsmakten ska dimensioneras för att kunna hjälpa samhället vid en kris. Men våra förslag och era förslag, Allan Widman, är inte alltid exakt likadana. Vi kommer att prioritera vårt förslag när det gäller stöd till samhället vid en kris.

Att anslaget minskar är sant. Att det var Socialdemokraterna som lade ned nästan alla förband är också sant. Men de åtta åren med Alliansen var också förödande för försvaret då anslaget fortsatte att minska. Det är bedrövligt att det minskar även i år, även om det kanske mest drabbar internationella fredsoperationer.

Anf. 88 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Enligt riksdagens utredningstjänst är det nästa år som Sverige kommer att komma ned på 0,98 procent av bnp i försvarsanslag. Under de flesta alliansåren var regeringens försvarsanslag förvisso blygsamma, men Socialdemokraternas försvarsanslag var ännu blygsammare. När det var som värst satsade man 2 miljarder mindre än den dåvarande regeringen anslog.

Herr talman! Jag kan inte uppfatta Mikael Janssons svar på något annat sätt än att de uppgifter som lämnades tidigare inte var korrekta.

Liberalerna förhandlar och samarbetar inom Alliansen, med de partier som vi förbereder ett maktövertagande med till 2018.

Vilka man förhandlar med är en sak. Men det är svårt att förstå att man när det lagts fram förslag i kammaren som skulle möjliggöra förverkligande av Mikael Janssons visioner, om att utrusta både helikoptrar och C-130 för skogsbrandsläckning, likväl tackar nej – uppenbarligen bara för att man upplever att man inte har fått tillräckligt många förhandlingsinvi- ter. Då är politiken illa ute, herr talman.

Anf. 89 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Verkligheten är den att alla partier lägger fram bra förslag till och från, även i försvarspolitik. Och ni röstar aldrig för våra förslag, Allan Widman. Ni röstade inte ens för vårt förslag om ett nytt rekryteringskontor för Försvarsmakten i Luleå. Det önskar alla däruppe. Ni i partiet var också för det när vi besökte Luleå. Men bara för att det var vi som lade fram förslaget dog frågan. Det är alltså snarare på det sättet att ni inte kan rösta för våra förslag när de är bra.

Vi är inne på samma spår när det gäller att öppna upp för ökad möjlig- het för Försvarsmakten att lägga resurser på stöd till samhället vid en kris. Men de resurserna måste naturligtvis tas i ett civilt perspektiv.

Vi är inne på samma linje. Men vi bedömde att er motion inte var den absolut bästa.

Anf. 90 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Jag känner igen Allan Widmans retorik. Han fastnar i detaljer och har inga stora perspektiv.

Du tycker att det är smart, Allan Widman. När du talar om Putin och annat fastnar du i detaljerna. Men jag tror att du måste vidga det här och försöka tänka lite annorlunda.

När vi samtalar med olika partier frågar vi dem – lyssna nu noga – vad de tycker, varför de tycker så och hur de har kommit fram till det ställningstagandet. Prova det någon gång, Allan Widman! Du har aldrig någonsin ställt en sådan fråga till någon av oss, såvitt jag vet. Du verkar helt ointresserad.

Men om något enda ord skulle kunna missuppfattas är du där, när det handlar om de små detaljerna. Vidga blicken!

Jag vill vara tydlig nu. Vi samarbetar inte med Socialdemokraterna. Vi frågar dem: Hur tycker ni? Vi får svar. Vi pratar om varför de tycker på det sättet. Vi pratar om det, för att bilda en uppfattning om vad försvarsministern tycker. Och vi tycker att han är totalt överlägsen vad ni åstadkom under åtta år på den posten.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).

Anf. 91 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Roger Richtoff kanske tycker att vilka partier i riksdagen som samarbetar, förhandlar och resonerar med varandra är en detalj. Men sedan snart ett år tillbaka finns det en försvarsuppgörelse mellan fem av riksdagens åtta partier. Det är klart att uppgifter som för tankarna till att det sker förhandlingar utanför den gruppen inte är någonting mindre än politisk dynamit. Jag skulle inte kalla det för detaljer i sammanhanget.

Jag har nu förstått, inte minst av det Mikael Jansson anförde, att det inte sker några samtal, att det inte resoneras och att det inte samarbetas med den rödgröna majoriteten.

Anf. 92 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Grattis, Allan Widman! Det är korrekt uppfattat.

Anf. 93 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Roger Richtoff säger att varken Allan Widman eller något alliansparti någonsin har frågat: Hur kom ni fram till detta, hur har ni resonerat och hur tänker ni? Det kan vara intressant att veta att jag aldrig har fått någon sådan fråga från representanter för Sverigedemokraterna heller.

Anf. 94 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Jag har talat färdigt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU13

Trafiksäkerhet
föredrogs.

Anf. 95 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Förra året dog åtta personer, världen över, i hajattacker – åtta personer. Trots det är rädslan för hajar påtaglig hos oss människor. Om vi är på semester i delar av världen där det finns haj är det något vi funderar över.

Jag minns sommaren då jag och en kamrat olovligen fick tag i filmen *Hajen* och tittade på den. Den sommaren var det riktigt läskigt att gå och bada i en vanlig, grumlig svensk insjö.

Min dotter ska i veckan hålla ett tal i skolan – det är en uppgift i svenskan – om just trafiksäkerhet. Hon gjorde kopplingen mellan antalet omkomna i den svenska trafiken med hur många människor som varje år mister sina liv på grund av hajattacker. Det var en så pass bra jämförelse att jag valde att låna den.

Förra året miste 260 människor livet i den svenska trafiken. Det är alldeles för många som inte kommer hem till sina nära och kära. Men det innebär att Sverige är ett av världens säkraste länder när det gäller trafiksäkerhet. Det innebär också att vi nästan har halverat antalet omkomna i trafiken sedan 2007. Men det var fortfarande 260 människor som omkom i trafiken förra året. Samtidigt var det bara åtta människor i hela världen som dog i hajattacker.

De flesta av oss fruktar hajattacker mer än en bilresa till jobbet på morgonen eller en cykeltur till affären på eftermiddagen. Rädslan är aldrig rationell. Men den påverkar vårt beteende. Att vi människor inte ser riskerna i trafiken gör att vi många gånger beter oss på ett oacceptabelt sätt så fort vi sitter bakom ratten i en bil. Om vi tycker att någon gör fel i trafiken kan vi helt ogenerat åka i kapp, peka finger, skrika, tuta och bete oss på ett sätt som är helt oacceptabelt i andra delar av civiliserade samhällen. Ändå gör vi så.

Vi utsätter då medpassagerare och medtrafikanter för risker. Vårt beteende som människor i trafiken kommer att vara en viktig pusselbit i det fortsatta arbetet med att nå nollvisionen. Det gäller att faktiskt förstå riskerna och sannolikheten för att dödas och skadas i trafiken. Den skräck som vi känner inför hajattacker borde vara väldigt mycket större när vi vistas i trafikmiljöer.

Vi bygger bort risker i trafiken genom mitträcken, två-plus-ett-vägar, förlåtande vägkanter, planskilda järnvägs korsningar, sänkt hastighet utanför skolor och äldreboenden och mycket mer. Nollvisionen är en vision om en framtid där människor inte dödas eller skadas för livet i vägtrafiken.

Den perfekta människan finns inte. Nollvisionen accepterar också olyckor som inträffar till följd av mänskliga fel och brister, men inte att människor ska dö eller allvarligt skadas till följd av sådana olyckor.

Det finns en bred politisk uppslutning kring nollvisionen, och det är bra. Det garanterar att arbetet med att minska antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken fortsätter, oavsett färg på regeringen.

Herr talman! Den nya regeringen har tydligt deklarerat att man tänker fortsätta arbetet med nollvisionen, och det tycker vi är mycket bra. Men mot den bakgrunden har jag faktiskt lite svårt att förstå varför regeringen väljer att årligen skära ned med 500 miljoner kronor på vägunderhållet i Sverige. Då blir det ju mindre pengar till det som ska bidra till att reducera riskerna. Det blir mindre pengar till exempelvis viltstängsel. Detta är fel väg. Här gör regeringen fel, herr talman.

Moderaterna och Alliansen vill gå vidare och ge Trafikverket i uppdrag att återkomma med en strategi för att i kommande infrastruktursatsningar göra vägarna mer säkra för alla trafikslag. Mittseparerade körfält räddar väldigt många liv för bilister samtidigt som motorcyklister utsätts för nya risker som de tidigare inte var utsatta för. Men detta går att göra någonting åt. Det går att göra mitträcken säkra också för motorcyklister.

Jag tänker också prata lite om reservation 10 som handlar om olagliga trafikskolor.

I måndags gjordes en större razzia mot misstänkt olaglig trafikskoleverksamhet i Värmland. Det är en pågående förundersökning, och mot den bakgrunden finns det inte så mycket mer att säga i det enskilda ärendet än det som man har kunnat ta del av via offentliga medier.

Under dagen har jag kontaktat olika personer på Ekobrottsmyndigheten för att få en bättre bild över hur det ser ut.

Herr talman! De som jobbar med dessa frågor är väldigt tydliga med att det är ett stort och i hela Sverige utbrett problem med just olagliga trafikskolor. Det är ett brott som är resurskrävande att utreda och svårt att bevisa. De som bedriver denna olagliga verksamhet saknar utbildning och tillstånd. Det gör att i första hand trafiksäkerheten äventyras. De olagliga trafikskolorna betalar inga skatter, och det urholkar finansieringen av vår gemensamma välfärd, av skolor och sjukvård.

De lagliga trafikskolorna där man har rätt utbildning, trafiktillstånd och betalar skatt förlorar kunder och därigenom också intäkter. I slutändan riskeras den lagliga verksamheten om vi inte lyckas stävja den olagliga verksamheten.

Dessutom menar de på Ekobrottsmyndigheten som jag har samtalat med under dagen att man befärad att det också finns kopplingar till människohandel och annat i dessa ärenden som man behöver göra någonting åt.

Herr talman! Vi moderater yrkar att riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att ta krafttag mot de svarta olagliga trafikskolorna. Alliansregeringen införde begränsningar i antalet handledarskap som en person kan inneha. Vi moderater anser nu att det finns starka skäl att ytterligare begränsa detta och vidta ett antal nya åtgärder för att försvåra olaglig körskoleverksamhet. Gör man det blir det också enklare att utreda och bevisa olaglig verksamhet. Det är ju det som är ett av problemen i dag, att det är så resurskrävande för polisen att utreda dessa brott att man knappt mäktar med att göra det.

Steven Spielberg kommer med största sannolikhet aldrig att göra en film om nollvisionen. Jag vet inte säkert, men jag tror att sannolikheten är stor för att det inte blir så. Trafiksäkerhet lämpar sig kanske inte så bra på bioduken som skräckinjagande hajar. Hajar är helt enkelt mer skrämmande än bilar och cyklar.

Trots det skördas åtta människoliv varje år till följd av hajattacker samtidigt som långt över 1 miljon människor förlorar sina liv i biltrafiken. Det handlar om hur man ska värdera risker.

Även om man inte spelar in filmer om nollvisionen är det fortsatt det enträgna arbetet med att göra trafiken säker som i framtiden kommer att rädda väldigt många människoliv, se till att familjer inte förlorar personer som man bryr sig mycket om.

Herr talman! Jag står bakom samtliga reservationer där Moderaterna ingår, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 1. (Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden och Erik Ottoson (båda M), Anders Åkesson (C) samt Robert Halef (KD).

Anf. 96 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! I dag ska vi prata om trafiksäkerhet.

Oj, nu ringer min telefon.

Förlåt!

Det jag tänkte prata om ganska mycket är just den handburna mobiltelefonen. Den stör mycket. Vi är i dag väldigt mottagliga för information. Vi ska vara nåbara dygnet runt. Vi använder oss av sms, mejl och telefonsamtal.

Förr i tiden fick man sitta hemma och vänta på att telefonen skulle ringa. I bästa fall kunde den ringa i tid, i annat fall inte.

Den handburna mobiltelefonen är ju med oss också i våra bilar. Som Edward Riedl sa handlar det om en nollvision. Vi ska försöka att få så få dödade i trafiken som möjligt. Den lag om mobiltelefoner som vi har i dag är tandlös. Om det händer en olycka där man kan påvisa att mobiltelefonen är en del av orsaken, ja, då kan föraren fällas. Annars finns det egentligen inget förbud.

Jag ska ta upp ett exempel. När jag jobbade i hamnen hade jag en liten paus, och vid den tidpunkten tyckte jag om att spela wordfeud. Wordfeud kräver en hel del koncentration. Man ska tänka, räkna ut siffror och räkna ut poäng.

Min kollega som hade ett så kallat glid åkte hem tidigare. Helt plötsligt plingade det till i min telefon. Jag tänkte inte mer på det, utan jag skickade ett nytt ord, och så plingade det till igen. Då tänkte jag: Men herregud, den här kollegan är ju inte ens på jobbet.

Så jag ringde upp honom och frågade: Var är du någonstans? Han var på väg hem, och han bor en bra bit från jobbet. Det innebär att den här killen satt och körde bil samtidigt som han spelade wordfeud.

I dag har också många behov av Facebook. De kan inte låta bli att kolla.

Nyligen skickade regeringen ut ett pressmeddelande om att man skulle göra en översyn av den lag som infördes 2013. Det gjorde mig jätteglad, men när jag läste pressmeddelandet lite mer noga var innehållet fullständigt tandlöst.

Jag vet att de flesta partier i denna kammare är positiva till att förbjuda handburna mobiltelefoner under bilfärd. Jag har hört ordet teknikfientlig. Man är teknikfientlig om man vill förbjuda handburna mobiltelefoner under färd. På vilket sätt skulle man vara teknikfientlig? Det undrar jag.

Vi har i dag bluetooth, som man kan koppla upp i bilen utan att behöva använda telefonen om man promptly måste prata. Använder man telefonen som gps lägger man den på instrumentbrädan eller sätter fast den på någon anordning. I dagens bilar står det till och med på de fastmonterade gps:erna att man inte ska trycka på gps:en under färd.

Med det sagt vill jag att vi ska förtydliga uppdraget till regeringen att de ska införa en lag om förbud mot handburna mobiltelefoner under färd. Får vi sedan autonoma bilar i framtiden är detta inget problem, för då är man inte förare; bilen kör själv, och då kan man göra vad man vill.

Jag hoppas att kammaren bifaller detta.

Herr talman! Jag tänkte prata lite om fortkörningsböter och fartkameror. Vi har väckt en motion om att man ska ha ett större ägaransvar vid fortkörning. Det är i dag väldigt många som åker ”genom kameran” vid fortkörningar, gömmer sig och klarar sig från bötesvite. Det här är inte helt okej.

I dag har man ingen skyldighet att uppge vem som använt ens bil. Självklart går det inte att ha en lag som säger att man kan bli av med sitt körkort när det är någon annan som framfört ens bil. Men vi anser att man bör ha ett bötesbelopp och att ägaren till fordonet ska få boten och delge billånaren denna. En uthyrningsfirma vet mycket väl vem som har kört bilen och kommer således att ge denna bot till den som hyrt bilen.

Detta är också en bra utredning – om regeringen tar den på sig – där man kan göra det mycket svårare för bilmålvakter. Om man lägger bötesbeloppet på fordonen skulle kronofogden kunna beslagta dessa fordon. På så vis kunde man också enkelt göra sig av med målvakterna.

Jag ska gå in lite grann på en gammal motion från oss om vägutförning, framför allt om vägbulor. Vi föreslår att man ska få in harmoniserande farthinder och vägbulor. Vad jag förstår av utskottets text är detta arbete på gång, vilket gör mig väldigt glad.

Jag har pratat med många yrkeschaufförer som har problem med ryggen. Farthindren förstör också fordonen. De förstör flödet i körningarna på grund av gasandet och bromsandet. Det blir ingen harmonisering över huvudet taget på gatorna. Många busschaufförer och taxichaufförer som kör i städerna, där det är mycket fardämpande åtgärder, framför allt vägbulor, som kan se ut hur som helst, lider starkt av detta.

När vi var på ett seminarium med VTI visade de oss en fardämpande åtgärd som jag kallar för fallucka. Kör man för fort faller luckan ned, och det blir som ett farthinder. Kör man inom hastighetsbegränsningen blir det ingen åtgärd alls. Dessa farthinder är väldigt dyra, men de är också väldigt effektiva. De finns på Öresundsbron. Har du kört över en sådan i för hög hastighet gör du det inte en gång till, vad jag förstår.

Jag vill också nämna en resa vi gjorde till Trollhättan. Bland annat var Lars Mejern med på denna taxiresa. Vi frågade taxichauffören hur han såg på vägbulor. Det var lite intressant. Enligt honom körde han över ca 1 000 vägbulor per dag. Jag tyckte att det lät lite mycket. Men som sagt finns det väldigt mycket vägbulor i vissa städer, och detta påför skador både på bilar och naturligtvis på dem som framför fordonen.

Vägbulor förstör också miljön genom ryckig körning med gas och broms. Man får mycket mer slitage från bromsar, som sprider partiklar. Vägbulorna hindrar dessutom utryckningsfordon. Med mer harmoniserade

farthinder hade man på ett enkelt sätt kunnat säkerställa att uttryckningsfordon, framför allt ambulans och brandkår och naturligtvis även polis, kommer fram på ett snabbt, säkert och effektivt sätt. Vägbulorna är även i detta fall mycket destruktiva, speciellt om man har en sjuk människa som ligger bak och snabbt behöver komma till sjukhus genom någon form av ambulansfärd eller på annat sätt. Vi vet också att det sker ganska mycket våld i samhället, vilket gör att det blir fler och fler uttryckningar.

Herr talman! Vi har ganska många reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 3 och 16.
(Applåder)

I detta anförande instämde Carina Herrstedt, Per Klarberg och Jennie Åfeldt (alla SD).

Anf. 97 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om trafiksäkerhet. Som centerpartist och ledamot av riksdagens trafikutskott tänkte jag belysa ett par aspekter av detta, dels rent generellt, dels specifikt om telefoni.

Herr talman! Vi har lyckan att bo i ett av de länder i världen som har minst antal omkomna i vägtrafik. Det är givetvis oerhört bra och glädjande. Men fortfarande omkommer det människor varje år i trafiksammanhang.

Så sent som för sju år sedan, 2009, fastställde majoriteten i riksdagens kammare att vi skulle ha ett etappmål för säkerhetsutvecklingen innebärande att antalet omkomna skulle halveras till år 2020 – som infaller om fyra år – och att antalet skadade i trafiken under samma period skulle minska med 25 procent. I siffror innebär detta att vi år 2020 fortfarande skulle tillåta så många som 220 människor per år att omkomma i svensk trafik. I relation till det tidigare använda exemplet om hajar och hajattacker framstår 220 människor som groteskt mycket, även om det skulle vara bland de lägsta siffrorna i världen. Det visar egentligen vilken omfattning frågan om trafiksäkerhet har och hur viktig den är.

Det vi kallar nollvision är en gedigen svensk uppfinning från den gamla vägverkstiden. Det är också en politisk vision som utgör själva grunden i resonemanget om trafiksäkerhet. Den påverkar både utformningen av själva politiken och sättet på vilket vi myndighetsvis arbetar med trafiksäkerheten.

Nollvisionen innebär att vi slår fast det enda rimliga: att det är oacceptabelt att vägtrafiken kräver människoliv. Men vi har givit en tid framåt för att uppnå den visionen. Att ha någon annan vision, att tillåta att människor dör och skadas, vore självklart orimligt.

Står vi fast vid målsättningen om nollvisionen, vilket jag uppfattar att vi gör, är den enda slutsatsen att vi måste arbeta vidare oförtrutet för att komma ned från dagens jämförelsevis låga tal, som ändå fortfarande är alldeles för höga, till nivån ”ingen omkommen”. Som land ligger vi, som jag tidigare nämnde, bra till i jämförelse med andra länder, men fortfarande skördar vägtrafiken på tok för många offer i form av döda och skadade. Frågan om trafiksäkerheten behöver därför prioriteras, och myndigheter som har koppling till frågan behöver få tydliga uppdrag att arbeta strategiskt med att förbättra trafiksäkerheten.

Vi är väldigt många som ska samsas om vägutrymmet eller vägrummet: bilarna, de tunga och lätta lastbilarna, kollektivtrafiken i alla dess former, cyklisterna, fotgängarna och motorcyklisterna. Det är klart att det är ett väldigt komplext system som måste beaktas fullt ut och från alla perspektiv för att trafiksäkerhetsarbetet ska kunna bli verkningfullt.

Herr talman! I sammanhanget finns det skäl att uttrycka en mycket stor oro över den prioritering regeringen har valt att göra, att dra ned det svenska det svenska vägunderhållet med en halv miljard kronor om året i den vårändringsbudget som nyligen presenterades här i kammaren. Ett minskat vägunderhåll i Sverige med en halv miljard kronor per år innebär rimligen att vägunderhållet i motsvarande mån försämras och försenas. Potthålen, bristerna och vattenplaningen kvarstår, och det blir svårare för oss att leva upp till ambitionen om noll dödade och färre skadade.

Det återstår som sagt en hel del att göra. Ett exempel på saker som behöver åtgärdas är vajerräckena. De används till exempel vid mittseparerade vägar. Å ena sidan är det en genialisk uppfinning som förhindrar frontalkrockar mellan fordon och sparar därmed liv. Å andra sidan utgör vajerräckena så som de är utformade i vissa sammanhang en mycket stor risk för en motorcyklist.

Ett annat exempel är att medan trafiksäkerhetsarbetet i stort och på totalen går åt rätt håll ökar samtidigt antalet skadade i cykelolyckor. År 2014, för två år sedan, fördubblades antalet dödade cyklisterna i trafiken. I den samlade bilden pekar därför det mesta på att det vore rimligt att Trafikverket av regeringen finge i uppdrag att återkomma med en strategi för att i framtida infrastruktursatsningar göra vägarna säkrare för alla trafikslag. Man kan fråga sig vad som förhindrar infrastrukturminister Anna Johansson att redan i höst ge Trafikverket det uppdraget, till exempel i samband med den stora och tunga infrastrukturproposition som regeringen rimligen just nu arbetar med.

Ofta och i den trafikpolitiska debatten lyfts frågan om användandet av mobiltelefoner upp. Det skedde nyss här från talarstolen där Jimmy Ståhl i ett uttryck av teater illustrerade vad som händer om man använder mobiltelefon på ett tokigt vis.

Herr talman! Låt oss konstatera att alliansregeringen vidtog några kraftfulla åtgärder för att motverka en sådan användning av kommunikationsutrustning just i samband med bilkörning som tar uppmärksamhet från körningen och därmed hotar trafiksäkerheten. Den ändring av trafikförordningen som vi genomförde under hösten 2013 innebar att polisen redan det första året som förordningen var i kraft kunde lagföra ett åttiototal personer som fick böter för att ha använt mobiltelefonen på ett trafikfarligt sätt i samband med körning. Någon motsvarande förordning finns dock inte vid brukande av riksdagens talarstol.

Att nyttja mobiltelefon på ett tokigt sätt är endast ett av flera potentiella distraktionsmoment vid bilkörning. När det gäller frågan om att i lag införa ett förbud specifikt riktat mot användning av mobiltelefon utan handsfree finns en risk att vi som lagstiftare missar målet. Med den väldigt snabba tekniska utveckling vi ser skulle en lag specifikt riktad mot att använda mobiltelefon utan handsfree kunna innebära att det blir mycket oklart vilken typ av teknik som avses. Redan i dag kan vi använda smartphones och

andra apparater i samband med bilkörning. Det är en teknik som inte enbart är avsedd för telefonsamtal utan också är stöd för navigation eller ibland ren underhållning.

Det som i grunden gäller vid bilkörning är förarens oinskränkta ansvar för att framföra fordonet på ett sådant sätt att trafiksäkerhet råder. Distraktionsorsakerna till att så inte sker kan vara väldigt många och väldigt olika. Att då ensidigt inrikta debatt och tankar om lagstiftning mot just själva telefonerandet riskerar att bli kontraproduktivt.

Herr talman! Jag ställer mig självklart bakom de reservationer som Centerpartiet och Alliansen levererat med anledning av detta betänkande. Men för tids vinnande yrkar jag enbart bifall till reservation nr 1.

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottosson och Edward Riedl (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 98 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Varje människa som dör eller skadas svårt i trafiken är en tragedi. Kristdemokraterna anser att arbetet med att förverkliga nollvisionen för antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken måste intensifieras för att nå etappmålet för år 2020. Det är nödvändigt med ett fortsatt målmedvetet arbete både för att göra vägnätet, fordon och teknik säkrare och för att öka respekten för regler vad gäller nykterhet med mera.

Herr talman! Vi kan konstatera att Sverige under 2014 hade i genomsnitt 2,8 trafikdödade per 100 000 invånare. Motsvarande genomsnitt för EU-länderna var 5,2. Vår andel omkomna i vägtrafiken är bland de lägsta i EU. Detta är givetvis positivt och är resultatet av bra förebyggande insatser. Det kvarstår dock mycket att göra. Exempelvis är vajerräckena så som de är utformade i dag en stor risk för motorcyklister. Vi måste också göra mer för att minska antalet skadade i cykelolyckor.

Herr talman! Risker att omkomma är fortfarande betydligt högre inom vägtrafiken än inom andra trafikslag. Under 2014 omkom 270 personer i vägtrafiken, och 2015 omkom 260 personer. Enligt Trafikverket har 20 procent av de omkomna varit med i alkoholrelaterade dödsolyckor. I genomsnitt är var 500:e bilist rattfull. Kristdemokraternas utgångspunkt är att det ska vara förbjudet att köra med alkohol eller andra droger i kroppen på land, på vatten och i luften.

En viktig aspekt för att förbättra trafiksäkerheten är därför att minska rattfylleriet i trafiken. Olika slags kraftfulla och effektiva åtgärder mot rattfylleri är nödvändiga för att det ska bli möjligt att minska antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken. Kristdemokraterna vill att teknik, av typen alkoholås eller liknande teknik, installeras i alla nysålda bilar i Sverige för att förhindra att alkoholpåverkade förare kör på våra vägar. Vi vill även se en skärpning av straffen för rattfylleri.

Herr talman! Fordonen har blivit säkrare, och de nya fordonen skyddar föraren och passagerarna betydligt bättre än äldre fordon. Men fortfarande finns trötta, berusade eller drogpåverkade förare ute i trafiken som inte åker fast i brist på kontroller. Ansvar för en säker trafik ligger både på dem som utformar trafikmiljön, staten och kommunerna, och på den enskilde trafikanten. Det är viktigt att fortsätta det förebyggande arbetet för nolltolerans mot alkohol och narkotika i trafiken och att polisen ges tillräckliga

resurser för nykterhetskontroller och möjlighet att ingripa mot överträdelser.

Herr talman! Alkobommar är ett bra verktyg för att förhindra att lastbils-, buss-, och bilförare som kommer med färjor från andra länder i onyktert tillstånd kör in på och trafikerar våra vägar. Vi har haft försöksverksamhet med alkobommar i vissa hamnar som visat att dessa är mycket effektiva och förhindrar alkoholpåverkade förare från färjor.

Alkobommarna fungerade både snabbt och effektivt, och trafikflödet i hamnen påverkades inte negativt. En tydlig information om att det finns en automatisk nykterhetskontroll i hamnen ger en betydande minskning av andelen onyktra förare.

För att göra trafiksäkerhetsarbetet än mer effektivt anser vi att det i samband med regeringens pågående beredning av frågan om införande av permanenta alkobommar i flertalet hamnar bör undersökas om det även går att kontrollera körkort och deras giltighet vid dessa alkobommar.

Herr talman! Försöksverksamheten med alkobommar i vissa hamnar har visat att alkobommar är effektiva. Kristdemokraterna anser att alkobommar utan fördröjning bör permanentas i vissa hamnar.

Herr talman! Det är svårare och dyrare att ta körkort med B-behörighet med dagens regler. Både kunskapsprov och körprov måste i dag vara godkända inom två månader, annars måste nya avgifter betalas och båda proven göras om.

Systemet behöver ändras för att bli mer flexibelt eftersom ungdomar ofta gör proven under studieuppehåll sommartid eller under julleddigheten. Reglerna bör ändras så att giltighetstiden för godkänt kunskapsprov eller körprov för körkortsbehörighet B förlängs till sex månader. Om det första kunskapsprovet eller körprovet inte är godkänt bör tiden för omprov förlängas till sex månader.

Gällande regler gör det svårare att ta körkort med B-behörighet. Ett godkänt kunskapsprov eller körprov är i dag giltigt endast i två månader. Båda proven måste vara godkända inom giltighetstiden två månader, annars måste nya avgifter betalas och båda proven göras på nytt.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att systemet borde vara mer flexibelt och bättre ta hänsyn till ungdomars livssituation. Ofta planerar ungdomar att ta körkort då det är studieuppehåll, men med rådande system kan ungdomar behöva vänta till sommaren efter för att på nytt försöka ta körkort, trots att antingen teoriprovet eller körprovet var godkänt. Ett innehav av B-körkort är i dag ofta ett grundläggande krav för att man ens kan vara påtänkt för en rad olika yrken i samhället. Dagens regler minskar därför många ungas chanser att hitta jobb.

Vi Kristdemokrater anser att de regler som gäller i dag innebär en orimlig tidspress. Det kan även bli en kostsam process för de många ungdomar som lever på knappa studiebidrag och studielån. Kristdemokraterna föreslår därför att giltighetstiden för ett godkänt kunskapsprov såväl som körprov för körkortsbehörighet B förlängs till sex månader.

Herr talman! Norrmän som har norska förarbevis för skoter får köra in i Sverige, men svenskar som har svenska förarbevis för skoter har inte rätt att köra in i Norge. Detta begränsar våra skoteråkares möjlighet att köra över norska gränsen, och de riskerar böter ifall de korsar norska gränsen. Denna begränsning gör det svårare för renägare, räddningspersonal och

fritidsåkare att verka på norsk mark. Vi anser att regeringen bör verka för gränsöverskridande regler för skoterkörning mellan Sverige och Norge.

Herr talman! För att få ned dödstalen och antalet skadade i vägtrafiken behövs mer kraftfulla åtgärder. Trafiksäkerhet bör prioriteras, och berörda myndigheter bör ges tydliga uppdrag att arbeta strategiskt med att förbättra trafiksäkerheten och säkerställa att vägarna blir säkrare för alla trafikslag.

Med detta yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservationer 2 och 9 samt Alliansens gemensamma reservation nr 1.

I detta anförande instämde Sten Bergheden och Edward Riedl (båda M) samt Anders Åkesson (C).

Anf. 99 KARIN SVENSSON SMITH (MP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Vi är överens om nollvisionen. Den har blivit en succé. Man kan till och med säga att den är en exportvara för Sverige. Trafikverket har gjort en säljfilm – det finns en kortare Youtubevariant och en lite längre – som används vid marknadsföring av den svenska modellen för trafiksäkerhet. Det var inte deras egen idé, utan de blev tillfrågade av trafikplanerarna på Manhattan i New York City där man framgångsrikt hade arbetat med frågan om aktiv mobilitet, det vill säga att ge plats för människor att röra sig, finnas utomhus och göra staden levande och vänlig för människorna men ändå framkomlig på olika sätt.

När man hade hållit på med den stora förvandlingen av New York City tänkte man att det kanske skulle finnas ett moment av säkerhet. Det var inte det främsta motivet till den genomförda omvandlingen i staden. Man frågade Trafikverket hur de gjorde. Vad är den svenska modellen? Hur är nollvisionen utformad?

Det går att dra lite ideologiska slutsatser. När diskussionen om nollvisionen var ny fanns visst motståndare. Det fanns enskilda motioner där man förlöjligade begreppet noll. Ha, ha, man kan väl aldrig komma till noll. Vad ska det vara för mening? Ska man inte fatta realistiska beslut i kammaren?

De av oss som gillade inriktningen höll benhårt fast vid att planera för att ingen ska behöva sätta livet till i den svenska trafiken. Nollvisionen utformades och har varit relativt framgångsrik. Jag kan inte säga att vi är nöjda. Så länge någon dörr har vi över huvud taget inte nått målen med visionen. Men innehållet i nollvisionen bygger på ett gemensamt åtagande, på att Trafikverket utformar vägar på ett visst sätt, att polisen fullgör sina uppgifter, att lagstiftningen är tillfyllest för att man ska kunna beivra brott på vägen och se till att rätt saker är straffbelagda, och den bygger på enskildas ansvar. Nollvisionen bygger på frivilligorganisationernas och yrkestrafikens bidrag. Det är den svenska modellen, det vill säga att alla hjälps åt. Det skulle aldrig fungera om vi hade sagt att det är den enskildes ansvar.

Jag minns att det förekom motioner där man tyckte att det var för mycket statlig organisering i nollvisionen och att man hellre borde lita till den enskildes ansvar. Det var också anledningen till att de borgerliga partierna bytte fot. Det fanns tidigare majoritet i kammaren för att införa al-

kolås som en obligatorisk utrustning så att ingen skulle kunna starta motor i nyproducerade bilar om det fanns alkohol i utandningsluften. Det fanns långt framskridna planer på att Sverige skulle bli ett försöksland i EU för att testa acceptans och teknik.

Sedan fanns vissa partier på den andra sidan som menade på att det måste vara den enskildes ansvar att vara nykter i trafiken. Där finns fortfarande problem. Om vi ska sträva vidare, vilket jag tror att alla partier i trafikutskottet vill, så att färre omkommer och skadas i trafiken, då är alkohol en lågt hängande frukt. Utskottet välkomnar att regeringen har börjat jobba med frågan om alkobommar. Vi kommer att följa arbetet. Det är inte rimligt att över huvud taget lämna färjan med alkohol i blodet när man kör ut på vägen. Vi ser fram emot att fullfölja arbetet för att minska risken att människor får sätta livet till på grund av att någon är berusad bakom ratten.

Att göra något åt frågan om handhållen utrustning i bilen är också något som utskottet är engagerat i. Jämfört med andra länder är Sverige faktiskt inte något föredöme i det avseendet. Sverige är liberalt i dålig och god bemärkelse, men i dålig bemärkelse finns alldeles för få regler. Jag ser fram emot att regeringen återkommer med någon sorts lagstiftning för att komma åt problemet. Var och en kan se när de är ute på vägarna att folk sms:ar och gör en hel del andra saker samtidigt som de sitter bakom ratten. Det är inte ansvarsfullt.

Jag hörde inledningstalaren tala om att göra något åt olagliga körskolor. Det är ett problem som har varit stort och är stort. Att bedriva körskoleverksamhet, att utbilda dem som ska ta körkort och därmed få rätt att framföra bil, är ett mycket ansvarsfullt uppdrag. Det är inte okej att de blir utsatta för konkurrens från svart körskoleverksamhet. Vi borde kunna enas om olika förslag och resonera med departementet om hur det ska löna sig att bedriva laglig körskoleverksamhet och inte bli utkonkurrerad av handledare som jobbar svart, som vi vet sker i vissa fall.

Vad är det reservationerna tar upp som vi i majoriteten inte har sagt ja till?

Det finns i den första reservationen ett resonemang om att man ska ge Trafikverket i uppdrag att bygga infrastruktur som är säker för alla kategorier. Anledningen till att jag inte vill ha den texten i betänkandet är inte att jag inte tycker så utan att jag tror att Trafikverket sysslar med detta redan i dag. Det har varit en stor förändring, och många har kommit hit från andra länder för att se hur man kan göra och vilka förändringar vi har gjort i infrastrukturen för att minska antalet dödade per körd kilometer så mycket.

Det här har "beforskats" ganska väl, så man vet vilka åtgärder det är som har varit framgångsrika och kostnadseffektiva.

Den ena åtgärden är två-plus-ett-vägar med mittvajer. Innan man började med det på svenska vägar, när man bara hade försöksverksamhet, fördes ett resonemang om hur man skulle förhålla sig till den vägtekniken jämfört med att bygga fyrfältsvägar, alltså motorvägar av mer traditionellt snitt.

Det var nog flera faktorer, tror jag, men framför allt kostnadseffektiviteten som övervägde när man valde att ge Trafikverket, eller dåvarande Vägverket, uppdraget att koncentrera sig på utformningen av två-plus-ett med mittvajer. Kostnaden för att bygga den sortens väg jämfört med traditionell motorväg låg på ungefär en tjugondel, vilket omräknat i hur

många mil farlig väg som finns i Sverige ledde till att vi kunde skydda många fler människor från att omkomma i kollisionsolyckor. Det har varit och är ett framgångsrikt koncept.

Likaså är det en framgångsrik åtgärd att använda rondeller och ATK – automatisk trafikövervakning med kamera – för att se till att de hastighetsgränser som finns också hålls. Det handlar om att både förebygga risken för olyckor och minska konsekvenserna av de olyckor som faktiskt sker.

Även här kan man göra förbättringar framöver. Framför allt när det gäller tätortstrafiken tror jag att det är angeläget att man noggrant provar möjligheten att ytterligare sänka hastigheten för biltrafiken i tätorter. Det är dock inte i första hand en nationell fråga utan rimligen en fråga som respektive kommun bör ta itu med i samarbete med sina invånare så att man har stöd för de åtgärder som vidtas. Men att ha rimlig hastighet i biltrafiken i tätorter är viktigt om vi ska kunna främja aktiv mobilitet.

Aktiv mobilitet, det vill säga att man förflyttar sig gående eller på cykel – eller med kollektivtrafik blandat med gående och på cykel – är en hälsofråga. Det är kanske inte en säkerhetsfråga men en hälsofråga, och ytterst syftar ju nollvisionen till att inte bara undvika dödsfall utan också förhindra skador och främja hälsan i transportsystemet. Då är säkerheten, eller känslan av säkerhet, beroende av i vilken hastighet bilarna framförs. Det är dock – jag vill upprepa det – ingen fråga som jag tycker att vi i riksdagen ska lagstifta om, utan det bör kommunerna själva ta ställning till.

Jag tror att det finns goda möjligheter att kombinera ambitionerna om ytterligare säkerhet i trafiken med höjda ambitioner att minska miljöpåverkan, öka hälsoeffekterna i samhället och minska sjukskrivningarna just genom att främja aktiv mobilitet. Jag ser fram emot att man utvecklar nollvisionsarbetet i den riktningen.

Anf. 100 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Herr talman! Jag satt i bänken och lyssnade på dig, Karin Svensson Smith, och fick höra att du yrkade avslag på samtliga reservationer.

När vi var på ett seminarium om järnväg och tåg uppfattade jag i samtalet vi hade att du ställde dig väldigt positiv till att stötta den motion jag hade om att göra en utredning av en snabbare lagändring för att förbjuda handburna mobiltelefoner.

Nollvisionen är ju väldigt viktig. Jag vet att framför allt cyklandet, cyklismen, är en jätteviktig fråga för dig.

I dag kan cyklister nyttja vägarna mycket mer än tidigare. Bara på grund av det borde man snabbt förbjuda handburna mobiltelefoner. Antalet oskyddade trafikanter på gatorna kommer ju bara att öka, och mobilanvändningen har ökat fruktansvärt. Det ser vi. Jag är ofta ute och går med min hund och ser det. Jag behöver inte ens gå ut med hunden. Det räcker att man går i stan eller var som helst eller tittar in i ett fordon som körs, så ser man att folk mangrant knappar på sina telefoner. De facebookar, sms:ar eller vad de nu gör.

Det jag vill fråga dig, Karin Svensson Smith, är: Varför yrkar du inte bifall till denna motion, som jag tror att du egentligen tycker om?

Anf. 101 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Ja, det är ett stort problem att folk håller på med sms:ande och facebookande samtidigt som de kör bil.

I fjol besökte jag Polishögskolan, där jag träffade yrkesaktiva trafikpoliser som var där för fortbildning. De vidimerade att den lagstiftning vi har i dag inte alls är tillräcklig för att beivra brott i det avseendet.

Vore det så att departementet var helt ointresserat och inte alls jobbade med den här frågan skulle jag inte dra mig för att ställa mig bakom förslag här i riksdagen. Men nu vet jag att departementet undersöker möjligheterna att med lagstiftning täppa till riskerna i trafiken som det innebär att man håller på med handhållen kommunikationsutrustning i bilen, och jag har respekt för att lagutformning tar tid. Ska de bli bra, passera Lagrådet och få acceptans i rättssystemet måste förslagen utformas med stor noggrannhet.

Eftersom jag vet att det arbetet pågår ställer jag mig inte bakom något av de här förslagen utan yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 102 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Herr talman! Det pressmeddelande som regeringen skickade ut handlade om att utvärdera de åtgärder som infördes 2013. Transportstyrelsen skulle återkomma till regeringen med eventuella förslag, regeländringar och åtgärder.

Som jag uppfattade det du sa, Karin Svensson Smith, är man i dag inte nöjd med lagen även om den är en bra början.

Det som förvånar mig är att man skriver att vi har kommit långt men behöver gå längre. Utredningen ska redovisas den 24 april 2017, alltså nästa år.

Vad händer efter denna redovisning? Om utredningen kommer fram till att fler dör, ska det då utredas hur man ska utforma ett lagförslag utanpå det?

Det känns lite grann som att regeringen inte har någon aning om vad man ska göra i frågan och därför utreder saker man redan vet.

Lagen är tandlös. Den behöver bli mer kraftfull.

Nollvisionen är underbar – självklart ska ingen dö eller skadas svårt i trafiken. Men för att nå detta mål, denna vision, måste man också agera. Och hur länge ska man agera? Hur många ska behöva dö eller skadas svårt innan regeringen tar tag i denna fråga?

Anf. 103 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Som vi konstaterar i rutan framhåller vi att vi har en stark tilltro till att regeringen skyndsamt ska verka för att det införs förbud mot handhållen kommunikationsutrustning vid körning. Jag tycker att det är ett ganska tydligt ställningstagande från utskottet, och det står jag bakom.

Jag vet också att utvärderingen kan göras på olika sätt. För mig räcker det med att titta på hur regelverket ser ut i Europas länder. Det är bara Sverige och Ryssland som har så liberala regler när det gäller sma:ande och mobiltelefonpratande i bil. Det tycker jag tyder på att det finns ett utrymme för oss att bli bättre i det avseendet.

En sak som både denna och den förra regeringen har i resonemanget, liksom partier här i riksdagen, är att man letar efter en teknik som fångar allt som hindrar föraren från att ha full koll på trafiken. Jag skulle, mot bakgrund av att jag varit statlig alkoholutredare, vilja säga att det nog inte är en rimlig ambition. Tekniken utvecklas hela tiden, och det finns ingen slutpunkt för utvecklingen. Man kan inte fånga alla störningsmoment i bilen. Har man barn i bilen är det självklart något som kan distrahera föraren. Men just att komma åt det faktum att människor håller på med sms och Facebook samtidigt som de kör är angeläget. Jag är väldigt engagerad i att man minskar den risken för olyckor.

Jag står bakom förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 104 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Mycket av det som ordföranden i trafikutskottet, Karin Svensson Smith, talar om är sådant som det råder bred samstämmighet om. Man kan påminna dem som lyssnar om att 1997 beslutade en enig riksdag om nollvisionen. Vi har varit överens om det mesta, och det tror jag också är en av styrkorna och framgångarna med det arbetet. Det finns bred politisk enighet, och oavsett färg på regeringen fortsätter arbetet oförtrutet.

Det var också glädjande att höra ordföranden ge sin syn på olagliga trafikskador. I den text där majoriteten i utskottet svarar på Moderaternas skarpa förslag heter det: "Utskottet kan konstatera att Transportstyrelsen har vidtagit åtgärder för att stävja trafikskoleverksamhet som bedrivs utan tillstånd." Den bild jag får när jag talar med Ekobrottsmyndigheten är något helt annat än det som kommer fram i denna text. Det är en utbredd och omfattande verksamhet som har många förgreningar, och den befaras också ha förgreningar till människohandel och annat. Man går så långt i sina uttalanden.

Moderaterna har ett skarpt yrkande, ett förslag om att kraftigt motverka de olagliga körskolorna, och man ger också exempel på verktyg för att uppnå detta. Då är min fråga till Karin Svensson Smith: Är detta något ni skulle kunna ställa upp på, det vill säga att vi faktiskt tar krafttag mot detta? Det finns ett sådant yrkande här, och det är fullt möjligt för Sveriges riksdag att ge regeringen det uppdraget, så att vi kommer framåt.

Anf. 105 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! För att anknyta till det Edward Riedl sa först: Jag försökte inte polemisera och framställa nollvisionen som en blockskiljande fråga. Jag betonade att det fanns enskilda motionärer här i kammaren som ifrågasatte den, men i stort sett har vi kunnat hålla ihop över blockgränserna, vilket antagligen var en förutsättning för att den skulle bli så framgångsrik. Jag hoppas att vi kan arbeta vidare i den andan.

Det var därför jag lyfte en tråd som jag uppfattade att vi inte hade jobbat färdigt med och som vi kunde göra mer av när jag tog upp olagliga körskolor, svarta körskolor. Men det är inte alldeles enkelt att veta exakt vad man ska göra. Jag har varit med om att begränsa det antal elever man får köra med privat. Tidigare fanns det de som körde med väldigt många, och man kunde då på goda grunder anta att det var svart körskoleverksamhet. Men vad blir nästa steg?

Min erfarenhet från samarbete med Regeringskansliet är att man måste hitta regler som är enkla att övervaka och där de sanktioner som hänger ihop med regelbrott ligger på en sådan nivå att det är rimligt att rättssystemet lägger resurser på att se till att reglerna efterlevs. Jag är inte förtrogen med exakt vilka saker man bör göra för att stävja olaglig körskoleverksamhet, men jag lyssnar intresserat på vad som framkommer i det ärendet. Anledningen till att jag yttrade mig var att jag ville visa att jag tycker att detta är viktigt.

Anf. 106 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag var inte heller ute efter att polemisera. När Karin Svensson Smith tog upp att det fanns olika åsikter i kammaren ville jag förtydliga att det fanns en bred politisk enighet om nollvisionen, och den beslutades också i enighet här i riksdagen. Arbetet bakom har sedan dess fortsatt oförtrutet, oavsett regeringens färg.

När det gäller åtgärder mot olagliga körskolor vill jag framhålla att det var alliansregeringen som lade fram det förslaget under förra mandatperioden. Det är möjligt att Karin Svensson Smith hade alliansregeringens uppdrag att arbeta med detta. Det kan jag inte uttala mig om, men det kan säkert ha varit så. Men det var alltså alliansregeringen som lade fram förslaget om att man inte skulle kunna handleda fler än 15 personer. Detta beslutade riksdagen om 2012 enligt ett förslag som alliansregeringen tog fram. Det är möjligt att det var Karin Svensson Smith som utredde detta.

(KARIN SVENSSON SMITH (MP): Nej, det var alkohol jag utredde.)

Hur som helst kan vi se att det fortsatt är problem med den här verksamheten. Vi lyfter fram en mängd förslag för att komma till rätta med det, bland annat att minska antalet personer man kan ha handledartillstånd för från dagens 15, alltså att man ger regeringen i uppdrag att utreda att minska antalet handledartillstånd. Man har ju oftast inte 15 personer i familjen som man handleder i trafiken. Man skulle alltså kunna minska antalet, och det skulle få bort en del av problemet.

Man kan också göra en del insatser för att underlätta upptäckten av den olagliga trafikskoleverksamheten. Om Karin Svensson Smith instämmer i problembeskrivningen, varför går vi då inte fram med förslaget att ge regeringen i uppdrag att gå vidare?

Anf. 107 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Det jag har utrett är införande av obligatoriskt alkohol. Det var en helt annan sak. Men nu lämnar vi det ärendet och tittar på de olagliga körskolorna.

Det förefaller rimligt att ytterligare begränsa det antal människor man får lov att köra med. Men jag minns när begränsningen till 15 personer infördes. Då var det många som tyckte att det var en stor inskränkning. Det är kanske därför man har tagit det etappvis. Det är sannolikt läge för att nu ta nästa steg.

Jag tror dock att det finns andra saker man också bör göra. Man kan framhäva körskolornas positiva betydelse. När jag jobbade med alkohol var körskolorna bland de allra första att installera alkohol i de bilar som användes i undervisningen. Jag tror att detta har varit högst väsentligt för

acceptansen för alkoholås. Man fick prova och se att det inte var något konstigt utan att det var bra, framför allt för att man ska slippa möta en förare som är onykter.

Jag tror att körskolorna spelar en mycket stor roll och tycker att det är rimligt att vi i det politiska systemet värnar om en sund företagsamhet i körskolorna. Jag kommer att följa denna fråga med ett aktivt intresse.

Anf. 108 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tänkte i mitt anförande uppehålla mig framför allt vid två punkter. Låt mig dock inleda med att säga att vi i betänkandet behandlar sammanlagt 69 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015.

Jag tänker uppehålla mig vid två för trafiksäkerheten ganska avgörande förslag som nu är på väg fram, som vi i utskottet har debatterat, diskuterat och drivit på. Det handlar om införande av automatiska nykterhetskontroller – det beslut som regeringen fattade i förra veckan – i tre till fem hamnar med färjetrafik till utlandet och om kommunikationsutrustning och körning, som flera av mina meddebattörer har tagit upp tidigare.

Vi har arbetat väldigt länge och framgångsrikt i Sverige när det gäller nollvisionen. Det har tjänat oss väl, vill jag hävda. Skälet till det är att vi har fastställt ett tal när det gäller antalet skadade och dödade i trafiken. Det har skett en mängd insatser både lokalt och nationellt när det gäller nollvisionsarbetet.

Jag har själv goda erfarenheter från min hemkommun Motala, där man har jobbat väldigt mycket med nollvisionen. Det arbetet fortskrider. Men det kanske kan behövas en nysatsning i vissa delar. Därför gläder det mig att regeringen nu har inlett ett arbete med att modernisera arbetet när det gäller trafiksäkerhet. Det har skett tillsammans med de organisationer som är väldigt aktiva på det området. Det är MHF och NTF. Det är flera av organisationerna som ni känner till. Men det är även andra, Motormännen och andra, som är aktiva i den här delen.

Det ska bli spännande att se var vi kommer att landa i det arbetet. Jag säger ”vi”, för vi har blivit inbjudna även från övriga politiska partier till ett sådant arbete.

Alkobommar är en fråga som har debatterats mycket i trafikutskottet, både under innevarande mandatperiod och under föregående mandatperioder. Nu finns det ett uppdrag till Trafikverket att komma tillbaka till regeringen med förslag på tre till fem hamnar under 2016 där vi kan inleda det här med alkobommar. Kommer det att falla väl ut, vilket jag är ganska övertygad om att det kommer att göra, och säkert flera med mig, ser jag goda möjligheter till att det kan utvecklas ännu mer framöver.

Det har också varit väldigt många diskussioner genom årens lopp om kommunikationsutrustning under färd. Flera av debattörerna har tagit upp det under tidigare inlägg. Under 2013 beslutade den dåvarande alliansregeringen efter – det ska vi komma ihåg – påtryckningar från riksdagens trafikutskott, tillkännagivande och annat att införa en rad åtgärder för att begränsa användandet av kommunikationsutrustning under färd.

Det är då bakomliggande de tillkännagivanden som har varit.

Nu kan det vara läge att göra en utvärdering av vad de åtgärder som vidtogs 2013 har haft för effekt. Därför har regeringen fattat beslut om att ge ett uppdrag till Transportstyrelsen att se över vilka effekter besluten har haft. Det ska vara klart senast den 24 april 2017.

Vi har från vårt håll varit tydliga med att vi är beredda att gå vidare med lagstiftning när det gäller användande av kommunikationsutrustning under färd. Hur den ska se ut får vi återkomma till längre fram.

Jag vill i mitt anförande också uppehålla mig vid det som Edward Riedl tog upp om vägunderhållet. Det är riktigt, Edward, att vi har fattat beslut om att under 2016 dra ned på vägunderhållet med 500 miljoner kronor. Skälet till det är entydigt. Det är för att klara budgettaket. Jag skulle ljuga om jag sa någonting annat. Så är det.

Men det är enkom för 2016 som vi har fryst detta. Sedan fattar vi nya beslut när det gäller 2017 och framåt. Det kommer vi att ta under hösten i samband med kommande budgetbeslut och annat.

Det här är naturligtvis inget som vi är stolta över, men ibland är det nödvändigt för att kunna klara ett lands ekonomi att göra på det sättet. Det vi har lagt till är att det inte kommer att drabba landsbygden när det gäller underhållet, utan det kommer att hanteras på annat sätt. Det får vi säkerligen anledning att prata mer om i andra sammanhang.

När det gäller olagliga trafikskolor kan jag hålla med Edward med flera om att det naturligtvis är väldigt viktigt att följa den verksamheten. Det finns ett styrdokument, som är framtaget av Transportstyrelsen, om hur det här ska hanteras, på vilket sätt man ska göra insatser för att följa upp och framför allt hur man ska hantera det när man får in en anmälan om att det pågår olaglig trafikskoleverksamhet. Det är väldigt viktigt att anmäla detta. Det vill jag framhålla. Upplever man eller har man misstanke om att det pågår en olaglig trafikskoleverksamhet ska man naturligtvis anmäla det till Transportstyrelsen för att på så sätt komma till rätta med det.

Jag vill också säga till Edward och flera som har varit oroliga i den här frågan: Det är självklart så att vi följer den nogsamt och är beredda att gå långt om det skulle vara på det sättet att det uppdragas sådana delar. Det gäller både rent polisiärt och Transportstyrelsen, som har tillsynsansvaret i denna del.

Med de orden, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Lars Mejern Larsson, Rikard Larsson, Pia Nilsson, Jasenko Omanovic, Leif Pettersson och Suzanne Svensson (alla S).

Anf. 109 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Johan Andersson! Johan Andersson är mycket engagerad i cykelfrågor. Utöver ett allmänt stort politiskt engagemang har han tagit sig särskilt an cykelnätverket här i Sveriges riksdag tillsammans med Borian Åberg med flera. Det tycker jag är väldigt bra, för det är så trafiksituationen är. Det är många olika trafikslag som ska rymmas i samma vägområde. Och vi vill alla att cyklingen ska öka som inslag i hur vi färdas, av trängselskäl, miljöskäl och folkhälsoskäl.

Mot bakgrund av det kan vi konstatera hur det är med antalet skadade och dödade i cykeltrafik. Det är inte på något vis nuvarande regerings fel, utan det är en utveckling vi ser. Totalt sett sjönk alltså antalet dödade, men de som dödas i cykelsammanhang ökar.

Mot bakgrund av den kunskap jag vet att Johan Andersson har och att Johan Andersson företräder ett av de två regeringspartierna och är mycket engagerad i frågan är min fråga: På vilket sätt kommer engagemanget för ökad cykling och tryggare cykelmiljö att ta sig uttryck i den infrastrukturproposition som vi med sådan iver ser fram emot att få se presenterad i riksdagen i höst?

Anf. 110 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Anders, för frågorna! Det är helt rätt som du säger. Jag brinner för cykelfrämjande, vilket jag tror är en väldigt viktig del. Där kan vi göra mycket mer i landet.

Parallellt med framtagandet av infrastrukturpropositionen håller regeringen på att arbeta fram en cykelstrategi. Det sker väldigt brett med de organisationer som är väldigt aktiva i den delen men också med privatpersoner och andra.

Jag ser fram emot att den kommer att presenteras, vilket kommer att ske före sommaren. Vad man har kommit fram till i de fem arbetsgrupper som har jobbat med cykelstrategin kommer också att vara en del i det kommande arbetet med infrastrukturpropositionen.

Det är klart att det är alldeles nödvändigt att öka säkerheten. Det gäller andelen skadade i trafiken bland dem som färdas med cykel. Hur ska vi annars kunna få fler att använda cykel i dagsläget?

Sedan tror jag inte att vi ska glömma att det pågår ett stort arbete i våra kommuner när det gäller cykelstrategier i olika delar. Det är ett arbete med att ta fram cykelplaner för att öka andelen vägar där oskyddade trafikanter kan färdas. Det är inte så många år sedan som det var väldigt ovanligt i stadsplaneringen att man planerade för gång- och cykelvägar. I dag är det näst intill en självklarhet i många av våra kommuner.

Anf. 111 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Johan Andersson! Jag delar Johan Anderssons syn att den primärkommunala och den regionala politiska nivån i vårt land också har ett mycket stort ansvar. Det tar sig bland annat uttryck i hur till exempel Region Östergötland prioriterar cykelvägar och cykelsäkerhet i den regionala transportplanen.

I den nationella åtgärdsplan som regeringen beslutade om 2010, när Åsa Torstensson från Centerpartiet företrädde de här frågorna i en gemensam alliansregering, var det första gången som det avsattes nationella medel för cykelleder i vårt land. Den nationella politiska nivån pekade alltså ut särskilda projekt och objekt. Kattegattleden var en av dessa på västkustsidan.

Det var positivt att Johan Andersson nämnde detta med cykelstrategi. Kan vi, herr talman, ta Johan Anderssons uttalande till intäkt för att cykelstrategin också kommer att färga in den infrastrukturproposition som vi ser fram emot i höst? Kan vi även ta detta till intäkt för att arbetet med de nationella prioriteringarna av cykling, uttryckt i kronor och ören, som tog sin början 2010 fortsätter och att det tar sig uttryck i större siffror, kronor och ören 2016 respektive 2018, då det nationella beslutet tas?

Jag vet att Johan Andersson inte kan stå här och ge några löften, men han kan uttrycka en ambition som företrädare för det största av de två regeringspartierna med ett mycket stort och tungt engagemang i frågan.

Anf. 112 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Anders Åkesson med att vi redan i innevarande års budget har avsatt 100 miljoner kronor på två år för satsningar när det gäller cykelfrämjande åtgärder. Det är 75 miljoner 2016 och 25 miljoner 2017, har jag för mig. Eller om det var tvärtom, men det var 100 miljoner i alla fall.

Detta är ett sätt att bland annat kunna öka på arbetet när det gäller cykelstrategin, men det handlar också om konkreta åtgärder. Vi lär återkomma till vad det är för någonting som ska ske.

Det vore förmätet att ge några löften, Anders Åkesson, eftersom det inte är riksdagen som framlägger infrastrukturpropositionen utan regeringen, men jag tror att vi skulle bli väldigt förvånade om den kommer hit till kammaren och inte innehåller en bred satsning när det gäller cykelstrategi och främjande för att få fler att cykla säkrare.

Anf. 113 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag försökte i mitt anförande beskriva att trafiken är farlig även i ett av världens mest trafiksäkra länder och hur viktigt det är att vi fortsätter arbetet med nollvisionen.

I det sammanhanget är det olyckligt, herr talman, att man tar bort pengar från det som skulle kunna göra att våra vägar blir säkrare, även om min kollega Johan Andersson från Socialdemokraterna förklarar varför man skär ned på just vägunderhållet och därigenom också trafiksäkerhetsarbetet av budgetära skäl. Då blir det mindre pengar till riskreducering, mindre pengar till viltstängsel med mera.

När det gäller frågan, herr talman, huruvida regeringen sköter svensk ekonomi bra eller dåligt kan vi väl i sammanhanget säga att om man lånar till driften i goda tider, det vill säga att man driver Sverige med underskott när vi har högkonjunktur, så kan det väl möjligen diskuteras huruvida man sköter eller missköter svensk ekonomi. Detta får dock andra utskott och våra ekonomisk-politiska talespersoner sköta bättre.

Herr talman! När det kommer till olagliga körskolor tycker jag att det är bra att flera partier även på den andra sidan noterar att det kan finnas bekymmer. Men jag tycker att det är för defensivt i sammanhanget att prata om att man ska följa det nogsamt och så vidare. Det finns faktiskt möjlighet att göra någonting åt det här. Människor som jobbar dagligdags på Ekobrottsmyndigheten med just den här typen av frågor menar att om det är svårt att bevisa en viss typ av brott, och det här är ett sådant, då blir det också en mindre benägenhet att anmäla den typen av brottslighet.

Det här hänger ihop. Vi har sett det inom cabotageverksamhet och annat, där man kunde säga att nej, det finns ingen som är dömd för brott mot cabotagereglerna, för det är så svårt att utreda. På det viset för man ett cirkelresonemang, och då finns det heller inget problem.

Jag skulle vilja att ni var mer offensiva i detta.

Anf. 114 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna diskutera budgetsituationen med Edward Riedl. Jag är inte särskilt oroad över den i dagsläget, faktiskt. Vi har en väldigt god tillväxt i landet. Vi har en sjunkande arbetslöshet. Vi har en ökande befolkning, och framför allt en ökande ung befolkning, för att kunna klara den framtida utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden.

Jag tror därför att vi har väldigt goda förutsättningar som nation att lyckas med detta. Men det är klart att då måste vi också vidta rätt åtgärder. Vi måste se till att de nyanlända som nu har kommit till Sverige kommer in snabbt i vår arbetskraft, snabbt lär sig det svenska språket och inte minst också snabbt kommer in i det svenska samhället. Där har vi ett gemensamt ansvar i den här kammaren att stimulera åtgärder för att lyckas med det.

Det skulle jag gärna ta en diskussion om, men jag säger som Edward Riedl: Det finns andra utskott och andra ledamöter som har det som sin främsta uppgift i denna kammare.

När det gäller de olagliga trafikskolorna kan jag lugna Edward Riedl. Självklart ska vi följa vad som händer och sker inom området. Vi har från trafikutskottet ett väl uppbyggt nätverk av organisationer som i dag organiserar trafikskolor inom lagens ramar. Jag tänker på STR, Sveriges Trafikskolors Riksförbund, som vi årligen brukar träffa och som naturligtvis också uppvaktar oss som företrädare i trafikutskottet. Vi kommer självklart att ha en dialog med dem i den här delen.

Naturligtvis kommer vi att följa upp det här, och ser vi att situationen förvärras när det gäller olovliga trafikskolor med mera kommer vi naturligtvis att vidta åtgärder. Något annat vore utsiktslöst.

Anf. 115 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Sverige har god tillväxt, och jobben växer fram. Det är glädjande för oss allihop. Sedan kan vi diskutera huruvida det beror på den politik som Socialdemokraterna har regerat med under några månader, eller om det är så att alliansbudgeten under förra året är skälet till att det ser bra ut. Jag vet som sagt att den debatten förs ganska häftigt i andra utskott.

Jag kan konstatera att den här regeringen lånar till driften i goda tider. Det kan rimligen inte vara att sköta ekonomin, som jag ser det. Det som är synd är att ni sparar på trafiksäkerhet när pengarna inte räcker till i vilket fall som helst, och det vill jag framföra.

Herr talman! Jag blir inte särskilt lugn av det som Johan Andersson från Socialdemokraterna säger. Han försöker alltså lugna mig genom att återigen hävda att man ska följa utvecklingen, föra dialog och så vidare.

Jag har pratat med Sveriges Trafikskolors Riksförbund nu på morgonen, och det kanske Johan också har gjort. Det vet inte jag. Men de är allt annat än lugna. De är väldigt oroad över den utveckling som de ser, och det borde även regeringen vara. Man borde vara oroad, för när man tillåter fusk innebär det i slutändan att man får mindre skatteintäkter, mindre pengar till välfärden, och det är det som händer. Har man inte koll på det här tillåts de olagliga verksamheterna växa.

I måndags hade man en razzia i Värmland. Det pågår en förundersökning, som sagt, och vi kan inte säga någonting om det enskilda fallet. Men uppfattningen på Ekobrottsmyndigheten är att det är ett omfattande och rikstäckande problem med just olagliga trafikskolor, och det finns även annan brottslighet kopplad till detta.

Jag tycker inte att man ska vara lugn, och alla de som Johan Andersson hänvisar till, herr talman, är faktiskt väldigt oroade. Sveriges Trafikskolors Riksförbund är väldigt oroade. Ekobrottsmyndigheten, om du pratar med människor som jobbar med frågorna, är oroade. Men regeringen är inte oroad, och det oroar mig, herr talman!

Anf. 116 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har inte sagt till Edward Riedl att regeringen inte är oroad. Det är klart att vi har en ansvarsfull regering som följer händelserna i vår omvärld. Så är det. Det här är en del, liksom många andra situationer är en del.

Jag är ganska övertygad om att man följer den här frågan, och så får vi se vad som händer utifrån det som har skett. Vi har gett instrumenten till Transportstyrelsen att följa, utveckla och se till detta. Vi har andra myndigheter som också har ett uppdrag att följa detta.

Är det på det sättet att vi från riksdagens trafikutskott känner att den här frågan är extra angelägen har vi naturligtvis all möjlighet och alla förutsättningar att initiera det på olika sätt till regeringen. Det instrumentet känner Edward Riedl också väl till, så det tänker jag inte utveckla mer.

Jag kan lugna Edward Riedl och övriga här med att den ansvarsfulla regeringen som vi har i dag självklart kommer att följa den här frågan. Jag är helt övertygad om det.

(Applåder)

Anf. 117 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Det är viktiga saker som lyfts fram i betänkandet. Vänsterpartiet står bakom utskottets förslag i betänkandet i det stora hela, även om det finns flera reservationer som den borgerliga sidan har lyft fram här och som är viktiga. Det pågår dock ett arbete med de flesta av dessa saker som är tillförlitligt, så Vänsterpartiet kan stå bakom utskottets förslag i betänkandet.

Trafiksäkerhetsarbetet inom nollvisionen har varit ett lyckat arbete där framsteg görs och alla aktörer samarbetar för att nå målen. Det är jättest positivt. Vi har dock mycket att göra framöver.

Ett problem är yrkestrafiken och lastbilarna, särskilt i södra Sverige. Det har kommit in en motion från Moderaterna om att överlåta fordonskontroller till andra än polisen. Vi ser ett problem med detta även om det behövs fler kontroller. Vänsterpartiet skulle i stället vilja föreslå den modell som finns i Danmark. Där har man en särskild specialenhet som arbetar med kontroller av lastbilar, vilket har visat sig vara väldigt lyckat. På enheten är man specialutbildad och kan fokusera endast på detta, och det krävs då också lite mer resurser just där. Vi skulle alltså hellre se denna modell för att det ska vara god kvalitet på kontrollerna och för att de ska kunna vara tillförlitliga. Det är en utprövad idé.

Arbetet med alkobommar är otroligt viktigt för att komma till rätta med alkoholproblemen hos många lastbilsförare. Vänsterpartiet tycker att det är positivt att arbetet fortgår, att det nu genomförs försök i flera hamnar och att man framöver tänker utveckla arbetet ytterligare. Det tycker vi är bra.

Vad gäller trafiksäker användning av kommunikationsutrustning och mobiltelefoner vid bilkörning är de skärpta reglerna ett steg i rätt riktning. Det har blivit fler rättsfall som har tagits upp i domstol, och det visar på att de skärpta reglerna ger effekt. Vänsterpartiet tycker dock att det är viktigt att vi framöver ser om vi behöver skärpa reglerna ytterligare. Det är bra att regeringen ser över detta och att den kommer att lägga fram ytterligare förslag på området så att vi kommer till rätta med problemet.

Hastighetsbegränsningar tas också upp, och man vill höja hastigheten på vissa vägar. Analyser visar att om man höjer hastigheterna ökar koldioxidutsläppen, och antalet farliga partiklar i luften ökar. Det är också trafikfarligt. Olycksriskerna ökar. Därför är det viktigt att hålla nere hastigheterna. Däremot vill vi utifrån dessa aspekter se en utvärdering av de höjningar som har gjorts på vissa vägar.

Vad gäller kompetenskrav för utryckningsförare ser vi att det är ett positivt arbete som pågår. Man vill samordna det hela så att man håller en god kvalitet på utbildningen av förare av utryckningsfordon. Men det har gått så långt att det finns ett stort problem inom ambulansverksamheten och andra utryckningsverksamheter. Stockholms läns landsting, till exempel, har blivit kritiserade av ambulansfacket på grund av detta. De har mycket dålig krisberedskap och dålig utrustning. Men detta beror på vinstintressen, nedskärningar och dåliga marginaler i verksamheterna. Det beror inte på chaufförernas utbildning, för de har en bra utbildning i botten. Vi vill absolut att detta ska samordnas och att det ska kontrolleras att det fungerar, men vi måste också se till att det finns marginaler i verksamheterna.

Det är allvarligt att vi har ett samhälle som inte ser till samhällsnytta utan till vinst när det gäller så viktiga funktioner som att rädda liv. Detta är dock ett annat område; det är inte trafik det här handlar om. Jag vill ändå belysa att det här är viktiga frågor, men de hör alltså till ett annat område.

Nya regler har tillkommit för synfältstester som gör det lättare för läkare att anmäla om en person är trafikfarlig. Det ser vi positivt på. Det är viktigt att utvärdera detta och se över det för att se om man behöver arbeta vidare på det.

I övrigt står Vänsterpartiet bakom utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 118 PER KLARBERG (SD):

Herr talman! I motion 2015/16:2067 framför Carina Herrstedt och Jimmy Ståhl att många äldre personer drabbas av demens och andra sjukdomar samtidigt som allt färre läkare anmäler olämpliga bilförare till Transportstyrelsen. Endast 8 procent av de läkare som ställer en demensdiagnos anmäler patienten till Transportstyrelsen. Motionärerna yrkar på att möjligheterna att införa obligatoriska läkarkontroller av körkortsinnehavare därför ses över.

Jag tänkte ta upp ett par händelser från verkliga livet. 1998 märkte vi att min pappa började bli alltmer glömsk. Jag fick ett samtal från min mamma en gång. De hade varit ute och kört bil, och hon berättade: Vet du vad som hände när vi var ute och körde bil? Vi skulle köra upp på motorvägen, och pappa var på väg att köra ut i fel körbana – i fel körriktning. Jag fick stoppa honom i sista stund.

Efter min mammas bortgång 1999 märkte jag att min pappa började bli alltmer glömsk och dement. Han ringde en gång och sa att han behövde pengar. Han tillhör den generation som gick till banken för att ta ut pengar. Men han hade ett bankomatkort som jag hade fixat, och jag åkte och tog ut pengar till honom. Jag tog ut 2 000 kronor och åkte hem till honom och lämnade pengarna. Dagen efter ringde min pappa igen och sa: Hej, Per! Jag behöver pengar. Kan du komma och ta ut pengar och lämna till mig? Jag sa att jag hade gjort det redan dagen tidigare, och jag åkte hem till honom och letade överallt i lägenheten. Men där fanns inte de 2 000 kronorna, och han hävdade att jag aldrig hade varit där och lämnat pengarna.

Jag blev alltmer orolig för bilkörningen. Hur förklarar man för en person som har kört bil i hela sitt liv och som själv anser sig vara rattens mästare att han är olämplig som bilförare? Det finns ingen handbok för detta. Det finns inga instruktioner. En anhörig har inte rätt att ta körkortet från en annan person.

Herr talman! Hösten 1999 fick jag ett samtal från polisen i Svedala. De sa: Kan du komma till oss på polisstationen och kvittera ut din far? Jag frågade vad som hade hänt. Kom över hit, så får vi prata om det, sa polisen. Det visade sig att min pappa skulle besöka sin syster som på den tiden bodde i Svedala. Han hade varit hos henne hundratals gånger tidigare, men nu körde han vilse i Svedala. Han hittade inte dit. Han stannade till vid ett hus, ringde på dörrklockan och berättade att han hade kört vilse. Paret som bodde i huset tyckte synd om honom och bjöd in honom på en kopp kaffe och en macka. De märkte att han var förvirrad, så de ringde till polisen. Polisen kom och hämtade honom.

Jag körde hem min far från polisstationen och behöll bilen hemma hos mig. Vid ett flertal tillfällen därefter ringde han och frågade efter sin bil. Jag måste ha bilen, sa han. Kan du komma och lämna den? Jag kommer i morgon, sa jag. Jag sköt upp det dag efter dag, men till slut kom jag till det oundvikliga. Jag måste ta ett allvarligt prat med min pappa.

När jag träffade honom sa jag: Pappa, det finns en dag då man är för gammal för att köra bil. Då är man olämplig som bilförare. Vad tycker du om det? Då svarade min pappa: Du, det tycker jag också. Jag tycker att jag är olämplig att köra bil. Men kan du köra mig när jag behöver transport, så löser vi det på det viset? Jag drog en lättnadens suck. Jag slapp ta denna konflikt med min far.

För att rädda oskyldiga människor från att bli skadade och kanske till och med dödade i trafiken till följd av olämpliga bilförare vill Carina Herrstedt och Jimmy Ståhl att möjligheten att införa obligatoriska läkarkontroller av körkortsinnehavare ska ses över.

Herr talman! Jag instämmer i detta.

I detta anförande instämde Jimmy Ståhl (SD).

Anf. 119 LEIF PETTERSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att säga till Per Klarberg att det var en mycket givande berättelse som han hade. Jag tror att vi alla känner precis samma sak när det gäller våra föräldrar. Många av oss har samma problem. Det sätt på vilket du lyckades tackla detta, Per Klarberg, var mycket bra. Det ska du ha all heder av.

Jag blev mycket glad när Robert Halef tog upp frågan om snöskoterkörning, så att jag inte behöver vara alldeles ensam i denna talarstol att tala om det.

Nu tas snöskoterkörning äntligen upp i motioner. Denna fråga är mycket viktig för många människor, framför allt i norra Sverige, i Sveriges inland och ganska långt ned till Värmland och så vidare. Men när man kommer längre söderut, där de stora befolkningskoncentrationerna finns, är detta en icke-fråga. Det går inte att köra snöskoter i Östergötland eller i Skåne, inte speciellt ofta i alla fall.

Det innebär inte att detta inte är en viktig fråga. För väldigt många människor handlar detta om en frihet, en möjlighet att komma ut i naturen och väldigt långt ut i naturen för att där kunna idka friluftsliv – kunna fiska och göra annat.

Edward Riedl talade tidigare om hajar. Han sa att åtta människor per år blir dödade av hajar. Då kan jag säga att bara under de senaste veckorna har tre människor dött i snöskoterolyckor i Norrbotten. Det är allvarligt när det händer sådana olyckor. Det är allvarligt för oss i hela landet när människor omkommer i trafikolyckor.

Jag tycker att snöskoterfrågorna är felaktigt organiserade i Sverige i dag. Snöskotern borde vara, precis som all annan trafikverksamhet, en del av det som Trafikverket sysslar med och en del av det som Näringsdepartementet har under sin jurisdiktion när man har all annan infrastruktur och alla andra trafikfrågor där. Men så är det inte i dag, utan det är Naturvårdsverket och Miljödepartementet som har hand om dessa frågor. Man ser alltså egentligen snöskotern som ett miljöproblem. Så är det inte i dag. Det var kanske det tidigare, men så är det inte i dag. Det finns miljöfrågor som är kopplade till detta, och på samma sätt som med biltrafiken kan man se till att de expertmyndigheter som finns uttalar sig i dessa frågor.

Som jag sa dödas eller skadas flera människor svårt inom snöskotertrafiken. Jag tycker att det borde ingå som en del i nollvisionen att ingen ska omkomma i snöskoterolyckor heller i Sverige. Vi borde få en bättre tingens ordning där.

Naturligtvis kan man säga att det traditionellt har funnits problem med alkohol och skoterkörning. Det stämmer. Det var så tidigare. Det var inte så himla noga om man tog en öl eller två och körde snöskoter. Det ansågs ingå, så att säga. Men så är det inte längre. Framför allt bland de yngre är det inte så längre. Det beror mycket på den utbildning som man har haft av skoterförare. Det innebär att detta problem har minskat betydligt. Men problemet finns trots allt där, och det måste man uppmärksamma, på precis samma sätt som det finns inom bilkörning. Precis som när vi talar om alko-bommar, alkolås och andra åtgärder gäller detta även snöskoter.

Det finns inga vägar för snöskotrar. Snöskoterns vägar är de snöskoterleder som årligen dras upp av i många fall ideellt arbetande människor. Finansieringen av dessa leder är ett mycket stort problem i dag. På vissa håll i Sverige har man betalleder. På andra håll har man kommuner som betalar detta. Men ingenstans fungerar det förträffligt bra, med några få undantag. Här skulle vi behöva ha en sådan ordning att snöskoterägarna själva och besöksnäringen är med och finansierar ett stornät av snöskoterleder runt hela Sverige. Det tror jag är den enda framkomliga vägen.

Besöksnäringen är också en stor användare av snöskotrar i dag. Många besöksnäringens företag lever faktiskt på att ha snöskoterkörning i sitt utbud.

I Sverige har vi det som kallas för fri körning av snöskoter. Man behöver inte köra på en led. Kravet är inte att man får köra bara på leder i Sverige. Men man måste köra på leder under vissa förhållanden, vilket är en självklarhet. Så är det inte i Norge, och så är det inte i Finland.

I Norge är snöskotertrafik i princip förbjuden. Där håller man nu på att titta lite närmare på att införa leder, och det är en kommunal fråga i Norge. I Finland har man snöskoterleder som man får köra på.

Som har påpekats i några motioner måste man i Norge ha ett körkort för att få köra snöskoter. Där måste jag rätta Robert Halef. Så är det inte i Sverige. Här har man förarbevis som inte finns med i vårt körkortssystem. Det är därför som vi egentligen har ett problem mellan Sverige och Norge.

Den svenska regeringen vill att våra förarbevis ska gälla där och trycker på om det. Men den norska regeringen vill inte det.

Men om ni andra kan skriva den här motionen i norska stortinget tror jag att det skulle vara mycket mer värt än att skriva motioner om det i Sverige för att få den svenska regeringen att ta till sig detta. Vi trycker nämligen på i denna fråga. Så är det.

Herr talman! Man kan vara för teknikutveckling och samtidigt motståndare till att trafikfarlig teknik och kommunikationsutrustning ska få användas under bilkörning. Det vill jag bara ha sagt med anledning av diskussionen som var här tidigare om handhållen mobiltelefon och så vidare. Det går att utforma en lag så att den driver på ny teknik men samtidigt förbjuder sådant som är farligt. Det måste man komma ihåg.

Alla poliser som jag har talat med har sagt att den förändring som den förra regeringen gjorde när det gäller förordningen på detta område är långt ifrån tillräcklig. Det är helt enkelt ingenting som man kan använda. Men det kommer, var lugna. Vi är på väg framåt i denna fråga också.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson, Rikard Larsson, Pia Nilsson, Jasenko Omanovic och Suzanne Svensson (alla S).

Anf. 120 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som Leif Pettersson tog upp. Det var ett fint anförande för snöskoterns väl och ve i vårt rike. Vi är nog helt överens om det mesta där. Det finns, som sagt, inga uppenbara skillnader mellan Socialdemokraterna och allianspartierna när det gäller snöskoterpolitiken. Det kan man också tycka är bra.

Men alliansyrkandet som hanteras i detta betänkande – om jag får återgå till det en liten stund – handlar om att ge regeringen ett uppdrag att lösa den tvist som vi har med Norge. Denna tvist har pågått under snart två års tid. Strax efter att Alliansen förlorade regeringsmakten hände en olycka till. Det var att Norge då vägrade att erkänna svenska förarbevis i Norge, trots att Sverige erkänner norska förarbevis i Sverige. Det är detta som alliansyrkandet handlar om.

Vi vill bara skicka med er att det hade varit bra om ni hade anslutit er till detta och gett regeringen detta uppdrag. Det har tagit alldeles för lång tid. På alla andra områden erkänner vi varandras förarbevis, körkort och annat i de flesta demokratiska länderna i världen. Att regeringen därför under denna långa tid inte har lyckats lösa tvisten med Norge är lite anmärkningsvärt. Det är Anna Johansson som har ansvaret. Det tycker vi att hon borde ta. Därför hade det varit på sin plats med ett skarpt tillkännagivande från riksdagen för att faktiskt ta tag i och lösa frågan.

Anf. 121 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Som jag sa är det inte norska förarbevis utan norska körkort. Det är det som är problemet – att Norge har körkort och vi förarbevis. Det är det Norge inte godtar som körkort. Det är där tvisten ligger. Jag tycker att det är felaktigt. Jag tycker att Norge skulle godkänna våra förarbevis, för vi har en väldigt bra förarbevisutbildning som genomförs. Det gäller visserligen från 16 år, och jag kan tänka mig att man i Norge möjligen har synpunkter på det – att man är för ung för att få köra snöskoter då. Jag vet inte riktigt hur de norska reglerna för körkortet ser ut.

Men kom ihåg att det är den norska regeringen som inte vill detta. Den svenska regeringen vill det. Den svenska regeringen trycker på, och den svenska regeringen har tagit upp det. Det har tagits upp i samband med Nordiska rådet, bland annat. Man försöker få den norska regeringen att komma till en bättre slutsats. Jag antar att vi måste byta regering också i Norge och få tillbaka den gamla socialdemokratiska regeringen där för att någonting ska hända. Den nuvarande regeringen verkar inte vilja göra någonting åt detta, så det kanske vore på sin plats.

Jag antar att ni har goda kontakter med era norska kollegor, precis som vi har, och att ni framför frågan via det norska stortinget så att vi den vägen kan komma till en bättre tingens ordning.

Anf. 122 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Vi ska inte förlänga debatten alldeles ofantligt; det är andra utskott som väntar. Jag kan i stället konstatera att jag tror att det vore olyckligt att byta ut den norska borgerliga regering den norska befolkningen har röstat fram. Det vore kanske bättre att byta ut den svenska regeringen, och det kanske skulle gå lite snabbare. Men vi önskar er som sagt lycka till i detta arbete. Vi hade sett fram emot att ni hade biträtt oss i önskemålen om att ge regeringen det här uppdraget.

Anf. 123 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Regeringen har redan uppfattat uppdraget, och regeringen jobbar redan med frågan. Ett tillkännagivande hade därför, precis som så många tillkännagivanden från den borgerliga oppositionen i trafikutskottet, varit ett slag i luften.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 14 Riksrevisionens rapport om rehabiliteringsgarantin

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU13
Riksrevisionens rapport om rehabiliteringsgarantin (skr. 2015/16:109)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 19.)

Massmediefrågor

§ 15 Massmediefrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU19
Massmediefrågor
föredrogs.

Anf. 124 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Vi ska nu diskutera ett betänkande som behandlar 17 olika motionsyrkanden från allmänna motionstiden i höstas. Det rör flera olika frågor, bland annat regional nyhetsbevakning, tillgång till nordisk tv, evenemangslista, begränsad reklamtid, tv-sänd alkoholreklam och grundlagsskydd för public service.

I vanlig ordning, skulle jag nästan kunna säga, avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden som behandlas. Det betyder dock inte att utskottet tycker att alla förslag är dåliga. Till exempel finns det några motionsyrkanden som handlar om behovet av att stärka den regionala nyhetsbevakningen, och utskottet tycker precis som motionärerna att det är viktigt att det finns en journalistisk närvaro i hela landet. Speciellt i glest befolkade delar av landet kan vi se att närvaron av journalistisk verksamhet minskar – tidningar läggs ned, det är problem med distributionen och så vidare.

Det är förstås inte bra. Ett demokratiskt samtal bygger på att vi alla kan få tillgång till medier och en bra nyhetsbevakning. Men för tillfället pågår det flera utredningar som på olika sätt berör det här området, bland annat Medieutredningen som analyserar behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet som det ser ut i dag upphör. Utgångspunkten för analysen ska vara de demokratiska utmaningar som följer med den medieutveckling vi ser och den förändrade medieanvändningen. Fokus ska vara att en ska ha tillgång till allsidig information och kunna vara demokratiskt delaktig i samtalet oavsett var i landet en bor.

Motionerna avstyrks alltså för att det redan pågår utredningar och för att utskottet vill att de ska få jobba färdigt och presentera sina förslag innan vi fattar nya beslut i de här frågorna. Ett annat exempel på det är förslaget om evenemangslista, där det redan finns ett arbete som pågår. Det finns ett förslag som bereds i Regeringskansliet, och utskottet avstyrker därför motionen eftersom vi inte tycker att det ska vidtas ytterligare åtgärder just för tillfället.

Jag delar utskottets uppfattning vad gäller alla avslagsyrkanden – utom i ett fall. Det gäller uppfattningen att själva public service-uppdraget behöver ett grundlagsskydd. Vänsterpartiet menar att man behöver skydda själva existensen av public service. Innehållet i public service får inte styras, och public service-företagen ska stå för en opartisk samhällsinformation; det är alldeles solklart. Men det finns inget skydd för själva uppdraget, alltså tillgången till opartisk samhällsinformation, nyheter och så vidare via radio och tv.

Vi menar att grundlagsskyddet behöver utformas så att det hindrar att själva public service-uppdraget inskränks. Däremot tycker vi att det bör kunna utvidgas. Vänsterpartiets uppfattning är att det bör utredas hur ett sådant grundlagsskydd ska utformas, och därmed yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 125 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Detta är ett motionsbetänkande med motioner från allmänna motionstiden, och mediepolitiken är verkligen i fokus i debatten. Det är bra. Regeringen har precis som Mia Sydow Mölleby sa tillsatt en medieutredning, och det pågår också mer utredningsarbete.

Människor i Sverige har rätt till nyheter i hela landet, om hela landet och från hela landet. Förra året behandlade vi regeringens proposition om presstödet. Det blev förbättringar för pressen. De digitala upplagorna får också räknas in. Ett annat beslut vi tog då var att vi vill se en sänkning av reklamskatten, och det finns nu aviserat från 2017. Vi har en regering som går från ord till handling, och det händer positiva saker. Även det särskilda stödet för att tidningar ska kunna bedriva teknikutveckling, just för att möta fler människor som kan läsa dem, kommer att komma igång i år. I höst kommer de första ansökningarna att behandlas i Presstödsnämnden.

I år fyller tryckfrihetsförordningen 250 år, men hur fritt är ordet egentligen? Sverige har ju halkat ned på den listan, fick vi höra på nyheterna i dag. Det fria ordet hotas av ständigt hat och ständiga hot. Hat och hot har blivit en obehaglig och högst närvarande del av en journalists vardag, och det är naturligtvis någonting som är det verkliga hotet mot mediasamhället. Det finns det en särskild diskussion om i betänkande KU18, som vi också debatterar i dag.

Frågorna när det gäller utvecklingen av mediasamhället är många. Den är inte bara en fråga för KU och kulturutskottet utan egentligen för hela vårt samhälle. Det handlar om infrastrukturen och om hur vi lär unga människor – och kanske också vuxna människor – källkritik. Det handlar om hur vi motar hatet och hoten för att just behålla det fria ordet och ett samtalsklimat som är rimligt. Vi måste vara noggranna och se hur vi med politiska medel kan understödja ett gott journalistiskt arbete i hela landet.

Jag känner mig väldigt trygg när det gäller public service. En absolut majoritet av riksdagens partier vill värna ett starkt och oberoende public service; det är Sverigedemokraterna som svävar på målet och tycker att det väl egentligen inte är så nödvändigt. Utanför vårt hus är dock debatten kreativ och bred om vad som borde få kallas public service och vilka som borde få göra anspråk på public services anslag. Det är inte en fråga för debatten här i dag, men det kan möjligtvis bli en fråga för debatten framgent.

Det pågår som sagt utredningsarbete både om evenemangslistan och om mediasamhället för framtiden. Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och alltså avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 126 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Jag räcker upp handen och erkänner att jag har ett beroende. Jag är beroende av nyheter. Det finns en benämning på det, en engelsk sådan, newsaholic. Direkt när jag vaknar och öppnar ögonen sträcker jag ut handen efter mobilen eller Ipaden och skannar internationella, lokala och sociala medier. Morgonen fortsätter med att jag läser pappersupplagorna av lokaltidningarna och har nyhetsprogrammen på tv i bakgrunden. Under resten av dagen när jag detta beroende av TT-flash och ständiga uppdateringar via mobilen eller datorn.

Herr talman! Detta beroende är jag på intet sätt ensam om. Det delar jag med många i vårt nyhetstörstade och upplysta land, inte minst i den här byggnaden. Och tillgång till fria, heltäckande och allsidiga medier är ju grundbulven i vårt demokratiska samhällssystem och av absolut vikt att slå vakt om.

Konstitutionsutskottets betänkande nr 19 hanterar ett antal motioner från i höstas som berör just massmediefrågor, såsom villkor för nyhetsbevakning i hela landet, särskilt i en utveckling av en alltmer dominerande digital miljö, distribution av tidningar, presstöd, reklam, nordiska samsändningar och så vidare. Jag kommer att uppehålla mig vid några av de frågor som lyfts fram i motionerna.

Herr talman! I takt med utvecklingen av den digitala miljön har förhållandena för vad vi lite vanvördigt kallar gammelmедier förändrats. Minskade upplagor och reklamintäkter, högre tryck- och personalkostnader och stora tekniska investeringar, bland annat, har inneburit nedläggningar av tidningar och nedskärningar i den journalistiska närvaron runt om i landet. Det här är självklart en utveckling som vi måste tackla genom en balanserad politik som tar hänsyn till den tekniska utvecklingen, medborgarnas mediekonsumtion, geografiska förutsättningar och faktisk tillgång.

Allianspartierna i konstitutionsutskottet har genomfört ett antal besök runt om i landet på lokalredaktioner för att med dem som jobbar i branschen direkt dryfta de problem och utmaningar som jag just räknat upp och som flera av motionärerna också lyfter upp i sina motioner.

Både den förra och den nuvarande regeringen har tillsatt olika utredningar för att se på hur man bäst ska väga in alla komponenter i den framtida medieutvecklingen. I avvaktan på att regeringen återkommer till riksdagen med förslag avstyrks i detta läge alla motioner. Vi i konstitutionsutskottet har i det arbetet tillskrivit regeringen om ett antal saker, bland annat om en ny försöksverksamhet vad gäller samdistribution av tidningar och post, ett stegvist avskaffande av reklamskatten och en ökning av stödet till lågfrekventa tidningar.

Herr talman! Jag har även ett annat beroende. Jag är nordist i själ och hjärta och har haft den stora glädjen att under flera år ha fått leda ett av utskotten i Nordiska rådet. Där har frågan om möjligheten för Nordens medborgare att följa våra respektive länders tv-kanaler, som lyfts fram i en av motionerna, länge varit livligt debatterad, och det är en fråga som

jag verkligen kan sympatisera med. Träning i de nordiska språken, en större förståelse för varandra och vad som sker i de nordiska länderna är alla viktiga parametrar i utvecklingen av vår nordiska gemenskap. Dock är det inte så lätt snutet ur näsan som man skulle kunna tänka sig med fri tillgång till varandras tv-kanaler. Frågor om både upphovsrätt och ekonomisk försvarbarhet uppkommer. Man har därför från Nordiska rådets sida rekommenderat ministerrådet att utarbeta en strategi på medie- och upphovsrättsområdet som ska presenteras under det här året. Det ser jag fram emot och kan samtidigt tipsa om att det går alldeles utmärkt att lägga till ett nordiskt tv-utbud i valet av digitala tv-kanaler.

Herr talman! Till sist vill jag med några ord beröra Vänsterpartiets reservation i betänkandet. Den gäller den del i motionen från samma parti om att grundlagsskydda public service, som Mia von Sydow Mölleby berättat, eller statliga medier för att, som det står i motionen, ”befolkningen i Sverige via public service ska kunna få opartisk samhällsinformation, nyheter och smalare program ...”.

Herr talman! Förutom att motionärerna, om jag ska vara lite elak, implicit kan mena att andra än statliga mediers opartiskhet kan ifrågasättas lyfter motionärerna upp händelser i Grekland som ett exempel. Där lades public service-företaget ERT, Elliniki Radiofonia Tileorasi, ned 2013 av den dåvarande regeringen med anledning av att företaget var ineffektivt och dyrt. Grekland var ju vid den här tiden – och är fortfarande, fast inte lika allvarligt – mitt uppe i en finanskris och behövde se över sina finanser. Men just vad gällde ERT var ineffektiviteten och också tilliten till detta public service-företag ganska låg. Det bekräftades av många som jobbade inom företaget och sedermera lämnade det.

När det gäller public services oförvitlighet kan man lyfta fram ett annat land där landets public service får kosta i princip hur mycket som helst, och som är mycket effektivt i att föra fram statliga nyheter eller, vad vi många gånger kallar det, desinformation och propaganda, nämligen Ryssland.

Med detta vill jag bara ha sagt att för att medier är statligt ägda och, enligt Vänsterpartiets förslag om de skulle få sin vilja igenom, därmed grundlagsskyddade betyder det ju inte i sig att samhällsinformationen är opartisk. Det kanske till och med är tvärtom. En sådan förändring kanske skulle kunna försvåra olika utbud av medier och därmed riskera att bidra till minskad allsidighet och opartiskhet.

Jag vill med detta yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag till beslut i betänkande nr 19 och avslag på reservationen från Vänsterpartiet. (Applåder)

Anf. 127 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Samtidigt som vi gläds och är stolta över 250 år av tryckfrihet har dagspressen en oerhört problematisk ekonomisk situation till följd av att man i snabb takt tappar annonsintäkter.

År 2007 var de samlade annonsintäkterna till dagspressen 9 miljarder kronor. I år förväntas de landa på 4 ½ miljard kronor. Det är alltså hälften av de intäkter man hade för bara nio år sedan. Det är klart att 4 ½ miljard kronor i tappade intäkter får stora konsekvenser – konsekvenser som vi ser i form av nyhetsredaktioner som krymps till ett minimum, lokalredaktioner som läggs ned och tidningstitlar som försvinner.

Den första frågan att ställa sig är naturligtvis: Spelar det här någon roll? Är det något som vi politiskt ska försöka motverka? Miljöpartiets och mitt svar är naturligtvis: Ja, det är ett politiskt ansvar att motverka den här utvecklingen.

Presstödet är inte ett näringspolitiskt stöd och inte ett arbetsmarknadspolitiskt stöd. Presstödet är resurser som vi behöver för att trygga förutsättningarna för en livskraftig demokrati.

Tänk bort lokalredaktionen! Vem ska då informera om vad som är på gång i kommunen så att medborgare kan engagera sig och aktivera sig? Tänk bort lokalredaktionen! Vem ska då tydliggöra skillnader mellan politiska partier så att alla medborgare kan göra initierade val till kommunfullmäktige och till landstingsfullmäktige? Om inte den lokala nyhetsredaktionen finns där, vem ska då tydliggöra komplexa frågeställningar utifrån olika perspektiv och inte bara utifrån ett enda perspektiv? Och vem ska granska myndigheter och beslutsfattare och på det sättet minimera korruption och maktmissbruk? Vi behöver nyhetsredaktionerna, inte minst på lokal nivå, för att säkerställa en livskraftig demokrati.

Därför är jag väldigt glad att vi har en bred politisk uppslutning nu kring presstödsfrågor. Förra våren tog vi beslut där alla fyra allianspartierna ställde sig bakom regeringens proposition om hur vi kunde utveckla presstödsförordningen. Sedan den 1 januari har vi också förstärkt presstödet, så att tidningarna bland annat kan tillgodoräkna sig även de intäkter de har från digital publicering och att de också är presstödsgrundande.

Snart har vi också på plats ett direkt utvecklingsbidrag så att de dagstidningar som vill göra resan från att bara finnas i papperstryck till att också ha en affärsmodell med digital publicering har ekonomisk möjlighet att göra det.

Vi ska komma ihåg att dessa förändringar inte räddar situationen långsiktigt. Det behövs akuta insatser för att klara situationen här och nu. Men utvecklingen kommer att fortsätta, och utvecklingen kräver att vi kommer fram till helt nya system för att stödja inte minst lokala nyhetsredaktioner. Därför har regeringen tillsatt Medieutredningen, som kommer att presentera sitt slutbetänkande i oktober.

Medieutredningen har emellertid redan nu presenterat en promemoria med 17 punkter relaterade till public service. Det är intressanta punkter, och jag ska ta upp tre av dem.

En av punkterna handlar om behovet av en total kartläggning av hur konkurrenssituationen ser ut på medieområdet, inte bara mellan dagspress och public service utan också gentemot de globala internetgiganterna. Vilken roll spelar de i vårt medielandskap?

En annan punkt handlar om huruvida det finns möjlighet att stärka public services ansvar för det lokala nyhetsutbudet. Det kan göras på flera sätt, givetvis genom egna redaktioner men kanske ännu hellre i samarbete med andra fria och oberoende nyhetsredaktioner lokalt.

Ett tredje viktigt perspektiv som Medieutredningen lyfter fram är att säkerställa public services oberoende, även inför en framtid där vi kan hamna i situationen med en regering som inte gillar fria och oberoende medier och i stället vill omvandla public service till en form av statspropaganda.

Det kan låta osannolikt i Sverige i dag, men det är precis den utvecklingen vi ser i Polen och Ungern. Här hemma hör vi Sverigedemokraterna tala om journalistkåren som nationens fiende och lägga fram förslag om att public service ska införa karenstid för journalister som har arbetat inom dagspress.

Det utvecklingsarbete som Medieutredningen lägger fram förslag om och som handlar om hur vi kan säkerställa public services oberoende även om vi skulle få en regering med denna negativa syn på fria och oberoende medier är mycket viktigt.

Parallellt med Medieutredningen arbetar Mediegrundlagskommittén, men givetvis inte utifrån perspektivet att hitta stödsystem för en fri och oberoende press. Men många av de diskussioner som Mediegrundlagskommittén har berör också frågor om hur dagspressens förutsättningar kan stärkas.

Jag tänker inte minst på den problematiska situation som ansvariga utgivare har i dag. Enligt lagstiftningen har den som är ansvarig utgivare inte bara ansvar för de egna publiceringsbesluten utan för allt det material som ligger på tidningens hemsida och har publicerats tillbaka i tiden. Det är en helt orimlig ordning. Den som är ansvarig utgivare kan rimligtvis bara ta ansvar för sina egna publiceringsbeslut. Jag hoppas att vi återkommer med förslag i den riktningen.

Jag ser fram emot de propositioner som regeringen kommer att lägga fram med utgångspunkt i de två utredningar som nu arbetar så att vi framöver kan stärka förutsättningarna för lokala nyhetsredaktioner.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 128 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Det är inte tu tal om att public service har en roll. Den lyfts delvis fram i den motion som Vänsterpartiet har väckt om nyhetsprogram på minoritetsspråk och smalare kulturprogram som kanske inte ingår i det stora kommersiella utbudet.

Jag vet inte om jag riktigt förstod Niclas Malmberg vad gäller grundlagsskyddet. Fria och oberoende medier har redan i dag ett grundlagsskydd i yttrande- och tryckfrihetslagen. Niclas Malmberg vill säkra public service mot framtida odemokratiska regeringar genom ett grundlagsskydd. Men det kan inte garanteras genom ett grundlagsskydd utan måste ske genom att slå vakt om de yttrande- och tryckfrihetslagar vi har.

Niclas Malmberg tar upp Ungern som exempel. Men se på Ryssland! Där har man statlig tv, och partiet, staten och duman äger i princip medierna och bedriver mycket desinformation och riktade medier. Det finns ett grundlagsskydd, men det fungerar inte i praktiken.

Är det inte bättre att slå vakt om yttrande- och tryckfrihetslagen för alla medier i Sverige?

Anf. 129 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Annicka Engblom blandar ihop två frågor. Den diskussion jag för har inget med Vänsterpartiets motion att göra. Jag talar om att säkerställa public services oberoende gentemot statsmakterna. Det är det som kan behöva grundlagsskyddas.

I dag fungerar ordningen väl. En regering utser ledamöter i en förvaltningsstiftelse som sedan i sin tur utser ledamöter i de tre public service-

bolagen. Men vad händer om det kommer en regering som precis som i Polen vill ta makten över public service och placera sin egna förtrogna i public services ledning? Det är enkelt. Man utser omedelbart hälften av ledamöterna i förvaltningsstiftelsens styrelse som genast kallar till nya bolagsstämmor och utser sina egna styrelser, inklusive vd:ar, i public service-bolagen.

En sådan situation vill vi inte hamna i. Vi vill inte göra detta möjligt för en regering som inte har goda intentioner med public service och inte vill låta public service agera oberoende utan tvärtom vill styra det med statlig propaganda, på det sätt som Annicka Engblom talade om.

En sådan situation måste vi omöjliggöra, och det kan göras på många olika sätt. Medieutredningen lyfte upp problematiken och säger att det är en fråga som vi måste hantera med utgångspunkt i den situation vi har i Sveriges riksdag i dag med ett parti som faktiskt inte erkänner public service-bolagens fria och oberoende roll utan tvärtom vill styra.

Anf. 130 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag tänker inte recensera hur andra partier ser på denna fråga. Men tack för klargörandet! Nu vet jag i alla fall hur Niclas Malmberg tänker.

Jag är lite bekymrad över att Niclas Malmberg genom detta resonerande uttrycker både misstroende mot vårt demokratiska system och misstroende mot opartiskheten hos de medier som inte är public service. Min upplevelse är att framväxten av olika alternativa medier utanför det statligt ägda medieutbudet snarare tillför demokratisk och allsidig nyhetsbevakning jämfört med om vi skulle ha en koncentration till public service.

Jag är lite förvånad och bekymrad över diskussionen. Jag tror inte att ett grundlagsskydd av public service skulle komma åt problemet som Niclas Malmberg lyfter fram.

Anf. 131 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag är förbryllad över Annicka Engbloms inlägg, som inte alls handlar om de resonemang som jag för. Jag misstror inte på något sätt dagspress eller andra fria och oberoende medier.

Jag lutar mig gärna mot den förtroendebarmeter som tas fram varje år. Här ligger public service-bolagen i topp. 70 procent av landets invånare känner förtroende för Sveriges Radio och lutar på vad som sägs där. Sveriges Television ligger nästan där, på 66 procent.

Glädjande är att lokalmedierna är på uppgång, från 46 procent förra året till 49 procent i år. Det betyder att nästan varannan person lutar på att det som står i lokalpressen är sant.

Jag vill givetvis se ännu högre siffror, men att det finns ett stort förtroende för både public service och dagspress är uppenbart.

Vi har de facto en situation där en regering som vill ta makten över public service snabbt kan göra det genom att tillsätta ledamöter i förvaltningsstiftelsen som sedan i sin tur utser styrelser i de tre programbolagen.

Genom att försvåra det – och åtminstone se till att det måste vara ett val emellan – kan vi inte bli försatta i en situation där en regering omvandlar public service till statspropaganda. Jag förstår inte varför Moderaterna skulle vara motståndare till att försvåra ett sådant övertagande. Det handlar inte om att det inte ska finnas alternativ till public service. Det handlar

enbart om att vi ska säkerställa att public service inte omvandlas till statlig propaganda-tv.

Prot. 2015/16:95
20 april

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 16 Frågor om rösträtt, valsystem m.m. och Vallagsfrågor

*Frågor om rösträtt,
valsystem m.m. och
Vallagsfrågor*

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU13
Frågor om rösträtt, valsystem m.m. och
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU14
Vallagsfrågor
föredrogs.

Anf. 132 PATRICK RESLOW (M):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har behandlat ett drygt 70-tal motioner från de allmänna motionstiderna 2014/15 och 2015/16 om olika typer av valfrågor. Utskottets förslag till riksdagsbeslut finns återgivet i två betänkanden: betänkande 2015/16:KU13 om rösträtt och valsystem samt betänkande 2015/16:KU14 om vallagsfrågor. Debatten i kammaren är gemensam för de båda betänkandena.

Det finns givetvis mycket att resonera kring, men jag kommer att förhålla mig till tre områden.

Det första området, herr talman, gäller frågan om ett elektroniskt röstningsförfarande. För tre år sedan presenterades Vallagskommitténs slutbetänkande *E-röstning och andra valfrågor*, SOU 2013:24, där det framfördes att det fanns ett värde i att förenkla för väljarna att utöva sina demokratiska rättigheter.

Kommittén föreslog en försöksperiod med början i valet 2018 som skulle avse röstning i okontrollerade miljöer, alltså via internet hemma. Så sent som för några veckor sedan aviserade emellertid regeringen att det inte blir aktuellt med någon försöksverksamhet inför valet 2018. Som skäl för detta angavs kostnadsfrågan men även det faktum att det föreligger svårigheter med valhemligheten och den personliga integriteten. Kritiken vad avser säkerhetsbristerna i Estland, som tillämpar e-röstning fullt ut, togs upp som argument, liksom de negativa erfarenheterna från Norge 2011.

Givetvis måste det ställas mycket höga krav på säkerhet och kontrollrutiner innan försök med e-röstning genomförs. Samtidigt är digitaliseringsprocessen i dag en väsentlig del av samhällsutvecklingen. I dag deklarerar en stor del av befolkningen via nätet, och de allra flesta utför sina bankärenden digitalt. På andra områden, såsom medievärlden, har digitaliseringsprocessen gått snabbt fram. Den som tror att detta inte kommer att ha bäring på röstningsförfarandet framöver står förankrad i 1900-talets samhälle.

Det har också alltid funnits en skeptisk hållning till teknologisk utveckling. Så var inställningen till exempelvis fonografen, när den kom, till tv, datorer, internet och smartphones – allt var hemskt.

Det vi kan lära oss av teknikutvecklingen är att det hela tiden går framåt. Det gäller även säkerhetsaspekter. De tekniska lösningar som vi saknar i dag på det området kommer att finnas på plats i morgon.

Samtidigt med att problemen kring ett elektroniskt röstningsförfarande lyfts fram måste vi ha i minnet att även vårt nuvarande system har många brister. I varje val förekommer rapporter om medborgare som inte kunnat rösta eftersom deras röst redan registrerats. I vallokalerna begränsas valhemligheten genom att de röstberättigade plockar valsedlar inför öppen ridå. Det finns en påtaglig risk för påtryckning även i det nuvarande systemet. Likaså kan det förekomma brister i institutionsröstningen eller i vallokaler där valbåsen inte är placerade korrekt. Alla system har sina brister.

Men det finns även en ytterligare dimension på varför frågan om e-röstning är viktig. I takt med att den yngre generationen i allt högre grad digitaliseras kommer det så småningom att bli en överlevnadsfråga för det demokratiska systemet att moderniseras. Risken är överhängande att röst-deltagandet sjunker framöver om röstningsförfarandet känns otidsenligt. Av detta skäl vore det positivt att fortsätta utreda förutsättningarna för att inom en snar framtid inleda försök med åtminstone elektronisk röstning i vallokal.

Herr talman! Det andra området gäller utlandssvenskarnas valdeltagande. Enligt Svenskar i Världens kartläggning av utlandssvenskar 2015 är ca 660 000 svenskar bosatta utomlands. Endast en fjärdedel av dessa var upptagna i röstlängden 2014, och av denna fjärdedel var det bara drygt en femtedel eller 35 600 personer som valde att rösta. Även om det är svårt att med exakthet säga hur många av utlandssvenskarna som egentligen är röstberättigade finns det all anledning att fundera över varför inte fler utlandssvenskar röstar.

Rösträtten till riksdag och Europaparlament är knuten till just medborgarskapet – inte till bosättningslandet. En allt större andel svenskar jobbar, studerar och bor dessutom utomlands, många i längre perioder. För att valresultatet ska återspegla folkviljan är det viktigt att förbättra förutsättningarna för ett ökat valdeltagande bland utlandssvenskar.

Den kritik som främst framkommit har riktat in sig på att det är svårt för utlandssvenskarna att hitta tider då de kan ta sig från jobbet till ambassaden eller konsulatet för att rösta. Det är därför av största vikt att öppettiderna förbättras, så att möjligheterna att rösta ökar. Ett ökat öppethållande på kvällar och helger skulle vara ett steg i rätt riktning.

Ett annat problem är förknippat med skyldigheten för utlandssvenskar att efter tio år själv anmäla sig för att stå kvar i röstlängden i ytterligare en tioårsperiod. Detta regelverk bör ändras, så att utlandsmyndigheterna får ett ansvar för att aktivt upplysa utlandssvenskarna om denna anmälningsplikt när det är dags att förnya. Vidare vill vi även göra det möjligt för utlandssvenskar att brevrösta från Sverige.

Herr talman! Det tredje området handlar om personval. Jag ska fatta mig kort, med tanke på att tiden för votering närmar sig.

Ett förstärkt personvalsinslag, gärna genom att man helt och hållet tar bort spärrarna eller åtminstone sänker dem ytterligare, skulle öka banden mellan de förtroendevalda och väljarna. Det skulle skapa bättre förutsättningar för utkrävande av ansvar. Det skulle stärka rollen för de folkvalda. Demokratin skulle därmed vitaliseras kraftigt.

Eftersom Grundlagsutredningen för inte så länge sedan, år 2008, behandlade de här frågorna och spärren till riksdagsvalet sänktes har vi i detta skede ansett att ett tillkännagivande inte är aktuellt just nu. Men Alliansens uppfattning och Alliansens politiska inriktning i den här frågan är klar: Vi vill sänka spärren, gärna genom att ta bort dem helt.

Herr talman! Jag kan konstatera att jag klarade av att hålla anförandet före voteringen. Med anledning av det jag nyss har anfört vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkande 2015/16:KU13 samt reservation 2 i betänkande 2015/16:KU14.

(Applåder)
(forts. § 20)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00, då beslut skulle fattas om begäran om hänvisning av motion och votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om begäran om hänvisning av motion

Motion 2015/16:3354 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD) med anledning av prop. 2015/16:121 Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning

Under överläggningen hade Andreas Norlén (M) och Mattias Karlsson (SD) yrkat att kammaren skulle begära proposition på hänvisning av motionen till utskott.

Ett bifall till Andreas Norléns och Mattias Karlssons yrkande skulle innebära att frågan skulle hänvisas till konstitutionsutskottet.

Votering:

131 för avslag

166 för bifall

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll yrkandet om begäran om proposition på hänvisning av motionen till utskott.

Partivis fördelning av rösterna:

För avslag: 92 S, 22 MP, 17 V

För bifall: 4 S, 69 M, 45 SD, 18 C, 17 L, 13 KD

Avstod: 1 C

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Sanne Eriksson, Björn von Sydow och Emanuel Öz (alla S) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 april

KrU8 Folkbildning och spelfrågor

Punkt 2 (Folkbildningens roll i att stärka det livslånga lärandet och att bekämpa utanförskapet)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

229 för utskottet

69 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 22 MP, 19 C, 17 V, 17 L, 13 KD

För res. 2: 69 M

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Studieförbund och integrationsfrågor)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 4 (SD)

Huvudvotering:

234 för utskottet

45 för res. 4

19 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 22 MP, 17 V, 17 L, 13 KD

För res. 4: 45 SD

Avstod: 19 C

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Krav på personnummer för att studieförbund ska få bidrag vid deltagande i en studiecirkel)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

279 för utskottet

19 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 45 SD, 22 MP, 17 V, 17 L, 13 KD

För res. 5: 19 C

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Reglering av spelmarknaden)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

3. res. 7 (KD)

Förberedande votering:

47 för res. 6

13 för res. 7

238 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Agneta Börjesson (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

240 för utskottet

45 för res. 6

13 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 22 MP, 19 C, 17 V, 17 L

För res. 6: 45 SD

Avstod: 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU10 Kultur för alla

Punkt 1 (Kultur i hela landet)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

279 för utskottet

19 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 45 SD, 22 MP, 17 V, 17 L, 13 KD

För res. 1: 19 C

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:95
20 april

Punkt 2 (Kultur för äldre)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 3 (SD)
4. res. 4 (L)

Förberedande votering 1:

45 för res. 3
17 för res. 4
236 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

69 för res. 2
45 för res. 3
184 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

167 för utskottet
69 för res. 2
62 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 22 MP, 19 C, 17 V, 13 KD

För res. 2: 69 M

Avstod: 45 SD, 17 L

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Kulturens roll för tillväxt)

1. utskottet
2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet
118 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 22 MP, 17 V

För res. 5: 69 M, 19 C, 17 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU9 Det omarbetade direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Klassning och straffsatser gällande handgranater)

1. utskottet

2. res. (S, MP)

Votering:

182 för utskottet

116 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 69 M, 45 SD, 1 MP, 19 C, 17 V, 17 L, 13 KD

För res.: 95 S, 21 MP

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Fredrik Lundh Sammeli (S) och Valter Mutt (MP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU14 Mineralpolitik

Punkt 1 (Den svenska mineralstrategin)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

181 för utskottet

118 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 23 MP, 17 V

För res. 1: 69 M, 19 C, 17 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Avgifter och ersättningar)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 5 (SD)

4. res. 6 (V)

Förberedande votering 1:

46 för res. 5

17 för res. 6

236 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Mikael Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 2015/16:95
20 april

Förberedande votering 2:

69 för res. 4

45 för res. 5

184 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

168 för utskottet

69 för res. 4

62 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 23 MP, 19 C, 17 L, 13 KD

För res. 4: 69 M

Avstod: 45 SD, 17 V

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Uranbrytning)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

262 för utskottet

19 för res. 7

17 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 44 SD, 23 MP, 17 L, 13 KD

För res. 7: 19 C

Avstod: 17 V

Frånvarande: 17 S, 15 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Gruvdrift och samhällsutmaningar)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

282 för utskottet

17 för res. 10

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 45 SD, 23 MP, 19 C, 17 L, 13 KD

För res. 10: 17 V

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU17 Regional tillväxtpolitik

Punkt 3 (Kommersiell och offentlig service på landsbygden)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

181 för utskottet

118 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 23 MP, 17 V

För res. 1: 69 M, 19 C, 17 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Återföring av medel från vatten- och vindkraft)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (C)

Förberedande votering:

46 för res. 2

19 för res. 3

234 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Ellen Juntti (M) och Andreas Carlson (KD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

218 för utskottet

44 för res. 2

35 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 22 MP, 1 V, 17 L, 13 KD

För res. 2: 44 SD

Avstod: 19 C, 16 V

Frånvarande: 17 S, 15 M, 4 SD, 3 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Karin Rågsjö (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden)

1. utskottet

2. res. 8 (C, V)

Votering:

264 för utskottet

35 för res. 8

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:95

20 april

Prot. 2015/16:95
20 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 69 M, 45 SD, 23 MP, 1 C, 17 L, 13 KD
För res. 8: 18 C, 17 V
Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 9 (Samordning och administration av projektmedel)

1. utskottet
2. res. 9 (KD)

Votering:

285 för utskottet
13 för res. 9

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 44 SD, 23 MP, 19 C, 17 V, 17 L
För res. 9: 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU18 Lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU13 Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete

Punkt 1 (Länsstyrelsernas krisberedskapsarbete)

1. utskottet
2. res. 1 (L, M, C, KD)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

121 för res. 1
45 för res. 2

133 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

136 för utskottet
117 för res. 1

46 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 23 MP, 17 V
För res. 1: 69 M, 18 C, 17 L, 13 KD

Avstod: 45 SD, 1 C

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Civil-militär samverkan)

1. utskottet
2. res. 3 (L, M, C, KD)

Votering:

181 för utskottet

118 för res. 3

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 23 MP, 17 V

För res. 3: 69 M, 19 C, 17 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 4 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU13 Trafiksäkerhet

Punkt 1 (Mål och utgångspunkter)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

118 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 23 MP, 16 V

För res. 1: 69 M, 19 C, 17 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 5 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Insatser mot alkohol vid bilkörning)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Votering:

285 för utskottet

13 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 45 SD, 23 MP, 19 C, 16 V, 17 L

För res. 2: 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 5 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Kommunikationsutrustning och körning)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

154 för utskottet

45 för res. 3

99 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 2 M, 23 MP, 1 C, 16 V, 16 L

För res. 3: 45 SD

Avstod: 67 M, 18 C, 1 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 5 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Sotiris Delis, Johan Hultberg, Erik Ottoson och Anette Åkesson (alla M) samt Roger Haddad (L) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 11 (Körkortsfrågor)

1. utskottet
2. res. 9 (KD)

Votering:

216 för utskottet

13 för res. 9

69 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 45 SD, 23 MP, 19 C, 16 V, 17 L

För res. 9: 13 KD

Avstod: 69 M

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 5 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 20 (Ägaransvar vid fortkörning)

1. utskottet
2. res. 16 (SD)

Votering:

253 för utskottet

44 för res. 16

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 23 MP, 19 C, 16 V, 17 L, 13 KD

För res. 16: 44 SD

Frånvarande: 17 S, 15 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 5 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

SfU13 Riksrevisionens rapport om rehabiliteringsgarantin
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU19 Massmediefrågor

Punkt 2 (Grundlagsskydd för public service)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

282 för utskottet

16 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 45 SD, 23 MP, 19 C, 17 L, 13 KD

För res.: 16 V

Frånvarande: 17 S, 15 M, 3 SD, 2 MP, 3 C, 5 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 20 (forts. från § 16) Frågor om rösträtt, valsystem m.m. och Vallagsfrågor (forts. KU13 och KU14)

*Frågor om rösträtt,
valsystem m.m. och
Vallagsfrågor*

Anf. 133 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi två betänkanden som vi slår ihop till ett ärende, KU13 och KU14. I dessa betänkanden har Sverigedemokraterna reservationer, och jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 2 i KU13 om rösträtt och medborgarskap. Jag vill också yrka bifall till reservation 1 i KU14 om gemensamma valsedlar och central utläggning.

Herr talman! I dag när vi debatterar vallagsfrågor finns det anledning att påminna lite om varför vi över huvud taget står här. Sverigedemokraterna är, som bekant, ett socialkonservativt parti med en nationalistisk grundsyn. Det innebär bland annat att partiet vilar på solid demokratisk grund.

För oss är det således självklart att folkstyret är det centrala. Lika självklart är det att all offentlig makt utövas under lagarna. Men ibland, herr talman, behöver lagarna ändras.

Vi anser därför att det borde vara en självklarhet att endast de som har fått svenskt medborgarskap har rätt att bestämma det här landets inriktning i framtiden. Att man ges rösträtt bara för att man råkar ha varit folkbokförd i Sverige under tre år i följd är ingen rimlig motivering.

Medborgarskapet förtjänar att ha en högre status än vad det har i dag. Genom att förbehålla sig rätten att avgöra den politiska inriktningen i vårt

land, både på lokal och på nationell nivå, till den som är svensk medborgare säkerställer vi också att Sveriges framtid avgörs av svenska medborgare.

Vi vet att det regelbundet förekommer valfusk i Sverige. Allt som oftast utförs det av en icke demokratisk svans som alltid viftar för vänsterpartierna i Sveriges riksdag. Ett vanligt fusk kan vara att valsedlar försvinner, att valsedlar från ett parti placeras ovanpå ett annat partis valsedlar. Det finns också exempel på att brevbärare har slängt valsedlar och valmaterial i protest mot att man inte sympatiserar med innehållet.

Mycket av valfusket skulle kunna åtgärdas ganska enkelt genom att alla partier i Sveriges riksdag delar på en gemensam valsedel. De möjligheter som finns i dag att rösta på vem man vill av ett partis kandidater kan kvarstå genom att till exempel upplåta valsedelns baksida för just detta.

Herr talman! Ytterligare ett sätt att hindra valfusk är enligt vår mening att införa central utläggning även av namnmarkerade valsedlar. De politiska partierna har i dag rätt att få partimarkerade valsedlar utlagda i samtliga vallokaler förutsatt att de uppfyller vissa villkor i vallagen. Detsamma gäller ej för valsedlar med förtryckt namn på, vilket innebär att alla partier själva får åka runt och lägga ut dessa valsedlar.

Utöver att detta medför en hel del onödigt arbete ökar det också risken för valfusk då partierna själva måste ansvara för att under förtidsröstningen och valdagen kontrollera att valsedlarna finns kvar och inte blivit kastade eller gömda, vilket har hänt vid flera tillfällen.

Då det redan finns ett väl fungerande system för utläggning av partimärkta valsedlar borde det inte vara någon större svårighet att även ordna med central utläggning av namnmarkerade valsedlar.

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson (SD).

Anf. 134 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Vi diskuterar nu två betänkanden, KU13 om rösträtt, valsysteem med mera och KU14, som handlar om vallagsfrågor. Båda bygger på motioner från den allmänna motionstiden.

När det gäller de frågor som lyfts fram i KU14 delar jag utskottets bedömningar. Det är viktiga frågor som diskuteras i betänkandet, men mycket av detta har också tidigare behandlats av andra utredningar, i propositioner och så vidare. Mycket är alltså redan åtgärdat. De ställningstaganden som utskottet gör instämmer jag i.

Jag tänker uppehålla mig vid KU13 och framför allt ta upp frågor som gäller rösträtt. Där har Vänsterpartiet reservationer. Jag står naturligtvis bakom båda reservationerna, men jag väljer att yrka bifall bara till reservation nr 3.

Den första reservationen vi har handlar om rösträttsålder. Det finns många motioner om det. En del motionärer vill att vi ska införa försök med rösträtt från 16 års ålder. Det är också en fråga som har diskuterats i samband med Demokratiutredningens förslag om att det ska göras sådana försök. Vi delar inte den uppfattningen. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att rösträtt och myndighetsålder hänger ihop. Rösträtt och valbarhet bör också hänga ihop.

Däremot tycker vi att det borde finnas skäl att fundera över om det går att införa rösträtt från det år man fyller 18. Det förs en diskussion om att

det är lättare att få personer att engagera sig i valfrågor om de också kan rösta. Som vallagen i dag är utformad hamnar man i läget att inte alla som går i samma klass får rösta i samma val på hösten. Om man går tredje året på gymnasiet och det är diskussioner i skolan om valfrågor är det några som inte får rösta. Vi tror att det vore bra om alla fick rösta i det valet. Därför menar vi att det är bra att få rösta det år man fyller 18.

Den andra reservationen handlar om rösträtt och medborgarskap. Före voteringen talade Patrick Reslow om behovet och vikten av att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar, då rösträtt följer medborgarskap och inte bosättning. Vänsterpartiet tycker att det är bra om alla som har rätt att rösta gör det, men vi skulle också tycka att det vore vettigt om man i riksdagsvalet utökade rösträtten i enlighet med det som gäller för kommun- och landstingsval. För att människor som bor stadigvarande i landet ska kunna vara med och påverka den politik som bedrivs tycker vi att det bör vara rösträtt även till riksdagen för dem som är bosatta i Sverige. Det är det som berörs i reservation nr 3, som jag har yrkat bifall till.

Anf. 135 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! I betänkandena KU13 och KU14 behandlas olika förslag om förändringar av rösträtt och valsysteem samt vallagsfrågor. Självklart måste regler och system för val förändras med hänsyn till samhällsförändringar, värderingsförskjutningar och tekniska förändringar eller på grund av uppenbara problem eller olägenheter. Det sker också löpande förändringar. Till exempel kan nämnas att partisymboler kommer att kunna finnas på valsedlar från och med valet 2018, något som föreslagits under många år.

Jag vill dock betona vikten av balans mellan behoven av förändring och en stor försiktighet. Valsystemet är inte lämpligt för överdriven experimentlusta även om den har aldrig så goda skäl.

Bland de saker som diskuterats inför betänkandet finns ett förslag angående behovet av att kunna garantera valhemligheten för synskadade vid personröstning. Det är en angelägen fråga. Det är viktigt att alla väljare kan garanteras samma rättigheter och möjligheter. Därför föreslår vi att frågan löses snarast, dock senast inför valet 2022.

Vad gäller elektroniskt röstningsförfarande är det lätt att säga att det hör framtiden till och hoppa på tåget. Men det är väldigt viktigt att man kan garantera integritet och säkerhet vid övergång till ett nytt system. Stora problem har uppdragats i andra länder. Innan vi kan garantera full säkerhet ska vi ha en väldigt stor försiktighet.

Sammanfattningsvis finns bland de behandlade frågorna många som kommer att fortsätta att debatteras och utredas. Till exempel kan nämnas frågor om sänkt rösträttsålder, personvalsysteemets utformning och valkretsindelningen. Många av de här frågorna behöver nog behandlas i en helhet, då vi behöver vara brett parlamentariskt överens om det regelsystem som demokratin tillämpar. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandena KU13 och KU14.

(Applåder)

Anf. 136 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi debatterar KU13 och KU14, två betänkanden med över 70 motionsyrkanden som behandlar mängder med frågor om hur man

ska rösta och vem som ska få rösta. Det stora och viktiga som utskottet har enats kring är en uppmaning till regeringen att senast till valet 2022 lösa frågan hur synskadade ska kunna rösta och ändå behålla sin valhemlighet.

En fråga som vi har berört mycket i utskottsbetänkanden och som flera andra har varit inne på är frågan om e-omröstning. Vi i Miljöpartiet är stora förespråkare för att utveckla vissa delar av direktdemokratin, som medborgarinitiativ och lokala folkomröstningar. När man tar fram utvecklade e-omröstningssystem blir den typen av demokratiseringar självklart betydligt enklare.

Men samtidigt har vi varit väldigt bekymrade för hur man ska klara de tekniska lösningarna och hur man ska kunna garantera att de lösningarna är tillräckligt säkra och kontrollerade. Den senaste tiden har stora läckor och bevis för övervakning från främmande makt uppmärksammats. Att man verkligen ska kunna rösta under stor säkerhet är väldigt viktigt.

I riksdagen planerar vi för närvarande ett stort firande av demokratin, ett hundraårsjubileum. Herr talmannen driver detta med stor framgång. Det kommer att bli ett stort antal aktiviteter under en lång tid. Även om mycket av planeringen återstår ser jag fram emot det. Det har också fått mig att tänka på det här med kvinnlig rösträtt.

Jag såg för några månader sedan filmen *Suffragette*, som handlar om den svåra vägen till kvinnlig rösträtt i England. Filmen handlar om en vanlig arbetarkvinna och hur rena tillfälligheter gör att hon radikaliseras och kommer att delta i den våldsamma grupperingen runt Emmeline Pankhurst. Det fick mig att tänka på hur kvinnor som hon riskerade allt de hade för min rätt att rösta, utbilda mig och till och med sitta i riksdagen.

I Sverige var processen för kvinnlig rösträtt fredligare, men det dröjde ända till 1921 innan vi fick rösträtt, och då var Sverige sist i Norden. Det är alltså 95 år sedan kvinnor fick rösta för första gången. Det var också då man kunde gifta sig utan att bli omyndigförklarad. För 90 år sedan var universiteten fortfarande till enbart för män. Kvinnor fick gå på avgiftsbelagda flickskolor. Argumenten från de styrande mot kvinnlig rösträtt handlade om att politik var för komplicerat för en kvinnohjärna.

Nu pågår en diskussion om hur vi ska bredda demokratin för unga. Det är jätteviktigt, tycker jag, eftersom genomsnittsåldern för de röstande ökar i takt med att vi allihop blir äldre. Det tar också längre tid för unga att få fast jobb och bostad. Trots att unga har ett stort engagemang i samhällsfrågor har de inte lika ofta möjlighet att påverka. Även om politiken och det civila samhället på många ställen försöker stärka ungas möjligheter till deltagande behöver mycket mer göras.

Det finns också många länder som tillåter yngre människor, till exempel 16-åringar, att rösta. Österrike, Norge och Tyskland har genomfört eller har försök med 16-årsgräns för röstning. Här i Sverige får 16-åringar rösta i kyrkovalet. Nu finns det förslag från Demokratiutredningen om försök med rösträtt för 16-åringar i kommunvalen. Det man sett väldigt tydligt när man genomfört den typen av försök är att man får ett ökat valdeltagande, eftersom man börjar rösta när det finns ett tryck från skolan och från familjen.

Det är förstås också mer spännande med samhällskunskapen när den är kopplad till att direkt få lov att gå och rösta. Jag tror också att politiken skulle bli bättre. Man ska komma ihåg, som jag sa tidigare, att den genomsnittliga åldern på dem som röstar i Sverige stadigt går uppåt. Efter att

Demokratiutredningens förslag har remissbehandlats hoppas jag att det kan komma den typen av förslag att låta kommuner som vill vara försökskommuner för sänkt rösträttsålder få vara det.

Herr talman! Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 137 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag missade mitt inlägg i förra debatten på grund av gruppmöte.

Konstitutionsutskottet behandlar i sina betänkanden om rösträtt, valsysteem och vallagsfrågor ett stort antal motioner, ungefär 65.

Ur betänkandet om rösträtt och valsysteem vill jag lyfta fram vårt särskilda yttrande från allianspartierna om personval. I det konstaterar vi att det med nuvarande personvalsspärr finns en möjlighet att bli personvald i partier med upp till ungefär 10 procent av väljarna. Har partierna en större andel väljare är det sällan någon lyckas bli personvald i de partierna. Vi lyfter fram att inslaget av personval borde förstärkas så att det går att bli personvald även i de större partierna.

Från betänkandet om vallagsfrågor vill jag nämna vår alliansmotion om snabbare omval. Att det med nuvarande regler ska behöva ta ett halvår efter ordinarie val tills ett omval kan genomföras är naturligtvis otillfredsställande. Vi hade ett sådant omval i Skåne, till Båstads kommunfullmäktige, efter det senaste valet. Jag kan nu dock konstatera att regeringen har tillsatt en utredning som ska se över förfarandet vid omval. Jag kommer själv att ha möjlighet att få vara med i det utredningsarbetet, och det ska bli intressant.

Frågor om elektronisk röstning i vallokal eller genom internet lyfts fram i flera motioner. Elektronisk röstning i vallokal är vanlig i många länder. Man kan då spara på utskick av valsedlar, och väljaren kan i stället i ett valbås markera vilka kandidater den vill rösta på. En stor nackdel i de systemen är dock att röstning i regel kan ske endast på valdagen, vilket ju kraftigt begränsar valdeltagandet.

Röstning via internet har på försök prövats i flera länder, bland annat i Norge, där dock med höga kostnader och tyvärr ett misslyckat resultat. Några länder, Estland och Sydkorea, har som jag uppfattat det genomfört fullskalig internetröstning. Vi bör se om de systemen kan vara möjliga att tillämpa. Men vi måste vara medvetna om att det är svårt att kunna både garantera rösthemligheten och kontrollera att rösterna blivit korrekt registrerade.

Herr talman! I KU har vi enats om ett tillkännagivande till regeringen om valhemligheten för synskadades personröster. Jag yrkar bifall till detta och till utskottets förslag i betänkandet i övrigt.
(Applåder)

Anf. 138 MATHIAS SUNDIN (L):

Herr talman! Valhemligheten är en helt avgörande del i en demokrati. Har man inte valhemligheten kan man inte rösta som man vill utan att någon kan kontrollera detta. Så fungerar inte demokratin. Man kan utsättas för påtryckningar om hur man ska rösta. Man kan också känna ett indirekt tryck hur man ska rösta även om inte någon direkt har gått på och sagt: Du borde rösta så eller så.

Prot. 2015/16:95
20 april

*Frågor om rösträtt,
valsysteem m.m. och
Vallagsfrågor*

Man kanske jobbar i en viss position i en myndighet eller någon annanstans i samhället där det finns de som tycker att man borde rösta på ett visst sätt. Eller man kanske kommer från en familj som tycker att man borde rösta på ett visst sätt. Men valhemligheten garanterar att man kan rösta precis som man vill. I det här landet, där vi har personröster, kan man också rösta på vilken person som man vill utan att utsättas för några påtryckningar. Ingen kan kontrollera detta i efterhand.

Men synskadade i Sverige saknar den möjligheten och rätten till valhemlighet, i varje fall när de vill personrösta. Då måste de få hjälp av någon person som läser upp namnen och hjälper till med att framför allt kryssa i vem de vill rösta på. Även om den personen inte har någon rätt att sprida detta vidare blir det ändå inte någon fullskalig valhemlighet som råder för synskadade.

Detta har vi motionerat om från Liberalerna. Jag är väldigt glad att utskottet vill bifalla detta och att alla ställer upp för det så att vi snabbt kan få till en lösning. Det blir ett tillkännagivande till regeringen som sedan får återkomma, gärna så snart som möjligt om det redan går att göra, i varje fall i en testverksamhet eller så. Det vore väldigt bra om det gick till valet 2018, men senast 2022 ska det vara på plats.

Detta bör nu gå att lösa tekniskt utan några större problem. Det finns en mängd olika möjliga lösningar. Vi ska inte från riksdagen lägga oss i precis vilken som är bäst. Men det finns i varje fall ett antal att välja på.

Jag lyssnade i dag på Sveriges Radio när de rapporterade om det här förslaget och beslutet. Ylva Henriksson blev intervjuad. Hon har aldrig fått rösta med bevarad valhemlighet, inte i något val. Man frågade henne: Hur skulle det kännas om du i varje fall 2022 får rösta med helt bevarad hemlighet? Hon sa: Vilken frihet, vilken glädje!

Jag instämmer med henne och yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 139 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Mathias Sundin visade genom motionen som vi nu har ställt oss bakom att det är lönt att motionera i riksdagen. Det är kanske 95 procent som går till avslag. Men då och då kan ett parti som Liberalerna lyfta fram vad som kan synas vara en liten fråga. Men för dem som är drabbade av det är det en stor fråga. Jag gläds med Liberalerna och ännu mer med de synskadade som innan 2022 ska få en ändring på detta förhållande. Det gäller framför allt personkryssandet.

Det leder mig till personvalet och vad vi har sagt i utskottet. Det har sedan 1995 funnits möjligheten att ha en preferens inte bara om vilket parti man vill rösta på utan också om vilken kandidat som man vill ska vara ens representant i riksdagen.

När en stor del av utskottet var i USA på studieresa i South Carolina mötte vi Joe Wilson, en kongressledamot av det gamla snittet, som man skulle kunna säga gav ett ansikte åt att vara konservativ. Men han var det i en god mening.

Jag tänker på att han pussade mormor på kinden. Han tog småbarnen i famnen. Han hälsade på unga män och kvinnor och växlade några ord med dem om idrott. Han över huvud taget engagerade sig, och han kände alla. Från vallokal till vallokal åkte vi i spåren av Joe Wilson. Det var rent fantastiskt att se: Your man in Congress. Din person i parlamentet.

Detta behöver vi mer av. Det ska vara lätt att lyfta telefonen och knacka på axeln och säga: Du glömmer väl inte på vems uppdrag som du är i parlamentet? Du glömmer väl inte att du är min representant? Du är min röst. Personvalet gör detta möjligt.

Jag ska först som sist erkänna att det är jobbigt. Jag har i varje val där det har varit möjligt att personvälja fått vara med om det. Konkurrenten är då inte bara mellan partierna utan väldigt mycket inom partierna. Det är jobbigt, men det är nödvändigt för demokratin.

Demokratin får ytterligare en aspekt då man inte bara, som i mitt fall, kan välja att rösta på Kristdemokraterna utan kan säga: Jag har förtroende för Tuve Skånberg, och jag vill skicka honom. Det ger mig inte bara ett mandat utan ett ökat förtroende och ett ökat krav.

Det handlar om att leva upp till de krav som ställts av dem som har satt ett kryss för mitt namn. Jag är ansvarig för att finnas till på till exempel Facebook och redovisa vad jag gör och svara på väljarnas frågor. Efter fattig förmåga försöker jag – och säkert alla personkryssade och säkert alla ledamöter – att leva upp till detta.

Dessa frågor skulle man kunna gå vidare med. Det har gått från 8-procentsspärr till numera 5-procentsspärr, som gäller på alla de tre eller fyra politiska nivåerna. Det är viktigt att diskussionen fortsätter. Nu har inte allianspartierna reserverat sig. I alla grundlagsnära frågor finns en gentlemen's agreement att vi gör upp tillsammans över blockgränserna. Detta är en sådan fråga.

Vi tror att framtiden kommer att gå i den riktningen, och vi vill gärna puffa för att ytterligare fundera över vad som kan göras för att öka personvalsinslaget. Det är förvisso en effekt som syns i de mindre partierna, men det är inte alls så lätt – nästan omöjligt – att få genomslag i Socialdemokraterna och Moderaterna. Det finns enstaka exempel, men det är mycket svårt. Det bör vara lika viktigt för en socialdemokrat eller en moderat väljare, givet att det är fråga om samma höga siffror, att få känna att det här är min man eller kvinna i parlamentet – inte bara för oss i de än så länge mindre partierna.

Jag vill också lyfta upp en annan fråga som handlar om att följa med tiden, nämligen den elektroniska röstningen. Utskottet har förvisso inte gjort ett tillkännagivande. Utskottet har avstyrkt motioner som handlar om elektronisk röstning. Men utskottet har skrivningar som säger att detta är något som är på väg. Det kommer förr eller senare. Vi kan inte sätta oss emot digitaliseringen. Vi säger inte när eller hur, men ett enigt utskott – det vill jag få fört till protokollet för framtida läsare – är klar över att utvecklingen går framåt. Vi motsätter oss inte denna utveckling. Vi vet att stora demokratier ute i världen, utan att nämna dem, redan använder elektronisk röstning. Sverige kommer att göra det. Men vi vill att det ska vara säkert, så att ingen står över axeln och tittar på när någon annan röstar. Det ska råda ett fullt förtroende för att min röst inte försvinner ut i cyberrymden.

Herr talman! Jag yrkar visserligen avslag på 65 motioner men likväl bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 april.)

§ 21 Författningsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU16
Författningsfrågor
föredrogs.

Anf. 140 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! I det här betänkandet från KU, *Författningsfrågor*, behandlar vi ett stort antal motioner från allmänna motionstiden som rör centrala frågor om vårt statskick, till exempel statschefen, antalet riksdagsledamöter och karantänsregler för statsråd.

Det är viktigt att ha en levande debatt om grundreglerna för vår demokrati. Samtidigt bör man framhålla att för inte så länge sedan gjorde den parlamentariskt sammansatta Grundlagsutredningen en stor översyn av regeringsformen, vår viktigaste grundlag. Den översynen slutfördes 2008, och de lagändringar som utredningen föreslog trädde i kraft 2011. Det innebär att vi i närtid har haft en analys av hur vår grundlag ska vara utformad, och det är viktigt att slå vakt om den. Därför finns det just för dagen ett begränsat utrymme för att gå vidare med ytterligare grundlagsöversyner och stora grundlagsreformer.

Grundlagsutredningens betänkande var resultatet av en bred kompromiss mellan alla partier som då satt i riksdagen. Den dåvarande regeringen utarbetade sedan en proposition för att förverkliga utredningens förslag. Den propositionen utarbetades i nära samverkan mellan partierna som var representerade i utredningen.

Det här är ett gott exempel på hur vi i Sverige hanterar viktiga frågor om demokratins spelregler. Jag ser det som en viktig ambition att vi även i fortsättningen ska sträva efter bred enighet om grundlagsfrågor och grundlagsnära frågor. I det här betänkandet finns ett exempel på hur vi från allianspartiernas sida lever upp till ambitionen i konkret agerande. Det handlar om frågan om författningsdomstol och abstrakt normprövning.

Frågan om hur konflikter mellan normer på olika nivåer i normhierarkin ska lösas har under lång tid varit föremål för författningpolitisk debatt. Konflikten är välkänd mellan å ena sidan dem som har betonat folksuveränitetsprincipen och bestämmelsen i regeringsformen om att riksdagen är folkets främsta företrädare och å andra sidan dem som har betonat att demokratin har fler beståndsdelar än majoritetsbeslut. Det handlar om bestämmelsen i regeringsformen om att den offentliga makten utövas under lagarna samt att varje organ som utövar offentlig makt, inklusive riksdagen, behöver kontroller och motvikter, det som på engelska kallas för checks and balances.

Man kan sammanfatta konflikten så här: Är det riksdagen som ska tolka grundlagen när den stiftar lag, och då avgöra om en viss lag är förenlig med till exempel fri- och rättighetsskyddet, eller är det domstolarna och myndigheterna som har att tillämpa lagen som ska tolka grundlagen och avgöra om lagen är förenlig med fri- och rättighetsskyddet?

Genom en ändring i regeringsformen som trädde i kraft 2011 upphävdes det så kallade uppenbarhetsrekvisitet, som föreskrev att domstolar och myndigheter fick underlåta att tillämpa en lag eller en förordning endast om konflikten med högre norm, främst grundlag, var uppenbar. Den förändringen innebar att utrymmet för normprövning utökades. Därmed var

borttagandet av uppenbarhetsrekvisitet ett viktigt steg mot att ge domstolarna ökade möjligheter till normprövning och därigenom att stärka skyddet för de medborgerliga fri- och rättigheterna.

Det som domstolarna i Sverige utövar i de sammanhangen kallas för konkret normprövning. Det betyder normprövning som aktualiseras i ett konkret fall som ska prövas av domstol eller för den delen förvaltningsmyndighet. Resultatet av en sådan normprövning kan bli att en grundlagsstridig bestämmelse åsidosätts i det enskilda fallet.

I Sverige finns inte några möjligheter till abstrakt normprövning. Med det menas att det görs gällande att en bestämmelse i lag eller annan författning strider mot en överordnad norm utan koppling till något enskilt fall. Det är inte möjligt att i Sverige väcka talan i domstol och begära att domstolen ska upphäva en viss bestämmelse i en viss lag med hänvisning till att bestämmelsen strider mot grundlagen.

Det närmaste abstrakt normprövning vi kommer i det svenska systemet är Lagrådets förhandsgranskning av lagförslag. Det finns flera argument för att tillåta abstrakt normprövning, till exempel att det vore värdefullt om en prövning av en bestämmelses grundlagsenlighet kom till stånd så snabbt som möjligt och utan att man behöver invänta att ett enskilt fall dyker upp. Man kan också hävda att det är mer rättssäkert för enskilda medborgare att prövningen görs på ett abstrakt plan än att en medborgare ska behöva driva sitt fall genom alla rättsinstanser för att få till stånd en prejudicerande dom.

Abstrakt normprövning skulle lämpligen kunna koncentreras till en viss domstol, antingen en särskild författningsdomstol eller, vilket förmodligen vore mer praktiskt, till en redan befintlig domstol, till exempel Högsta domstolen.

De fyra allianspartierna står bakom tanken att Sverige borde gå mot att införa abstrakt normprövning, men vi har valt att inte lägga fram något sådant yrkande i konstitutionsutskottet den här gången. Skälet är just att Grundlagsutredningen 2008 behandlade frågan om normprövning och då landade i, som jag sa tidigare, att ta bort uppenbarhetsrekvisitet och därigenom stärka mekanismerna för konkret normprövning i Sverige.

Vi respekterar den kompromiss som ingicks och yrkar alltså inte på att riksdagen ska göra ett tillkännagivande till regeringen om att utreda införande av abstrakt normprövning, trots att vi sannolikt hade kunnat få majoritet i utskottet och i kammaren för ett sådant ställningstagande. Vi tycker inte att grundlagsändringar ska trumfas igenom med snäva majoriteter, utan vi respekterar den uppgörelse som nåddes 2008. Men vi vill samtidigt på det här sättet markera att vi fortsätter att ha den principiella synen att abstrakt normprövning borde bli möjlig i Sverige och att vi kommer att fortsätta att arbeta i den riktningen.

En fråga där Moderaterna däremot har en reservation handlar om ett yrkande om domstolarnas självständighet. Vi menar att den principen borde tydliggöras. Det finns en grundlagsbestämmelse som handlar just om domstolarnas självständighet: 11 kap. 3 § regeringsformen. Men på senare tid har det visat sig att domstolarnas självständighet är mer begränsad än vad grundlagsstadgandet kan ge intryck av.

När Gotlands tingsrätt lade ut domstolens uppslagslistor på sin hemsida fick den ett föreläggande av Datainspektionen, som ansåg att förfarandet stod i strid med personuppgiftslagen. Högsta förvaltningsdomstolen gav

så småningom Datainspektionen rätt och menade att domstolarnas självständighet inte omfattar sådana beslut som domstolen fattar i den egna verksamheten avseende domstolens administration.

Vi menar därför att det skulle kunna uppfattas som att det föreligger en diskrepans mellan Högsta förvaltningsdomstolens beslut och ordalydelsen i 11 kap. 3 § regeringsformen. Vi anser därför att det finns anledning att utreda om regeringsformen behöver förtydligas i detta avseende.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till vår reservation i detta betänkande.

Avslutningsvis vill jag nämna att KU i detta betänkande har ett enigt förslag till ett tillkännagivande om att riksdagsstyrelsen borde tillsätta en parlamentarisk utredning om riksdagens arbete med EU-frågor. EU-arbetet är en viktig del av riksdagens arbete, inte minst de olika samråd som sker i olika former med regeringen. Men nu 20 år efter EU-inträdet, efter Lissabonfördragets ikraftträdande och i ljuset av de diskussioner som förs inom EU och mellan medlemsstaterna om att stärka de nationella parlamentens roll i EU-arbetet ser vi att det är motiverat med en ny översyn av riksdagens arbete med EU-frågor.

Vi föreslår därför att en sådan översyn ska tillsättas. Mot bakgrund av det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och till vår reservation. (Applåder)

Anf. 141 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! ”All offentlig makt i Sverige utgår från folket.” Så lyder som bekant portalparagrafen till den svenska regeringsformen. Det är med bestörtning som jag på senare tid allt oftare tycker mig se anledning att följa upp detta påstående med den förvisso logiska följdfrågan: Vilket folk då?

När hantverket att författa denna i många avseenden förnämsta och mest väsentliga av våra lagar företogs i början av 70-talet kan jag tänka mig att det inte ens föresvävade våra grundslagsfäder att något så självklart skulle behöva definieras närmare. Det är såklart det svenska folket.

Efter årtionden av aldrig sinande massinvandring, en alltmer uppluckrande kulturell relativism kring om och vad ett svenskt folk är samt ett EU-medlemskap som hela tiden innebär att mer och mer av det svenska beslutsfattandet läggs ut på delegation till andra länders företrädare i Bryssel och Strasbourg synes det tyvärr bli alltmer diffust vad och vilka som utgör detta folk som all offentlig makt ska utgå från.

Vi har här i dag till och med behövt värna det svenska statskicketts grunder med anledning av motioner och reservationer från andra partier om att ge icke svenska medborgare rösträtt i val till riksdagen och därmed också makt att ändra det grundläggande fundament för den svenska samhällsbildningen som inte minst regeringsformen utgör. Detta är inte bara häpnadsväckande. Det är direkt stötande, herr talman.

Tvärtom behöver vi sluta upp bakom och stärka såväl självbilden och självbestämmandet som det svenska medborgarskapets betydelse och sammanhållningen svenskar emellan. Ett första litet steg, som det tyvärr är rätt så tragiskt att det ens ska behövas, skulle kunna vara att göra som vissa andra europeiska demokratier, nämligen att komplettera grundlagen med en inledande beskrivning av vilket folk, eller demos, det är som utgör grunden för den svenska demokratin. I vårt fall skulle då denna beskrivning

förstås kunna inledas med en berättelse om Sverige som land och svenskar som folk för att därefter åtföljas av en programskrivning med innebörden att Sverige är svenskarnas land samt att den svenska kulturella särarten, det svenska språket och den svenska historien är avgörande för framväxten av det moderna Sverige, på samma sätt som det nutida Sverige är en naturlig fortsättning på den svenska historien.

Det är sålunda med blandade känslor av både glädje och lite sorg som jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 7 i KU16 om författningsfrågor.

Även om vi givetvis står bakom samtliga våra reservationer i det aktuella betänkandet påbjuder kutymen att jag för tids vinnande vid voteringen yrkar bifall till ytterligare endast en reservation. Med så många kloka och väl genomtänkta motioner från mina partikamrater på detta område hade jag faktiskt ganska stora problem att behöva välja här.

En av motionerna skulle riskera att beröva talmannen vissa uppgifter till förmån för statschefen. Därför vågar jag inte öppet yrka bifall till den här och nu i alla fall.

Efter moget övervägande yrkar jag i stället bifall till reservation 10 om att grundlagsfästa den svenska valutan. Här gör vi dessutom gemensam sak med företrädare för ett av regeringspartierna. Jag ser därför fram emot att hela det rödgröna blocket sluter upp vid omröstningen, så att vi kan lösa denna angelägna fråga för överskådlig framtid och så att euron eller någon annan valuta inte ska kunna införas genom ett enkelt majoritetsbeslut någon gång i denna kammare.

I viss analogi med detta ter sig också det faktum att något så främmande som EU-medlemskapet är instiftat och grundlagsskyddat i regeringsformen som extra olyckligt, speciellt när vår egen valuta inte ens är det.

Jag ska ta upp en helt annan fråga som rör motionen om att utreda lämpligheten i att införa en författningsdomstol och möjlighet till abstrakt normprövning. Där hade jag gärna sett – eller kanske snarare förväntat mig – att Alliansen skulle sluta upp bakom förslaget, detta då det oomtvistligt och allmänt känt skulle ha funnits en majoritet för ett sådant tillkännagivande inom åtminstone utskottet. Men sorgligt nog kan vi bara konstatera och beklaga att Alliansen ännu en gång inte kan, vågar och vill stå upp för sina egna förslag när dessa förslag faktiskt riskerar att gå igenom med stöd av Sverigedemokraterna.

Än märkligare ter sig detta förfarande då samtliga motionärer är ledamöter av just KU och nästan synes ha fått sitta och leta efter ursäkter för att inte tillstyrka sin egen motion. Den parlamentariska situationen och de nu anförda omständigheterna kring Grundlagsutredningen kände de nämligen till redan när de bestämde sig för att lägga fram förslaget.

Även om den nuvarande konkreta normprövningen i stort kan anses fungera bra ser vi att det kan finnas ett värde i att åtminstone överväga om det också bör införas möjlighet till abstrakt normprövning. Om sedan denna och andra uppgifter ska läggas på en särskilt inrättad domstol eller inte hade vi gärna sett hade fått belysas närmare än vad som hittills har varit fallet genom att det tillsätts en gemensam utredning på detta område.

Bland övriga förslag och reservationer i betänkandet skulle jag kortfattat vilja lyfta fram dem som handlar om kungahuset vara eller icke vara, med tanke på att jag vet att just denna fråga väcker en del debatt i samhället i stort. Det ska jag göra genom att säga något som man kanske inte hör en

politiker säga tillräckligt ofta. Jag har – hör och häpna – tagit intryck av andra och ändrat uppfattning i denna fråga. Jag har aldrig sett mig själv som någon stor rojalist, och i likhet med många andra ifrågasatte jag också som ung och oförståndig det demokratiska i att någon kunde ärva sitt ämbete. Men på äldre dagar har jag kommit till insikt om att demokratiaspekten kanske inte riktigt håller som invändning.

Först och främst är faktiskt det nuvarande kungahuset demokratiskt valt av folkets företrädare, om än för väldigt länge sedan och för en väldigt lång mandatperiod som sträcker sig över både en och flera mansåldrar. Men det jag främst sätter min tillförsikt till är det obestridliga faktum att även statschefen är underställd samma demokratiska princip om negativ parlamentarism som till exempel statsministern. Båda dessa herrar, som det råkar vara för tillfället, måste alltså agera på ett sådant sätt att de åtminstone tolereras av en majoritet av de folkvalda representanterna i riksdagen. Annars kan var och en av dem avsättas av de folkvalda. Denna omständighet bekräftas faktiskt också av just den förevarande debatten, där vissa strävar efter att uppnå en parlamentarisk majoritet för att avskaffa monarkin, vilket i sin tur då skulle vara fullt möjligt på samma sätt som man kan avsätta en uppenbart olämplig regering.

Även utöver det principiella resonemanget kan jag se en praktisk fördel i att det finns åtminstone en fast konstant i ett samhälle som är i ständig förändring. Vi föreslår också att statschefen får vissa utökade uppgifter i detta avseende.

I så gott som alla andra demokratiska monarkier är det statschefen som formellt leder arbetet med att bereda förslag till ny regeringschef, vilket sedan – förstås – parlamentet får ta ställning till. Jag kan i alla fall inte se att det skulle vara mer problematiskt eller sämre demokratiskt förankrat att göra så än att det, som i dag, är den avgående talmannen från ett politiskt block som vid regeringsskifte ska föreslå en statsminister bland sina politiska motståndare – snarare tvärtom. Därmed är det inte sagt att jag inte tycker att de talmän som hittills har förelagts denna delikata uppgift har skött densamma med något annat än den högsta äran, men rent principiellt kan jag nog ha större invändningar mot en sådan ordning än att man låter någon som uppenbarligen fortfarande åtnjuter förtroende hos en majoritet av folket göra detsamma.

Avslutningsvis skulle jag vilja gratulera prins Carl Philip och prinsessan Sofia till en lyckosam nedkomst, på samma sätt som jag gratulerar alla andra jag får vetskap om i deras glädjestund, och förstås hälsa den nya prinsen välkommen till världen.

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 142 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Som vi har hört diskuterar vi alltså ett betänkande som handlar om författningsfrågor, och det behandlar 90 olika motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Det är ett ganska spretigt betänkande, och det är hopklumpat i olika former av kluster. Jag tänkte tala lite grann om några valda delar, och jag börjar från början i punkterna och går mot slutet.

Den första delen handlar om statsskicket. Vi hörde Andreas Norlén säga att vi hade en översyn av grundlagen ganska nyligen, att vi inte brukar

gå in och ändra så där lite hur som helst och att det ändå skedde en översyn ganska nyss. I den översynen diskuterades inte frågan om statskicket. Jag tycker att det är dags att vi gör det på riktigt. Den senaste stora översynen där frågan var med skedde 1974, då vi fick den grundlag vi har nu. Det var då en rejäl diskussion om statskicket, och det är ett tag sedan. Jag tycker att det finns anledning att faktiskt göra en ordentlig översyn av frågan.

Det är otidsenligt att ha en monark som högsta chef i det svenska systemet. Vi har ett system där vi väljer företrädare till riksdagen men där statschefen är ett ärvt ämbete. För Vänsterpartiet är det en väldigt märklig ordning. Det är också en märklig ordning att den person som är statschef – det är alltså kungen – har full immunitet. Det borde vara på samma sätt som för till exempel riksdagsledamöter, det vill säga en begränsad immunitet som gäller utifrån vad som utförs i ämbetet. Om statschefen – kungen – inte är på plats och det är någon annan som utför hans uppgifter gäller begränsad immunitet, men för honom själv är immuniteten helt obegränsad. Det tycker vi också att det ska göras något åt.

Jag kommer inte att yrka bifall till alla våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 2. Den handlar om att göra en översyn av och en utredning om hur vi ska kunna gå från monarki till ett fullt parlamentariskt statskick.

Det är några andra delar jag vill kommentera. Det är till exempel frågan om karantänsregler. Där har Vänsterpartiet en motion om att göra en utredning och se över möjligheten att införa karantän för statsråd och vissa höga tjänstemän. Det kan ske på lite olika sätt, men vi ska se över detta så att det inte går att hoppa hur som helst mellan höga politiska uppdrag där man har mycket insyn i till exempel olika företags villkor. Det handlar alltså om att gå från politiska uppdrag och rakt in i andra uppdrag, där uppdragen kan påverka varandra åt bägge håll. Det gäller framför allt dem som haft politiska uppdrag, till exempel suttit i regeringen, varit statssekreterare eller haft andra höga tjänstemannauppdrag. Där bör vi kunna titta vidare på karantänsregler.

Detta har vi motionerat om förut, och vi har haft reservationer. Men i det här fallet har vi faktiskt ingen reservation, utan vi yrkar avslag på vår egen motion. Det beror på att det faktiskt pågår saker. Det finns utredningar i ämnet, och vi är överens i utskottet om att det här är viktigt att titta på. Vi gör dock inga tillkännagivanden i det här läget, och det är helt okej för mig. Jag tycker att det är bra att dessa utredningar pågår, och det är helt okej att vi avslår motionen. Den har blivit överflödigt sedan sist. Faktiskt är det så att det arbete som nu pågår har påbörjats efter att motionen skrevs. Det är jag alltså väldigt nöjd med.

Vi har också en reservation som handlar om den offentliga äganderätten, och det är en fråga vi har haft uppe förut. Det finns i grundlagarna ett starkt skydd för den personliga, privata äganderätten, men saker som ägs gemensamt går det väldigt lätt att göra sig av med. Man kan efter ett valresultat där det har blivit en ny majoritet, till exempel i en kommun eller ett landsting, sälja ut gemensamt ägd egendom med en rösts övervikt. Det är ett beslut där man faktiskt gör ett ganska stort ingrepp i någonting som kanske har byggts upp under lång tid.

Att bygga upp verksamheter och tillgångar i en kommun eller ett landsting, eller i staten för den delen, är något som pågår länge. Att det sedan ska kunna säljas ut med en enda rösts övervikt tycker vi inte är riktigt bra.

Vi tycker att man måste se på det på ett annat sätt och skapa ett starkare skydd för gemensamt ägd egendom. Därför tycker vi att det bör göras en utredning och ses över hur det kan komma in i grundlagen.

I övrigt delar jag utskottets ställningstaganden och yrkar bifall till dem, med undantag för de reservationer vi har. Jag yrkar dock bara bifall till reservation nr 2.

(Applåder)

Anf. 143 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Det är svårt att behärska sitt replikfinger när Mia Sydow Mölleby vill införa republik. Argumenten är hyfsat välkända, men jag tycker ändå att de kan förtjäna kammarens uppmärksamhet i alla fall i ett par minuter till.

Som Mia Sydow Mölleby mycket riktigt sa var den utredning som ledde fram till 1974 års regeringsform den senaste gången vi samlat såg över statskicketets grunder. Det var för övrigt Gustaf VI Adolf som undertecknade regeringsbeslutet om att tillsätta den utredningen, där avskaffandet av monarkin var en möjlighet. Sedan landade det politiska systemet på ett demokratiskt sätt i en kompromiss som innebar att monarkin bevarades, men monarken fick enbart representativa funktioner. Man kan diskutera om det var bra eller inte; jag tycker att det var en utmärkt kompromiss i god svensk anda.

SOM-institutets senaste mätning, som presenterades bara i dagarna, visar ökat stöd och förtroende för monarkin. Det är mycket glädjande och välförtjänt, skulle jag säga. Är det otidsenligt med monarki? Nej, jag tycker inte det. Vi har ju en rad olika offentliga ämbeten i Sverige, och de utses på en rad olika sätt. Riksdagen utses av folket, och statsministern utses av riksdagen. Statsråden utses av statsministern, och höga ämbetsmän utses av regeringen. Statschefen ärver sitt ämbete. Var och en av dessa metoder kan motiveras av rätt pragmatiska skäl.

Statschefen ska vara en samlande nationell symbol, och det är därför lämpligt att den utnämningen inte sker genom en politisk process. Vi röstar inte om hur svenska flaggan ska se ut vart fjärde år, och det är på liknande sätt med statschefen. Ska statschefen vara en samlande symbol behöver det förtroendet inte prövas vart fjärde år.

Anf. 144 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Vi tycker helt enkelt olika om detta. Det är 42 år sedan, och jag tycker att det är länge sedan. Jag tycker att det är dags att titta över detta igen. Jag tycker att det är otidsenligt, oavsett vilken kung som eventuellt skrev under olika utredningar och gav olika uppdrag. Jag tycker att det är dags att utreda detta.

Jag kan tänka mig att folk har förtroende för personer, men frågan är ändå om det är ett rimligt sätt att utse statschefen. Statschefen utses av den snabbaste spermien. Det tycker inte jag är ett rimligt sätt.

Det talas om en samlande symbol. Ja, för alla som är monarkister, men inte för oss som är republikaner. För mig är en kung ingen samlande symbol.

Jag tycker att det finns anledning att utreda det här.

Ibland fattar riksdagen beslut som en majoritet av folket kanske egentligen inte skulle vilja, därför att riksdagen har ett uppdrag att sätta ett slags prägel. Man kan vara normbildande även som riksdag.

Vi har till exempel fattat beslut här om att avskaffa barnagan. Folk tyckte att det var vansinne. Ändå tog riksdagen ett sådant beslut. I dag tycker alla att det är fullkomligt självklart att man inte ska slå sina unga.

Jag har svårt att förstå varför man inte ens kan titta på hur det här skulle kunna gå till. Jag tycker att det är otidsenligt. Vi tycker olika.

Anf. 145 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Enkammarriksdagen infördes innan vi införde 1974 års regeringsform. Tycker Mia Sydow Mölleby att vi då borde överväga att återinföra tvåkammarparlamentet? Det är ju med Mia Sydow Möllebys mått väldigt länge sedan vi införde enkammarriksdagen. Avtalslagen kom till 1915 och gäller fortfarande. Den borde vi väl se över då? Den måste ju vara uråldrig, även om den enligt all erfarenhet fungerar hyggligt väl för att reglera avtalsförhållanden. Och exemplen kan mångfaldigas.

Den svenska rättsordningen är resultatet av en process som har pågått genom århundranden. Sten har lagts till sten, och man har tagit bort vissa bitar och lagt till nya. Vi har reformerat för att bevara, för att citera Edmund Burke, och det är väl gott och väl.

Sedan om förtroendefrågan handlar om förtroendet för en person – ja, absolut. Det är klart att förtroendet för statschefen, kungen, och för monarkin handlar om en kombination av förtroende för ämbetet som sådant och förtroendet för den individ som innehar ämbetet.

Christian Dahlgren, krönikör i Östgöta Correspondenten hemma i Östergötland, är republikan och skriver: Bör vi ändå hurra på valborg? Självklart. Vi som är republikaner hurrar inte för monarkin. Vi hurrar för Carl XVI Gustaf. Det är inte uttryck för hycklande smygrojalism. Oavsett vad man tycker är det nämligen ett civiliserat och gott uppförande att alltid lyfta på hatten för statschefen.

Och så är det ju. Han symboliserar Sverige på ett sätt som jag vill påstå att en vald president aldrig skulle kunna göra. Men det är klart att hans förtroende bygger på att han fullgör ämbetet på ett förtroendefullt sätt. Om det inte sker kan ju diskussionen komma tillbaka.

Anf. 146 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Jag har svårt att kommentera vad enskilda personer har uttalat i Östergötland. Jag kan säga att jag hurrar också på valborg, men bara tre gånger, och jag hurrar för våren.

Jag förstod inte resonemanget att jag borde tycka att vi ska ha tvåkammarriksdag eftersom den var före 1974 års grundlag. Nej, alltså jag tycker att det är bra att vi har en enkammarriksdag, men jag tycker att det är dåligt att vi inte har gått vidare och moderniserat även statsskicket. Det är därför jag tycker att man ska se över vårt statsskick, och det är därför jag tycker att vi ska göra oss av med monarkin som system.

Gärna hurra för våren tre gånger!

Anf. 147 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Det vi just lyssnade på var bland det bästa i svensk demokrati. Det är konstitutionsutskottet som debatterar, och det handlar om

att vi brett kommer överens om grundlagen och grundlagsnära frågor. Vi måhända har åsikter som kanske inte ligger fullt i linje med majoritetens. Men vi accepterar likväl att det här är en grundlag, och den ändrar vi inte hur som helst.

Det finns en gentlemen's agreement, ja mer än så. Det finns en överenskommelse om att vi inte ändrar i grundlagarna med mindre än att det har gått mycket lång tid eller att det har tillkommit något väsentligt anorlunda. Det gör att Torekovöverenskommelsen, som har dryga 40 år på nacken, är alldeles väldigt aktiv och alldeles väldigt levande.

Sedan är det lite ironiskt att Mia Sydow Mölleby återigen gör kungen den tjänsten att han vid nästa votering får det politiska mandatet att vara vald av Sveriges riksdag när hon får igenom sin votering. Jag tors nämligen förutsäga att hon kommer att förlora och att majoriteten kommer att vinna. Därmed har kungen bekräftats och är demokratiskt vald. Annars hade Mia Sydow Mölleby vunnit, och då hade han med tiden blivit avsatt. Så är det dock inte, och så lär det heller inte bli vid nästa votering.

Nu vill jag stanna vid två ganska besvärliga ord. Den som till äventyrs lyssnar på den här debatten gör klokt i att spetsa öronen, för dessa ord är viktiga. Det ena är abstrakt normprövning och det andra är subsidiaritet. Vi tar abstrakt normprövning först.

Abstrakt är motsatsen till konkret. Det betyder att när man prövar en lag tar man inte ett fall som är uppenbart konkret, en människa som har brutit mot en lag och ska prövas mot en konkret lag, alltså efter att det har blivit ett rättsfall. I stället tittar man på en lag och ser om den i princip är förenlig med i det här fallet grundlagen eller inte. Det är abstrakt normprövning. Norm är alltså lagen.

En majoritet i riksdagen menar att det här är en bra idé, att man borde testa av en lag mot grundlagarna för att se om den är vattentät. Detta skulle någon annan göra än den politiska församlingen. Det borde typ en författningsdomstol eller likartat organ göra. Man skulle till exempel kunna använda Lagrådet och utöka med möjlighet att få abstrakt omprövning.

Vad är finessen med det? Jo, att någon lag finns som står över politiska beslut, som kan svänga, att vi ger grundlagen den statusen att en ny lag i juridisk mening inte får stå i motsats till en lag som ska antas eller nyligen har antagits, oberoende av om den har testats i domstol eller inte. Men som vi hörde tidigare har vi överenskommelsen att det ena blocket inte kör över det andra i grundlags- eller grundlagsnära frågor. Däremot skickar vi en klar signal om att vi hade kunnat göra det. Det finns en majoritet för det, och det här är en bra idé som brukas i demokratier som Tyskland och USA och är till oerhörd gagn för en författningsdomstol. Hur detta skulle utformas om det skulle kallas författningsdomstol lämnar det särskilda yttrandet öppet, men det borde prövas i en utredning. Det tycker vi, men vi yrkar inte på det utan har bara ett särskilt yttrande. Och vi ber kammaren att notera att vi skulle kunnat ha en reservation, men vi väntar till dess att det finns en bred blocköverskridande majoritet för att åtminstone titta på frågan. Hur länge vi väntar vet inte jag.

Sedan har vi det andra svåra ordet: subsidiaritet. Det har hänt att jag har blivit apostroferad och uppsökt av människor som säger: Enbart för att Kristdemokraterna är så förtjusta i författningsdomstolen röstar jag på er. Det är sant! Det finns sådana. Då kan man säga att vi måste vara politiska djur. Men de menar att det är så viktigt att någonting står över politiska

beslut och att det är grundlagen som är den norm som nya lagar ska prövas mot.

Så är det också med subsidiaritet. Det är ett besvärligt ord. Man skulle kunna översätta det med att beslut ska fattas på lägsta effektivaste nivå, inte på lägsta nivå, för då skulle alla beslut fattas hemma kring köksbordet, vilket är bra i och för sig för de beslut som kan fattas på köksbordsnivå. Men det är så många beslut som behöver komma upp på kommunal nivå, på region- och landstingsnivå, på nationell nivå i parlamentet eller till och med i EU och i en del fall ska prövas av FN.

Vad är subsidiaritetsprincipen? Jo, det är ett arbetsredskap, ett verktyg också i det politiska arbetet. Det är något som har slagit igenom alltmer på EU-nivå, och det är vi glada för. Kristdemokraterna menar att även svensk grundlag skulle omfattas av subsidiaritetsprincipen. Jag yrkar inte bifall till den reservationen, men ni kan notera att det är någonting som Kristdemokraterna för in i den politiska debatten.

Det betyder också att den högre nivån har bevisbördan när man vill ta över ett beslut. Låt oss säga att kommunerna inte sköter ett åtagande och parlamentet vill gå in och ta över den uppgiften från kommunerna. Då ligger bevisbördan på den högre nivån för att kunna lyfta bort det kommunala självbestämmandet i detta avseende.

Det är alltså ett sätt reglera var beslut bäst ska tas.

Herr talman! Jag har bara översiktligt behandlat ett par av de viktiga frågorna. Den viktigaste frågan nu är dock att gratulera till den nye prinsen. Vi gläds, och vi kommer vid nästa votering att notera, Mia Sydow Mölleby, att kungen är demokratiskt vald av Sveriges riksdag.
(Applåder)

Anf. 148 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Emanuel Öz kommer senare i debatten att ta upp de EU-relaterade frågor som gör att vi enhälligt tillkännager att riksdagen bör tillsätta en utredning om EU-hanteringen i riksdagen.

Jag vill anknyta till de inlägg som har gjorts om författningsdomstol och normprövning. Vi uppskattar mycket de ord som har sagts från talarstolen av utskottets ordförande och av andra ledamöter om att den kompromiss i grundlagsfrågor som nåddes under framlidne landshövdingen Per Unckels ledning gäller tills vidare. Förutsättningar för eventuella förändringar, att det skulle ha tillkommit något väsentligt annorlunda som inte var känt, bedöms inte finnas i den förhandlingsuppgörelsen. Vi är mycket positiva till det och har givetvis samma strävan.

De av oss som besökte Brasilien med konstitutionsutskottet för en tid sedan slogs av att det är en brist i det samhället att man inte förmår att göra konstitutionella förändringar över en låt vara ganska oklar men ändå blockgräns och därmed skapa en uppslutning kring de avgörande förutsättningarna för ett demokratiskt samhällsliv.

Jag vill ta upp substansfrågorna som berörs både i motioner och i de särskilda yttranden som föreligger. Från Socialdemokraternas håll är vi kritiska till hela framställningen av författningsdomstol och abstrakt lagprövning.

Emellertid är det betydelsefullt att sätta in detta i sammanhanget av hur den juridiska kontrollen och den politiska parlamentariska kontrollen samverkar i statskicket. Här har det hänt mycket betydelsefullt.

Som ung var jag själv kritisk mot utvecklingen av lagprövning och så vidare. Men jag anser att det som har skett och som är betydelsefullt för vårt statsskick är att Sverige är medlem i Europarådet och tillerkänner konventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna sådan status att den finns med i verkligheten som ett grundlagsdokument. Vi anser att det inte är tillåtet för riksdagen att införa lagstiftning som strider mot konventionen.

När vi läser domarna från domstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg är det ganska slående hur man utifrån konventionen och andra sidordnade konventioner söker finna en balans mellan medlemsstaternas egen konstitutionella reglering och det som gäller – inte för att det nödvändigtvis är Europa utan för att konventionens innehåll är så betydelsefullt i regleringen av mänskliga rättigheter, demokrati och det som med ett brittiskt uttryck kallas rule of law.

I viss mån kan man säga detsamma om domstolen i Luxemburg, EU:s domstol. Den dömer också på ett sätt som är betydelsefullt för oss. Men den lägger onekligen många gånger tonvikten på EU:s framtida existens och utveckling. Här gäller föreställningen att i institutionerna ska betydelsefulla värden tryggas på de europeiska statsterritorierna.

Existensen av dessa institutioner har gjort det möjligt för svenska domstolar att utöva en lagprövningsrätt, vilket har varit fallet sedan 1980-talet och framåt. Jag hade själv varit fortsatt kritisk om vi inte hade haft de två europeiska domstolarna över ett svenskt domstolsväsen.

Det är i och för sig numera ganska balanserat utfört i rätten till konkret lagprövning som gäller för både de vanliga domstolarna och förvaltningsdomstolarna. Det gäller också formellt, även om det sällan förekommer, myndigheternas möjligheter att åsidosätta en norm om de anser att den strider mot en överordnad norm.

Utan den europeiska rättsordningen och de två domstolarna skulle det för oss te sig mer tveksamt att slå sig på lagprövning över huvud taget eftersom det innebär ett åsidosättande av valresultat och parlamentarisk representation.

Det gör att vi är nöjda med hur långt vi har nått i det nuvarande systemet, och vi avråder från att gå vidare med en författningsdomstol vid sidan av eller parallellt med de två högsta domstolar och de underliggande domstolar vi har.

Vi är i långa stycken nöjda med hur Lagrådet arbetar. Vi anser också att konstitutionsutskottets granskning av statsråden, efterhandsgranskning, är ett värdefullt inslag. Vi strävar efter att denna granskning ska bli så allsidig och opartisk att den vinner respekt i det rättsliga kontrollsystemet.

Vi är mycket positiva till att vi i dag inte står inför ett konkret yrkande från Alliansen eller Sverigedemokraterna i dessa motioner. Vi vill dock gärna ta tillfället i akt att avråda från en fortsatt utveckling i den riktning som motionärerna strävar efter.

Jag avrundar med att säga att den europeiska komponenten i Sveriges konstitutionella liv är synnerligen betydelsefull och i många hänsyn positiv. Det bidrar på sitt sätt till att vi inte får svårartade konflikter mellan den politisk-parlamentariska delen och den rättsliga delen av vårt konstitutionella liv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande nr 16. (Applåder)

Anf. 149 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Det är fantastiskt att få sitta i konstitutionsutskottet. Hela arbetet med att ta fram detta betänkande har varit en otroligt intressant process, som säkert de som har lyssnat på delar av denna debatt har förstått.

Det är KU16 vi debatterar, om författningsfrågor. Det behandlar ett nittiotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014 och 2015. Det har varit en långdragen, lärorik och konstruktiv process som vi har hållit på med för att arbeta fram detta betänkande.

I detta sammanhang vill jag alldeles särskilt tacka vårt presidium, både Andreas Norlén och Björn von Sydow, som har gjort ett stort jobb med att hålla ihop och lotsa denna process som har pågått sedan förra våren framåt.

Det startade med att vi började arbeta fram ett betänkande, men sedan kom vi fram till att vi nog skulle låta det vila lite. Vi har haft ett intressant seminarium med grundlagsexperter som har gett sin syn på flera av de frågor vi lyfter upp i betänkandet. Det gäller inte minst frågan om författningsdomstol.

Även om alla motioner i betänkandet kommer att avslås är vi eniga om att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda riksdagens arbete med EU-frågor. Det pågår många förändringar på EU-nivå, men det finns också all anledning för riksdagen att själv regelbundet se över och förbättra arbetet mellan regeringen och EU, mellan regeringen och riksdagen och mellan riksdagen och EU. Just i år har vi haft osedvanligt många KU-anmälningar på EU-området, något som aktualiserar frågan extra mycket.

Jag har också tänkt lyfta upp frågan om karantänsregler och andra regler för statsråd, något som Vänsterpartiets Mia Sydow Mölleby liksom två av mina miljöpartikollegor har motionerat om. Det har varit en långvarig debatt i medierna kring att trovärdigheten för politiker minskar om man får gå över till den privata sektorn direkt efter att man har suttit på Regeringskansliet som minister eller statsrådssekreterare och kanske förhandlat fram ett avtal eller på annat sätt hanterat en fråga politiskt. OECD har konstaterat att de flesta medlemsländer har infört denna typ av regleringar för att undvika situationer med intressekonflikter i samband med övergång från politiken till näringslivet. Riksbanken har redan en sådan klausul.

För någon månad sedan startade regeringen ett arbete med att låta en utredare se över om det finns behov av att införa särskilda regler för statsråd och statssekreterare då de övergår till en annan anställning. Uppdraget ska vara klart till årsskiftet. Jag hoppas att detta ska leda till att intressekonflikterna blir färre och att förtroendet för statsförvaltningen inte fortsatt skadas när statsråd eller statssekreterare har avslutat sitt uppdrag och går över till andra anställningar.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 150 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottet behandlar i sitt betänkande *Författningsfrågor* nittiotalet motionsyrkanden, från både 2014 och 2015.

Agneta Börjesson gav en bra bakgrund till KU:s arbete med betänkandet, som har pågått under lång tid.

Vi är i utskottet eniga om ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda riksdagens

arbete med EU-frågor. Det handlar bland annat om hur riksdagen bör förhålla sig till utvecklingen inom EU med en förstärkt roll för de nationella parlamenten.

När det gäller motionerna är KU:s förslag att samtliga avslås. Många motioner är från Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets ledamöter, som vill ändra på nuvarande regler om hur landet ska styras. En hel del motioner avstyrks med hänvisning till att de frågor som tas upp i motionerna redan utreds. En sådan fråga är motionerna om minnesåret för den allmänna rösträtten och demokratins genombrott i Sverige.

Själv har jag glädjen att ingå i den jubileumskommitté inom riksdagen som under talmannens ledning redan arbetar med 100-årsfirandet av demokratins införande, som vi avser att genomföra mellan den 17 december 2018 och januari 2022.

Till Mia Sydow Mölleby vill jag säga: På valborgsmässoafton den 30 april kommer jag att hurra både för vår kung Carl XVI Gustaf och för våren.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande utan någon reservation.
(Applåder)

Anf. 151 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! I KU16 behandlas frågan om utredning av riksdagens EU-arbete. KU:s ordförande Andreas Norlén nämnde detta i korthet, och även Björn von Sydow nämnde att jag skulle ta upp det. Jag kommer enbart att uppehålla mig kring denna fråga.

Det är nämligen så att Sveriges medlemskap i EU innebär att riksdagen har överlåtit en del av sin beslutanderätt till EU:s institutioner. Regeringen företräder Sverige i EU men måste informera om och förankra sitt agerande i EU hos riksdagen. Tanken är att riksdagen, som folkets främsta företrädare, ska ha inflytande över de ståndpunkter som Sverige ska ha i EU.

Detta innebär även att riksdagen ska ha en reell möjlighet att i förväg påverka politikens inriktning och inte endast rätt att i efterhand kontrollera vad regeringen har gjort. Utgångspunkten för denna samverkan mellan riksdag och regering är att Sveriges intresse i EU ska tillgodoses på bästa möjliga sätt.

Lika tydligt är att det är regeringens ansvar att driva EU-arbetet. Därför har det mandat som erhålls från EU-nämnden inte någon bindande verkan för regeringen, eller för den delen för riksdagen som institution. Regeringen förväntas följa riksdagens mandat men agerar på det sätt som den bedömer att förhandlingen kräver och försvarar sedan detta inför riksdagen. Riksdagen har därefter att bedöma regeringens faktiska agerande, med beaktande av mandatet men också alla andra relevanta aspekter.

Medan den principiella ansvarsfördelningen är tydlig kan den begränsade skriftliga regleringen i regeringsformen och riksdagsordningen, tillsammans med en nu ganska lång rad yttranden från konstitutionsutskottet, göra det svårt att säkert veta vilka skyldigheter regeringen har gentemot riksdagen och vilket organ i riksdagen som ska kontaktas.

Det finns därför ett behov av att tydliggöra hur arbetet ska utformas för att säkerställa att Sverige får ett optimalt inflytande i EU för en EU-politik som är förankrad i riksdagen på det sätt som vårt styrelseskick förutsätter.

Vi bör undvika arbetsmetoder som gör att Sverige ingriper i förhandlingsprocedurerna i EU på ett sätt som av våra partner uppfattas som onödigt omfattande, utan att det ger någon ökning av Sveriges reella inflytande.

Arbetsmetoder bör eftersträvas som, med utgångspunkt från det gemensamma intresset och ansvaret att Sverige kan få största möjliga inflytande, är så anpassade som möjligt till en gemensam bild av hur EU:s beslutsprocesser faktiskt fungerar i den komplicerade förhandlingsmiljön med till exempel kommissionen eller rådet.

Herr talman! Riksdagens arbete med EU-frågor har utvecklats i flera omgångar sedan inträdet 1995. Jag ska bara nämna några exempel. Till exempel genomfördes ett antal ändringar i riksdagsordningen år 2007 i syfte att framhålla utskottens ansvar i EU-arbetet och se till att riksdagen kan komma in tidigt i beslutsprocessen. Ändringarna innebär bland annat att utskotten ska granska vissa EU-dokument och att utskotten kan begära överläggningar med regeringen i EU-frågor. I december 2009 trädde som bekant dessutom Lissabonfördraget i kraft med nya bestämmelser om de nationella parlamentens roll. Med anledning av detta infördes bestämmelser i riksdagsordningen om bland annat subsidiaritetsprövningar av förslag till EU-lagstiftning och riksdagens deltagande vid fördragsändringar.

Därtill finns det i EU-sammanhang ett interparlamentariskt samarbete mellan de nationella parlamenten. Där pågår även diskussioner om hur de nationella parlamentens samarbete och verktyg för att påverka EU:s beslutsprocess kan stärkas, något som riksdagen inte riktigt har tagit ställning till. EU-kommissionen har dessutom lyft upp frågan om de nationella parlamentens roll och har en uttalad ambition om en stärkt dialog mellan parlamenten och kommissionen, som en följd av det så kallade Barroso-initiativet. De nationella parlamenten deltar i denna dialog i olika utsträckning utifrån skilda nationella förutsättningar.

Hos oss, herr talman, är det regeringen som för dialogen med kommissionen men är ansvarig inför riksdagen. Här har KU i ett tidigare betänkande visat att det är viktigt att parlament som riksdagen i sådana här sammanhang inte missgynnas av detta upplägg.

För Sveriges del är därför förhållandet mellan regeringen och riksdagen i fråga om hanteringen av EU-frågorna av stor vikt. Det tar sig uttryck bland annat i en informations- och samrådsskyldighet för regeringen. Denna skyldighet anges allmänt i regeringsformen och har mer detaljerat reglerats i riksdagsordningen.

I dagsläget är förhållandena som sådana att regeringen ska överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Vidare ska regeringen rådgöra med nämnden inför möten och beslut i Europeiska rådet. Regeringen ska även underrätta EU-nämnden om frågor som ska beslutas i Europeiska unionens råd och rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten i rådet.

Herr talman! Den senaste parlamentariska utredningen med uppdrag att se över riksdagens arbete med EU-frågor genomfördes för tio år sedan, och det är på tiden att dessa frågor ses över nu, för att säkerställa att riksdagen har bästa möjliga förutsättningar att fullgöra sina uppgifter. Frågor av intresse är framför allt om EU-arbetet i riksdagen bedrivs på det sätt som det var tänkt och om riksdagen har avsedda möjligheter att påverka den politik som förs på EU-nivå.

Jag hade tänkt ta upp några exempel, herr talman. Men jag besparar er två minuter med att hänvisa till att det i betänkandet nämns flera frågor som bör vara föremål för utredning. Det är viktiga frågor.

Sammantaget anser konstitutionsutskottet att riksdagsstyrelsen bör till-sätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda riksdagens arbete med EU-frågor, inklusive hur riksdagen bör och kan förhålla sig till en utveckling inom EU med en förstärkt roll för de nationella parlamenten. Konstitutionsutskottet föreslår därför, med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § RO att riksdagen ställer sig bakom vad utskottet nu anför och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

Mot bakgrund av det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 152 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Om de motioner som har lagts om att avveckla arvsmonarkin vet vi egentligen två saker. Det ena är en motionerna kommer att avslås i morgon. Det andra är att arvsmonarkin kommer att avvecklas på sikt – det är bara en tidsfråga. Det finns helt enkelt inte några intellektuellt hållbara argument för att inom ramen för ett i övrigt demokratiskt system behålla en konstitution som strider mot grundläggande demokratiska principer, som religionsfrihet och alla människors lika värde.

Att vi ändå inte kommer att fatta beslut om att avveckla arvsmonarkin under den här mandatperioden har i första hand att göra med att det är principiella frågor samtidigt som politiken naturligtvis fokuserar på de akuta problem som måste hanteras snabbt här och nu. Jag tänker inte minst på en fråga som klimatfrågan. Där kan vi inte vänta, utan där måste vi agera nu. Arvsmonarkin är en principiell fråga. Vi kan avveckla eller skjuta frågan på framtiden. Likafullt går det inte att på ett intellektuellt hederligt sätt argumentera för att behålla en konstitution som strider mot grundläggande demokratiska principer.

Vi kan titta på de argument som har förts fram. Torekovkompromissen har lyfts fram. Det är lite ironiskt när Kristdemokraterna säger sig vilja värna politiska överenskommelser. Kristdemokraterna orkade ju inte ens stå fast vid decemberöverenskommelsen ett halvår. Efter ett halvår sa Kristdemokraterna nej och lämnade ensidigt den politiska överenskommelsen.

Själv anser jag att politiska överenskommelser naturligtvis ska hållas. Man ska som parti stå fast vid politiska överenskommelser. Men det finns en borte tidsgräns. Det är nu över 40 år sedan Torekovkompromissen ingicks. Inga riksdagsledamöter under innevarande mandatperiod var aktiva politiker på den tiden. Tre av riksdagspartierna fanns inte ens representerade i dåtidens parlament. Naturligtvis behöver inte jag som representant för ett parti som inte fanns då och inte ingick i Torekovkompromissen försvara den, utan jag kan föra fram andra ståndpunkter. Likafullt var Torekovkompromissen bra när den träffades. Det var så långt det gick att komma då. Nu är det dags att ta nästa steg.

Det har också pratats om att värna det svenska kulturarvet. Då vill jag påminna om det är en felaktig historiesyn. Arvsmonarkin infördes av Gustav Vasa på 1500-talet. Dessförinnan var Sverige faktiskt en valmonarki. På medeltiden kunde vi välja kung i Sverige, låt vara att det var en mycket

begränsad skara män som valde kung, men valet fanns i alla fall där. Vill man värna ett svenskt kulturarv är det inga problem att vända arvsmonarkin ryggen.

Däremot ska vi naturligtvis vårda våra slott, bevara dem och gärna göra dem ännu mer tillgängliga för allmänheten. En demokratisering av konstitutionen är inte på något sätt en vulgär revolution.

Ett annat argument som brukar framhållas, fast jag tror inte att jag har hört i den här debatten, är att det på något sätt skulle vara positivt för den svenska exporten att vi har en monarki. Men det finns ingen statistik som visar något sådant samband, ingen statistik som visar att monarkier är mer framträdande som exportländer än vad republiker är.

Europas främsta och starkaste ekonomi är Tyskland. Det är en republik. Det är helt andra faktorer som avgör om ett land lyckas väl med sin export. Det handlar om innovationsklimat och hur utbildningssektorn och forskningspolitiken ser ut. Där ska vi lägga kraft för att fortsätta att vara en framträdande exportnation. Monarkin har ingenting med saken att göra.

Kristdemokraterna för fram ett litet bakvänt argument om att ett avslag på de motioner som har lagts på något sätt skulle innebära att kungen kan betraktas som vald av riksdagen. Det är naturligtvis ett felaktigt resonemang. De motioner som har lagts handlar inte om nuvarande statschef. De handlar om vilken statschef vi ska ha framöver och hur den ska tillsättas.

Vad som ändå gör detta till en intressant fråga att gå vidare med, att utreda hur framtida statskick ska se ut, är att bästa tillfället att byta statskick är när en statschef väljer att avgå. Den dagen Karl XVI Gustaf känner att han inte vill eller orkar sitta kvar och fullgöra sina uppgifter som kung, den dagen är det rimligt att vi har en ny konstitution på plats. Därför bör vi inom en snar framtid börja utreda frågan om hur en framtida helt demokratisk konstitution ska se ut.

Det har också förts fram argumentation om att det förutsätts breda majoriteter för att göra förändringar i grundlagen. Det är ett argument som jag tycker är starkt. Därför kommer jag att fortsätta att arbeta för att vi ska uppnå en bred majoritet även i den här frågan, så att vi framöver kan avskaffa arvsmonarkin.

Anf. 153 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! När en debattör ägnar hela sitt anförande åt monarkin vore det närmast tjänstefel av KU:s ordförande, monarkisten Norlén, att *inte* begära replik.

Det var ett antal argument som vi fick ta del av. Monarkin skulle strida mot grundläggande demokratiska principer. Det är självklart alldeles fel.

I fråga om alla människors lika värde: Jag antar att Niclas Malmberg tänker på att ett ämbete ärvs. Ja, vi har ju arvsrätt till en rad olika saker i samhället. Men det innebär inte att man åsidosätter principen om alla människors lika värde. De mänskliga fri- och rättigheterna gäller ju lika för alla. Sedan väljer kungahusets medlemmar att till exempel inte utnyttja sin rösträtt, och de väljer att inte uttala sig i dagspolitiska frågor. Men det finns ingen lagreglering som förbjuder dem att delta i den politiska debatten. Det är bara det att det skulle vara svårt för dem att upprätthålla sina roller i vårt demokratiska system om de gjorde det.

Beträffande religionsfriheten: Det är riktigt att vi nu har en reglering som innebär att statschefen måste tillhöra en viss religion. Det är naturligtvis en fråga som man kan diskutera. Men det har ingenting att göra med monarkin som institution. Det går att ändra på den saken utan att avskaffa monarkin, om man nu skulle vilja det. Men det är ingen av kungahusets medlemmar som har uttryckt något sådant önskemål, så frågan om riksdagen ska ägna reformkraft åt det kan då diskuteras.

Finns det några intellektuella argument för monarkin? Ja, absolut. Ett ganska praktiskt och pragmatiskt argument är att konstatera att det är bra att vi har en statschef som står över partipolitiken och de politiska motsättningarna och som kan vara en enande symbol för hela Sverige och alla oss som bor här. Det är ett värde i sig, och jag skulle säga att det är ett stort värde som svenska folket uppskattar och ställer sig bakom.

Jag tycker att argumentet om de intellektuella argumenten inte håller, lika lite som jag tycker att några andra argument håller.

Anf. 154 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Agneta Börjesson har talat om hela betänkandet. Jag går upp här i talarstolen som en av fyra motionärer från olika partier – Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Liberalerna. Representanter från våra fyra partier har väckt motioner om att tillsätta en utredning som pekar på hur vi kan ersätta arvsmonarkin med ett mer demokratiskt system. Det är därför jag begränsar mig till den frågan.

När det gäller huruvida det strider mot grundläggande demokratiska principer anför Andreas Norlén faktiskt några av de principer där vi helt klart kan konstatera att dagens konstitution inte lever upp till det som vi säger att vi vill stå bakom, till exempel religionsfriheten.

Ett annat sådant ingrepp är att tronarvingen inte har rätt att gifta sig med vem hen vill. Det strider naturligtvis också mot det som vi annars anför som grundläggande principer. Vi brukar i andra sammanhang tala om hederskulturer när det gäller den typen av system och tycka att det är problematiskt. Men här har vi faktiskt en hederskultur inskriven i den svenska konstitutionen. Det tycker jag inte är värdigt den svenska demokratin.

Anf. 155 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Det är ett ganska klassiskt debattknep av republikanerna att plocka fram olika små detaljer som man tycker är förgripliga i den konstruktion som monarkin utgör. Man talar om religionsfrihet och frågan om äktenskap och så vidare. Jag skulle säga att det inte är några principiella argument mot monarkin alls. Man kan, som jag var inne på, självklart reformera bestämmelsen om vilken religion som statschefen ska bekänna sig till. Man kan reformera bestämmelsen om tronarvingens möjlighet att gifta sig utan att det för den skull skulle ändra monarkin som institution eller monarkins karaktär. Det där är alltså att använda små detaljer i systemet för att försöka skjuta på systemet som sådant.

Jag skulle säga att de grundläggande argumenten handlar just om att statschefen i en monarki kan vara en samlande symbol för hela Sverige och alla oss som bor här på ett helt annat sätt än en president eller talman som har tillsatts genom en politisk process.

Förtroendet för personer som har ämbeten med politisk makt måste självfallet prövas på ett eller annat sätt återkommande, som man gör med statschefen i Frankrike eller USA. Men att Sveriges statschef, som enbart har representativa och ceremoniella funktioner, skulle behöva få förtroendet omprövat av riksdagen eller folket återkommande finns det inget logiskt skäl för. Tvärtom skulle en sådan politisk process försvåra för en statschef att ha just den här rollen som samlande gestalt.

Apropå de framtidsförutsägelser som vi fick höra här från debattören tror jag att kungen kommer att sitta kvar längre än Miljöpartiet kommer att vara kvar i riksdagen. Men vi får väl se framöver vem som får rätt i sin förutsägelse. Det finns ingen statistik som visar att Miljöpartiet har tillfört något gott till svensk politik, men jag tänker inte föreslå att Miljöpartiet ska avvecklas för det.

(Applåder)

Anf. 156 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga till Andreas Norlén att de olika principiella argument som förs fram här inte är några små detaljer. Andreas Norlén viftar bort oerhört viktiga principer som små detaljer.

Samtidigt är den viktigaste felaktigheten att korrigera här just att kungen ärver sin position. Det är naturligtvis det viktigaste att ändra i konstitutionen, men de övriga bitarna som jag lyfte fram här är inte några små detaljer.

Det framförs gång på gång här från olika talare att kungen på något sätt representerar hela landet och att hela landet kan sluta upp bakom nuvarande kung tack vare att han har ärvt sin position. Så är inte fallet. Vi är många republikaner som inte alls känner oss bekväma med att vara representerade av kungen. En demokratiskt vald person som representerar landet har helt annan legitimitet, och det är det viktigaste argumentet för att avskaffa arvsmonarkin.

Om vi tittar på hur det har sett ut historiskt har arvsmonarkin fungerat utomordentligt dåligt. Att arvas in i den rollen gör det väldigt svårt att fungera väl i den rollen. Det har man sett från start. Gustav Vasa, som jag nämnde tidigare i mitt anförande, var den som införde arvsmonarkin. Det gick dåligt redan från start. Den äldste sonen, Erik XIV, genomförde Sturemorden och var tvungen att avsättas. Genom historien har vi sedan sett Gustav II Adolfs och Karl XII:s härjningar. Jag skulle vilja säga med bestämdhet att en slumpvis vald person, vem som helst, hade fungerat bättre i sin roll än vad de här kungarna gjorde, därför att de hade fostrats in i en roll som inte fungerade.

Dagens system har inte den här absoluta makten hos monarken, och därför kan det inte gå så fel som det har gjort i historien. Nu är det bara de ceremoniella funktionerna kvar. Vi är glada för att Torekovkompromissen kom så långt att det bara är de ceremoniella principerna kvar. Nu är det dags att ta nästa steg.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 21 april.)

§ 22 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU18

Tryck- och yttrandefrihetsfrågor
föredrogs.

Anf. 157 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag, punkt 1–5, och till reservation 3.

KU18 behandlar motionsyrkanden som väckts både det här riksdagsåret och det förra. Utskottet avslår alla yrkanden utom tre som handlar om meddelarskydd för anställda i offentligt finansierad privat verksamhet. Det innebär att utskottet föreslår att riksdagen i ett tillkännagivande uppmanar regeringen att skynda på med lagstiftningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i skattefinansierade välfärdsföretag.

Utskottet konstaterar att den proposition i ämnet som var aviserad till i mars i år ännu inte har överlämnats till riksdagen. Ett enigt konstitutionsutskott vill att riksdagen trycker på så att regeringen så snart som möjligt lägger den här propositionen på riksdagens bord.

Vad kan egentligen vara mer på sin plats än att stärka meddelarskyddet ett år då vi firar att Sveriges stolta tryckfrihetsförordning fyller 250 år!

Meddelarfriheten, alltså rätten att meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst för offentliggörande i tryckt skrift och grundlagskyddet för den rätten bör i så stor utsträckning som möjligt vara lika starka för anställda i privat verksamhet som finansieras offentligt som för anställda i offentlig verksamhet. Det anser alltså ett enigt konstitutionsutskott och tillstyrker därmed bland annat ett yrkande i en moderat partimotion av Anna Kinberg Batra.

Herr talman! Meddelarfriheten och skyddet för den är tillsammans med principen att vem som helst har rätt att ta del av allmänna handlingar själva kärnan i den svenska offentlighetsprincipen. Men en i takt med samhällsutvecklingen alltmer besvärande brist i meddelarfriheten är att den är strikt avgränsad till offentlig verksamhet. När ett enigt KU nu föreslår riksdagen att utvidga meddelarfriheten innebär det ett viktigt steg mot att offentlighetsprincipen inte bara befästs utan också utvidgas. Så hyllar vi den svenska öppenheten detta tryckfrihetens jubileumsår.

I KU18 finns också en alliansreservation som tar sin utgångspunkt i vår tids hot, hat och attacker mot journalister och mediehus. Här vill vi allianspartier ha en utredning som ser över behovet av åtgärder för att ännu bättre kunna värna tryck- och yttrandefriheten och i förlängningen också journalistyrkets förmåga att i framtiden attrahera unga, driftiga, kreativa människor.

Att journalister och mediehus i Europa och Sverige är satta under press fick vi en påminnelse om senast i dag då Reportrar utan gränser publicerade sitt årliga index över tillståndet för pressfriheten i världen. På den listan backar Sverige tre placeringar från i fjol, från femte till åttonde plats.

Man kan ha synpunkter på hur jämförelsen mellan länder görs. Men det hindrar inte att det finns anledning till oro över att Sverige inte längre hör till de högst rankade länderna. Journalisters och medieredaktioners säkerhet och förutsättningar för att kunna jobba – skriva och avslöja – utan

risk för hot och repressalier är helt avgörande inslag i varje demokratiskt land.

Utän säkerhet för journalister och mediehus blir lagar om yttrandefrihet, tryckfrihet och offentlighet bara tomma ord på ett papper. Om vi här i landet ska kunna fira tryckfrihetsförordningens 250 år med stolthet krävs det att vi tar hot, hat och attacker mot journalister och medieföretag på största allvar och att vi gör någonting åt dessa vidriga företeelser.

Det är just mot den bakgrunden allianspartierna har lagt en reservation om bättre skydd för journalister och medieredaktioner.

Sist men inte minst vill jag uppmärksamma kammaren på utskottets ställningstagande om hets mot transpersoner. Under alliansregeringen tillsattes en utredning om utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner. Utredaren föreslog att skyddet bör stärkas och utsträckas till hot och hat också på internet och att skyddet för transpersoner behöver skrivas in i tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna.

Då grundlagsändringar kräver två likalydande beslut med riksdagsval emellan konstaterar utskottet att det finns goda möjligheter för regeringen att återkomma till riksdagen med ett grundlagsförslag som kan klubbas en första gång före valet 2018.

Herr talman! Det klubbslaget ser vi fram emot.
(Applåder)

Anf. 158 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Varför har blondiner ofta blåmärken runt naveln? Jo, för att blonda killar inte heller är särskilt smarta. Hej och hå, så oerhört kränkt jag skulle kunna välja att känna mig för att det alltid sägs dumma saker om hur korkade vi blonda personer är, bara för att vi råkar ha en viss hårfärg. Och vi ska inte tala om hur mycket det drivs med kortvuxna eller hetsas mot överviktiga personer, eller advokater och politiker för den delen. Snacka om lovligt byte att hetsa mot och driva med!

Hur mycket ska vi försöka fragmentera, kategorisera och etikettera varandra för att få en fullödlig förteckning över vad och vilka som ska anses vara lite mer skyddsvärda än andra?

Det kan förstås argumenteras att åtminstone ens yrkeskarriär präglas av fritt val. Det kanske stämmer, i viss utsträckning. Men om jag hade kunnat välja yrke helt fritt hade jag nog velat bli hockeyproffs i stället för en grå politiker. Tyvärr visade det sig ganska snabbt att jag råkade födas med i det närmaste total avsaknad av talang för att åka skridskor, och en herrans massa andra saker. Det är som jag brukar säga till min son: Skulle det visa sig att inget annat funkar får du väl göra som din gamle blonde far och bli politiker.

Men det är inte det som är min poäng. För även om en transperson väljer att gå runt i stass och fjäderboa eller om jag enträget försöker mig på en karriär som jag saknar fallenhet för förtjänar vi båda att bemötas med samma medmänskliga respekt som alla andra. Man kan kalla det normalt hyfs och folkvett.

Det är framför allt detta som vi anser att den svenska lagstiftningen ska erbjuda ett fullgott skydd för. Och det ska gälla lika för alla. Rätt väg att gå är inte att försöka rabbla upp allt fler grupper som ska skyddas lite mer än andra. Då blir det lätt lite som att alla är lika mycket värda, men att vissa är värda bara lite mer. Diskrimineringslagen exempelvis borde tvärtom

Prot. 2015/16:95
20 april

Tryck- och yttrandefrihetsfrågor

vara så allmänt formulerad att all form av diskriminering, eller otillbörlig särbehandling som jag föredrar att kalla det, är förbjuden, oavsett grund eller omständighet som gäller den enskilde som person.

Om jag som person blir hotad eller förtalad eller om min ära och integritet kränks ska det självklart finnas effektiva och avskräckande rättsmedel att tillgripa. Och det gör det, bland annat i brottsbalken.

Lagstiftningen om hets mot folkgrupp utgör dock ett avsteg och en anomali i den svenska rättsordningen. Mig veterligen finns det i alla andra fall av förtalsmål och liknande en målsägande som upplever sig ha blivit träffad och förnärad av det aktuella utspelet, inför vilken den påstått ansvarige får stå till svars. Men skulle någon uttrycka sig olämpligt om till exempel muslimska homosexuella kvinnor spelar det ingen roll om en enda av dessa känner sig illa till mods av agerandet eller inte. Den påstått ansvarige personen i fråga kan likväl bli anmäld för hets mot folkgrupp av en kristen heterosexuell man som inte berördes av tilltaget över huvud taget. En sådan ordning förefaller mer värdig det gamla DDR, där man som bekant kunde bli angiven och dömd för att ha ifrågasatt den socialistiska utopin.

Av bland annat dessa anledningar yrkar vi avslag på förslaget i beslutspunkt 1, om än med en annan motivering än majoritetens.

Vi yrkar emellertid bifall till reservation 2, Meddelarfrihet vid förundersökningar. Jag utgår dock från att min utskottskollega från Kristdemokraterna, vilka vi alltså gör gemensam sak med i denna fråga, kommer att redogöra mer ingående för detaljerna och omständigheterna.

Jag vill i stället använda återstoden av min talartid till att kort beröra alliansmotionen om utökat skydd för journalister och medieredaktioner. Även här kunde det ha funnits underlag för ett gemensamt agerande.

Så sent som i morse nåddes vi alltså av den besvärande nyheten att Sverige tappar placeringar i den internationella pressfrihetsrankningen. Och även om jag och många med mig, inte minst vissa partikamrater, kan ha synpunkter på och invändningar mot hur mediebevakningen bedrivs är förekomsten av hot och våld som ett sätt att försöka påverka fullkomligt oacceptabelt och något som alla demokrater tar avstånd från å det bestämdaste.

Dock finner vi att den aktuella motionen missar att ta upp ett annat problem och en annan orsak till självcensur, men då inom själva mediekåren. Jag talar förstås om den oerhört snäva åsiktskorridor som förefaller återfinnas inom många medieredaktioner. Konsekvensneutraliteten verkar vara satt på undantag. Nyheter mörkas eller förvrängs för att inte riskera att gynna vissa partier, och journalister som dristar sig till att försöka göra avsteg från gängse ordning vallas snabbt in i fållan igen, med olika mer eller mindre osjysta metoder.

Om motionen bara hade varit lite mer fullödig, och också tagit sikte på ett friare debattklimat i största allmänhet, hade vi nog varit mer benägna att ställa oss bakom även den reservationen. Men förhoppningsvis får vi anledning att återkomma till detta nästa riksmöte eller åtminstone nästa mandatperiod.

(Applåder)

Anf. 159 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottet behandlar tolv motioner i det här betänkandet om tryck- och yttrandefrihetsfrågor.

Konstitutionsutskottet är enigt om ett tillkännagivande till regeringen om att påskynda beredningen av ett förslag till meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet. Det är ett förslag som jag framförde i KU för fyra år sedan och som KU även ställt sig bakom tidigare. KU vill nu genom tillkännagivandet understryka att ett sådant förslag ska komma till riksdagen så snart som möjligt. Det är på tiden.

Centerpartiet är med i alliansmotionen om skydd för journalister och medieredaktioner. Vi vill utreda om det nuvarande skyddet är tillräckligt för att värna tryck- och yttrandefriheten. En majoritet i konstitutionsutskottet har tyvärr föreslagit ett avslag på denna motion, med hänvisning till arbetet med en handlingsplan. Vi har reserverat oss mot detta förslag på avslag.

Som nämnts tidigare framkom det på morgonnyheterna i tv i dag att Sverige, som tidigare har ansetts ha ett i jämförelse bra läge när det gäller skydd för tryck- och yttrandefriheten, har fallit kraftigt i den internationella jämförelsen. Det beror på att det nu finns allt fler uttalade hot mot redaktioner och journalister i Sverige. Nyhetsinslaget understryker behovet av de åtgärder som finns föreslagna i vår motion, för att förebygga hot och våld mot journalister och medieredaktioner.

Frågorna om tryck- och yttrandefrihet behöver lyftas upp, alldeles särskilt nu, i samband med att vi ska fira tryckfrihetens 250-årsjubileum.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår alliansreservation om skydd för journalister och medieredaktioner.

(Applåder)

Anf. 160 MATHIAS SUNDIN (L):

Herr talman! För 250 år sedan drev en riksdagsledamot från gamla Karleby i Finland, som då tillhörde Sverige, igenom en världsunik tryckfrihetsförordning. Vi var först och hade den mest långtgående lagstiftning i hela världen. Det innebar bland annat att censuren avskaffades i Sverige. Ingen skulle förhandspröva om något fick ges ut, utan det kravet togs bort. Det var också detta som mera indirekt ledde till det som vi i dag kallar offentlighetsprincipen där utgångspunkten är att dokument i riksdagen och hos myndigheter är offentliga.

Riksdagsledamoten Anders Chydenius kastades kort därefter ut ur riksdagen. Han hade haft fräckheten att utmana partiledningen en gång för mycket. Kort därefter lyckades man bli av med honom, ironiskt nog genom att han bröt mot censuren. Den hade avskaffats eller rättare sagt hade riksdagen röstat om den, men det hade ännu inte trätt i kraft. Chydenius gav ut en skrift där han gick hårt åt partiledningen, eller vad det kallades då, och åt partiets ekonomiska politik, och då såg man chansen att bli av med denne besvärlige man som fick åka tillbaka till Finland. Så småningom kom han till Sverige igen.

Jag förs knappt säga att Anders Chydenius är min största politiska förebild.

Vi har alltså en väldigt stolt tradition i Sverige av att värna fria medier och offentlighetsprincipen. De fria medierna fungerar naturligtvis som granskare.

Som flera andra har tagit upp här kunde vi i dag ta del av nyheten från Reportrar utan gränser om att vi har fått ett lägre betyg när det gäller pressfrihet. Som jag förstod det berodde det delvis på att hoten mot journalister och medieredaktioner i Sverige har ökat under de senaste åren, något som vi belyste i en hearing i konstitutionsutskottet i efterspelet till den fruktansvärda attacken mot Charlie Hebdo.

Detta riskerar att leda till en ny sorts censur, men det är inte staten som censurerar. Det kan lätt bli en självcensur om journalister vet att om de skriver om till exempel ett MC-gäng blir journalisten och familjen hotad. Medieredaktioner kan känna samma sak om de skriver om islamistiska organisationer. Då blir det en självcensur som jag vet att journalisterna gör allt vad de kan för att kämpa emot, men det är naturligtvis fullt mänskligt om man blir drabbad.

Vi från Alliansen tycker att det är väldigt viktigt att man tar ett helhetsgrepp om den här frågan och ser efter vad som kan göras och vad som kan förbättras för att minska risken för att bli hotad. Det kan naturligtvis vara brottsbekämpning, men det kan också vara andra saker som ligger mera inom konstitutionsutskottets område som handlar om hur man motverkar den här typen av ny sorts censur och minskar hoten mot journalister och medieredaktioner. Detta finns med i en motion som vi har väckt tillsammans med de borgerliga partierna.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till vår reservation 3 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 161 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3 i betänkandet.

Konstitutionsutskottet har inte minst till uppgift att slå vakt om våra grundlagar. Våra partier har utsett oss till att sitta i konstitutionsutskottet just för att vi ska hålla den fanan högt. Vi är överens om grundlagarna, och de kan inte ändras lättvindigt. Den viktigaste delen i våra grundlagar är tryck- och yttrandefrihetsfrågorna. Det är en förutsättning för en demokrati, och – som vi hörde av föregående talare – vi har en lång och stolt tradition bakåt.

Det viktigaste i det här betänkandet är att vi stärker meddelarskyddet. Riksdagen ställer sig bakom att regeringen bör påskynda beredningen av utredningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet, så att en proposition kan läggas fram för riksdagen så snart som möjligt, och detta tillkännager vi för regeringen. Det gör vi i total enighet, och det är viktigt.

Jag vill bara nämna att det är flera partier som har motionerat om detta, bland annat Kristdemokraterna. Det här är någonting som vi vill stå upp för. Till detta kan man lägga att vi i en alliansmotion ytterligare vill stärka skyddet för journalister och medieredaktioner. I reservation 3 uttalas att den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten är en förutsättning för den fria åsiktsbildningen. Det är av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig

koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, och vi vill stärka skyddet för journalister och medieredaktioner.

Sedan är frågan: Kan man någon gång tänka sig att göra någon inskränkning i eller undantag från meddelarfriheten? Det är väldigt grannlaga, men vi har tre stycken pekfinger som kan stickas upp i luften där vi säger att det här är något som inte bra.

Vi hörde Sverigedemokraterna sticka upp sitt pekfinger och säga: Just när det handlar om förundersökningar skulle man kunna titta på det undantaget, och det finns ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna där man säger att det måste föreligga mycket starka skäl för att man ska kunna inskränka meddelarfriheten, men man är inte beredd att nu lägga fram några förslag.

Det är olyckligt att uppgifter ur pågående förundersökningar läcks till medier och sedan används för att skapa slagkraftiga och lösnummersäljande förstasidor och löpsedlar. Det kanske finns en diskussion också i andra partier utan att vi behöver gå in i detalj på det. Flera av oss har sett att här finns ett problem med poliser som läcker från en förundersökning för att få pengar. Det är inte acceptabelt. Vi måste få stopp på detta.

Varför då? Unnar vi inte poliserna dessa pengar? Det är inte det som är det riktigt illa – även om det är illa i sig – utan det är att det skadar förundersökningen. Det är till men för brottsoffren. Följden kan bli att det inte går att lagföra en grov förbrytare. En mördare kan gå fri därför att polisen slår mynt av vad man får reda på. Det är förfärligt. Så kan vi inte ha det.

I reservation 2 föreslår Kristdemokraterna att man i alla fall skulle överväga i en utredning om det går att stoppa den här möjligheten. Det finns en rätt för var och en att straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i medierna, men inte i fallet med förundersökningar. Vi tycker att det åtminstone borde göras en översyn av meddelarskyddet.

Jag hoppas att den här frågan förs framåt på något sätt, så att vi kan sätta stopp för detta.

Anf. 162 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Utskottet har behandlat 13 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om meddelarskydd i offentligt finansierad privat verksamhet. Regeringen bör påskynda beredningen av utredningen om stärkt meddelarskydd för privatanställda inom offentligt finansierad verksamhet, så att en proposition så snart som möjligt kan läggas fram för riksdagen.

Efter elva år som undersköterska och fjorton år som personlig assistent i den privata omsorgen är detta för mig ett stort steg. Jag har alltid påtalat fel och brister, och jag har haft turen att ha en chef och en arbetsgivare som har sett det som en styrka, en styrka som kan användas för att förbättra verksamheten.

Men arbetsgivare hanterar sitt arbetsgivaransvar väldigt olika. Jag tänker på mina gamla arbetskamrater. Att 2016 ha rätt att kunna larma om det försiggår felaktigheter bör vara självklart.

Utskottet föreslår också att utskottet avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående beredningsarbete. Det finns tre reservationer och tre särskilda yttranden.

Utgångspunkten för utredningen var att meddelarskyddet för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet så långt som möjligt ska vara detsamma som för offentligt anställda. Enskilda verksamheter inom dessa områden, främst vården, som helt saknar offentlig finansiering omfattas dock inte av lagen. Lagen utformas med det grundlagsreglerade meddelarskyddet som förebild och ger i princip samma skydd som gällande reglering för kommunala företag.

En nackdel med att begränsa förstärkningen av meddelarskyddet till vården, skolan och omsorgen är att det kommer att finnas arbetstagare som befinner sig i gränslandet till dessa områden. Utredningens mål var dock att den föreslagna lagen ska vara flexibel och att det ska vara möjligt att i framtiden utvidga eller inskränka tillämpningsområdet.

Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottet avslår också motioner om undantag från meddelarfriheten vid förundersökningar och polisingripanden. Där har S ett särskilt yttrande, som Tuve nämnde tidigare.

Det finns också en utredning om integritet och straffskydd. Den inrikts framför allt på hur samhällsutvecklingen och den tekniska utvecklingen har förändrat möjligheterna till kommunikation och möjligheten att begå handlingar som innebär hot och kränkningar.

Yttrandefriheten kan angripas genom att människor inte vågar yttra sig. Hot mot journalister, debattörer, opinionsbildare och andra kan riskera att den hotade avstår från att yttra sig eller delta i en offentlig debatt. Det finns därför ett starkt samhällsintresse av att människor känner trygghet i att kunna kommunicera och förmedla nyheter och våga delta i samhällsdebatten.

Vi har också en medieutredning. Förslagen där syftar till att främja allmänhetens möjligheter att ta del av journalistik som präglas av mångfald, allsidig nyhetsförmedling, kvalitet och fördjupning, oavsett var i Sverige man bor.

Konstitutionsutskottet hade den 12 februari förra året en hearing om journalisters och medieredaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar. Där framkom också kritik; det finns en bra lagstiftning, men den efterföljs tyvärr inte på det sätt som skulle vara önskvärt. Det har också kommit till min kännedom att tidningsutgivare egentligen ser att lagstiftningen redan finns men anser att den måste användas på rätt sätt.

Med anledning av vad som tidigare har sagts här i talarstolen, att Sverige har ramlat ned från plats fem till plats åtta, är jag oroad över framtiden. Det som oroar mig mest är att det faktiskt är journalisternas egen självzensur som gör att vi får ta del av nyheter som kanske inte speglar verkligheten.

Jag tycker också att det är anmärkningsvärt att vi har ledande riksdagspolitiker som uttalar att journalister är nationens fiender.

I budgetpropositionen för 2016 aviserade regeringen en handlingsplan för att förebygga hot mot det demokratiska samtalet. Arbetet med att ta fram en handlingsplan pågår för närvarande i Regeringskansliet. Även inom Europarådet och Unesco pågår ett arbete med att kartlägga och förebygga hot och våld mot journalister. För närvarande bereds även ett betänkande om integritet och straffskydd som innehåller förslag om förstärkt skydd mot kränkningar på internet.

Utskottet anser att det pågående arbetet med en handlingsplan och beredningen av betänkandet om integritet och straffskydd bör avvaktas och är inte berett att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionen.

Det känns bra att vi i detta utskott kan verka tillsammans för att åstadkomma de förbättringar som krävs av oss när det behövs.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 april.)

§ 23 Beskattning av företag, kapital och fastighet

*Beskattning av företag,
kapital och fastighet*

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU17
Beskattning av företag, kapital och fastighet
föredrogs.

Anf. 163 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Jag vill föreslå att betänkandet SkU17 återförvisas till skatteutskottet på grund av tekniska problem och att debatten därmed tas i samband med att ärendet återkommer till kammaren. Jag avstår därför från fortsatt debatt.

Anf. 164 ULF BERG (M):

Herr talman! Här har man förberett sig noggrant. Men jag har förstått att samtliga partier är överens om att vi bör ta hela debatten senare, så jag gör som föregående talare och avstår från vidare debatt.

Anf. 165 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Vi instämmer i förslaget från Per Åsling, som är ordförande i skatteutskottet. Därmed avstår också jag från vidare debatt.

Anf. 166 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Inte förvånande gör jag precis likadant.

Anf. 167 ERIK EZELIUS (S):

Herr talman! Det vore märkligt om vi från Socialdemokraterna skulle ha någon annan uppfattning om detta. Vi instämmer i Per Åslings förslag om att ta debatten vid ett senare tillfälle.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 april.)

Anf. 168 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vin-
nande yrkar jag bifall bara till reservation 8.

Jag börjar med att säga några ord om motion 2056, Öppen källkod.
Användandet av öppen källkod och öppna standarder inom det offentliga
Sverige börjar nu ta alltmer fart. Riktningen är tydligt utpekad genom ex-
empelvis E-delegationen, som i sitt arbete ska sträva efter att offentlig för-
valtning, i så stor utsträckning som möjligt, ska bygga sina lösningar på
öppna standarder, använda sig av programvara som bygger på öppen käll-
kod samt sträva efter lösningar som stegvis frigör förvaltningen från bero-
endet av enskilda plattformar och lösningar.

Detta skulle medföra såväl kostnadsbesparingar som bättre möjligheter
till tjänsteutveckling, förbättring av programvarans tillförlitlighet och även
öka användarnas inflytande.

Största hindret till en övergång är i regel den bekvämlighet som finns,
då man sitter fast i ett stort beroende till enskilda leverantörer och licens-
kontrakt där en övergång är förenad med mycket arbete. En sådan föränd-
ring sker givetvis inte i en handvändning, men det är viktigt att bestämma
i vilken riktning man vill gå och att ett principiellt ställningstagande görs
som är vägledande kring användandet av öppen källkod samt öppna stan-
darder.

Vad gäller motion 1821 förs i dag statistik inom de flesta samhällsom-
råden för att ge oss lagstiftare adekvat beslutsunderlag. Men när det kom-
mer till det statistiska underlaget för ekonomiskt bistånd finns det förbät-
ringspotential. En stor del av det ekonomiska biståndet – i vardagligt tal
kallat försörjningsstöd – går till utrikes födda. Där förs det i dag statistik
baserat på kön, åldersgrupp och samlevnadsform. För de hushåll som tar
emot försörjningsstöd finns dock ingen detaljerad statistik över bakgrund
eller utbildning, varken för inrikes eller utrikes födda.

En bredare och mer detaljerad statistik skulle ge oss bättre möjlighet
att utvärdera våra politiska beslut. Det skulle också förbättra förståelsen
om varför vissa människor i större utsträckning än andra hamnar i bidrags-
beroende och vilka grupper som är mest utsatta.

Vilken utbildningsbakgrund har de som fastnar i bidragsberoende?
Vilka mönster går att se bland inrikes födda i bidragsberoende? Delar vi
upp utrikes födda efter ursprungsländer, vilka regioner är då överrepresen-
terade och varför? Det är frågor som behöver bättre svar.

Ett exempel som belyser den problematiken jag talar om är de två när-
liggande kommunerna Borlänge och Falun som i mångt och mycket delar
samma arbetsmarknad och samma bostadsmarknad. Men i Borlänge går
46 procent av det ekonomiska biståndet till svenskfödda medan siffran i
Falun ligger på 65 procent. Har skillnader i den lokala migrations- och
integrationspolitiken påverkat utbetalningarna av det ekonomiska bistån-
det? Bristfälligt statistiskt underlag gör frågan svårare att besvara.

Jag vill kort också beröra motion 3224 som delvis handlar om samma sak, nämligen statistiskt underlag. Men i det här fallet rör det sig om Kriminalvårdens statistik.

Enligt deras egen statistik och en Rut-rapport är nästan en tredjedel av landets intagna i anstalt – det vill säga fängelse – utländska medborgare. Det är en hög siffra. Men skulle man titta på de som invandrat och fått svenskt medborgarskap skulle andelen med utländsk bakgrund troligtvis vara ännu högre.

I dag är Kriminalvården i lag förbjuden att registrera de intagnas ursprungliga nationalitet eller om de har annan bakgrund än svensk. Det går med andra ord inte att titta närmare på intagna i gruppen svenska medborgare trots att den gruppen i dag, på grund av höginvandring, är allt mer heterogen. Därmed förhindras man också att förstå utvecklingen i samhället.

Därför vill jag att regeringen återkommer med ett förslag som ser till att Kriminalvården tillåts föra och även ges uppdrag att föra statistik även inom gruppen svenska medborgare.

Herr talman! Jag är för alla politiska satsningar som hjälper oss att förstå verkligheten bättre, vare sig det gäller utbetalning av ekonomiskt bistånd, kriminalitet eller arbetslöshet. Verkligheten är komplex, och statistik ger oss djupare kunskap och därmed också bättre politiska beslut.

Anf. 169 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Regeringen har en aktiv politik när det gäller statlig förvaltning, till skillnad mot den tidigare borgerliga regeringen som mest tänkte på skattesänkningar. I budgetpropositionen för 2016 konstaterar regeringen att digitalisering är den enskilt största förändringsfaktorn i vår tid och påverkar alla delar av samhället. Förutom att digitaliseringen bidragit till en stärkt välfärd har den också bidragit till att driva tillväxten i Sverige.

Regeringen anger att det verkar finnas en outnyttjad potential inom den offentliga sektorn, trots att Sverige har bland de bästa förutsättningarna när det gäller digitalisering. Digitalisering är ett viktigt verktyg för att effektivisera offentlig förvaltning. De statliga myndigheterna måste på ett bättre sätt samverka över myndighetsgränser när det gäller e-förvaltning.

Jag kommer att räkna upp några exempel på vad regeringen gjort och gör.

Den 25 februari 2016 fick Ekonomistyrningsverket i uppdrag att följa de statliga myndigheternas användning av it och hur myndigheterna tar till vara digitaliseringens möjligheter.

Den 29 oktober 2015 beslutade regeringen att underteckna en avsiktsförklaring för digital förnyelse av det offentliga Sverige tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting.

Den 1 mars 2016 redovisade Ekonomistyrningsverket sitt uppdrag om finansieringslösningar för gemensamma digitala lösningar.

Den 4 februari 2016 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera styrning av statlig verksamhet.

Ekonomistyrningsverket har sedan 2014 i sitt regleringsbrev haft ett uppdrag som handlar om effektivare statsförvaltning. Under 2016 ska myndigheten sprida goda exempel om effektivisering, metoder, arbetssätt, digitalisering samt styrning och uppföljning.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med Statskontoret och rapporteras till Finansdepartementet den 9 december. Inom detta område gör regeringen mycket.

Herr talman! Statliga myndigheter måste arbeta mer strategiskt för att öka utbudet av och tillgängligheten till öppna data. I budgetpropositionen för 2016 konstaterar regeringen att det skett förändringar i lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen som trädde i kraft 2015. De lagändringarna innebär att myndigheterna är skyldiga att publicera förteckningar över vilka typer av handlingar de vanligen kan ge ut elektroniskt.

Det är 18 myndigheter som har haft i uppdrag att rapportera om sitt arbete med tillgänglighet för handlingarna. Regeringen har kommit igång med att utveckla politiken och har en tätare dialog med SKL. Vinnova har fått i uppdrag att förvalta portalen öppnadata.se. Vår regering gör mycket när det gäller öppna data.

Detta betänkande är ett motionsbetänkande. Det fanns förslag om öppen källkod. Det är precis det som EU nu arbetar med. Man tar fram en strategi för den inre marknaden när det gäller förslagen om innovationsvänlig upphandling, öppna data och sådant. När det gäller innovationsupphandling kommer vi att anta en ny lagstiftning i denna kammare under innevarande år. Regeringen jobbar också med de frågorna.

Herr talman! I detta betänkande föreslår vi också ett tillkännagivande till regeringen om att utlokalisera myndigheter. Det är en viktig fråga för oss. Det är viktigt att staten tar ansvar för hela Sverige och att Sverige håller ihop. Människor, orter och hela bygder ska inte känna sig övergivna.

För närvarande upplever människor runt om i vårt land urbaniseringens starka kraft. Det är många verksamheter som försvinner från orten. En del händer också i förorterna där servicen försvinner. Man upplever bristande service – både samhällelig och kommersiell.

Från 2006 till 2014 har det inte skett några större reformer när det gäller utlokaliseringen av statliga verk. Nu har Statskontoret fått i uppdrag av regeringen att undersöka hur myndigheter kan lokaliseras utanför Stockholmsområdet. De ska föreslå vägledande utgångspunkter för myndigheternas fortsatta arbete med lokalisering. Myndigheterna är naturligtvis fristående, men staten måste ta ansvar för helheten och ta ett större ansvar för koordinationen av verksamheten.

Det finns en del exempel på utlokaliseringar som har varit bra. Det är inte bara delar av verksamheter som kan utlokaliseras utan det kan även vara fråga om hela verksamheter. Ett exempel är Statens servicecenter, som i huvudsak finns i Gävle och Östersund. De har fått i uppdrag att titta på om det finns fler saker de kan göra.

Det är en stor skillnad i vårt land på fördelningen när man tittar på myndigheternas säte. Drygt hälften av landets myndigheter finns i Stockholms län. Andelen statsanställda ligger där på 30 procent. Det kan jämföras med Västra Götaland där 4 procent av myndigheterna har sitt säte och 14,2 procent av de statsanställda jobbar där. Skåne-regionen har bara 2 procent av myndigheterna och 10,7 procent av de statsanställda. Översynen av var statliga myndigheter ska vara lokaliserade behövs. Det är mycket märkliga obalanser.

Det finns naturligtvis en annan sida av myntet. Att omlokalisera en myndighet är ett ingripandebeslut som naturligtvis för med sig oro och osäkerhet för dem som arbetar i myndigheten. Risken är att kompetenta medarbetare väljer att sluta och att handläggningstiderna blir längre när verksamheten ska byggas upp på en helt annan ort. Därför ska arbetet bedrivas med omsorg och seriositet. Lärdomar finns att hämta från tidigare omlokaliseringar. Ett exempel är Konsumentverket, som i dag har en väl fungerande verksamhet i Karlstad.

I den andra vågskålen, herr talman, finns faktiskt billigare lokalkostnader ute i landet. Det är ett faktum att utbildningsnivån har höjts hos personalen på myndigheter som tidigare har omlokaliserats. Det avgörande skälet till varför regeringen engagerar sig i frågor om myndigheters lokalisering och omlokalisering av myndighetsfunktioner är att Sverige måste hålla ihop och att människor, orter och hela bygder inte ska känna sig övergivna.

Myndigheterna kan bli ett tillskott till den lokala arbetsmarknaden i hela landet, inte minst genom att erbjuda intressanta karriärvägar. De bidrar också till en regional dynamik och aktivitet.

Herr talman! Den svenska modellen bygger på en gemensam idé om det kloka i att hålla ihop. Med denna kursändring i svensk förvaltningspolitik bygger vi vidare på vår gemensamma idé. Att investera i tillit är att investera klokt för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 april.)

§ 25 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2015/16:148 Kvarstad på bankmedel inom EU

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 april

2015/16:1125 Ungdomar som resurs inom äldreomsorgen

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1126 Trygghet för alla elever

av *Gunilla Nordgren* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

Prot. 2015/16:95
20 april

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 april

2015/16:1075 Öppna hbt-personer i Saudiarabien

av *Börje Vestlund* (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1093 AP-fondernas verksamhet

av *Emil Källström* (C)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:1092 Översyn av direktiven för AP-fondernas innehav

av *Daniel Sestrajcic* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 18.53.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med § 9
anf. 36 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 12 anf. 74 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 117 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 21 anf. 140 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott	1
Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN.....	1
Anf. 2 ANDREAS NORLÉN (M).....	2
Anf. 3 HANS EKSTRÖM (S).....	5
Anf. 4 MATTIAS KARLSSON (SD).....	5
(Beslut fattades under § 17.).....	6
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	6
§ 3 Utökning av antalet suppleanter	6
§ 4 Val av extra suppleant	6
§ 5 Minskning av antalet suppleanter	6
§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	7
§ 7 Anmälan om faktapromemoria	7
§ 8 Ärenden för bordläggning	7
§ 9 Mineralpolitik	7
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU14.....	7
Anf. 5 ULF BERG (M).....	7
Anf. 6 JOSEF FRANSSON (SD).....	10
Anf. 7 HELENA LINDAHL (C).....	11
Anf. 8 BIRGER LAHTI (V).....	14
Anf. 9 MARIA WEIMER (L).....	16
Anf. 10 PENILLA GUNTHER (KD).....	17
Anf. 11 HANNA WESTERÉN (S).....	18
Anf. 12 ULF BERG (M) replik.....	21
Anf. 13 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	21
Anf. 14 ULF BERG (M) replik.....	22
Anf. 15 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	22
Anf. 16 BIRGER LAHTI (V) replik.....	22
Anf. 17 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	22
Anf. 18 BIRGER LAHTI (V) replik.....	22
Anf. 19 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	23
Anf. 20 HELENA LINDAHL (C) replik.....	23
Anf. 21 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	23
Anf. 22 HELENA LINDAHL (C) replik.....	24
Anf. 23 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	24
Anf. 24 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	24
Anf. 25 ULF BERG (M) replik.....	26
Anf. 26 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	26
Anf. 27 ULF BERG (M) replik.....	26
Anf. 28 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	26
Anf. 29 HELENA LINDAHL (C) replik.....	27
Anf. 30 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	27
Anf. 31 HELENA LINDAHL (C) replik.....	27
Anf. 32 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	27
Anf. 33 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	27
Anf. 34 ULF BERG (M) replik.....	29
Anf. 35 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik.....	29
Anf. 36 ULF BERG (M) replik.....	29

Anf. 37 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	30
Anf. 38 PER ÅSLING (C)	30
Anf. 39 BIRGER LAHTI (V) replik	30
Anf. 40 PER ÅSLING (C) replik	31
Anf. 41 BIRGER LAHTI (V) replik	31
Anf. 42 PER ÅSLING (C) replik	31
(Beslut fattades under § 19.)	31
§ 10 Regional tillväxtpolitik	32
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU17	32
Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	32
Anf. 44 JOSEF FRANSSON (SD).....	34
Anf. 45 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	37
Anf. 46 JOSEF FRANSSON (SD) replik	37
Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	37
Anf. 48 JOSEF FRANSSON (SD) replik	38
Anf. 49 PETER HELANDER (C).....	38
Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V)	40
Anf. 51 MARIA WEIMER (L)	43
Anf. 52 PENILLA GUNTHER (KD).....	44
Anf. 53 MATTIAS JONSSON (S).....	46
Anf. 54 JOSEF FRANSSON (SD) replik	47
Anf. 55 MATTIAS JONSSON (S) replik	48
Anf. 56 JOSEF FRANSSON (SD) replik	48
Anf. 57 MATTIAS JONSSON (S) replik	49
Anf. 58 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	49
Anf. 59 MATTIAS JONSSON (S) replik	49
Anf. 60 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	50
Anf. 61 MATTIAS JONSSON (S) replik	50
Anf. 62 PETER HELANDER (C) replik	51
Anf. 63 MATTIAS JONSSON (S) replik	51
Anf. 64 PETER HELANDER (C) replik	52
Anf. 65 MATTIAS JONSSON (S) replik	52
Anf. 66 ELISABET KNUTSSON (MP).....	52
Anf. 67 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	54
Anf. 68 ELISABET KNUTSSON (MP) replik.....	55
Anf. 69 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	55
Anf. 70 ELISABET KNUTSSON (MP) replik.....	55
(Beslut fattades under § 19.)	55
§ 11 Lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning	56
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU18.....	56
(Beslut fattades under § 19.)	56

krisberedskapsarbete..... 56

20 april

Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU13.....	56
Anf. 71 ALLAN WIDMAN (L).....	56
Anf. 72 LOTTA OLSSON (M).....	57
Anf. 73 ROGER RICHTOFF (SD).....	58
Anf. 74 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	60
Anf. 75 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	61
Anf. 76 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	61
Anf. 77 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	62
Anf. 78 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	62
Anf. 79 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	64
Anf. 80 KALLE OLSSON (S).....	65
Anf. 81 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	67
Anf. 82 KALLE OLSSON (S) replik.....	67
Anf. 83 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	67
Anf. 84 KALLE OLSSON (S) replik.....	68
Anf. 85 MIKAEL JANSSON (SD).....	68
Anf. 86 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	70
Anf. 87 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	71
Anf. 88 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	71
Anf. 89 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	71
Anf. 90 ROGER RICHTOFF (SD).....	72
Anf. 91 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	72
Anf. 92 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	72
Anf. 93 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	72
Anf. 94 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	72
(Beslut fattades under § 19.).....	72

§ 13 Trafiksäkerhet..... 73

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU13.....	73
Anf. 95 EDWARD RIEDL (M).....	73
Anf. 96 JIMMY STÅHL (SD).....	75
Anf. 97 ANDERS ÅKESSON (C).....	77
Anf. 98 ROBERT HALEF (KD).....	79
Anf. 99 KARIN SVENSSON SMITH (MP).....	81
Anf. 100 JIMMY STÅHL (SD) replik.....	83
Anf. 101 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik.....	84
Anf. 102 JIMMY STÅHL (SD) replik.....	84
Anf. 103 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik.....	84
Anf. 104 EDWARD RIEDL (M) replik.....	85
Anf. 105 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik.....	85
Anf. 106 EDWARD RIEDL (M) replik.....	86
Anf. 107 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik.....	86
Anf. 108 JOHAN ANDERSSON (S).....	87
Anf. 109 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	88
Anf. 110 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	89
Anf. 111 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	89
Anf. 112 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	90
Anf. 113 EDWARD RIEDL (M) replik.....	90
Anf. 114 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	91

Anf. 115 EDWARD RIEDL (M) replik.....	91
Anf. 116 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	92
Anf. 117 EMMA WALLRUP (V)	92
Anf. 118 PER KLARBERG (SD)	93
Anf. 119 LEIF PETTERSSON (S).....	94
Anf. 120 EDWARD RIEDL (M) replik.....	96
Anf. 121 LEIF PETTERSSON (S) replik	97
Anf. 122 EDWARD RIEDL (M) replik.....	97
Anf. 123 LEIF PETTERSSON (S) replik	97
(Beslut fattades under § 19.)	97
§ 14 Riksrevisionens rapport om rehabiliteringsgarantin	98
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU13	98
(Beslut fattades under § 19.)	98
§ 15 Massmediafrågor	98
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU19	98
Anf. 124 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	98
Anf. 125 BERIT HÖGMAN (S)	99
Anf. 126 ANNICKA ENGBLOM (M)	100
Anf. 127 NICLAS MALMBERG (MP).....	101
Anf. 128 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	103
Anf. 129 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	103
Anf. 130 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	104
Anf. 131 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	104
(Beslut fattades under § 19.)	105
§ 16 Frågor om rösträtt, valsysteem m.m. och Vallagsfrågor	105
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU13	105
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU14	105
Anf. 132 PATRICK RESLOW (M).....	105
(forts. § 20).....	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
§ 17 Beslut om begäran om hänvisning av motion	107
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 april.....	108
KrU8 Folkbildning och spelfrågor	108
KrU10 Kultur för alla	109
FöU9 Det omarbetade direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet	110
FöU11 Genomförande av det omarbetade direktivet om explosiva varor	111
§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	111
NU14 Mineralpolitik	111
NU17 Regional tillväxtpolitik.....	113
NU18 Lagändringar till följd av ändringar i EU:s varumärkesförordning	114
FöU13 Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete	114
TU13 Trafiksäkerhet	115
SfU13 Riksrevisionens rapport om rehabiliteringsgarantin	117
KU19 Massmediafrågor	117

§ 20 (forts. från § 16) Frågor om rösträtt, valsysteem m.m. och	
Vallagsfrågor (forts. KU13 och KU14).....	117
Anf. 133 JONAS MILLARD (SD).....	117
Anf. 134 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	118
Anf. 135 HANS EKSTRÖM (S).....	119
Anf. 136 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	119
Anf. 137 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	121
Anf. 138 MATHIAS SUNDIN (L).....	121
Anf. 139 TUVE SKÅNBERG (KD).....	122
(Beslut skulle fattas den 21 april.).....	123
§ 21 Författningsfrågor	124
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU16	124
Anf. 140 ANDREAS NORLÉN (M).....	124
Anf. 141 FREDRIK ERIKSSON (SD).....	126
Anf. 142 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	128
Anf. 143 ANDREAS NORLÉN (M) replik	130
Anf. 144 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	130
Anf. 145 ANDREAS NORLÉN (M) replik	131
Anf. 146 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	131
Anf. 147 TUVE SKÅNBERG (KD)	131
Anf. 148 BJÖRN VON SYDOW (S)	133
Anf. 149 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	135
Anf. 150 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	135
Anf. 151 EMANUEL ÖZ (S)	136
Anf. 152 NICLAS MALMBERG (MP)	138
Anf. 153 ANDREAS NORLÉN (M) replik	139
Anf. 154 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	140
Anf. 155 ANDREAS NORLÉN (M) replik	140
Anf. 156 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	141
(Beslut skulle fattas den 21 april.)	141
§ 22 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor	142
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU18	142
Anf. 157 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	142
Anf. 158 FREDRIK ERIKSSON (SD).....	143
Anf. 159 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	145
Anf. 160 MATHIAS SUNDIN (L).....	145
Anf. 161 TUVE SKÅNBERG (KD)	146
Anf. 162 VERONICA LINDHOLM (S)	147
(Beslut skulle fattas den 21 april.)	149
§ 23 Beskattning av företag, kapital och fastighet	149
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU17	149
Anf. 163 PER ÅSLING (C).....	149
Anf. 164 ULF BERG (M)	149
Anf. 165 ANNA HAGWALL (SD)	149
Anf. 166 LARRY SÖDER (KD).....	149
Anf. 167 ERIK EZELIUS (S).....	149
(Beslut skulle fattas den 21 april.)	149
§ 24 Statlig förvaltning och statistikfrågor	150
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU25.....	150
Anf. 168 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	150

Prot. 2015/16:95
20 april

Anf. 169 JÖRGEN HELLMAN (S).....	151
(Beslut skulle fattas den 21 april.).....	153
§ 25 Bordläggning.....	153
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar	153
§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor	154
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 18.53.	154

Tryck: Elanders, Vällingby 2016